SERGHEI ESENIN

MOSCOVA CÎRCIUMĂREASCĂ

TĂLMĂCIRI DE ZAHARIA STANCU ILUSTRAȚIA DE OVIDIU CROITORU TEXT ÎNGRIJIT ȘI ADDENDA DE FLORIN ROTARU

DRUMUL MEU

Viața-și intră-n matcă.
Fost locuitor de sat
Îmi amintesc
Cele văzute la țară.
Poeme dragi
Povestiți liniștit
Despre viața mea.

O izbă țărănească
Miros de hamuri,
Icoane vechi,
Lumină slabă de candele.
Ce bine am păstrat
Senzațiile din anii copilăriei.
Sub ferestre
Foc de viscol alb.

Am nouă ani.
Divanul, bunica, pisoiul...
Bunica îngînă un cîntec,
Trist, de stepă,
Căscînd din cînd în cînd
Și închinîndu-se.

Viscolul mugea.
Sub ferestre

Parcă jucau morții.
Atunci Imperiul
Se lupta cu japonii,
Și toți vedeau,
Departe, cruci.

Atunci nu cunoșteam
Treburile negre-ale Rusiei,
Și nu înțelegeam
Pentru ce e război.
Cîmpiile din Reazani
Unde coseau mujicii,
Și își semănau pîinea,
Era țara mea.

Știu doar atît:
Țăranii murmurau,
Înjurau pe dracu,
Pe Dumnezeu și pe țar.
Ca răspuns
Le zîmbeau numai depărtările,
Și zările noastre,
Rari și de culoarea lămîiei.

Atunci pentru întîia oară
M-am întîlnit cu rima.
Vîrtejul senzațiilor
Mi-a amețit capul
Și-am zis:
Fiindcă s-a iscat acest bar
Am să-mi arăt sufletul prin cuvinte.

Ani depărtați.
Acum sînteți ca-n ceață.
Țin minte; bunicu-mi spunea cu mîhnire:
„Fleacuri”.
Dacă-ți vine să scrii
„Scrie despre secară
Sau despre cai”.

În capul meu
Aprins de chemarea muzei
Răsăreau visuri, în tăceri tainice gîndeam:
Voi fi renumit și bogat,
Și mi se va ridica
Statuie-n Reazani.

La cincisprezece ani
M-am îndrăgostit strașnic
Și mă gîndeam duios
Cînd rămîneam singur:
Cu cea mai mîndră dintre fete
Împlinind vîrsta,
Mă voi însura.

Anii treceau...
Anii schimbă fețele.
Alte lumini
Se așternpeste ele.
Visător în sat, în capitală
Am devenit poet de mîna-ntîia.

Și bolnăvindu-mă
De plictiseală scriitoricească
Am început să rătăcesc
Prin felurite țări.
Nu m-am încrezut în nimeni,
Nu mi-a părut rău după nimeni,
Am socotit totul minciună.

Atunci am înțeles
Ce înseamnă Rusia,
Ce este gloria,
Și de aceea
în suflet mi-a intrat tristețea
Ca o otravă amară.

Ce-mi folosește
Că sînt poet?
Și fără mine e destul gunoi.
Să mor.
Dar...
Nu...
Să nu-mi mai faceți monument în Reazani.

Rusie, țarism...
Tristețe...
Și nobilime binevoitoare...
Ei, și!
Privește, dar, tu Moscova,
Huliganismul deznădăjuit.
O să vedem
Cine pe cine va învinge.

Și acum poemele mele stropesc
Pe lustruiții saloanelor
Cu urina iepei din Reazani.

Nu vă place?
Da, aveți dreptate,
Sînteți obișnuiți cu Origan,
Dar pîinea aceasta
Cu care vă hrăniți
Din bălegar o scoatem.

Au mai trecut alți ani
Și-n ani au fost atîtea
Că în cuvinte
Nu pot să-ncapă toate.
În locul țarismului
Cu forță uriașă
A venit puterea muncitorilor.

Obosit de rătăciri
Prin țări străine
Am revenit
La casa părintească.
Cu coade verzi
Și fustișoară albă
Veghează lîngă lac mesteacănul.

Ce minunat mesteacăn
Și ce piept !
Nici o femeie n-are

Unul la fel.
Din cîmpuri,
Oamenii stropiți cu soare,
Se-ntorc în sat în care cu secară.

Nu mă mai recunoaște nimeni!
Sînt pentru ei drumeț străin,
Dar iată, trece fără să se uite,
O veștedă femeie.
Un fulger mi-nfioară trupul.

Să fie ea?
Să nu mă fi recunoscut?
Ei, fie,
Las-să treacă.
Și fără mine e destul de tristă,
are o înfățișare de martiră
Pe înserate,
Cu șapca pe față,
Să nu-mi trădez
Răceala ochilor,
Merg să privesc
Stepele cosite
Și să aud
Cum cîntă pîrîul.

Ei, ce?
Tinerețea a trecut.
E vremea să m-apuc
De lucru,
Și sufletul neastîmpărat

Să cînte matur,
Noua viață a satului
Să mă umple
De forță nouă,
Cum înainte
M-a dus la renume
Draga iapă rusească.

MI S-A URÎT TRĂIND...

Mi s-a urît trăind în ţara mea.
Sub alte ceruri doru meu m-ar vrea,
O, izbă am să te părăsesc, să plec,
Prin lume vagabond și hoț să trec.

Voi merge pe zulufii albi ai zilei
Cătînd coliba liberă — a milei—
Și un prieten scump cuțitul strîmb
Mi-l va ascute, scos de la carîmb.

Cu primăvara-n stepă și cu soare
Se-mbrobodește drumul, galben floare,
Și tu, al cărui nume-l tăinui, drag,
O să m-alungi din nou de lîngă prag.

Și iarăși o să mă întorc aici
Să mă mîngîi cu bucurii prea mici.
Dar într-o seară verde, sub fereastră
O să mă spînzur cu-o eșarfă-albastră.

Și sălcii sure, peste garduri vii,
Spre mine-or să întindă crengi mlădii,
Și cîinii vor lătra cînd, nespălat,
Mă vor zvîrli-n pămîntul desfundat

Iar luna goală va pluti-n văzduh
Pierzîndu-și vîslele pe lac, în stuh,
Și Rusia va dăinui la fel
Jucînd la gard cu gleznele-n inel.

ÎN CEAS SRĂVEZIU

În ceas străveziu cînd noaptea-și-nfige
Pe degetul ei negru luna,
Cui cîntă de dragoste
Privighetoarea nebună?

Mai poate cineva să iubească acum?
Inimile sînt toate sînge și fum.
O, noi sîntem tineri, dar noi
Mergem să deschidem uși noi.
Am aruncat cuvintele rare,
Numai forța e creatoare.
Ce e pentru noi soarele sau convoiul de stele?
Rîul de aur al mulțimii rebele.
Ce e pentru noi India?Tolstoi mai are vreun rost?
Vîntul acesta parcă a fost și n-a fost
Acum oamenii simpli,cu bluze albastre,
Sînt mai înalți ca înaltele astre.

TOAMNA

Liniștea a potopit crîngurile cu ploi.
Toamna, iapă roșie, își scarpină coama în foi.

Pe deasupra malurilor rupte ale rîului
Zăngănitul potcoavelor albastre, clinchetul frîului.

Păsările sînt toate cenușă, cerul nomol.
Vîntul prin veștejiri calcă domol,

Și pe măceșii roșii sărută mut
Rănile Hristosului nevăzut.

DOAMNE, TU OARE

Doamne, Tu oare
Ai legănat în vis pământul?
Pulberea stelelor
A scuturat-o în părul meu vîntul.

Răsună cedrii cerului
Prin broboada luminii.
În văile tristeții
Cuvintele se-nfig ca spinii.

Cuvintele, cuvintele cîntă
Despre ținuturile depărtate
Unde gura lunii a mușcat
Tufele roșcate.

Acolo, în crînguri adînci,
Sar veverițe, iepuri și grauri,
Și joacă, sprintenă și goală,
Ploaia cu genunchii de aur.

TOT CE E VIU

Tot ce e viu e-nsemnat
Cu un har de la-nceput
Dacă nu aș fi poet
Aș fi fost tîlhar temut.

Slab și mic, totdeauna
Printre băiețandri erou vestit,
Adesea, adesea mă întorceam acasă
Cu nasul zdrobit.

Și înaintea mamei speriate
Spuneam cu gura sîngerară, rece:
— Nu e nimic, m-am poticnit de-o piatră
Pînă mîine trece.

Și acum că s-a potolit
Fierberea din zilele acele
O putere nestăvilită
Zbucnește în poemele mele.

Cuvintele vin rîuri de aur,
Și peste fiecare rînd se revarsă
Îndrăzneala copilului zburdalnic
Cu vestmînt sfîșiat, față arsă.

Ca și atunci sînt mîndru și cutezător.
Pasul mi-e nou; nici-o cătușă nu-l strînge.
Înainte mă băteau peste bot
Acum sufletul mi-noată în sînge.

Și astăzi nu mamei
Ci adunăturii străine care rîde îi zic:
— Nu e nimic, m-am poticnit de-o piatră.
Mîine nu se mai cunoaște nimic...

PRIN SEARA ROŞCOVANĂ

Prin seara roșcovană poteca se strecoară.
Loviți, măceșii toamnei dau sunet de vioară,
Soarele s-a strivit în zare ca un frag,
Izba mă cheamă simplă să-i odihnesc în prag.

Aria amiroase a fîn cosit și-a orz.
Prin geam odrasla crudă cu păr gălbui și-ntors
Privește jocul simplu al păsărilor grase
În frigul care vine cu neguri și mătase.

Fum verde toarce hornul din sobele roșcate.
Adoarme-acoperișul-cu pleoapele lăsate.
Cine lipsește? Vîntul cu buzele subțiri
Prin noapte strigă ori strigă prin amintiri?

Cine-o mai călca frunza colțată ochind cerbii,
Și cu călcîie goale aurul viu al ierbii?
Suspinul vag se pierde cu sunet slab prin ani
Și întîlnește bufniți,— nici șoimi și nici vultani.

Ce deasă cade pîcla! În grajd e somn de pîslă.
Drumul a adormit alb, lîngă șanțul vîslă.
Și-un smoc de fîn-tăiat de fier, duios suspină
Lin legănat de buza vacii care se-nchină.

MAGDALENA

În dantelă de lună
Valea momește stihii.
Din icoană Magdalena
Zîmbește către copii.

Seara albastră uimită
Holbează ochi mari.
Luna se clatină-n leagăn
Printre stejari.

Se vestește furtună și viscol
Cu mărgele de sticlă, reci,
O pasăre trece și țipă
În vînturi de veci.

Moartea-și-ascute toporul
Și iată, Magdalena plînge.
Cineva rătăcit în stepă
Mîinile-și frînge.

DUPĂ ŞUVIŢA-NTUNECATĂ

După șuvița-ntunecată a pădurii,
În albăstrimea neclintită,
Luna-mielușea cîrlionțată —
Se plimbă prin iarba-nfloritǎ.

Pe lacul în roata de sălcii bătrîne
Cornițele ei împung mătasa.
De pe cărare privind îmi pare
Că apa clatină malul și casa.

Stepa învestmîntată în șal verde
Cădelnițează fum de ceremușă.
În răzoarele dese se ascund
Păsări cu pene de cenușă.

O, ținut nesfîrșit și sălbatec
Ce aproape ești de inima mea,
În adîncul tău s-au pitit
Tristețea și galbena-mi stea.

Și ție ca și mie ți-e dor
De cerul înalt cu amurg roșcovan
Și de văzduhurile libere cu zbor
De șoim și vultan.

Dar pe deasupra-ți, întindere albastră,
Întunericul se uită greoi
Și s-aud lanțurile Siberiei
Dincolo de cocoașa Uralilor goi.

LUCEAFĂRUL ROŞU

Cîmpul cules, codrul pustiu,
Stuhul alungă stol cenușiu.
Munții sînt fier, balta aramă,
Soarele scamă.

Drumul se-ngroapă, rîmă, sub frunză,
Urmele dragii au să se-ascunză.
Fulgeră-n inimă și cade sub stîncă
Cerul mărunt în apa adîncă.

O, și eu singur aseară am văzut:
Luceafărul roșu cobora tăcut
Și ca un mînz sălbatic se-nhăma
La sania mea, la sania ta...

DOAMNE, AZURUL...

Doamne, azurul fără fund
E poate pîntecu-ți rotund,
Și soarele, buric de aur,
Cu care vezi și munți și plaur.

Vrei tu-n cîrlige să ne prinzi,
De stele, cînd te uiți spre noi?
Într-ale lacului oglinzi
Luceferi blonzi desfoi, desfoi.

O plasă mică de pescar
Nici cînd nu prinde somnul mare,
Tu nu mă vei tîrî-n năvod
Spre casa-ți nălucită-n zare.

Dacă te bizui, vino gol,
Tulbură apa cu nămol,
Și răsăritul, vise și smoală,
Aruncă-mi-l pe cap din poală.

Fă buza focului să ardă
Păcatul din lumescu-mi trai
Și-abia atunci, cu-n vîrf de bardă
Dă-mi aripi să mă urc la rai.

CÎMP LEŞINAT

Cîmp leșinat, pe cine vrei să chemi?
Visule, ce te zvîrcolești și gemi?
Aleargă herghelia și secara,
Rămîne-n urmă satul, codrul, sara...

Aleargă gerul alb pe sterpe stepe
Ferestre sparte, uși dogite, trepte...
Pînă și soarele-a-nghețat
În drum, ca o băltoacă de pișat.

Rusie, cine ți-a mînjit zăpezile?
Cine ți-a speriat cirezile?
Cîinii flămînzi se-mpleticesc și fug
Și marginile zărilor le sug.

S-alerg și eu? O, nu, rămîn aici
Cu huliganii mei calici.
Lupoaicei, Dumnezeu i-a dat un pui,
Dar Omul i-a ucis puiul vătui.

ACUM, DRAGOSTE...

Acum, dragoste, dragostea mea
Nu mai e tînără și nouă.
Tu ești mîhnită că mătura lunii
îmi scutură peste poeme rouă.

Întristîndu-te și bucurîndu-te în fața stelei
Ce-ți cade pe sprîncenele subțiri
ți-ai dăruit inima izbei,
Inima ta cu trandafiri.

Cel așteptat cu tremur în noapte
A trecut înainte și nu s-a oprit
Cheile tale cu sunătoare șoapte
Cui le-ai dăruit?

Raiul n-ai să-l vezi prin fereastră
Și n-o să cînți mereu despre soare.
Moara pe deal își zbate aripile
Dar pămîntul n-o lasă să zboare.

NU RĂTĂCESC

Nu rătăcesc prin ierburi și nu caut
Urma nimănui sub cerul închis.
Cu snopul părului tău de ovăz
Mi-ai ieșit pentru totdeauna din vis.

Cu mireasmă de mură pe piele
Ce frumoasă erai în alint:
Semănai c-un apus purpuriu,
Cu zăpezi de argint.

Boabele ochilor tăi s-au trecut,
Glasul ți s-a stins în tăcere,
Dar în cutele șalului a rămas
De la mîinile mici adiere de miere

Cînd zorile pe acoperișuri
Ca pisicuțele își spală cu labele fața,
Fagurii apei cu vîntul
Mi te tot amintesc dimineața

Și seara albastră cîteodată îmi spune
Că ai fost numai cîntec și vis visat.
Eu te știu făptură gingașă; umerii frumoși
Cu buzele tainei i-am sărutat.

Nu rătăcesc prin ierburi și nu caut
Urma nimănui sub cerul închis.
Cu snopul părului tău de ovăz
Mi-ai ieșit din gînd și din vis.

SÎNT ULTIMUL POET

Sînt ultimul poet al satului,
În poeme podul de lemn e neînsemnat.
Privesc cum cădelnițează mesteacănul
Cu frunziș întomnat.

Trupeasca mea făclie de ceară
Va arde pînă la sfîrșit cu flacără aurie.
Ceasul de lemn galben al lunii
Îmi va suna răgușit intrarea-n veșnicie.

Pe nesfîrșitele cîmpuri albastre
Va ieși uriașa mașină de fier.
Palmele ei negre vor aduna
Ovăzul risipit de zori sub cer.

Cîntecele acestea nu vor trăi cu voi
Palme iară viață, palme străine.
Numai spicelor și cailor
O să le pară rău după mine.

Fierul va alunga herghelиile.
Coame n-or să mai fluture-n vînt
Curînd, ceasul de lemn galben al lunii
Îmi va suna răgușit intrarea-n pămînt.

VULPEA

S-a tîrît cu piciorul zdrobit
Și în vizuină s-a încolăcit
O dantelă de sînge-nfloratã
Se scria pe zăpada curată.

Se împleticea prin fumul detunăturii,
În ochi i se clătinau copacii pădurii.
Din tufișuri vîntul zbucnise cu părul vîlvoi
Și risipise alice sonore prin foi.

Deasupra ei întunericul se zbătea.
Seara umedă și roșie creștea,
Capul se tot ridica speriat să audă.
Limba încremenea pe rana udă.

Apoi coada galbenă, flacără, în viscol a căzut
Buzele morcov copt s-au făcut
Mirosea a frunză putredă, a zăpadă ca luna.
În vizuină sîngele picura într-una, într-una...

VACA

De bătrînețe dinții i-au căzut.
Ani mulți pe coarne s-au însemnat.
A bătut-o într-una văcarul băut
Pe izlazul rouat.

Inima ei numai liniște vrea
Dar șoarecii rod în colț și s-aud.
Odată, odată, vițelușul
Avea picioarele albe, botul ud.

Mama a fost jefuită de fiu
Și copleșită de întristare.
În obor, sub salcîm, pe prăjină
Vîntul flutura pielea în soare.

Și în anul ce vine și ea, și ea
Va porni către marea tăcere.
I se va trece peste gît o funie cu nod,
Și va fi dusă în amurg, la tăiere.

Poate, slabă, va cerca-mpotrivire
Proptindu-și coarnele vechi în pămînt
Acum visează ud crîng cu frunză subțire
Și cîmpuri ierboase legănate de vînt.

PISICA

Scrisoare surorii mele Șura.

Sînt atît de multe pisici pe lume.
Numărul lor n-ar putea nimeni să-l spună.
Îmi amintesc: în izba noastră mirosea a mazăre...
Și steaua albastră sună...

În viață, în vis ori în somn,
Mi se năzare o zi depărtată:
Pe laiță torcea pisoiul de puf
Și se uita cu privirea dungată.

Pe atunci eram copii, copii,
Bunica-ngîna un cîntec bătrîn.
Pisoiul ca un tigru tînăr sărea
Și se juca cu ghemul scăpat din sîn.

Au trecut anii, bunica e moartă.
Din pielea pisoiului iubit
Bunicul a făcut o căciulă
Și a purtat-o pînă s-a-nvechit.

AM PĂRĂSIT CASA PĂRINTEASCĂ

Am părăsit casa părintească
Și Rusia cu iarbă albăstrie,
Trei stele, în plop, lîngă lac,
Tristețea mamei o păstrează vie.

Luna ca o broască de aur
Se risipește pe fața apei.
Ca floarea de măr, părul cărunt,
S-a revărsat în barba tatei.

N-am să mai revin acolo curînd,
Am mult de cîntat, am mult de sunat.
Rusia albastră e păzită
De plopul străvechi cu frunziș legănat.

Voi îi strîngeți la piept coaja crăpată
Și-i sărutați ploaia foilor line.
Plopul bătrîn e încă mîndru și zvelt
Și tot neliniștit ca mine.

PE CINE SĂ CÎNT

Pe cine, pe cine să cînt
În jocul cu morți fugiți de pe dric?
Priviți: la femei un al treilea
Ochi-iese-n buric.

Din pîntecul gol se uită ca luna
Rotund și flămînd.
De mine eu însumi rîzînd
Am scris un poem pentru una.

Dar unde sînt fetele toate
Cîte ne iau tinerețea vioaie?
De vrei să te-nsori, cîntărețe,
Cunună-te-n staul c-o oaie.

Ca facla de ceară topește-te-n cîntec,
Alină-te-n paiele roase din șură.
Octomvre-auriul ți-aruncă inele
Cu mîini tremurate de salcie sură...

CÎINILOR

Cîinilor, cîinilor veniți aici
Cu botul în mîinile mele.
N-ar fi oare vremea ca luna
Să nu mai lingă nori, stele?

Norii sînt pîntece sfîșiate, de iepe,
Pînze înnegrite de ciori.
Fraților cîini, fraților cîini,
Am fugit departe de grăitori.

Cînd foamea printre ziduri dărîmate
Se va înfige în părul meu stufos
Îmi voi mînca jumătate piciorul,
Jumătate vi-l voi da pentru ros.

N-am să mă mai întorc între oameni.
Mai bine între voi să mă sfîrșesc.
Nu pot să arunc în semeni cu piatra,
Nu pot să lovesc.

RĂTĂCESC PE ÎNTÎIA ZĂPADĂ

Rătăcesc pe întîia zăpadă
Cu chiote-n inima grea.
Seara, cu o lumînare albastră
Mi-a luminat drumul ca o stea.
În pădure cîntă vîntul sau cocoșul sălbatec?
Nu știu: lumina sau întunericul a venit?
Poate, în locul iernii, pe cîmpuri
Păsări de-argint au poposit

Ce frumoasă ești albă nesfîrșire.
Gerul îmi schimbă sîngele-n foc și-n șuvoi,
Îmi vine să strîng lîngă piept
Arborii goi.

Minune a pădurilor pure,
Bucurie a zăpezilor curate,
Îmi vine să mîngîi coapsele
Sălciilor pe ape plecate.

SPOVEDANIA UNUI HULIGAN

Nu fiecare știe să cînte
Și nu oricui îi este dat
Să se rostogolească, măr, la picioare
străine.

Aceasta e cea mai mare spovedanie
Pe care o face un huligan.

Eu înadins umblu nepieptănat
Cu capul ca o lampă de petrol pe umeri.

Toamna desfrunzită a sufletelor voastre
Îmi place s-o luminez în amurguri.
Îmi place cînd pietrele înjurăturii
Zboară spre mine ca grindina furtunii.
Atunci îmi strîng mai tare cu manile
Balonul clătinat al părului.
Mi-așa de bine,
Mi-așa de bine-atunci să-mi amintesc
Lacul verde și foșnetul plopului,
Că undeva trăiesc ai mei, tata și mama.

Lor puțin le pasă de poemele mele.

Lor le sînt drag ca apa și cîmpul,
Ca ploaia care primăvara crește verdeața.
Ei, dacă ar ști, ar veni și v-ar străpunge cu furci
Pentru fiecare strigăt zvîrlit în mine.
Săraci, săraci țărani!
V-ați făcut probabil urîți.
Vă e fiică și-acum de Dumnezeu și de adîncurile bălților.
O, dacă ați înțelege că fiul vostru, în Rusia,
E cel mai de seamă poet!
N-ați tremurat voi oare, cu inima, pentru viața mea,
Cînd umblam cu picioarele goale prin bălțile toamnei
Acum port cilindru
Și pantofi de lac.

Dar clocote în mine mîndria de altădată
A îndrăznețului și zburdalnicului din sat.
Vacile de pe firmele măcelăriilor
Le salut de departe.
Birjarii pe care-i întîlnesc în piață
Îmi amintesc mirosul de bălegar de pe cîmpurile noastre,
Și-mi vine să port pe brațe coada fiecărui cal,
Ca trena unei rochi de nuntă.
Iubesc ținutul acela,
Iubesc mult de tot patria aceea,
Deși stăruie în ea rugina sălcie a tristeții,
Îmi sînt dragi rîturile murdare ale porcilor
Și în liniștea nopții glasul sonor al broaștelor.

Sînt bolnav de amintirea copilăriei.
Visez pîcla umedă a serilor de Aprilie,
Și ulmul așezat pe vine să se încălzească
La focul zorilor.
O, cîte ouă de corbi din cuiburi
Am furat cățărîndu-mă prin crengile lui.
O mai avea el creștetul capului verde?
Coaja lui tot atît de tare o fi?

Dar, tu, iubitul,
Credinciosul meu cîine?
De bătrînețe te-ai prostit, ai orbit,
Și rătăcești prin orgradă tîrîndu-ți coada.
Nu mai ghicești după miros unde e ușa și unde grajdul.
O, cît de dragi îmi sînt zilele cînd
Furînd de la mama o bucată de pîine
O mîncam amîndoi mușcînd pe rînd
Fără să ne fie greață unul de altul.

Eu am rămas același,
Cu inima eu am rămas același.
Ca albăstrelele în orz înfloresc pe fața mea ochii.
Țesînd din poeme pînze de aur
Aș vrea să vă spun ceva duios.
Noapte bună!
Noapte bună, vouă tuturor!
A trecut coasa prin iarba amurgului.
Astăzi aș vrea

Să mă învîrtesc, în jurul lunii ca o viespe.

Lumina e atît de albastră
Că nu ți-ar părea rău să mori.
Ei, și ce dacă par un cinic
Care și-a legat de spate o lanternă
Bătrînul și mult călăritule Pegas
Îmi trebuie mie oare șaua ta moale?

Am venit ca un meșter aspru
Să cînt și să proslăvesc guzganii.

Capul meu, ca luna August,
Varsă vinul părului vîlvoi.

Aș vrea să fiu pînză galbenă la corabia
Care plutește spre țărmuri noi...

NOI GENERAȚIA

Noi, generația victoriei leniniste
De multe încă nu ne dăm seama.
Cîntecele noi
Le cîntăm tot așa cum ne-au învățat bunicii.
Prieteni, prieteni!
Ce fierbere e în țară
Și ce tristețe e în fierberea aceasta veselă!
De aceea poate îmi vine și mie,
Suflecînd pantalonii,
Să alerg după Komsomoli.
Nu învinuiesc pe cei ce se retrag în tristețe.
Cum ar putea bătrînii
Să se țină de tineri?
Ca semănăturile lăsate necosite
Ei au rămas să putrezească și să se scuture.
Și eu, eu însumi,
Nici tînăr, nici bătrîn,
Sînt sortit să fiu bălegar pe cîmpul timpului.
Nu de aceea cîntecul chitarei din cîrciumi
Mă adoarme cu somn dulce?
Chitară dragă
Cîntă, cîntă!
Să-mi cînți, țigane,
Să uit zilele otrăvite

Fără mîngîiere și fără liniște.

Pe soviete nu le-nvinuiesc.
Sînt mîhnit doar,
Că tinerețea mea luminoasă
S-a risipit zadarnic.
Ce-am văzut eu?
Război, numai război, în loc de cîntece
Am ascultat tunuri.
Nu de aceea oare cu capul galben
Am alergat pe planetă pînă la istovire?
Totuși sînt fericit
Din vîrtejul furtunilor
Am rămas cu impresii care nu se repetă.
Uraganul mi-a împodobit soarta
Cu vegetații de aur.
Eu nu sînt omul nou,
De ce s-o tăinui?
Eu am rămas cu un picior în trecut
Și vrînd să calc cu celălalt în viitor,
Mă simt căzînd în gol
Dar sînt și alți oameni.
Aceia
Sînt mai nenorociți și mai uitați
Decît niște butuci
Printre evenimente ne-nțelese.
Eu îi cunosc
Și i-am observat
Ochii le sînt mai triști ca ai vacilor
Și pe sîngele lor e mucigai,
Ca pe lacuri mătasea broaștei.

Cine o să arunce cu pietre în lacuri?
Nu v-atingeți de ei,
Căci se vor stinge singuri
Arzînd mocnit ca frunzele stropite.

Mai sînt și alți oameni:
Aceia care cred
Și-aruncă vagi priviri în viitor.
Aceștia scărpinîndu-și singuri pielea
Vorbesc despre o viață nouă.

Eu îi aud:
— Cu sovietele nu prea trăim pe plac.
Ar fi mai bine s-avem stambă, cuie.
Ce puțin le trebuie acestora!
Viața lor e în cartofi și-n pîine.
Atunci de ce înjur eu noaptea
Și mă mai supăr
Pe soarta mea amară și ne-ntreaga
Invidiez pe cei
Care și-au pierdut viața-n lupte,
Pe cei ce-au apărat ideea mare.
Eu mi-am pierdut zadarnic tinerețea
Și nici măcar o amintire n-am.
Ce scandal!
Ce mare scandal!
M-am trezit în cușcă.
Și doar puteam să fac
Nu ceea ce-am făcut

Ci altceva.

Ghitară dragă,
Cîntă, cîntă!
Să-mi cînți, țigane,
Să uit zilele otrăvite
Fără mîngîiere și fără liniște.

Știu: tristețea nu se poate îneca în vin.
Sufletul nu se lecuiește
Cu pustiu și cu pustnicie.
Poate de aceea îmi vine,
Suflecînd pantalonii
Să alerg după Komsomoli.

OMUL NEGRU

Prietenul meu, dragul meu,
Sînt rău bolnav!
Nu știu care mi-e boala:
Poate șuieră vîntul
Prin stepa pustie,
Poate iarăși creierul
Mi-l cuprinde alcoolul
Scuturîndu-l
Ca pe o dumbravă
În toamna tîrzie.

Capul meu mișcă urechile
Ca o pasăre, aripile.
Omul negru stă pe patul meu.
Omul negru nu mă lasă să dorm.

Omul negru
Îmi, arată cu degetul
O carte mîrșavă
Și ca un călugăr
La capul unui mort
Îmi citește viața unui zurbagiu,
A unui bețivan,

Plictisindu-mi sufletul și speriindu-l.

Omul negru!
Omul negru!
— Ascultă, ascultă,
Bolborosește el,
În cartea asta sînt noian de planuri,
Multe idei frumoase.

Acest om
A trăit în țara
Celor mai mari
Șarlatani și tîlhari.
În decembrie, în țara aceea,
Zăpada e albă, albă,
Și viscolul își toarce vesel
Fuioarele.
Omul acesta a fost aventurier
De cea mai curată esență.

A fost elegant,
Și poet
Deși cu o putere
Nu prea mare.

A iubit o femeie
De peste patruzeci de ani,
Pe care o numea ades
"Fetița", "Strengărită",
"Iubita mea".

"Fericirea-zicea el
E-n mîini și-n minte."
Toți cei cu sufletul stîngaci
Sînt fără fericire.

Nu e nimic că gesturile false
Aduc prea multe chinuri.
E arta cea mai-naltă
Să pari voios și simplu
Cînd ești mîhnit,
Cînd ai pierdut pe cineva
Sau în timpul furtunii
Și-al vieții înghețate.

Omule negru,
Să nu mai îndrăznești!
Tu nu faci slujbă
De scafandrier.
Ce mă privește viața
Unui poet scandalagiu?
Citește-o altora.

Omul negru se uită fix la mine.
Ochii i se înecă, în vomitări albastre,
Parcă ar vrea să-mi spună
Că sînt tîlhar și hoț
Și c-am prădat fără rușine
Pe cineva.

Prietenul meu, dragul meu,
Sînt rău bolnav!

Nu știu care mi-e boala:
Poate șuieră vîntul în stepa pustie,
Poate iarăși creierul
Mi-l cuprinde alcoolul,
Scuturîndu-l
Ca pe o dumbravă în toamna tîrzie.

Noaptea e ger.
E liniște-n răscruce.
Sînt singur la fereastră.
N-aștept pe nimeni.
Șesul e acoperit
Cu nisipos var moale.
Pomii s-au adunat în grădină
Ca niște călăreți.
Plînge undeva
O pasăre de noapte.
Călărețiii de lemn
Cern lovituri de copite.

Omul negru
Stă în fotoliul meu,
Își ridică jobenul
Și-l pune deoparte
La poalele surtucului.

− Ascultă, ascultă!
Horcăie el privindu-mă de-aproape
Și aplecîndu-se:
N-am mai văzut nicicînd mișel
Să sufere de insomnie,

Ca tine.

De altfel, am greșit!
Afară-i lună.
Ce mai vrea oare
Și luna asta
Pierdută-n toropeli?
Poate va veni "ea"
Cu pulpe groase,
Și tu îi vei citi din putreda
Ta lirică
Sentimentală.

Îmi plac poeții!
Caraghioșii!
În ei trăiește totdeauna
Povestea monstrului cu plete
Care vorbind unei studente
Cu coși pe față,
De Univers,
Abia își mai reține
Dorința sexuală.

Nu știu, nu-mi amintesc prea bine
Odată, într-un sat,
Poate în Kaluga,
Poate în Reazani,
Trăia un băiețandru într-o casă de țărani,
Cu părul auriu
Și ochi albaștri...
Și iată, a crescut,

E mare și poet.
A iubit o femeie
De peste patruzeci de ani
Pe care o numea ades:
"Fetița", "Ștrengărită",
"Iubita mea".

− Omule negru!
Ești un musafir plicticos.
Află că lumea
De tine spune-așa.
Sînt furios , turbat,
Și bastonul meu zboară
Spre fruntea lui...

Luna a murit
Se arată lumina albastră.
Ce dracu-mi făcuși tu,
Noapte?
Stau cu jobenul pe cap.
Nimeni nu e cu mine.
Sînt singur.
Oglinda e spartă.

O, ŢINUT AL PLOPILOR

O, ținut al ploilor și-al vremii rele,
Tăcerea pe aici e vagaboandă!
Ca un covrig de pîine-n cer
Atîrnă, ruptă, luna blondă.

Dincolo de ogorul arat
Se-nalță o ciutură vișinie.
Pe creangă, ca o prună,− norul.
Dedesubt, o stea coaptă, aurie.

În ciuda sărăciei mele
Plec din nou cu drumul la drum.
Rătăcesc și adulmec grînele
Duse pe-al apelor albastre fum.

Aburul mlaștinilor dănțuie-n rotocoale.
Din ulciorul întunericului care cîntă ca o apă
Cu adîncă vlagă copleșitoare
Dealurile tale se adapă...

NU-MI PARE RĂU

Nu-mi pare rău, nu chem, nu plîng,
Totul va trece ca fumul de pe albii meri
Cuprinși de aurul veștejirii.
Eu nu voi mai fi tînăr ca ieri.

N-o să mai bați niciodată la fel
Inimă atinsă de răcoare.
Țara mesteacănilor n-o să mă mai cheme
Să hoinăresc desculț pe ogoare.

Îmi atingi flacăra buzelor
Din ce în ce mai rar, nălucire,
O! Pierduta mea prospețime,
Ochii sălbatici, apele care cresc în neștire.

Rîvnesc mai puțin, tot mai puțin,
Viața mea, nu cumva te-am visat?
Parcă-ntr-o dimineață de primăvară sonoră
Pe un cal trandafiriu am galopat.

De pe arțari arama frunzelor se prelinge încet,
Noi toți pe lume sîntem pieritori.
Fie în veci binecuvîntat

Că ți-a fost dat să-nfloreşti şi să mori.

CRÎNGUL DE AUR

A vorbit şi-a tăcut crîngul de aur
Cu glasul lui de mesteacăn, uşure.
Nici o părere de rău nu mai au
Cocorii, în slăvi, peste pădure.
Ce să regreţi? Sîntem călători −
Trecem, intrăm şi părăsim casa.
Visează cînepa la cei duşi
Şi luna pe baltă licărindu-şi mătasea.

În mijlocul cîmpiei stau singur,
Vîntul duce cocorii mai departe.
Gîndesc la vesela tinereţe
Dar nu-mi pare rău de trecut, nici de moarte.
Nu-mi pare rău de anii risipiţi în zadar,
Floarea liliachie a sufletului pălişte.
În grădină arde rugul unui măceş roşu
Şi acest rug pe nimeni nu încălzeşte.

Ciorchinii măceşului nu vor arde.
Iarba nu va pieri fiindcă a îngălbenit.
Ca pomul care-şi pierde în tăcere frunzele
Cuvintele triste mi le pierd covîrşit

Cîndva, dacă timpul măturîndu-mi slovele,
Le va aduna-netrebnic tezaur −
Spuneți atît: a vorbit și a tăcut
Cu dulcele-i glas crîngul de aur.

MA ÎNTRISTEZ CÎND MA UIT LA TINE

Mă întristez cînd mă uit la tine.
Ce durere, ce păcat pentru noi!
Știu că în acest septembrie ne-a rămas
Numai arama sălciilor la amîndoi.

Căldura ta, fiorii trupului tău,
Buze streine au venit, le-au furat,
În sufletul meu atins de moarte
Parcă burează neîncetat.

Ei și! Nu mă tem de nimic,
Altă bucurie mi-a năzărit,
Acum sufletu-mi nu-i decît
Un ciot galben și putrezit.

Doar nici pe mine nu m-au păstrat
Vieții de pace și de momeli.
Pe puține cărări s-a umblat
Și s-au făptuit atîtea greșeli.

Viața caraghioasă...Contradicție caraghioasă...
Cum a fost va mai fi ani în șir.
Grădina de mesteacăni e plină
De oase ca un cimitir

Ne va trece floarea și nouă.
Ca oaspeții grădinii nu vom mai foșni.
Dacă în toiul iernii nu sînt flori
Nu avem pentru ce le dori.

ULIȚA ASTA EU O CUNOSC

Ulița asta eu o cunosc
Și casa măruntă-ulucile noastre.
Ș-au răsturnat deasupra ferestrei
Șîrmele, paie albastre.

Erau anii nenorocirilor,
Anii neînfrînatelor, nebunești puteri.
Mi-aduc aminte copilăria țărănească,
Azurul satului de ieri.

N-am rîvnit pacea și gloria,
Vanitatea n-o să mă amăgească.
Adesea cînd închid ochii
Revăd mereu casa părintească.

Gradina stropită cu bobi albăstrii,
Lîngă uluci August s-a tolănit ca mieii.
Ciripitul păsărilor, țipetele,
În palmele lor verzi le țin teii.

Iubeam casa aceea de lemn.
În grinzi se încuibaseră zbîrcituri.
În nopțile ploioase soba vuia
Spăimîntătoare cu-o mie de guri.

Glas înalt și scîncete joase,
Parcă cineva pierea în pustiu.
Ce-a văzut cămila de cărămidă
În ploile pline de șuier tîrziu?

Poate a zărit ţări depărtate
Cu ţărmuri înflorite ca vara,
Nisipurile de aur ale Afganistanului,
Ceaţa sticloasă din Buchara.

O! și eu am umblat pe acolo
Odinioară și nu puţin.
Numa-n ținutul părintesc
Aș vrea acum să revin.

LENIN

fragment

Legea nu s-a-ntărit.
Ţara freamătă ca o furtună.
Ca un val îndrăzneț și înalt
A trecut peste țărmuri
Libertatea care ne-a otrăvit.

Rusia, țară dragă inimii mele,
Sufletu-mi de durere se stinge.
De cîți ani nu mai aud oare
Cîntecul cocoșului, lătratul cîinilor?

De cîți ani viața noastră liniștită
Și-a pierdut frazele pașnice?
Ca de un vărsat, de găurile copitelor
Pășunile, ogoarele, sînt rănite.

Tropote, tropote, geamăt puternic.
Trăsurile, căruțele duduie.
Nu cumva dorm și visez?
De pretutindeni, cu lăncii,
Spre noi, pecenegii,
Nu. Nu-i vis. Nu-i vis.

Cu proprii-mi ochi văd aievea
Caii trecînd, înotînd, galopînd
Batalion după batalion.
Dar încotro? Pe unde e războiul?

N-a-nvățat să vorbească apa stepei.
Nu știu: poate luminează luna,
Poate un călăreț și-a pierdut o potcoavă...

Privirea a înțeles:
De la o graniță la alta
Pămîntul patriei
Prin lupta între frați
Este trecut prin foc și săbii.

Rusia,—
Ce minunat cuvînt și ce înfricoșător!...
Mestecenii foșnesc, ghioceii înfloresc.
De unde a venit el, revoltatul
Ce te-a neliniștit?
Geniul auster! El mă atrage
Nu datorită înfățișării sale,

Nu s-a urcat pe cal și n-a zburat
Să-ntîmpine furtuna.

N-a retezat din umeri capete,
N-a pus pe fugă infanteria,
Dar cîteodată i-a plăcut
Să meargă la vînat de prepelițe.

Eroul pentru noi era ceva aparte,
Am fost obișnuiți să îndrăgim
Pe cei ce poartă măști severe.

Iar el, cu țîncii, iarna,
Se da cu săniuța,
Și nu purta stufosul păr ce place
Femeilor lascive.

Chelia lui era cît tava; arăta
Cel mai modest dintre modești.
Simplu, sfios, prietenos,
Un fel de Sfinx-naintea mea.
Nu înțeleg prin ce putere
A izbutit să clatine
Lumea din temelii!
A clătinat-o totuși...

Te zbuciumi, urli!
Hai, mătură neîndurat, furtună,
Și spală-acest popor nenorocit
De vechile rușini.

.....

Era pe vremea anilor sălbatici
Pe pășunile mizeriei țăranilor
Înfloreau satrapii împărăției.

.....

Ţarine! duhoare otrăvită!
Veacuri întregi ospăț după ospăț
Și aristocrații își vindeau puterea
Bancherilor, industriașilor.

Gemea poporu-n deznădejde neagră
Și țara aștepta pe cineva...
El a venit...

.....

Cu un cuvînt zguduitor
Ne-a îndrumat spre noile izvoare,
Ne-a spus atunci: spre-a termina cu chinul
Mîinile lucrătorilor să prindă totul.
Altă scăpare nu avem decît
Puterea noastră. Sovietul.

.....

Am mers cu toți sub urletul furtunii
Unde-ndemna privirea lui,
Am mers acolo unde el vedea
Eliberarea semințiilor.

.....

Și, iată, a murit...
Că plîng, mi-e ciudă.
Nu se pricep să cînte suferința muzele...
Din uriașe guri de-aramă

S-a dat și ultimul salut, s-a dat.
Acel ce ne-a salvat nu mai trăiește.

Dar cei ce viețuiesc în urma lui,
Acei pe care el în urmă-i lasă
Vor trebui să prindă în beton
O țară, un torent impetuos.

Ei nu vor spune: Lenin este mort.
Moartea lui Lenin nu i-a dus
La deznădejde.
Tot mai tăcuți și tot mai austeri
Vor împlini pînă la capăt
Întreaga misiune a lui...

SCRISOARE MAMEI

Trăiești tu încă, bătrînica mea?
Și eu mai trăiesc și-ți spun plecăciune!
Deasupra izbei tale să izvorască
Frumoasa lumină a lui soare-apune.

Am aflat că ești plină de griji,
Că dorul de mine cu chin te apasă,
Și că adesea ieși la drumul mare
În haina de modă veche și roasă.

În negura serii albastre
Mereu, vezi mereu-întîmplare −
Parcă cineva mi-a-mplîntat sub inimă
Un cuțit finlandez într-o-ncăierare.

Liniștește-te, draga mea, dragă.
E numai vis rău, apăsător.
Nu sînt un bețiv chiar atît de stricat
Încît să nu te văd înainte de mor.

Tot drăgăstos am rămas.
Și numai la asta visez:
Curînd să mă întorc în casa scundă

Și furtunos să te îmbrățișez.

Voi reveni cînd își va risipi crengile
Primăvăratică, albă, grădina.
Dar să nu mă mai trezești ca odinioară
În zori cînd abia mijește lumina.

Să nu atingi ce nu s-a împlinit,
Să nu mă-ntrebi de visele-ngropate.
Am fost sortit ca prea de timpuriu
Să gust din viață de toate.

Și apoi să nu-mi ceri să mă-nchin.
Nu e nici un drum înapoi.
Tu singură îmi ești mie
Lumină, ajutor, bucurie.

De dorul meu nu mai fremăta,
Uită-ți îngrijorarea acum.
În haina ta de modă veche, roasă
Nu mai ieși atît de des la drum.

LUMINA DE ŞOFRAN

Lumina de șofran a ținutului serii,
Domol trandafirii aleargă pe cîmp.
Cîntă-mi un cîntec iubita mea,
Acela pe care Khayamm îl cînta.

Lumina lunii scaldă Șirazul.
Dănțuie roiuri de fluturi în stele.
Nu-mi place de loc că persanii
Femeile sub văl și le țin
Lumina lunii scaldă Șirazul.

Nu cumva se tem de căldură
Arama trupului de-și ascund?
Ori poate spre-a fi mai iubite
Nu vor să-și arate obrazul
Arama trupului de-și ascund.

Draga mea să nu-ndrăgești vălul
Învață această lege pe scurt.
Și-așa viața noastră e scurtă,
Avem prea puțin timp fericit,
Învață această lege pe scurt.

Chiar dacă destinu-i urît

Binecuvîntă-l cu frumusețe.
Obrajii frumoși nu-i feri,
E păcat să-i ascunzi de priviri
Dacă-n lume cu ei ai venit.

Domol trandafirii aleargă pe cîmp,
Inima visează o ţară.
Eu draga mea acum ți-oi cînta
Ce nici Khayamm n-a cîntat.
Domol trandafirii aleargă pe cîmp.

MOSCOVA CÎRCIUMĂREASCĂ

S-a hotărît! Pentru totdeauna
Am părăsit șesul natal, comuna.
N-o să mai răsune din frunziș aripat
Plopul deasupra mea legănat.
Căsuța fără mine s-a gîrbovit,
Dulăul bătrîn a zăcut și-a murit.
Pe ulițele acestea întortochiate,
M-a ursit Dumnezeu să mor, poate.
Și totuși mi-e drag acest oraș de ulmi și platani,
Învechit de ploi, înnegrit de ani.
Pe cupolele lui moțăie obosită
Asia, Asia aurită.
Aici, noaptea cînd luna luminează,
Cînd luminează dracu-știe cum și visează,
Mă strecor cu capul în piept, frînt,
Spre cîrciuma de sub pămînt.
E zgomot și gălăgie în această vizuină
Și eu, de seara pînă se face lumină,
Citesc versuri curvelor cu miros de pudră și mirt
Și cu tîlharii beau spirt.
Inima îmi bate din ce în ce mai des.
Vorbesc încîlcit, abia înțeles:
Sînt ca și voi un om pierdut, uitat,
Nu mă voi mai întoarce de unde-am plecat.

Căsuța fără mine s-a gîrbovit,
Dulăul bătrîn a zăcut și-a murit,
Pesemne pe ulițele Moscovei, sub cer,
M-a ursit Dumnezeu să pier.
Oamenii beau, se bat și plîng,
Armonistul suspină galben, trist, șotîng,
Își blestemă norocu-n trezie
Și-și amintește de vechea Rusie.
Și eu, și eu capul în jos
Îmi torn vin peste față, slinos,
Gîndul să-mi adoarmă sub tîmplă,
Să nu știu ce mai mi se-ntîmplă.
Rușii sînt veseli, chiuie, cîntă,
Și sorb basamacul de-l zvîntă.
Armonistul cu chip de tătar
Cîntă de Volga, de Ceka, arar,
Și-n privirile lui de nebun
Fulgeră gînduri ce nu se mai spun.
Oamenii aceștia se tînguie toți,
Că și-au pierdut tinerețile, netoți,
Că asprul Octombre i-a amăgit
Cu viscolul lui alb, întețit,
Dar își ascut cu nouă-ndrăzneală
Cuțitul din cizmă, plin de coclеală.
Unde sînteți voi care ați plecat?
Razele vi s-or fi întunecat,
Armonistul se caută cu spirt, cu prize,
De sfrînția luată în stepele chirchize.
Nu, pe ăștia nu-i mai împrăștii,
Putregaiul le-a dat curaj, le-a dat prăștii
Ei, Rusia mea, Rusie,

Asiatic pămînt, Rusie!...
Zi, armonică! Plictiseala nu se ascunde.
Degetele armonistului curg unde.
Bea cu mine, cățea, parșivă,
Bea cu mine, cățea guralivă.
Toți te-au iubit,
Toți te-au stîlcit,
Toți te-au mînjit
Ce te uiți cu albăstrelele tale, ca florile,
Ori vrei una în bot?
Ești bună de pus sperietoare, ciot,
Să alungi ciorile.
Pînă în ficați, pînă în rărunchi,
Mă chinui, mă tai, mă îngenunchi.
Armonica, armonica să nu stea!
Bea, viezure, bea!
Aș lua-o pe aia, pare mai cu țîțe,
Mai proastă, mai cu fițe.
Dintre cele ca tine nu ești cea dintîi
Pe care o mîngîi,
Însă cu una ca tine urîtă, ușoară,
Sînt prima oară,
E dureros ce fac și sfidător,
Dar pentru asta n-o să mă omor.
Ce te datini? Ce-ți dezvelești crăcii?
Du-te la toți dracii!
E vremea să mă fac mai rece
Cu haita voastră ce mereu petrece...
Draga mea... Draga mea... uite, plîng, scîncesc,
Iartă-mă... iartă-mă... te iubesc...
Zi, măi, zi! Fi-ți-ar chitara a dracului,

Degetele tale joacă pe ea ca dinții daracului.
Amicul meu, amicul meu, uf
Aș vrea să mă înec în acest năduf.
Nu te mai uita la brățările ei,
La mătasa rochiei, la cercei,
La această femeie am căutat fericire
Și am aflat negură, pieire.
Nu știam că dragostea e molimă, huidumă,
Nu știam că dragostea e ciumă.
A venit spre mine, m-a privit
Și m-a înnebunit
Cîntă prietene, să-mi aduc aminte,
De viața dusă mai înainte.
Las-o să o sărute cine-o vrea,
E tîrfă și e draga mea.
Mai stai! Mai stai! N-o înjur, o chem,
Și n-o blestem.
Hai, dă-mi chitara. Vreau pe coardă groasă
Să cînt despre viața-mi furtunoasă.
S-a spart cupola verde-a vieții mele.
Inima mea acum e o desagă
Cu visuri mari de aur și cu stele.
Multe fete am pipăit,
Le-am strîns prin colțuri, le-am ciupit
Dreptatea pămîntului s-a răzbunat:
Cu ochii copilăriei am privit mirat
Dulăii ce lingeau mîrîitori
Cățelele, sub coadă, de scursori.
De ce să fiu gelos?
De ce să fiu bolnav, sfios?
Viața noastră: patul și cearceaful,

Sărutul pătimaș, prăpădul.
Zi, zi mai tare! Mîinile tale
Să cînte zilele-mi fatale.
Știi ce? Mai bine dă-le-n mă-sa, iată,
Eu n-o să mor amice niciodată...

IONIA

Proorocului Eremia

"Nu mă înspăimînt de pieire,
Nici de lănci, nici de săgețile ploii."
Așa spune, după Biblie,
Proorocul Serghei Esenin.
A venit timpul meu.
Nu mi-e frică de cnut
Trupul lui Hristos îl scuip din gură.
Nu vreau să fiu izbăvit
Prin chinurile și crucea lui.
Altă învățătură-nțeleg,
Să întreacă veșnicia stelelor.
Am văzut alt Mesia.
Moartea n-o să mai joace
Deasupra dreptății.
Voi tunde albastrul cerului,
Ca pe o oaie,
De lînă murdară.
Voi ridica mîinile spre lună
Și o voi sparge ca pe-o nucă.
Nu vreau ceruri fără scară.
Nu vreau să cadă zăpezi.
Astăzi voi oua ca o găină

Vorbe de aur.
Astăzi, cu mîna vînjoasă
Sînt gata să răstorn lumea.
Nu vreau să se încrunte soarele
Pe fața lacului.
Ca o furtună
Opt aripi îmi vor răsări pe umeri.

Peste Rusia înfricoșată latră clopotele,
Plîng zidurile Kremlinului.
Astăzi pe lănci de stele,
Pe tine te vom ridica, Pămîntule.
Mă voi întinde pînă la Cetatea Nevăzută,
Voi mușca din Calea Lactee,
Lui Dumnezeu îi voi smulge barba
Cu colții mei,
Și înfigîndu-i mîna-n coama-i albă
Îi voi grăi cu glas de viscol:
Am să te fac pe tine, Dumnezeule,
S-asculți ce-ți spun!

Blestem, mînăstirile,
Blestem potecile ce duc spre ele.
Vreau să-mi ridic deasupra golului palatul.
Cu limba mea voi șterge de pe icoane
Chipurile sfinților și ale mucenicilor.
Vă făgăduiesc cetatea Inonia
Unde trăiește zeul celor vii.
Plîngi tu, o, Moscovă,
A doua oară a venit Mogolul.
Rugăciunile din ceaslovul tău

Le voi risipi cu ciocul.
Din zori voi duce dîrz poporul meu
Să are.
Cîmpul lui de cuvinte
Să fie presărat de stupii grîului.
Grăunțele, sub cerul înstelat
Să lumineze, ca albinele, întunericul.

Te blestem, mînăstire,
Blestem călcîiele și urmele tale,
Soarele tău, cu ascuțișul ghearelor,
Mi s-a înfipt în suflet ca un cuțit.

Am plîns pe rîurile Babilonului
Și ploaie de sînge ne-a udat.
Astăzi strig cu glas de furtună:
Să-I despuiem pe Dumnezeu.
Spălaţi-vă mîinile și părul în albia lunii noi.
Spun: − Totul va pieri.
Credința va fi înăbușită.
Deasupra noastră, Dumnezeu
S-a umflat ca o vacă.
El va făta alt soare
Pentru meleagurile noastre.
Un nou Olimpiu va veni
Să-i zugrăvească chipul nou.
Vă spun: − Voi bea tot aerul
Și-mi voi întinde limba
Ca o cometă.
Îmi voi rășchira picioarele
Pînă-n Egipt,

Vă voi scoate potcoavele chinului,
În amîndoi polii
Îmi voi înfige cleștele mîinilor,
Voi apăsa ecuatorul cu genunchiul,
Și-n plînsetul furtunii, în geamătul viscolului,
Voi rupe ca pe un colac
Pămîntul.

În beznă,
Să-l vadă-ntrega lume
Voi scoate capul
Cu păr de stele
Și străluciri de soare.
Patru sori,
Ca niște butoaie ce și-au pierdut cercurile de aur.
Din nori,
Ca de pe munte
Se vor rostogoli speriind lumile.

Și ție-ți spun, Americă,
Pare ruptă din continent −
Ferește-te pe mările necredinței
Să dai drumul corăbiilor de fier.
Nu îngreuia cu curcubee de tuci și granit
Lanurile și rîurile,
Nu sfîșia cu mîini albastre
Slăvile.
Cu simple cuie de fier
N-ai să întuneci strălucirea stelelor.
Fierberea sorilor
N-ai s-o stingi

Cu lavă de oțel.
Am să mă așez, sus, pe nori,
Cu călcîiele-n jos.

Voi pune soarele și luna,
Ca pe niște covrigi,
Pe osia pămîntului.
Îți spun: − Nu mai cînta imnuri
Razelor tale de sîrmă.
Ele nu vor lumina a doua venire,
Mielul aleargă prin munți.
Un trăgător dibaci
Îi va zvîrli o săgeată în piept.
Sînge cald va țîșni în întuneric
Prin lîna albă.
Copitele, ca stele de aur,
Se vor rostogoli în noapte −
Și ploaia cu spițe de apă
Va străluci.
Atunci voi răsuna ca un tunet
Din roțile soarelui și ale lunii,
Îmi voi fîlfîi părul de flăcări,
Îmi voi acoperi fața c-o aripă,
Voi trage munții de urechi,
Voi smulge, cu lănci, ierburile
Și-ți voi mătura toate nuielele,
Ca praful.

Cu plug nou
Voi ara obrajii negri ai cîmpurilor tale.
Pe deasupra ținuturilor tale

Belșugul va zbura ca o coțofană.
Razele soarelui
Vor fi prăjini de aur.
Alți spini vor crește în palmele
Cîmpurilor tale.
Ca niște veverițe,
Primăverile galbene
Vor sări pe crengile zilelor.
Rîuri albastre vor izvorî
Și vor străpunge zăgazurile de piatră.

Zările, lăsîndu-și în jos pleoapele,
Vor prinde în ele pești de stele,
Îți spun: — Va veni timpul cînd
Spicele grîului tău
Îți vor străpunge ceafa.
Deasupra lumii
De pe o scară nevăzută,
Răsunînd peste șesuri și peste dealuri,
Va sparge coaja lunii un cocoș
Și va zbura.

Umblu pe nori ca pe un lan,
Cu capu-n jos.
Aud clocotul ploii
Și șuierul aștrilor cu ciocuri subțiri
Mă uit în iazuri albastre
Și te văd oglindită, pe tine, Inonia,
Cu căciulile de aur ale munților.
Văd ogoarele și casele tale
Și-ntr-un pridvor pe mama mea bătrînă.

Cu degetele caută să prindă
Luminile-asfințitului roșcat
Dar soarele, ca o pisică,
Își trage lacom ghemul
Și pleacă mohorît cu el în spate.
Sub șoaptele pîrîului,
În poala ecoului din munți
Picură de pe o lumînare nevăzută
Cîntecul meu.
Slavă Domnului din ceruri
Și pe pămînt pace.

Cu cornul ei albastru, luna −
A sfîșiat norii.
Cineva a scos o pasăre
Din oul luceafărului
Să ciugulească
Urma lui Hristos.
Cineva cu o credință

Fără cruce și fără chin
A întins pe cer curcubeul
Ca un arc.
Bucură-te, Sioane,
Și răspîndește-ți lumina.
Pe zare, la marginea cerului,
S-a ivit un nou Nazaret.
Pentru a doua oară,
Pe o iapă
Vine Mîntuitorul.
Crezul nostru e în putere.

Dreptatea noastră este în noi.

CHEMARE CÎNTATĂ

Bucurați-vă!
Pămîntul s-a îmbăiat
Într-o nouă scăldătoare.
Au ars pînă-n adînc

Viscolele albastre.
Șarpelui i-au căzut dinții veninoși.

O! Patrie!
Cîmpia mea rusă!
Și voi fiii ei
Care-ați oprit pe gardul vechi și greu
Luna și soarele,
Lăudați-l pe Dumnezeu!

În ieslele mujicilor
S-a născut o flacără
Pentru pacea întregei lumi!
Un nou Nazaret vi se arată
Păstorii-au început să-i slăvească
Zorile ce din el o să vină.
De după munți a apărut o lumină.

Putrezește, monstrule englez,
Plescăie pe nări, sălbăticiune,
Nordica noastră minune
N-o pricepe neamul tău obez.

Tu nu poți să cunoști Taborul,
Nici chemarea tainică nu poți s-auzi
Gura ta o-nvăluiește norul
Începțat al ochilor tăi cruzi.

Mai dîrz, tot mai zadarnic, din tot cerul
Bezna doar o prinde gura ta.
Hristului din iesle al tău, nu-i vei da
Prilejul ca să spună adevărul.

Dar să o știți
Că-i steaua răsăritului ce suie
Peste voi toți care adînc dormiți
Ea s-a aprins și nu va mai putea
Irod s-o stingă
Cu noul sînge-al pruncilor, această stea.

Dansează, dansează tu, Salomee
Picioarele tale-s înaripate podoabe.
Gura neînsuflețită sărut-o, femeie,
Dar să știi că ceasul pedepsii e aproape.

Istovit de răni
S-a ridicat Ioan, omul sfînt.
Capul tăiat s-a ridicat de pe pămînt
Ca galbena lună,

Gura lui din nou tună.
Din nou amenință Sodoma:
Desmeticiți-vă!

Oameni, voi frații mei, oameni,
Unde sînteți, unde, răspundeți?
Nu mai am nevoie de tine
Neînfricatule, viteazule crud, de temut,
De sînge setos,
Victoria ta îmi va fi de prisos
Nu-mi trebuie nici un tribut.

Noi sîntem, noi toți, merii și vișinii
Unei albastre livezi. Mari și mici
Toți sîntem strugurii verii de aur.
Pînă la moarte la toți ne ajunge
Și căldura și lumina de-aici.

Cineva nespus de-nțelept
Asemuind totul cu spiritu-i viu
Pe cei ce trăiesc i-ncălzește cu cîntec
Pe morți cu somnul cel greu din sicriu.

Cineva ne învață și ne roagă
Să măsurăm pătrunzînd ce trăim
Că n-am fost aduși pe lume să distrugem
Ci ca să credem și să iubim.

UNDE EŞTI CASA PĂRINTEASCĂ?

Unde ești, unde ești casă părintească
Ce-ți încălzești sub deal spinarea?
Albastra, albastra mea floare,
Nisip, simplu nisip,
Unde ești, unde ești casă părintească?

Dincolo de rîu cîntă cocoșul,
Acolo ciobanul turma-și păzea,
Luminează din apă
Trei stele-ndepărtate.
Dincolo de rîu cîntă cocoșul.

Vremea e moară cu aripă,
Luna ca o pendulă-n secară
Coboară peste sat.
Toarnă orele ploaia nevăzută.
Vremea e moară cu aripă.

Cu mulțimea-i de săgeți, ploaia
Casa mi-a-nconjurat-o de nori.
Azurul a cosit floarea albastră,
Nisipul de aur l-a călcat

Ploaia aceasta cu mii de săgeți.

TREZEŞTE-MĂ MÎINE DEVREME

Trezește-mă mîine devreme
Măicuța mea răbdătoare!
Mă voi duce pe drumul măgurii
Să întîmpin oaspetele drag.

Astăzi am văzut în pădure
Urmele unor roți mari.
Deasupra bolții înnourate
Vîntul își fîlfîie arcul de aur.

Mîine în zori va porni în goană,
Cu luna-căciulă pe sub tufișuri.
Iapa își va flutura cochet
Coada roșcată deasupra cîmpiei.
Trezește-mă mîine devreme,

Aprinde în odaia mare lumina,
Se spune că în curînd voi deveni
Poet renumit în Rusia.

Te voi cînta pe tine, voi cînta oaspeții,
Soba noastră o voi cînta, cocoșul și casa...

Și în cîntecele mele voi turna
Laptele vacilor tale roșcate.

ARȚARUL

Arțar desfrunzit, în ghiață-mbrăcat
În viscolul alb de ce stai plecat?

Oare ce-ai văzut? Ce ai auzit?
La plimbare singur parc-ai fi ieșit

Ca un paznic beat ai ieșit la drum
Și-n troian piciorul ți-a-nghețat acum.

Am băut și eu și mă-mpleticesc
Și nu știu cum casa o s-o mai găsesc.

Întîlnii un pin și-o salcie rară,
Le-am cîntat în viscol cîntece de vară.

Și parcă eu însumi aș fi fost arțar
Dar nu gol ci prins în bogat frunzar.

Și pierzînd sfiala, strașnic îmbătat,
Mîndrul meu mesteacăn l-am îmbrățișat.

MĂLINUL

Odată cu primăvara
Mălinul aromat a-nflorit.
Ca pe niște zulufi de aur
Ramurile și le-a împletit.

Rouă ca mierea îi alunecă
Pe scoarţa-n care este îmbrăcat,
Sub ramurile lui iarba
Strălucește ca argintul curat.

În perlele rotunde de rouă
Ard ciucurii grei, de atlase,
Ca niște cercei străvezii
În urechile unei fete frumoase.

În poiana de-alături aleargă,
Prin iarbă și printre rădăcini
Șerpuind ca un fir subțire
Pîrîul de argint și lumini.

Acum mălinul aromat

Stă parcă atîrnat
Și-n juru-i iarba aurită
Arde în soare.

Pîrîul cu unda zglobie
Îi atinge ramurile piezișe
Și-i cîntă pe sub stînci abrupte
Cîntece pe furiș.

VISCOL

Viscol! Viscol care sfarmă și-nțeapă,
În cer luminează luna-nghețată.
Văd din noii aria părintească
Și-o luminiță-n fereastră prin viscol.

Puțin îți trebuie cînd nu ai cămin,
Eu cînt despre tot ce mi s-a dat,
Iată-mă iarăși la cina părintească,
Iarăși o văd pe bătrîna mea mamă.

Se uită și ochii îi lăcrimează
Tăcută și fără să sufere.
Vrea să apuce ceașca cu ceai,
Ceașca din mînă îi lunecă.

Draga mea, buna mea, bătrînica mea dragă,
Alungă tot ce e negru în gînduri
Ascultă, cu armonica de zăpadă,
Viața mea ți-o voi povesti-ntreagă.

Multe-am văzut și mult am umblat,

Mult am iubit, mult am suferit,
Am vagabondat și-am băut,
Și numai pe tine în gînd te-am văzut.

Iată, pe laiță iar mă-ncălzesc,
Mi-am scos ghetele, mi-am aruncat haina,
Iarăși am reînviat, iarăși trag nădejde
De-o soartă bună, ca-n copilărie.

Dar la fereastră în plînsul viscolului
În vuietul lui sălbatic, zgomotos,
Îmi pare că teii albi din grădină
Își scutură florile pe jos.

CEAŢA ALBASTRĂ

Ceață albastră. Întindere de zăpadă,
Slabă și galbenă lumină de lună.
Inimii mele îi este plăcut
Să-și amintească de anii tineri.

Zăpada ca nisipuri mișcătoare-n cerdac.
Pe o astfel de lună, pe tăcute,
Îndesînd pe ochi căciula de pisică
Am părăsit în taină casa părintească.

Acum m-am întors iarăși în ținutul natal.
Cine își mai aduce aminte de mine? Cine m-a uitat?
Eu, vechiul stăpîn al casei mele
Stau trist ca un călător alungat.

Tăcut îmi motolesc căciula cea nouă,
Nu-mi e pe plac, blana ei de sobol
Îmi amintește de bunic, de bunica,
Și de zăpada afînată din cimitir.

Fie că ai trudit, fie că n-ai trudit,
Ca și-n această viață, toți vom ajunge acolo.
Iată pentru ce tind atîta spre oameni,
Iată pentru ce iubesc oamenii.

Abia, abia mi-am stăpînit plînsul
Și zîmbind cu sufletul stins,
Parcă aș vedea pentru ultima dată
Această izbă cu cîinele-n cerdac.

NU MA VOI MAI AMĂGI SINGUR

Nu mă voi amăgi singur,
În inima mea a pătruns grija.
De ce îmi spun oamenii huligan?
De ce îmi spun ei scandalagiu?

Nu sînt rău, pădurea n-am furat-o,
Nu i-am întemnițat pe cei goi.
Nu sînt decît un fel de ștrengar
Care zîmbește spre voi.

Sînt un ștrengar din Moscova.
Prin împrejurimile Tvenilui
Pe uliţe fiece cîine
Îmi cunoaște mersul ușor.

Fiecare gloabă de cal
Mă salută cînd mă-ntîlnește,
Sălbăticiunilor le sînt prieten,
Fiece vers al meu lecuiește.

Umblu cu joben nu pentru femei,

Pasiuni prostești nu mai îndur.
Aș vrea mult să-mi micșorez tristețea
Și aurul ovăzului să-l dau iepei.

Printre oameni prieteni nu am,
Eu altei împărății m-am supus,
Fiecărui cîine la gît
Cea mai bună cravată a mea sînt gata s-o pun.

Nu voi mai suferi de acum înainte.
Băltoaca din inima mea cețoasă s-a limpezit
De aceea îmi merge faima că sînt huligan,
De aceea mi se spune scandalagiu.

IATĂ-MĂ IARĂŞI ÎN FAMILIA MEA

Iată-mă iarăși în familia mea,
ținutul meu visător și duios.
Amurgul cîrlionțat se-ascunde după deal
Și-mi face semn cu mîna-i ca zăpada.

Cărunția zilei posomorîte
Plutește zburlită prin preajma mea.
Tristețea adîncă a serii îmi tulbură inima grea.
Peste cupolele înalte ale bisericilor
Umbra serii s-a lăsat mai jos.
O! Prieteni de jocuri și de petreceri
Nu vă voi mai vedea de loc.

Anii au căzut în uitare,
În uitare ați căzut și voi
Însă apa tot ca altădată
Murmură la moara înaripată.

Eu adesea, adesea în pîclele serii,

În foșnetul trestiilor legănate de vînt
Mă rog pămîntului care fumegă
Pentru cei ce-au plecat și nu mai sînt.

PE BLIDUL ALBASTRU AL CERULUI

Pe blidul albastru al cerului
Fumul norilor galben ca mierea
Visează noaptea. Oamenii dorm.
Numai eu sînt chinuit de tristețe.

Pădurea încrucișată cu norii
Fumul dulce-l respiră ușor.
După inelul rupt al bolții cerești
Dealu-și întinde degetele.

Pe baltă țipă bîtlanul,
Se-aude limpede plescăitul apei.
Ca un strop printre nori ne privește
O stea singuratică.

Aș vrea ca în tulburai fum

Cu steaua aceea s-aprind pădurile
Și să pier împreună cu ele
Ca o străfulgerare pe zare, departe.

ANA SNEGHINA

1

"Satul nostru se cheamă Radova
Și are doua sute de ogrăzi.
Celor care l-au vizitat
Le-au plăcut locurile noastre.
Sîntem bogați în păduri și ape,
Avem izlazuri, avem pămînturi
Și peste tot domeniul nostru
Sînt răsădiți plopi.

Nu vrem să trecem drept bogătani,
Dar nu ne plîngem de soartă.
Fiecare are livadă, arie,
Fiecare are obloane vopsite,
Iar sărbătoarea avem came și cvas.
Pentru toate acestea ispravnicului,
Pe vremuri, îi plăcea să stea la noi.

Birul îl plătim la vreme.

Judecătorul aspru, care e cel mai mare în sat,
Adaugă la bir
O baniță de făină și una de grîu zobit.
Ca să nu avem neplăceri
Dăm fără greutate acest plus.
Ei sînt tăria și puterea,
Noi numai simplu norod.

Însă toți oamenii au sufletele păcătoase
Și mulți au ochii ca niște colți.
Din satul vecin, Kriuși,
Mujicii se uitau la noi chiorîș.
Viața la ei era proastă.
Aproape tot satul
Ara pămîntul cu un singur plug,
Și cu-o pereche de gloabe prăpădite,
Nici nu putea fi vorba de belșug, la ei —
— Sufletul să rămînă viu —
Și pe ascuns tăiau lemne
Din pădurea noastră:
Odată i-am prins... Hm!
Ei cu topoare, noi la fel.
De răsunetul și scrîșnetul oțelului
Ne treceau fiori.
Cearta aceea mirosea a crimă.
Și ei și noi eram de vină.
Unul dintre ai lor a lovit pe neașteptate.
Unul de la noi a căzut ucis.
Adunarea satului a judecat, a pus cătușe
Și zece inși au fost trimiși în Siberia.

De atunci la noi treburile merg prost.
Fericirea a scăpat din hamuri.
De trei ani într-una
Ba vitele cad, ba s-aprind pîrjoluri."
Asemenea veşti triste îmi cînta vizitiul pe drum.
Pe atunci mă duceam să mă odihnesc
În împrejurimile Radovei.

Războiul mi-a mîncat sufletul.
Pentru interese streine
Am lovit trupuri apropiate
Şi cu pieptul mi-atacam fraţii.
Am înţeles că sînt o jucărie,
În urmă însă lăfăiau nobilii şi negustorii,
Atunci m-am hotărît să mă despart de tunuri
Mi-am aruncat puşca
Mi-am cumpărat hîrtie şi, iată,
Cu această hotărîre
Am întîmpinat anul al 17-lea.

Libertatea s-a ridicat cu putere nebună
Şi într-un foc roz, puturos,
Era calif peste ţară
Kerenski pe calul cel alb.
Toţi strigau:
Război "victorios", pîn la sfîrşit.
Hoţii, paraziţii,
Trimiteau spre front
Armate sure de ţărani.

Eu n-am pus mîna pe sabie,
În urletul grelelor tunuri
Am dovedit alt curaj:
În țară primul am fost dezertor.

Drumul e destul de bun,
Răcoarea plăcută, răsunătoare.
Luna a presărat depărtarea stelelor
Cu zăpadă măruntă de aur,
— Uite și Radova pe care-o cauți,
Zise cărăușul.
Nu degeaba am biciuit gloaba,
Pentru nărav.
Vă rog, cetățene, bacșiș.
Doriți să mergeți la morar?
E colo!
Vă cer foarte puțin
Pentru un drum atît de lung.

Îi dau pentru o litră de rachiu.
— E prea puțin.
Eu îi mai dau ceva.
— Nu, nu!
O, ce flăcău nesuferit!
Flăcăul e de treizeci de ani.
— Ce? Tu ai pătimit ori nu?
De ce vrei să mă scuturi de toți banii?
Și namila-mi răspunde:
— Secara e proastă.
Mai dați-mi din cele ce nu sună,
Zece sau măcar șase.

Voi bea la cîrciumă un basamac
În sănătatea și în cinstea ta.

Sînt la moară.
Desișul brazilor
E presărat de luminările licuricilor.
De bucurie bătrînul morar
Nu poate spune două cuvinte.
— Oare tu ești?
Serghei!
Ţi-e frig, desigur?
Hai, pune repede, bătrîno,
Pe masă samovarul și budinca.

Nu prea e frig în Aprilie,
Mai ales către sfîrșitul lunii.
E o seară minunată, gînditoare,
Ca zîmbetul pe fața prietenului.
Îmbrățișările morarului sînt tari
Sub ele chiar și ursul ar urla.
Dar totuși, în momente grele,
E bine să mai ai prieteni.
— De unde? Pentru cîtă vreme?
— Pentru un an.
— Atunci, prietene, fii vesel!
Anul acesta am putea trimite
La Moscova chiar frage și ciuperci.
Și e vînat, măi frate, ca la dracu,
Singur se vîră în bătaia puștii.
Gîndește și tu...
De patru ani

Nu te-am văzut...

Am sfîrșit vorba.
Cuviincioși
Tot samovarul l-am băut.
Ca-n alte vremuri c-un cojoc
Mă duc să dorm în fin.
Trec prin grădina
Cu pomi rotați.
Liliacul înflorit îmi mîngîie fața.
Mi-e drag
Gardul bătrîn de nuiele.
Cîndva, lîngă portița ceea,

Aveam șasesprezece ani,
O fată-n pelerină albă
Îmi spuse blînd și încet: Nu!
Lucruri uitate, frumoase,
În mine chipu-i încă nu s-a stins.
Noi toți am iubit mult
Însă iubiți n-am fost.

2

Ei, scoală, Serghei!
Zorile încă nu s-au scurs.
Bătrîna ți-a gătit
Plăcinte gustoase.
Eu voi pleca
La doamna Sneghina...
Pentru masă am împușcat

Prepelițe frumoase.

Te salut, dimineață a vieții!
Mă scol, mă îmbrac, mă duc.
Roua se odihnește fumurie
Pe merii albi din grădină.
Gîndesc:
Ce frumos e pămîntul
Cu oameni pe el,
Și pe cîți războiul I-a schilodit, I-a calicit!
Cîți au fost îngropați în șanțuri,
Și cîți vor mai fi încă!
Simt peste maxilare
Spasmul crud al obrajilor.

Nu! Nu!
Niciodată nu mă voi duce!
Fiindcă o putoare
Aruncă soldatului ciung în noroi
Cinci sau zece copeici.
— Ei,bună dimineața bătrînico!
Parc-ai mai obosit
Și te aud tușind.
— Munca m-a doborît.
Aici, la noi, nu prea e pace
Și totul se cîștigă cu sudoare.
Între mujici se dau mereu războaie,
Se bate sat cu sat.
Am auzit cu urechile mele
De la trecători:
Ba cei din Radova îi bat pe Kriușeni,

Ba Kriușenii pe cei din Radova.
Asta înseamnă lipsă de stăpîn.
Pe țar îl alungară,
Și iată-acum...
Toate pacostele
În capul prostului norod se sparg.
Au deschis, nu știu de ce, temnițele,
Și au dat drumul răufăcătorilor.
Pe drumul mare
Nimeni nu poate trece-n voie
Iată, de pildă, aceștia din Kriuși,
Ar trebui să putrezească-n ocne,
Dar ei, cu suflete-nrăite,
Acasă s-au întors cu toții.
Se află printre ei unul Pron Ogloblin,
Zurbagiu, bătăuș, îndrăzneț.
Veșnic e supărat pe toți
Și umblă beat cu săptămînile.

Acum trei ani
Cînd începu războiul,
A ucis în fața poporului adunat
Pe "cel mare".
Oameni ca el sînt azi cu miile,
Tîlhăria se face pe față.
Rusia s-a prăpădit de tot...
S-a prăpădit mama-Rusia...

Îmi amintii de vorba cărăușului.
Luîndu-mi pălăria și bastonul,
Plecai să-i salut pe țărani,

Ca un oaspe vechi, cunoscut.

Merg pe cărarea albastră
Și-l văd venind spre mine pe morar
Pe-o droașcă.
— Hei, Serghei! Stai!
Căci am să-ți spun ceva,
Dar să-ndrept hățu-ntîi.
De ce azi dimineață nu mi-ai spus-o?
Cînd am ajuns la Sneghina am zis:
La mine a venit un tînăr vesel, ciudat.
(Sînt bine ascultat acolo
Căci o cunosc de zece ani).
Iar fiica ei, Ana, ce-i măritată,
A întrebat:
— Nu cumva e acela care scrie, poetul?
— Ei, da — zic-el e...
— E blond?
— Desigur, blond.
— Cu păr cîrlionțat?
— Așa-i.
Un domn simpatic!
— Cînd a venit?
— Nu de prea mult.
— Să știi, mămico, el e!
Pe vremuri
A fost îndrăgostit de mine.

Era un băiețel modest,
Pe cînd acum...
De, ce să-i faci...

E scriitor...
Și e ceva...
Desigur, fără rugăminte
Nu va veni la noi.

Și morarul, ca după o izbîndă,
Îmi facu semn cu ochiul:
— Ei bine, bună ziua, pîn-la prînz
Mai am și alte treburi...
Mergeam pe drum spre Kriuși
Și doboram verdețuri cu bastonul.
Nu mi-a pătruns nimic în suflet.
Nu m-a tulburat nimic.
Miresmele curgeau dulci,
Peste gînduri îmi plutea o ceață de beție.
Ar fi bine să încep acum un roman
Cu o vădană de soldat

Iată și Kriuși...
De trei ani
N-am văzut acoperișurile cunoscute.
Vremea e ca de liliac.
Liniștea e stropită cu liliac.

Lătratul cîinilor nu se mai aude,
Pesemne nu mai au ce păzi.
Casele sînt putrede.
Nu se mai vede în ele decît soba.
Lîngă casa lui Pron
Gălăgie mare, țărănească.
Se discută despre legea nouă,

Despre prețul secarei și al vitelor.
— Bună ziua, prietenilor!
Ești vînător?!
— Stai jos!
Tu ești fără griji,
Ascultă despre viața noastră.

Ce se aude pe la Piter?
Îi cunoști, desigur, pe toți miniștrii?
Nu degeaba, afurisitule,
Ai fost crescut de un culac,
Dar noi nu te certăm,
Ești de-al nostru, dintre mujici.
Nu prea te lauzi.
Și n-ai să-ți vezi inima.
Ai fost cumsecade cu oamenii,
Și pentru noi făceai pe dracu-n patru.
Spune: vor căpăta oare țăranii
Pășuni fără plată de la boieri?
Țipă cu toții
Să nu ne atingem de pămînt.
Spun toți că n-a venit sorocul încă.
Atunci de ce-am mai suferit
Pe front, și pe alții i-am ucis?
Și toți cu zîmbete întunecate
Mă privesc în față și-n ochi.
Iar eu, îngreuiat de gînduri,
Nu știu ce să le spun.
Se clătinau, se cutremurau
Treptele subt mine,
Și-mi aduc aminte

De-o întrebare:
— Spune, cine-i Lenin?
Am răspuns încet:
Lenin sînteți voi.

3

Zvonurile se tîrau pe brînci,
Se judeca, se hotăra-n șoapte.
Eu căpătăm destule
De la bătrîna mea.

Odată, sosit de la vînătoare,
Mă culcai să moțai pe divan.
Aducătoare de umezeală și tină
Mă pătrunsese ceața din bălți.
Tremuram ca de friguri.
Treceam prin jar și prin gheață.
Și acest acces blestemat
M-a legat de pat patru zile.
Morarul, pesemne e nebun,
A plecat și-a adus pe cineva...
Eu am văzut numai o rochie albă
Și un năsuc ridicat în sus.

Pe urmă, făcîndu-mă mai bine,
Într-a cincea zi, spre seară,
Răceala m-a lăsat,
M-am sculat,
Am pus pe dușumea piciorul tremurînd

Și-am auzit glas dulce:
— Bună ziua, dragul meu!
De mult nu te-am văzut,
Din anii copilăriei,
Acum, eu, vezi, am devenit o doamnă,
Tu, cunoscut poet.

Stai jos.
Ți-a trecut febra?
Nu mai ești ca înainte.
Pe ascuns chiar am oftat
Atingîndu-ți mîna,
Da...
Ceea ce-a fost nu se mai întoarce.
Anii se scurg la canal.
Odinioară îmi plăcea
Să stăm lîngă portiță.
Visam amîndoi gloria.
Tu ți-ai ajuns ținta.
Pe mine însă m-a făcut s- o uit
Un tînăr ofițer.

O ascultam și fără să vreau
Îi cercetam chipul zvelt.
Voiam să spun:
Destul!
Acum să căutăm alt grai,
Dar, nu știu cum,

Spusei fără să vreau:
— Da, da!

Mi-aduc aminte
Stai jos. Îmi pare bine.
Îți voi citi
Poeme
Despre Rusia cîrciumărească...
Sînt bine cizelate
Conțin-tristețea țigănească.
— Serghei!
De ce ești rău.
Mi-e milă,
Că chefurile tale
Le știe toată țara.
Spune-mi ți s-a-ntîmplat ceva?
— Nu știu!
— Atunci cine să știe?
— Pesemne-n pîcla toamnei
Am fost născut.
— Glumești!
— Și tu la fel, o, Ana.
— Iubești pe cineva?
— Nu, nu!
— Ciudat de tot.
Să-ți prăpădești viața-n așa chip
Cînd ai un viitor...

Depărtările s-au întunecat, s-au înegrit...
Nu știu de ce îi atingeam
Mănușile și șalul...

Luna rîdea ca un clovn.
Deși în inima mea nu mai era trecutul

Eram plin de amintirile
Vîrstei de șasesprezece ani.
Ne-am despărțit dimineața
Cu ochii-n cearcăn,
În vară e ceva frumos,
Acel frumos e în noi odată cu vara.
Morarul meu,
Acest morar,
Mă-nebunește.
Aleargă toată ziua
Ca un factor.
Azi a venit din nou cu un bilet
Ca și cînd cineva ar fi îndrăgostit:
"Veniți,
Cu dragoste,
Ogloblin Pron".

Mă duc.
Sosesc la Kriuși.
Ogloblin stă la poartă,
Și beat,
Înjură tot norodul sărac:
— Voi, neam de viermi,
Cu toții la Sneghina...
Mergeți și-i spuneți:
Ne dai ori nu pămîntul tău
Fără răscumpărare?
Și deodată,
Zărindu-mă s-a potolit un pic
Zicînd neprefacut:
— Țăranii, mai trebuiesc oleacă fierți.

— De ce m-ai chemat, Proșa?
— În nici un caz nu pentru treierat.
Nici pentru coasă.
Să-mi scoată calul
Să mergem amîndoi la Sneghina
Să o rugăm...
A înhămat gloaba.
De așa cai
Să dai și de la tine
Numai să scapi de el,
Să nu-l mai vezi.
Mergeam la pas.

Drumul ne supăra și ne veselea.
Urcînd rîpile,
Duceam cu noi căruța.

Am sosit.
Casa s-a cam lăsat pe temelii.
Mirosea tare a iasmin,
Gardul înalt de nuiele.
Ne dăm jos.
Mergem spre terasă,
Și scuturînd praful de pe umeri
Auzim vorbe despre ceasul din urmă:
— De plîngi sau nu, e totul în zadar.
Acum, el e cadavru rece...
Bate cineva în ușă...
Pudrează-te...
Mă duc să deschid...

O doamnă tristă, grasă,
Lasă zăvorul greu.
Pron al meu îi aminti,
Fără prea multe vorbe,
Despre pământ.
— Da, să ni-l dai!...
Și-i repeta mereu:
— Sau vrei să-ți sărutăm picioarele?
Ea primea vorbele
Fără gînduri, fără auz.
Pe urmă, biruindu-și teama
M-a întrebat:
— Probabil ați venit la fiică-mea:
Stați jos...
Am s-o anunț îndată...
Acum îmi amintesc precis
Fatalitatea zilelor acelea.
Ce greu îmi venea
Să-i văd fața.
Am înțeles.
Se întîmplase o nenorocire.
— L-au ucis,
l-au ucis pe Boris.
Lăsați-mă!
Plecați!
Ești laș, ești josnic și mișel.
El a murit...
De ce-ați venit aici?
Nu, pentru mine era prea destul...
Nu oricine poate suporta aceasta...

Rușinîndu-mă ca de o plagă, ca de o palmă,
I-am spus lui Pron:
Ele azi sînt mîhnite,
Pron, hai la cîrciumă.

4

Ara vînat toată vara.
Nu i-am uitat nici numele, nici chipul
Supărarea mea
A plîns-o pe baltă
Sitarul-bocitor.
Cînd înfloresc pomii
Patria noastră cea blîndă e săracă.
Vara e scurtă
Ca o caldă noapte de mai.
Zorile sînt reci și purpurii,
Ceața se lasă mai jos,
Și în dumbrava fără frunze
Se aud glasuri rare de păsări.

Morarul meu zîmbește mereu
Cu veselie-n el:
— Acum, Serghei dragule, vom împușca
Și iepuri...
Mă bucur și eu
Fiindcă nu ara —
Cu ce să-mi mai împrăștii
Plictiseala și somnul.
Astăzi spre seară, la mine,

Pron s-a rostogolit ca o lună:
— Amice!
Cu mare bucurie te felicit!
A sosit ceasul așteptat!
Te felicit pentru noul guvern!
Acum lovim cu toți deodată
De ei s-alege cvasul.
Fără plată, luăm de cu vară
Toate pădurile și pășunile.
Acum în Rusia sînt Soviete
Și Lenin mare comisar.
Amice!
Acum e bine.
De bucurie era chiar să mor.
Iar frate-meu s-a omenit pe el.
Afurisitule, fii, măi băiete,
Un pic mai vesel.
Chiar astăzi voi alcătui Comuna
Aici, în satul nostru,
Pron mai avea un frate — Labutia,
Mujic și el ca toți cei de acolo,
Și pe deasupra mare bețivan,
Lăudăros și laș.
Ați văzut, sigur, așa diavoli,
Soarta i-a lăsat să trăncănească.

Labutia purta două medalii albe pe piept
Din timpul războiului cu japonii,
Și cu voce răgușită și beată țipa intrînd în cîrciumă:
— Împrumutați-l pentru o litră

Pe cel slăvit în lupta de la Leaoian.
Pe urmă îmbătîndu-se plîngea,
Cu lacrime fierbinți,
Pe umărul vecinului
Soarta cetății
Port-Arthur
Ce s-a predat.
— Prietene! țipa el, Petrica!
Mă doare, să nu crezi că sînt beat.
Curaju meu pe lumea asta îl știe tot Leaoian-ul.

Așa făpturi
Trăiesc fără să-și facă bătături la mîini.
Și iată, el, intrînd în Soviet
Și-a tupilat medaliile-n ladă.
Și tot cu aerul simandicos
Al unui veteran cărunt
Pălăvrăgea alcoolizat
Despre Siberia, Nercinsk și Turuhan:
— Da, fraților, am prins amare zile
Dar niciodată teamă nu mi-a fost.
Medalii, medalii, medalii
Răsunau în vorbele sale.
Îi răsucea nervii lui Pron,
Și Pron îl înjura de mamă,
Și totuși acela a plecat primul
Să confiște casele Sneghinei.

La jaf s-au grăbit toți:
— Să ne dai totul! Ne vom înțelege pe

urmă!
Toată moșia au adus-o-n Comună.
Cu stăpîne și vite.
Dar morarul...
Morarul meu bătrîn
Le-a adăpostit pe stăpîne la el!
M-a făcut, om fără de lucru,
Să mă amestec în soarta altora.
Și din nou m-a cuprins ceva...
Atunci toată noaptea
Mă uitam la gura frumoasă, senzuală,
Și strîmbată de griji.

Îmi amintesc,
Ea spunea:
— Să mă ierți...
N-am avut dreptate...
L-am iubit mult pe bărbatul meu...
Cînd îmi aduc aminte... mă doare capul...
V-am insultat din întîmplare...
Cruzimea a ținut loc judecății...
Era aici o taină tristă,
O criminală patimă...
Desigur, pînă-n toamnă,
Aș fi gustat din plin din fericire,
Pe urmă m-ai fi lepădat.
De-aceea m-am ferit —
De întîlniri-și de urmări...
Aceasta ar fi supărat-o mult pe mama
Cu vechile-i idei.

Uitîndu-mă în ochii ei
Am schimbat vorba.
Trupu-i de cauciuc
S-a-ndoit puțin.
— Spune-mi Ana, te doare
Pierderea moșiei?
Ea tristă și ciudată,
Și-a lăsat ochii-n jos.

Privește.
Se face oare ziuă?
Zorile, ca un foc pe zăpadă,
Îmi aduc aminte de ceva...
De ce? Nu pot să știu...
Da... În copilărie...

Într-o dimineață... cu totul alta
Stam împreună
Și-aveam cîte șasesprezece ani...
Pe urmă, uitîndu-se blînd
Și încovoindu-și lebăda mîinii
Mi-a spus, neglijent parcă:
— E vremea de odihnă...
Spre seară au plecat.
Unde?
Nu știu unde.

Pe cîmpia însemnată cu stîlpi
Ușor se află drumul.
Nu-mi mai aduc aminte ce-a urmat
Nu știu ce-a făcut Pron.

Eu am plecat curînd la Piter
Să scap de plictiseală și de somn.

5

Ani aspri și grozavi!
Se poate oare scrie totul?
Bolțile palatelor
Auziră înjurături soldățești de "mamă"!
Depărtările înfloriră!
Nu degeaba adunătura tuciurie
Cînta prin curți la pian
Foxtrotul din Tambov
Avînd auditori vacile,
În loc de pîine, ovăz și cartofi
Mujicul a căpătat gramofon,
Și sucind o țigară "picioruș de capră"
Asculta un tango.

Mujicii își frecau mîinile de atîta cîștig.
Înjurau birurile
Și se gîndeau amețiți
La ce li se bălăngăne între picioare.

Treceau anii
Largi, înflăcărați.
Norocul țăranului se stingea.
Multe bancnote de ale lui Kerenski

Se stricară pitite în sticle.
Un posesor de pământ și de vite
Se lăsa doborît de cnutul
Pentru o pereche de hîrtii
Cu portretul Ecaterinei.
Ei, bine! Ajung atîtea suspine,
Astăzi mi-a scris, morarul o scrisoare
Despre soarta lui Pron:
— Serghei, de dragul sufletului
Te salut, frățioare, te salut!
Iar nu mai vii pe la Kriuși
De vreo șase ani!
Vino te rog!
La primăvară vino negreșit!
La noi atîtea s-au mai întîmplat
Că nu le pot cuprinde în scrisoare.
Acum norodul s-a liniștit
Furtuna începe a se potoli
Află că în anul 1920
A fost împușcat Ogloblin Pron.

Rusia...
Vrei să crezi? Vrei urechilor să nu crezi?
Odată detașamentul lui Denikin
A venit peste kriușieni
Și-a început petrecerea.
Decît așa petrecere mai bine moarte.
Cu scrîșnete și rîsete
S-au plimbat nagaicele căzăcești.
Atunci l-au ucis pe Pron.
Iar Labutia s-a vîrît în paie

Și a ieșit
După ce caii căzăcești
Intraseră-n pădure.
Acum el, da, cu chipul beat
Tot mai răcnește:
— Ar trebui pentru curajul meu
Să port pe piept medalie roșie!
Acum că norii au trecut cu totul.
Deși nu viețuim ca-n rai,
Tu totuși vino,
Să mă mai liniștești puțin.

Și iată, iarăși sînt pe drum.
întuneric de iulie.
Căruța aleargă vorbăreață
Ca și înainte.
Drumul e destul de bun,
S-aude zvon liniștit de cîmpuri.
Luna a risipit peste depărtările satelor
Zăpadă măruntă de aur.
Se văd troițe, fîntîni,
Garduri de nuiele, margini de sate.
Inima bate cum a bătut pe vremuri.
Mă aflu din nou la moară.
Brazii sînt acoperiți cu luminările licuricilor.
Ca și mai înainte
Morarul nu poate spune două cuvinte:
— Ce bucurie, Serghei!
Ți-e frig! Pune repede, bătrîno,
Pe masă samovarul și budinca.
Serghei! Aurul meu! Ascultă!

Și tu, Serghei,
Ești mai bătrîn...
Acum,de sufletul cel drag,
Eu îți voi da un dar.
— Un dar?
— Nu...
O scrisoare.
Sînt două luni
De cînd mi-o dete poșta.
Desfac... Citesc... O,Da!
Din altă parte nu putea să fie
Și scrisu-i tot acela... fără griji...
Ștampila e din Londra.
Tu mai trăiești?
Sînt bucuroasă...
Și, precum vezi, trăiesc...
Și-așa de des visez.
Portița, gardul și vorbele tale.
Sînt departe de tot...
Acum, acolo-i primăvară blondă,
Și cu albastru sînt acoperiți
Brazii, mesteacănii...
Acum, cînd eu încredințez hîrtiei
Tristețea ce m-apasă
Tu poate, cu morarul,
Pîndiți pe undeva fazani.
Mă duc adesea-n port
Și sau cu bucurie, sau cu teamă,
Nu știu, mă uit printre vapoare
La steagul roșu, sovietic.

Acum, acolo, ei sînt la putere.
Drumul mi-e clar.
Dar tu mi-ești drag ca și mai înainte,
Ca patria, ca primăvara.
Scrisoarea e, ca orișice scrisoare,
Fără vreun scop.
N-aș scrie-n viața mea așa ceva.
Ca și mai înainte-mi iau cojocul
Și merg să dorm în fîn.
Trec prin grădină, printre pomi,
Și liliacul îmi atinge fața.
Ce drag, ce scump îmi cade gardul vechi!
Cîndva, lîngă portița ceea
Eram de șasesprezece ani,
Și-o fată-n pelerină albă
Mi-a spus sfioasă: "Nu!"
Făptura ei în mine nu s-a stins.
Noi toți pe vremea ceea am iubit,
Și, sigur,
Și noi am fost iubiți.

Ianuarie 1925, Batum

ADDENDA

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

Ediția de faţă, "Serghei Esenin, Moscova cîrciumărescă", păstrează structura volumului cu titlul smerit, Tălmăciri din Serghei Esenin, tipărit de editura Cartea românească" în ținută de sărbătoare, în prima săptămînă a lunii aprilie 1934, atunci cînd creștinii petreceau cu rugile Săptămînă Patimilor. Tălmăcitorul a fost Zaharia Stancu, pe atunci debutant în literatură cu o carte de versuri originale dominate încă de seve agreste. Fără să cunoască limba scrierilor eseniniene, dar ajutat de doi prieteni ruși și de un temperament asemănător cu al poetului slav, tînărul traducător a reușit să transpună în cultura română poate cea mai veridică imagine a universului numit "Esenin". Într-o cronică literară din epocă, Șerban Cioculescu avea să amintească avatarurile acestui volum "cules într-o editură care a încetat din ființă" și care a avut de "suferit o odisee din fericire numai de trei sau patru

ani" pînă să apară în librării. Totuși, tălmăcirile lui Zaharia Stancu au fost cunoscute și au generat imitații. Fenomenul a fost explicat de venerabilul critic literar prin răspîndirea versurilor traduse "în lecturi restrînse ale amicilor traducătorului sau de cenacle". Această mărturisire trebuie completată și cu o altă realitate: între anii 1930-1934, au apărut în diferite periodice mai multe traduceri din Esenin, semnate îndeosebi de Zaharia Stancu și George Lesnea. Pot fi remarcate, prin generozitatea spațiului oferit revistele: "Duminica Universului", "Adevărul literar și artistic", "Viața românească" și "Azi", în reviste, Zaharia Stancu a publicat 16 tălmăciri din totalul de 28 cîte va cuprinde volumul său. Astfel, fără a minimaliza influenta transmiterii orale invocată de Şerban Cioculescu, considerăm că un rol determinant în apariţia curentului eseninist din România l-au jucat revistele literare amintite și mai puţin circulația orală animată de cenaclurile literare.

Așadar, ediția aceasta a fost determinată și de importanta locului pe care-l ocupă, în istoria literaturii române, tălmăcirile din Esenin făcute de Zaharia Stancu. În plus, selecția traducătorului ne ajută să descoperim unele trăsături comune ale sufletelor celor două popoare, sensibile la aceleași suferințe și nedreptăți sociale.

De-a lungul timpului, Zaharia Stancu a publicat trei ediții ale tălmăcirilor sale:

I). "Tălmăciri din Serghei Esenin", Editura "Cartea românească", București, 1934, 128 p., format: 18x13 cm. Volumul a fost tipărit într-un format elegant, în

condiții grafice deosebite. Selecția poeziilor, ca și succesiunea lor în volum, au fost stabilite de traducător după un criteriu propriu, neținînd seama de ordinea cronologică a tipăririi acestora în limba rusă sau a publicării traducerilor în limba română, Zaharia Stancu a grupat versurile traduse, cu dorința de a reliefa prin intermediul lor temele poetice majore din creația eseniniană: poezia naturii, socială și de dragoste, ca și motivul animalier. Criteriile personale au funcționat și-n modalitatea de traducere a unor poeme sau cicluri poetice. În cazul poemului "Iepe corăbii", trei capitole din totalul de cinci au fost traduse și sînt reprezentate în volum ca poezii independente, iar în cazul ciclului poetic "Moscova cîrciumărească", patru poezii independente ce alcătuiau întregul ciclu, au fost traduse sub forma a patru capitole ale aceluiași poem. Merită a fi subliniată și intenția tălmăcitorului de-a realiza un timp interior al volumului, început și încheiat de un poem în care se regăsesc elemente autobiografice:

I). "Drumul meu"; 2). "Mi s-a urît trăind" ; 3). "În ceas străveziu"; 4). "Toamnă"; 5). "Doamne, Tu oare?"; 6). 'Tot ce e viu"; 7). "Prin seara roșcovană"; 8). "Magdalena"; 9). "După șuvița întunecată"; 10). "Luceafărul roșu"; 11). "Doamne, azurul"; 12). "Cîmp leșinat"; 13). "Acum dragoste"; 14) "Nu rătăcesc"; 15). "Sînt ultimul poet"; 16). "Vulpea"; 17). "Vaca"; 18). "Pisica"; 19). "Am părăsit casa părintească"; 20). "Pe cine să cînt"; 21). "Cîinilor"; 22). "Rătăcesc pe întîia zăpadă"; 23). "Spovedania unui huligan"; 24). "Noi generația"; 25). "Omul negru"; 26), "Moscova

cîrciumărească"; 27). "Inonia"; 28). "Ana Sneghina".

II)."Poeme simple", Editura de stat pentru literatură și artă, București, 1957. Ediția are un caracter retrospectiv, reluînd, de fapt, principalele volume de versuri publicate de Zaharia Stancu pînă la acea dată. Printre lucrările reeditate se numără și volumul "Tălmăciri din Serghei Esenin", tipărit sub forma unui capitol intrinsec al cărții, păstrîndu-se, în schimb, titlul și cuprinsul volumului din anul 1934. Singurele modificări făcute s-au rezumat numai la normele ortografice de editare, autorul însușindu-și noile reguli academice.

III). "Scrieri", Editura Minerva, București, 1971, vol. I-II. Este tot o lucrare retrospectivă. În volumul al II-lea al ediției se regăsește capitolul "Tălmăciri din Serghei Esenin". Dar, spre deosebire de edițiile precedente ale "Tălmăcirilor", acum pot fi observate unele modificări. Alături de cele 28 de poezii cunoscute, traducătorul a inclus alte 18 tălmăciri noi și a modificat succesiunea poeziilor faţă de edițiile precedente.

Înaintea editării primului volum de traduceri din Esenin, Zaharia Stancu a publicat 16 tălmăciri în periodice, fapt mărturisit de autorul însuși: "Tălmăcirile din Serghei Esenin au apărut în reviste între anii 1929-1933 și au fost adunate în volum în 1934". Intervalul de timp a fost cuprins între anii 1930-1932:

— "Gândirea", anul X, 1930:

1). "Luceafărul roșu", nr. 5-6/iunie-iulie, p. 213;

— "Duminica Universului", anul I, 1931:

2). "Acum iubito", nr. 2/11 ianuarie, p. 18;

3). "Toamna", nr. 12/22 martie, p. 178;

4). "Sînt ultimul poet", nr. 16/19 aprilie, p. 242;
5). "Doamne, Tu oare", nr. 19/10 mai, p. 290;
6). "Vulpea", nr. 19/10 mai, p. 290;
7). "Am părăsit casa părintească", nr. 20/17 mai, p. 310;
8). "Magdalena ", nr. 20/17 mai, p. 310;
9). "Nu rătăcesc", nr. 26/28 iunie, p. 402;
10). "Tot ce e viu", nr. 26/28 iunie, p. 402;
— Buletinul cultural al Asociației universitare "Frăția Studențească", anul I, 1932;
11). "Pașii cei dintîiu", nr. 1/1 martie, p. 2;
— "Azi", anul I, 1932:
12). "Inonia", nr.I/martie, p. 36-40;
13). "Spovedania unui huligan", nr. 2/aprilie, p. 151-153;
14). "Omul negru", nr. 3-4/ mai-iunie, p. 316-320;
15). "Mîn ceas străveziu", nr. 5/noiembrie, p. 399;
16). "Vaca", nr. 5/ noiembrie, p. 399. Tot în acest număr au fost republicate poeziile: "Toamna", "Vulpea", "Tot ce e viu"; "Doamne, Tu oare". Observăm că, în tot cursul anului 1933, Zaharia Stancu nu a mai publicat nici o traducere din Esenin. Este foarte posibil ca, în acest răstimp, traducătorul să fi fost ocupat cu pregătirea cărții pentru tipar. Predarea volumului unei edituri, cu trei sau patru ani înaintea apariției, adică între anii 1930-1931, așa cum rezultă din afirmațiile făcute de Șerban Cioculescu, este greu de susținut. Reluarea a patru traduceri mai vechi, în revista "Azi", din luna noiembrie 1932, ne îndreptățește să afirmăm că autorul nu mai avea nici o tălmăcire nouă față de tot ceea ce publicase pînă atunci. Așadar, știindu-se că

la începutul anului 1933 traducătorul avea numai 16 traduceri și stabilind faptul că au fost modificate unele forme ale versurilor traduse și publicate în periodice, la care se adaugă necesitatea unui timp pentru definitivarea altor 12 traduceri noi, presupunem că Zaharia Stancu a putut să predea volumul de tălmăciri unei edituri numai în ultimele luni ale anului 1933. Oricum, evenimentul trebuie să se fi petrecut în perioada dintre cele două stări de asediu instituite în acel crîncen an 1933, cînd timp de 6 luni, o dată în februarie din cauza grevelor declanșate de petroliști și ceferiști și a doua oară, în decembrie, din cauza asasinării primului ministru al tării, I. G. Duca, a fost instituită cenzura. Decretarea stării de urgentă din luna decembrie trebuie să fi găsit volumul tălmăcirilor din Esenin în tipografie. Acolo a rămas pînă la 1 aprilie 1934, cînd a fost aprobată difuzarea lui.

Poeziile lui Esenin au văzut lumina zilei în România după ce au fost inițial interzise de cenzură, deși țara era guvernată de un regim ce se considera democratic, și în formă și în fond, dar rămas, după cum se poate observa din aplicarea acestor măsuri de tip dictatorial, numai la aspectul găunos al formei. Totuși, presa avea să consemneze, în data de 7 aprilie, prezența în librării a unei noi apariții editoriale, terminîndu-se astfel în mod fericit "odiseea tălmăcirilor". Cauza întîrzierii pare a nu fi fost simplul faliment al unei edituri, ci absurde considerente politice a căror demascare a fost mai totdeauna neplăcută.

Activitatea de scriitor a lui Zaharia Stancu s-a

desfășurat, cu aproximație, vreme de 50 de ani. În acest interval de timp, autorul a cunoscut reformele ortografice academice adoptate în anii 1904, 1932, 1953 și 1965. Dar, atunci cînd existau reguli ce i se păreau desuete, Zaharia Stancu și-a îngăduit o anumită independentă. Încă din tinerețe, a optat pentru grafia lui "î" din "i" și a folosit alternativ formele de indicativ prezent ale verbului "a fi": "sunt" și "sînt", păstrînd în scris ultima formă imediat ce normele academice i-au permis.

Astăzi, editarea scrierilor lui Zaharia Stancu se află sub semnul unor reguli ortografice noi, dar nu într-atît de noi încît scriitorul să nu le fi cunoscut. Realitatea aceasta ne permite să presupunem care ar fi fost atitudinea scriitorului fată de reglementările prezente. În mod normal, Zaharia Stancu nu putea să le privească altfel, decît ca pe niște restricții noi, întrucît actualele precizări ortografice au mai existat, iar la vremea lor acestea au fost cu bună știință ignorate de scriitor.

Într-o astfel de situație, am considerat că sîntem obligați să respectăm normele ortografice aplicate de scriitorul însuși în ultima ediție a tălmăcirilor din Esenin. De asemenea, fiind obligați să păstrăm o unitate ortografică pentru întreaga ediție, am fost nevoiți să aplicăm aceleași criterii și pentru editarea celorlalte texte ce sînt cuprinse în "Addenda". Astfel, rolul editorului este limitat numai la exemplificarea cîtorva norme ortografice aplicate de scriitor în ultima ediție a tălmăcirilor:

— "a" : "ea", în: mătasa — mătasea;

— "e" : "ie", la început de cuvînt sau de silabă, potrivit pronunțării iodizate din limba română comună a vocalei "e", în : băețandru — băiețandru; eșit — ieșit; femee — femeie; tăere — tăiere;

— "e": "i", ca desinență de plural și de genitiv-dativ singular la substantivele și adjectivele feminine cu radicalul în "i", precum și ca desinență de plural la substantivele neutre cu radicalul în "i" în: aripele — aripile, lămîiei — lămîii; marginele — marginile; surorei — surorii;

— "ea": "a", în: șeaua — șaua;

— "ia": "ea", la sufixul de imperfect al verbelor de conjugarea a IV-a, în: cosiau — coseau; lovia — lovea; stăpînia — stăpînea;

— "ie": "e", în: măcieș — măceș";

— "o": "u", în : coloarea — culoarea;

— "s": "z", la neologisme în poziție intervocalică, înainte de consoana sonoră și în cuvinte vechi cu segmente fonice care au permis sonorizarea lui "s", în: desnădăjduit — deznădăjduit; islaz — izlas; mireasmă — mireazmă; sbate — zbate; sboară — zboară; sfîrli — zvîrli;

— "ghi": "chi", în: ghitară — chitară;

— forma de plural "cari" a pronumelui relativ "care" ca și în cazurile cu valoare de pronume demonstrativ, a fost eliminată;

— forma de genitiv — dativ a substantivului "mesteacăn": "mestcacănilor" a devenit "mestecenilor";

— varianta grafică a prepoziției "dela", a fost transcrisă: "de la". Au fost corectate tacit greșelile de

tipar.

Conform uzanțelor editoriale, textul de bază al poeziilor este însoțit de un capitol de "Note și comentarii", unde este prezentat, aparatul variantelor așezate în ordine cronologică.

În cazul unor poezii care au cunoscut mai multe traduceri românești au fost și acestea prezentate. În general, ne-am oprit asupra interpretărilor mai puțin cunoscute cititorilor, rămase răspîndite prin periodice sau care aparțin traducătorilor din Moldova de peste Prut. Includerea în ediția noastră a traducerilor făcute în Moldova Răsăriteană a fost determinată și de principiul conform căruia nu vom putea avea niciodată o istorie completă a literaturii române, dacă nu vom privi creația literară românească de peste Prut, ca pe o componentă organică a culturii naționale. Pînă în prezent, nu există un studiu care să analizeze într-o viziune integratoare fenomenul cultural moldovenesc, îndeosebi de la data ultimului rapt teritorial și pînă astăzi.

Textele traducerilor din Esenin făcute de scriitorii din Moldova Răsăriteană au fost reproduse din ediția: Serghei Esenin, Scrieri alese. Versuri, Editura "Hiperion", Chișinău, 1990, cu o prefață scrisă de Vasile Badiu.

"Addenda" ediției noastre a inclus texte de critică și istorie literară, grupate în două secțiuni și ordonate cronologic. Prima secțiune cuprinde cronicile literare scrise cu ocazia apariției, în anul 1934, a volumului Tălmăciri din Serghei Esenin. Următoarele reeditări au rămas, din păcate, fără nici un ecou în presa de

specialitate. A doua secțiune cuprinde cele mai importante studii literare care au analizat atît influența creației lui Esenin asupra unor scriitori români, cît și calitățile artistice ale traducerilor.

Secțiunile sunt precedate de: "Autobiografia" scrisă de Esenin în anul 1922, "Tabel cronologic" și studiul "Moscova cîrciumărească", din monografia: Ștefan Bitan, Serghei Esenin, Editura pentru Literatură Universală, București 1969, p. 148-174. Am considerat utilă includerea acestui text, atît pentru valoarea sa literară, cît și pentru a oferi cititorilor o imagine mai amplă asupra unuia dintre cele mai importante cicluri de poezie din creația lui Esenin.

Pentru alcătuirea capitolelor: "Note și comentarii" și "Tabel cronologic", în mod special, precum și pentru formarea unei viziuni de ansamblu asupra ediției, au fost folosite studiile, amintirile și comentariile publicate în următoarele reviste și lucrări:

— Isadora Duncan, "Viața mea", București 1946, traducerea Ben Corlaciu și Geo Dumitrescu;

— Revista "Steaua", nr. 7/1957: "Esenin în lumina unor documente";

— Revista "Secolul XX", nr. 10/1965: "70 de ani de la nașterea lui Serghei Esenin";

— Ștefan Bitan, "Serghei Esenin", Editura pentru literatura universală, București 1969;

Mihai Novicov, "Scriitori ruși. Serghei Esenin. Poetul și revoluția", Editura Univers, București, 1972;

— Rita Dobroiu, "Esenin și Revoluția", Analele Universității București. Seria științe sociale. Filologie, anul XV (1966);

— Serghei Esenin, "Ceaslovul satelor", ediție îngrijită de Ioanichie Olteanu, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1981;

— Aneta Dobre, "Serghei Esenin. Textul lumii", Universitatea București, București 1984.

Ideea reeditării acestei cărți, precum și alegerea titlului, au aparținut scriitorului Marin Sorescu, pe cînd era director al editurii "Literatorul". Proiectul a fost abandonat atunci cînd marele om de litere a devenit ministru culturii. Timorat fiind de primitivismul adversarilor, Marin Sorescu a desființat editura unde fusese director pentru a nu fi acuzat de favoritism. Astfel, volumul a rămas nepublicat pînă în acest an. Un gînd pios de recunoștință se îndreaptă spre colegii noștri de la Biblioteca Academiei Române și de la Biblioteca "Bogdan Petriceicu Hașdeu" din Chișinău, care ne-au oferit accesul la edițiile ce ne lipseau, asigurîndu-i de întreaga noastră gratitudine.

Florin Rotaru

SERGHEI ESENIN

AUTOBIOGRAFIE

Sînt fiu de țăran. M-am născut la 21 septembrie 1895 în gubernia Reazansk, plasa Kuzminskaia.

La vîrsta de doi ani, din cauză că tatăl meu era lipsit de mijloace și familia noastră numeroasă, am fost dat spre creștere bunicului meu dinspre mamă. Om destul de înstărit, bunicul avea trei feciori holtei alături de care mi-am petrecut aproape toată copilăria. Unchii mei erau niște flăcăi zvăpăiați și în stare de orice. Aveam trei ani și jumătate cînd m-au suit pe un cal neînșeuat, după care i-au dat drumul în galop, îmi aduc aminte că mă pierdusem cu totul și că mă țineam foarte tare de coamă.

Apoi m-au învățat să înot. Unul dintre unchii mei (Sașa) m-a luat cu el într-o luntre, s-a desprins de țărm și mi-a făcut vînt în apă ca unui cățel. Dădeam din mîini înspăimîntat și bicisnic, în timp ce el îmi striga:

"Hei, mortăciune! Acum să te văd ce mai faci. "Mortăciune" la el însemna un cuvînt de alintare. Mai tîrziu, pe la opt ani, altui unchi al meu îi țineam loc de cîine de vînătoare: traversam bălțile înot după rațele împușcate. Foarte bine învățasem să mă urc în copaci. Nici unul din copii nu se putea lua la întrecere cu mine. Am scăpat destui gospodari de ciorile care nu-i lăsau să-și doarmă somnul de amiază după ce se întorceau de la plug: le distrugeam cuiburile din mesteceni pentru o grivnă bucala. O dată am căzut, dar am avut marc noroc: m-am ales cu niște zgîrieturi pe faţă și pe burtă, și cu o oală de lapte spartă, pe care o duceam bunicului la coasă.

Veșnic plin de vînătăi, eram mare bătăuș și capul răutăților printre copii. Certat pentru poznele mele eram numai de bunica; bunicul mă încuraja el însuși la bătaie uneori și îi spunea adesea bunicii: "Nu te atinge de el, proastă! Așa se face voinic." Bunica mă iubea din tot sufletul și afecțiunea ei față de mine nu cunoștea margini. Sîmbăta mă spăla, îmi tăia unghiile și mă dădea cu petrol pe cap, pentru că nu era pieptene să-mi biruie părul cîrlionțat. E drept că nici petrolul nu ajuta mare lucru. Zbieram ca din gură de șarpe de fiecare dată și pînă astăzi ziua de sîmbătă îmi provoacă un soi de silă.

Duminica mă trimiteau la liturghie și, ca să se încredințeze că merg, îmi dădeau patru copeici: două pentru prescură și două preotului pentru incizarea ei. Prescura o cumpăram, dar în locul preotului îi făceam cu trei semne cu briceagul, iar cele două copeici rămase le puneam la bătaie în cimitir, unde jucam

arșice cu băieții. Așa mi-am petrecut copilăria. Crescînd mare, ai mei țineau mult să mă facă învățător, de aceea m-au dat la o școală confesională cu internat, după absolvirea căreia, la vîrsta de șaisprezece ani, urma să intru la institutul pedagogic din Moscova. Din fericire, acest lucru nu s-a întîmplat. De metodică și didactică nici nu voiam să aud, așa de mult mi se urîse de ele.

Versuri am început să compun de timpuriu, de pe la nouă ani, dar exercițiul conștient al scrisului îl leg de vîrsta anilor 16-17. Cîteva poezii din această perioadă au intrat în Raduniţa.

La vîrsta dc optsprezece ani, mirat de faptul că nu mi se publicau versurile trimise la reviste, am picat pe nepusă masă la Petersburg. Am fost primit acolo cu mare amabilitate. L-am vizitat întîi pe Blok, apoi pe Gorodeţki. Mă uitam la Blok și eram lac de transpirație: vedeam pentru prima oară un poet în viață.

Gorodeţki mi-a făcut cunoștință cu Kliuev, de existența căruia n-aveam habar pînă atunci. De Kliuev m-a legat, în ciuda unor radicale disensiuni, o mare prietenie care continuă să persiste și acum, cu toate că nu ne-am văzut de șase ani. El stă acum la Vitegra și-mi scrie că trăiește cu pîine amestecată cu pleavă și bea zeamă goală rugîndu-se lui Dumnezeu să-i dea o moarte de care să nu-i fie rușine, în anii războiului și ai revoluției soarta m-a azvîrlit dintr-o parte în alta. Am străbătut Rusia în cruciș și-n curmeziș, de la Oceanul înghețat de Nord la Marea Neagră și la Caspica de Vest pînă spre China, Persia și India. Etapa cea mai prielnică a vieții mele consider că a fost anul 1919. Temperatura

locuințelor noastre nu depășea în iarna acelui an cinci grade sub zero. Nu era nici urmă de lemne de foc.

Din Partidul Comunist n-am făcut parte niciodată fiindcă mă consider a fi situat mult mai la stînga. Autorul preferat: Gogol.

Am publicat următoarele volume de versuri: "Raduniția", "Albastru", "Schimbarea la față", "Ceaslovul satelor", "Armonică-n trei rînduri de bumbi", "Spovedania unui huligan" și "Pugaciov".

În prezent scriu o lucrare de mari proporții intitulată "Ţara de canalii". În Rusia, cînd lipsea hîrtia, îmi publicam versurile împreună cu Kusikov și Mariengof pe zidurile mînăstirii Strastnaia sau le recitam pur și simplu pe bulevarde. Cei mai fervenți admiratori ai noștri erau prostituatele și borfașii. Cu ci păstrăm în continuare relații amicale. Comuniștii nu ne iubesc dintr-o neînțelegere. In închicrc, o adîncă plecăciune tuturor cititorilor mei și un apel: puțină atenție la inscripția "Rugăm nu trageți".

Berlin, 14 mai 1922.

TABEL CRONOLOGIC

3 octombrie (21 septembrie, stil vechi), s-a născut Serghei Alexandrovici Esenin, în ţinutul Riazan, satul Konstantinovo: "Satul (...) se înșiră în lungul unei uliţe largi, drepte, pe malul înalt și abrupt al rîului Oka. Un sat tăcut, curat, plin de verdeață, un sat ca oricare altul (...). Altădată podoaba lui principală era biserica, așezată în mijlocul satului. În față se zăreau o serie de căsuțe înconjurate de livezi și grădini de zarzavaturi. Printre ele, drept în fața bisericii, se afla și casa noastră (...). Frumoase și întinse sînt luncile din jurul satului nostru (...) Nemărginite și bogate cîmpurile (...). Aici pe aceste întinderi și-a petrecut copilăria Serghei. În aceste lunci, în păpurișul bălților, alerga el băieţandru cu picioarele goale și prindea puii de rață sălbatecă". Petrecîndu-și în acest ținut jumătate din viața sa de numai treizeci de ani și totuși suficientă pentru a deveni legendă, poetul spunea: "M-am născut cu cîntecul, pe înveliș de ierburi".

Serghei a test primul născut în familie, părinți fiindu-i Alexandr Nikitici Esenin - tată și Tatiana FeodorovnaTitova - mamă.

Tatăl poetului, căsătorit pe cînd avea 18 ani cu o fată de numai 16 ani, a muncit pentru traiul zilnic peste treizeci de ani, mai mult decît întreaga viață a fiului său: Tata (ne spune Alexandra Esenina) a fost timp de 30 de ani, de la vîrsta de treisprezece ani și pînă la Revoluție, măcelar în prăvălia unui negustor bogat. În timpul Revoluției magazinul a fost naționalizat și tata a rămas să lucreze în continuare. Dar în timpul războiului civil, tata s-a întors acasă în sat. Încă din tinereţe suferea de astm, cînd s-a întors acasă era un om bolnav. Munca de la oraș îl obliga să vină rar pe acasă, iar venitul mic îi creea psihologia unui îngenunchiat al vieții, veșnic stăpînit de sentimentul neîmplinirii. În viața sa de gospodar a reușit, cu mari eforturi, să construiască o casă pentru familia sa: "În accastă casă (Alexandra Esenina) și-a petrecut familia noastră anii cei mai buni și mai fericiți, de aceea aducîndu-ne aminte de trecut ne gîndim întotdeauna cu dragoste la ea. Era o casă țărănească simplă, dar bine împărțită înăuntru și foarte frumoasă ca înfățișare. Casa aceasta o iubea foarte mult tata. O făcuse cu bani cîștigați din greu, era singura lui avere de om care toată viața și-a petrecut-o muncind pe la stăpîni, de aceea fiecare copeică pc care o avea o băga în casă".

Mama poetului, dat fiind destinul soțului, a rămas singură să ducă greul muncii casnice, ajutată de copii: "La vîrsta de 11-12 ani sora mea (Kati) și cu mine

(Sura) o ajutam pe mama la treburile casei. Ne pricepeam la prășit, la muls vacile, căram apă, spălam rufele la rîu (...). Singurul lucru la care se pricepea (Serghei - n. cd.) și unde putea fi de ajutor era cositul ierbii în luncă. De altfel lui Serghei îi plăcea foarte mult această muncă. În fiecare an, cînd venea acasă în timpul cositului, petrecea zile întregi prin luncă". Viaţa nu i-a oferit acestei femei posibilitatea să meargă la școală: "Mama nu știa carte. La bătrîneţe a început să învețe să citească și să scrie, dar mîinile obosite de muncă cu greu mai puteau ţine condeiul. Cu toată dorinţa ei fierbinte n-a reușit decît sa înveţe să iscălească și să silabisească cîte puțin". Greutățile casei i-au influențat Tatianei Feodorovna firea, devenită mai reținută și ușor ursuză, exteriorizîndu-și arareori sentimentele duioase: "Aproape niciodată nu ne-a mîngîiat ca alte mame... cînd mai tîrziu am avut și eu copii (Sura - ed.), mă povățuia să nu-i sărut" (...) "dacă vrei să-i săruți, fă-o cînd dorm". Neștiința de carte și mediul natural țărănesc i-au lăsat, în schimb, mamei viitorului poet, lumina culturii orale și a cîntecului: "Am impresia că nu era cîntec popular rusesc pe care să nu-l fi știut mama. (...). Mama ne povestea adesea viețile sfinților; la ea pînă și sfinții cîntau" (Sura - n. ed.). Poetul își va aminti de cîntecele mamei și va căuta să le repete, fiindu-i tot timpul un talisman:

"Hai cîntă-mi soră, cîntecul pe care
Odinioară mama ni-l cînta.
Uitînd nădejdia prăpădită-n zare
Voi îngîna și eu cîntarea ta"

Adeseori, mai ales în vremea dinaintea morții, Esenin avea după clipele de bucurie exuberantă, cînd îi obliga pe toți comesenii din restaurant să bea și să danseze cu el, așa-numitele "căderi", rămînînd ceasuri întregi nemișcat și cu privirea în gol. Apoi, tot atît de brusc, dispărea fugind la sora lui, căreia îi cerea să-i repete cîntecele mamei. Dacă se nimereau amîndouă surorile acasă, cîntau toți trei împreună de răsuna întreaga stradă. Din cînd în cînd, poetul se oprea; îl podideau lacrimile. Nimeni nu reușea să afle ce doruri îi mistuiau sufletul. Bunicul dinspre mamă, Feodor Andreevici Titov, se certase de multă vreme cu viitorul său cuscru: "Această ceartă a avut repercursiuni asupra vieții mamei și în special asupra copilăriei lui Serghei (...). Mama a trăit despărțită de tatăl nostru timp de cinci ani, vreme în care Serghei a fost crescut și educat de bunici. Nevăzîndu-și părinții ani în șir "Serghei se considera orfan" (Sura - n. ed.). De la vîrsta de 2 și pînă la 7 ani, viitorul poet a crescut în casa Titovilor. Din partea acestui bunic avea să primească copilul o puternică influență care l-a marcat pentru tot restul vieţii: "Trebuie să recunosc că nimeni n-a exercitat asupra mea o influență mai mare ca bunicul. Lui îi datorez cel mai mult... Avea o memorie foarte bună, cunoscînd pe de rost o mulțime de cîntece, în special cîntece religioase". Acolo, în casa acestor bunici, avea să vadă copilul viaţa patriarhală a satului: "adeseori se adunau la noi orbi ce rătăceau prin sate și cîntau cîntece despre rai sau cu subiecte din legendele populare". De la bunicul din partea mamei poetul a moștenit o memorie remarcabilă.

Esenin declama, mai tîrziu, cu ușurință mii de versete din "Biblie" sau versuri din "Cîntecul lui Igor", din opera poeților Pușkin, Lermontov, Kolțov, Nekrasov, Nikitin, precum și pagini întregi de proză, cu predilecție din Gogol și Dostoievski.

Bunica avea sa-l iubească și ea pe micul Serghei, îngrijindu-l cu toată dăruirea: "Sîmbătă mă spăla, îmi tăia unghiile și mă dă cu petrol pe cap, pentru că nu era pieptene să-mi biruie părul cîrlionţat".

În ciuda unui început viforos, căsnicia familiei Esenin a lăsat totuși o imagine de familie unită, iar viitorul poet și-a iubit mult părinții, deși și-a păstrat, în general, toată viaţa anumite rezerve față de țărani: "Familia lui Esenin era foarte unită ... Serghei Alexandrovici ținea foarte mult la ai săi. Dacă îi jigneai pe părinții sau pe surorile lui, deveneai dușmanul lui. Părinții îl iubeau pe Esenin și-l stimau, dar priveau cu oarecare uimire situația pe care și-o făcuse. Pentru ei, banii reprezentau o valoare absolută, stare de spirit care-l înfuria pe Esenin: "Îi cunosc, îi știu. Numai bani și bani. Pentru asta și vin la Moscova. Sînt pentru ei o vacă bună de muls. Nu-mi pare rău, n-aș vrea să mă înțelegi greșit, nu-mi pare rău să le dau, dar îi știu cît sînt de lacomi. Sînt ca un sac fără fund, oricît ai băga tot nu ajunge. Toți țăranii sînt la fel. Eu personal nu-i iubesc pe țărani. Lor le trebuie numai bani. De altceva nu le pasă. Crezi că iubesc satul? Sau pe țărani? Îi cunosc foarte bine. Fiecare nu se gîndește decît la propriul său buzunar".

1905 -1909

Este perioada în care elevul Esenin urmează cursurile școlii primare din satul natal, Konstantinovo. Din autobiografiile poetului, ca și din amintirile foștilor colegi de școală, rezultă că în această perioadă, la vîrsta de 8-9 ani, se pot situa începuturile creației sale literare. Din nefericire, poeziile scrise atunci nu ni s-au păstrat, iar din mărturisirile existente reiese că acestea erau, în cea mai mare parte, pasteluri.

1909 -1912

Esenin urmează cursurile școlii normale din Spas-Klepiki, un orășel aflat la aproximativ treizeci de verste de Kostantinovo. Rolul acestei școli era: "să formeze învățători capabili să educe copiii în spiritul credinței pravoslavnice". Programa de învățămînt cuprindea, printre altele, următoarele discipline: religia, istoria bisericii ruse și universale, limba slavă veche, limba rusă, istoria patriei, geografia, matematica, geometria, desenul. Cursurile se desfășurau dimineața, iar după-amiaza elevii pregăteau lecțiile sub supravegherea pedagogilor.

Sîmbăta și duminica, ca și în zilele de sărbătoare toţi cursanții erau obligați să asiste la săvîrșirea serviciului divin. Visătorul Serghei a ajuns aici în urma stăruinţelor tatălui său, care dorea să-i asigure fiului un viitor mai bun printr-o profesie sigură și ușoară.

Caracterul riguros al programei școlare nu i-a împiedicat pe elevii pasionați de literatură să se întîlnească, mai ales după ora stingerii, în camera

unuia dintre ei, pentru a citi versuri din marii poeți ruși sau din creațiile lor școlărești. Între ei se adresau cu apelative. Lui Esenin îi spuneau: "Pușkin". Activitatea literară a tînărului Esenin, a fost încurajată și vegheată de un profesor al său: Evgheni Mihailovici Hitrov. Din această perioadă, mai exact din anul 1910, datează și primele poezii ce ni s-au păstrat. O temă care l-a preocupat mult pe tînărul Esenin, a fost legată de rolul poetului în societate. Avea să serie și o poezie "Poetul", în anul 1912, pe o fotografie dăruită colegului său Grișa Panfilov. Acesta este cel mai vechi autograf rămas de la Esenin. Crezul său și l-a mărturisit, în toamna anului 1912, într-o scrisoare adresată aceluiași coleg și prieten: "De acum îți jur că-mi voi urma "Poetul" meu. Chiar dacă ar fi să mă aștepte umiliri, dispreț și exiluri. Voi fi neclintit, după cum va fi și proorocul meu, care a băut din cupă toată otrava pentru sfîntul adevăr, conștient de fapta-i generoasă".

Primul fior al dragostei l-a cuprins pe cînd era elev în clasa a doua. La Konstantinovo, într-o seară de vară, ținîndu-se de mînă, s-a dus la casa preotului pentru a face legămînt de credință împreună cu Ana Alexeevna Sardanovskaia: "Noi ne iubim și ne dăm cuvîntul de onoare că în viitor ne vom căsători. Dacă ne despărțim, fie ca primul care va trăda jurămîntul căsătorindu-se, să fie bătut cu vergeaua de celălalt". Jurămîntul a fost trădat de Ana, iar poetul va fi mult timp urmărit de amintirea primei iubiri. Reverberațiile ei le vom întîlni în mai multe poezii și, chiar, în unul dintre ultimele poeme scrise: "Ana Sneghina".

1911 -1912

La 7 iulie 1911, poetul consemna într-o scrisoare adresată prietenului său Grișa Panfilov, prima întîlnire a lui cu Moscova: "Am fost la Moscova pentru o săptămînă, apoi m-am întors. Eu aș fi vrut să rămîn mai mult, dar treburile de acasă nu mi-au permis. Mi-am cumpărat un pachet de cărți: 25 de bucăți". În vara anului 1912, Esenin a absolvit școala secundară și tot acum a revenit pentru a doua oară la Moscova. Preocupat de soarta fiului său, Alexandr Nikitici Esenin s-a grăbit să-i găsească o slujbă și să-i asigure condiții bune pentru pregătirea examenului din toamnă, de admitere la Institut. În general, tatăl era sceptic față de preocupările tînărului poet: "Tata nu credea (povestește aura) că se poate trăi din banii cîștigați din versuri. El era, dimpotrivă, convins că din aceasta nu poate ieși nimic serios".

În schimb, tînărul adolescent era frămîntat de marile întrebări adresate unei vieți revărsată peste ochii săi furioși. Singurul confident al poetului rămăsese tot fostul său coleg de școală, Grișa Panfilov: "Ei, imaginează-ți și tu cum trăiesc eu, nici nu știu ce-i cu mine. Trăiesc oare sau am trăit? - asemenea întrebări mă răscolesc după scurtele clipe de trezire. Nu mă dumiresc de ce este viața așa tăcută, ca să trăiești și să nu știi ce-i cu tine, adică să nu-ți simți sufletul și puterile, ca un animal. Întrebuințez toate mijloacele ca să mă trezesc. Să trăiești așa - să dormi și apoi să te trezești la realitate pentru o clipă e prea scîrbos". Găsirea unor răspunsuri îl ridicau pentru

moment la starea de liniște, pentru a-l coborî foarte repede din nou în lumea incertitudinilor: "Da, Grișa, e greu pe lumea asta. Aș fi vrut să vorbesc despre mine și am ajuns la alții. Lumina adevărului m-a ademenit la vatra sa. Acolo e mai bine, acolo poți respira mai liber, mai în voie, acolo nu simți chinurile și mustrările de cuget care îi înconjoară pe toți în întunericul răutății și corupției. (...) Grișa, în momentul de față citesc Biblia și găsesc în ea foarte multe lucruri noi pentru mine... viața... Nu-i pot înțelege sensul și nici Hristos n-a dezvăluit sensul vieții. El a arătat numai cum trebuie să trăiești, dar la ce-ți folosește asta, nu știe nimeni. Fără să vreau îmi vin în minte meditațiile lui Kolțov: "Lumina este o taină a Domnului/ Domnul este o taină a lumii/."

Într-adevăr, deci, dacă-i taină, taină să fie. Dar noi totuși vrem să știm de ce trăim. Sînt convins că n-o să-mi spui: pentru ce să murim. Tu însuți afirmai cîndva: Totuși eu cred că după moarte există o altă viață", şi eu cred la fel, totuși de ce există viață? Pentru ce trăim?".

Tînărul Esenin nu a reușit să promoveze examenul de admitere la Institut și după o scurtă trecere funcționărească pe la birourile lui Krilov, patronul tatălui său, devine unul dintre cei 1500 de lucrători ai tipografici Sîtin, mai întîi la secția expediție, pe urmă ca ajutor de corector.

1913-1914

Mediul tipografic l-a atras repede pe poetul

adolescent: "Aici ai cu cine vorbi și pe cine asculta". Suferințele muncitorilor i-au trezit spiritul înnăscut al răzvrătirii: "Recent am desfășurat agitație printre muncitori ... eu am difuzat printre ei revista lunară "Focuri" de nuanţă democratică. E o revistă foarte bună... trebuie neapărat să te abonezi". În acei ani, imperiul țarist, ajuns în ultima fază a decăderii sale, a urmărit prin poliția secretă "Ohrana" pe tînărul poet, devenit primejdios pentru regimul parlamentar cu rol de paravan al stalului democratic. Peste ani, fișele secrete ale Ohranei au putut fi citite de Esenin, contribuind substanțial la întunericul ce va acoperi lumina poetului: "Nabor - (numele acordat de poliție lui Esenin) locuiește în Pasajul Strocenovski, Ia nr. 24. La orele 7,30, (12 noiembrie 1913 - n. ed.) a ieșit din casă și s-a îndreptat spre locul de muncă, la Tipografia Sîtin de pe strada Valovaia. La orele 12,30 a ieșit de la lucru, s-a dus acasă să ia masa, a stat acasă 1 oră și 10 minute, după care s-a întors la lucru. La orele 6 și 10 minute a ieșit de la lucru din Tipografia Sîtin, s-a întors acasă. La ora 7 a ieșit din casă, a intrat în prăvălia de coloniale și came a lui Krîlov (patronul tatălui său - n. ed.), a stat 10 minute, a ieșit și s-a întors acasă". Tînărul Esenin, de numai 19 ani, avea să-și fi dat scama că este urmărit, atît el cît și persoanele cu care lua contact, dar elanul adolescentin l-a ajutat să nu-și părăsească crezul. În toamna anului 1913, Esenin s-a înscris la Universitatea populară "Saniavski", la secția de istorie-filozofie, unde a urmat cursurile despre istoria Rusiei și a Franței, istoria filozofiei, economic politică, literatură rusă și

europeană, logică. Tot în această perioadă, Esenin s-a apropiat de "Cercul literar-muzical Surikov", așa cum se numea organizația scriitorilor autodidacți ridicați din popor, iniţiată în 1872 de poetul I.V. Surikov, el însuși fost iobag, devenit apoi un poet rural destul de cunoscut. Cercul a devenit o asociație culturală statutară în anul 1905, iar după revoluția din Octombrie s-a contopit cu "Organizația rusă a scriitorilor țărani". Tînărul poet avea să se implice cu un elan plin de seriozitate în activitățile acestui cerc: "În decursul primilor doi ani, Esenin a dus o activitate neîntreruptă în cadrul cercului. Aveam impresia că din Esenin va ieși nu numai un poet, ci și un valoros militant pe tărîm social. În anii 1913-1914, el era foarte apropiat de activitatea obștească desfășurată de cerc, ocupînd funcția de secretar al acestuia. Adeseori lua cuvîntul alături de noi, în fata unui auditoriu format din muncitori, la diferite serate, îndeplinind în același timp, anumite sarcini ce comportau un destul de mare risc". Cercul "Surikov" avea să editeze și o revistă. În funcția de secretar de redacţie a fost ales Serghei Esenin, adept al programului revistei: "Scopul revistei era să fie prietena intelectualului, a omului din popor, a țăranului conștient, a muncitorului din fabrică, a învățătorului de la ţară". în tipografia lui Sîtin, Esenin a cunoscut, în cadrul secției de corectură, pe Ana Romanova Izriadnova cu care s-a căsătorit în anul 1914. Curînd, la 21 ianuarie 1915, s-a născut primul copil al poetului, Iuri. Căsătoria a fost scurtă, dar în amintirile sale, fosta soție a vorbit mereu despre Esenin cu multă căldură:

"L-am cunoscut imediat după venirea lui în tipografie. Era atît de curat și de luminos, avea un suflet atît de neprihănit, încît aveai impresia că iradiază din toată fiinta". Poetului nu i-a plăcut să vorbească despre această căsătorie și trecea în rare vizite să-și vadă băiatul. Dar, înaintea morții, în noaptea plecării la Leningrad, Esenin a fost să-i vadă pe cei doi, cerîndu-i fostei soții să-l îngrijească pe băiat fără a-l răsfăța.

La începutul anului 1914, chiar în luna ianuarie, Esenin avea să-și vadă primele versuri tipărite, publicînd, cu pseudonimul "Ariston", poezia "Mesteacănul" în revista pentru copii "Micul univers". În cursul aceluiași an, Esenin avea să mai publice versuri și în alte reviste pentru copii: "Bună dimineața", "Drumul adevărului", "Deșteleniré", precum și în publicații de notorietate culturală: "Revista lunară", "Revista pentru toți", "Calea lactee". Acum scrie și poezia "Rusia", socotită printre cele mai de seamă creații ale lui Esenin din perioada premergătoare Revoluției, în care își exprimă crezul său poetic și dăruirea pînă la jertfă față de țara care l-a zămislit.

1915-1916

În pofida relativului succes obţinut în Moscova, revistele din Petrograd refuzau să publice versurile lui Esenin. Rezerva publicațiilor, ca și chemarea interioară a debutantului spre întîlnirea cu cei mai cunoscuți scriitori ruși aflați în capitala țării, îl îndreptau pe poet pe drumul Petrogradului. Nimic nu-l mai poate opri din

drumul său, nici cel puțin faptul că nu cunoștea pe nimeni în acel oraș. Cutezanța avea să-l răsplătească și, la 9 martie 1915, s-a întîlnit cu Blok, după ce îi lăsase un bilețel: "Alexandr Alexandrovici, aș vrea să vorbesc cu Dumneavoastră. Pentru mine este foarte important. Dumneavoastră nu mă cunoașteți sau poate că ați întîlnit undeva prin reviste numele meu. Aș vrea să vin la orele patru. Cu stimă. S. Esenin". Întîlnirea a avut loc. Blok i-a ascultai versurile și i-a dăruit un volum de-al său cu un autograf: "Lui Serghei Alexandrovici Esenin spre plăcută amintire. Alexandr Blok, 9 martie 1915", iar pe biletul lăsat de Esenin a făcut o însemnare: "Un țăran din gubernia Reazan, de nouăsprezece ani. Versuri proaspete, curate, pline de vioiciune, limbă bogată. A trecut pe la mine în 9 martie 1915". Despre această întîlnire, Esenin avea să mărturisească că i-a marcat destinul literar: "La despărțire, Alexandr Alexandrovici a scris un bilet și mi l-a dat spunîndu-mi: Iată, du-te cu el la redacție (mi-a spus și adresa). După părerea mea versurile dumitale trebuie să se tipărească... ai, în general, dacă vei avea vreodată nevoie de ceva vino la mine. Am plecat de la Blok parcă plutind. De la el și de la Serghei Mitrofanovici Gorodețki începe drumul meu în literatură. Așa am rămas eu în Petrograd, și nu mi-a părut rău". Cu recomandarea făcută de Block, tînărul poet a ajuns la Serghei Gorodețki care l-a primit cu toată căldura: "Versurile și le-a adus legate într-o bocceluță țărănească. Din primele rînduri mi-am dat scama cîtă bucurie aducea în poezia rusă... Esenin s-a instalat la mine și am locuit împreună cîteva luni, în

care l-am ajutat să ia contact cu revistele mai cunoscute". Deși trecuse numai o lună de la sosirea sa în capitală, în aprilie 1915, Esenin simte nevoia să se întîlnească cu un alt renumit poet, Kliuev, căruia îi trimite o scrisoare: "Scumpule Nicolai Alexevici, am citit versurile Dumneavoastră, am vorbit mult despre Dumneavoastră cu Gorodețki și nu pot să nu vă scriu. Mai ales că avem multe puncte comune. Sînt și eu ţăran și scriu ca Dumneavoastră, numai că scriu în limba mea din Reazan. Versurile mele în Piter au trecut cu succes. Din 60 de poezii au fost acceptate 51. Mi-au primit versurile la "Însemnări nordice", "Gîndirea rusă" ș.a. Iar "Glasul vieții" publică despre mine un articol, scris de Hippins sub pseudonimul Roman Arenski, unde sînteți amintit și Dumneavoastră. Aș vrea să vorbesc cu Dumneavoastră despre multe, numai că, "peste rîuleț ul iute, peste pădur icea neagră glasul nu poate ajunge". Dacă veţi citi versurile mele scrieți-mi despre ele. La toamnă Gorodețki va scoate cartea mea "Raduniț a". Kliuev a reacționat cu o deosebită bunăvoință, răspunzînd scrisorii trimisă de Escnin și întîlnindu-se cu acesta. Cei doi poeţi s-au împrietenit repede, Esenin ajunge, și prin intermediul lui Kliuev, să stabilească legături cu cercul moderniștilor ruși. Foarte curînd, se resimte influența acestora asupra lui, mai ales în privința elementelor exterioare ce răspundeau nevoii de epatare a poetului. Esenin, pentru a șoca saloanele înaltei societăți din capitală, s-a îmbrăcat în costumul național rusesc, despre care nu se știe să-l fi purtat în copilăria petrecută în ținutul Reazanului. Maiakovski, ale cărui relații cu Esenin nu au fost

niciodată cordiale, a privit cu reticenţă apariția poetului într-o astfel de ținută: "Cînd l-am întîlnit prima dată, era încălțat cu opinci și purta o cămașă cu niște cusături în cruciulițe. Scena s-a petrecut într-o confortabilă locuință din Leningrad, arătînd că un țăran - unul adevărat, nu decorativ, își schimbă cu plăcere vechiul port de ghete și haină, n-am crezut în sinceritatea lui Esenin. Îmi părea fals, ca un erou de operetă. Cu atît mai mult cu cît scria, de pe atunci încă, versuri care aveau succes și avea probabil bani pentru o pereche de ghete(...). Versurile lui, pline de talent și iz țărănesc, erau pentru noi, futuriștii, cu totul potrivnice. Esenin căuta să se elibereze de atmosfera de țărănie idealizată, dar se elibera, bineînțeles, dînd și înapoi, și alături de "Patria mi-e mamă/Sînt bolșevic...", apăra apologia "vacii". În locul "monumentului lui Marx" se cerea un monument al vacii, ai nu o vacă producătoare de lapte, ci o vacă-simbol, o vacă ce-și înfige coarnele în locomotivă...". În noiembrie 1915 i-a apărut primul volum de versuri intitulat "Raduniţa" (Ziua Pomenirii), dar popularitatea sa depășise cu mult granițele obișnuite ale unui debutant.

1916 toamna, Esenin a fost încorporat pentru a-și satisface stagiul militar și a fost repartizat la cancelaria spitalului de la Țarskoe Selo. Războiul intrase, în partea secundă a sa, devenind un război de tranșee destul de monoton. Rusia, greu lovită în război tresărea acum plină de speranțe, încurajată fiind, mai ales, de rezistența eroică a regimentelor siberiene în fața teribilei ofensive a gărzii prusace îndreptată cu un

an în urmă împotriva Varșoviei. La începutul iernii, împărăteasa Alexandra a organizat pentru nevoile frontului un atelier de lucru. Cîteodată, un negru cu turban și cu un costum împodobit cu fireturi de aur, care amintea de secolul al XVIII- lea, anunța vizita, în acest lăcaș, a împărătesei îmbrăcată adeseori în costum de infirmieră și însoțită de cele două fiice mai mari. Privirea sa era aproape întotdeauna îngrijorată, iar figura-i rămînea mereu îndurerată, vorbea mai totdeauna în franceză, cu un ton scăzut, făcînd un mare efort pentru a lăsa impresia unei apropiate față de toți oamenii din societatea petersburgheză, deși între diferitele clase sociale nu exista nici o legătură. Nu avea o frumusețe seducătoare, dar nu se putea spune că era lipsită de farmec. La țarskoe Selo, împărăteasa avea, chiar în palatul propriu-zis, amenajat un spital ambulant, unde muncea în fiecare zi cu cele două fiice mai mari. În răstimpul acesta, creștea peste măsură influența unui personaj sumbru, Rasputin, în care împărăteasa vedea un susținător și prieten. Din aceste motive, în Parlament, împărăteasa era acuzată de înaltă trădare din cauza originii sale germane, iar neoficial, uneltiri parlamentare lansau fără oprire calomnii monstruoase la adresa relațiilor sale cu Raspulin.

Într-una din zile, Esenin a fost invitat la Curtea Imperială. Despre această vizită avea să ne lase cîteva amintiri poetul însuși: "După lectura poeziilor mele, țarina a spus că versurile sînt frumoase, dar triste. Eu am răspuns că așa este întreaga Rusie."

În fața evenimentelor zguduitoare petrecute în

acest an dramatic din istoria Rusiei, Esenin manifestă o pasivitate proteguitoare. Amenințat să fie trimis pe front, poetul dezertează și-și găsește refugiul în satul natal, Konstantinovo. Tot aici îl surprind și cele două revoluții din ianuarie și octombrie. În acest răstimp se căsătorește cu Zinaida N. Reich. Căsnicia a durat cu puțin peste un an, dar a fost binecuvîntată cu doi copii: Constantin și Tatiana. Revine curînd în Capitală și participă, în luna decembrie, la mitingul organizat de Maxim Gorki, "Intelectualitatea și poporul".

1918

Esenin a cochetat cu majoritatea saloanelor literare, dar a rămas mereu același, în căutarea unui drum propriu și în păstrarea unei oarecare independențe. Pe de altă parte, aderenţa sa la dragostea față de satul rusesc îl apropie trecător de gruparea lui Ivanov-Razumnic și de Almanahul "Sciții", unde putea întîlni pe Dlok, Kliuev, Delîi, Gorodeţki. Membrii acestui cerc literar, vedeau în acel an 1918, o Rusie ce va înfăptui o revoluție specifică prin care se va asigura țăranilor o viață lipsită de griji și petrecută într-o simplitate sfîntă. După Revoluția din Octombrie, grupul literar inițiază o nouă revistă "Steagul muncii", săptămînal politic și social al C.C. al eserilor de stînga, unde sînt publicate poeme bogate în rezonanțe religioase; Belîi: "Hristos a înviat"; Dlok: "Cei 12"; Esenin: "Octoih"(1917); "Schimbarea la față"(1917); "Ceaslovul satelor"(1918); "Toboșarul ceresc"(1918); "Inonia"(1918); "Porumbița de la Iordan"(1918). Sculptorul S. Kamenkov îi face lui

Esenin un bust în lemn. Esenin pleacă din Petrograd și se stabilește la Moscova unde scrie scenariul pentru filmul "Zori care cheamă", în colaborare cu Nadejda Pavlovici, Scrghei Klicicov și Mihail Gherasimov. Îi sînt publicate volumele de versuri:"Albastru" și "Radunita", a III-a ediție, la Petrograd, iar la Moscova apar "Ceaslovul satelor" și "Schimbarea la față".

1919-1920

În luna ianuarie 1919, s-a îndepărtat de grupul literar "Sciții", nu numai din motive ideologice, dar și din orgoliu, fiind invidios pe Kliuev care era socotit un poet mai important decît el. A avut ideea formării unui cerc literar propriu, "Comuna scriitorilor" și a fost urmat de mai mulți poeți, printre care și Riurik Ivnev. Visul acesta a durat numai o lună pentru a se destrăma apoi, după ce încercaseră într-o casă, devenită sediu, "să lucreze în comun". Dar, timpul se risipea în discuții sterile purtate îndeobște în jurul sticlelor de vin, astfel încît unii nu mai plecau acasă nici noaptea, dormind la întîmplare. În luna februarie 1919, după nereușita încercare de a înființa "Comuna scriitorilor", Esenin, Serșcnevici Mariengof, Ivnev, împreună cu pictorii Iakulov și Erdman, au publicat "Manifestul imaginiștilor" în ziarul "Patria Sovietică". V. Serșenevici a devenit teoreticianul grupului, exprimîndu-și tezele în revista "Hotel pentru cei care călătoresc în frumos". În primul articol intitulat "Arta și statul": "Noi cerem o diferențiere totală a artei. De aceea noi eliminăm din poezie sonoritatea (muzica),

descrierea (pictura), trăirile sufletești (psihologia)... singurul material pentru poezie rămîne imaginea.(...) Arta nu se poate dezvolta liber în limitele statului. Noi, imaginiștii, sîntem gruparea artei anarhice, trăiască despărțirea stalului de artă, trăiască dictatura imaginiștilor". Locul de întîlnire al acestui grup era cafeneaua literară "Ieslea lui Pegas",un local de noapte din Moscova, singurul deschis pînă la orele 3 dimineața. Pe pereții cafenelei erau scrijelite tot felul de versuri și lozinci, picturi și desene moderniste și chiar un portret marc și nereușit al lui Esenin. În local se mai găsea o estradă pe care cînta o orchestră românească. Acolo se dădeau cu regularitate recitaluri de poezie. Predîndu-i lui Starfev conducerea localului, Esenin îl inița în detaliile afacerii: "să fie foarte atent cu oamenii suspecți și cu prostituatele, deoarece fuseseră amenințați cu închiderea localului". La intrare era o casă, iar alături, pe "post" de controlori, stăteau Esenin și Mariengof. Nu rareori, între publicul spectator și Esenin se duceau discuții aprinse. O dată, în loc de taxă de intrare, publicul a fost obligat să cumpere volumul proaspăt ieșit de sub tipar al lui Esenin: "Pugaciov". Odată, Esenin era cît pe-aci să ia la bătaie pe un spectator care n-a vrut să-l cumpere în acest mediu, poetul din Konstantinovo epata, dar spre deosebire de saloanele aristocratice din Petrograd unde purta ostentativ costumul național rusesc, acum îmbrăca fracul într-un mediu de cîrciumă plin de fum și frecventat de bețivi și prostituate. Pentru început, Esenin se lasă dominat de tezele imaginismului și încearcă să creeze o mașină de imagini. În primul său

studiu "Cheile Mariei" ("Maria însemnînd "suflet" în vocabularul unei ramuri a sectanților "hlîsti") poetul părea a fi întru totul adeptul ideilor noului curent, pentru ca în cele cîteva fragmente din cartea sa rămasă neterminată "Ornamente poetice", îndeosebi în capitolul "Obicei și artă", să se detașeze de aceste principii: "Confrații mei cred că arta există numai ca artă. În afara oricărei influente din partea vieţii și rînduirii. Dar să mă ierte confrații dacă le voi spune că o asemenea apreciere a artei este mult prea neserioasă... Fiecare gen al artei, fie literatură, pictură, muzică sau sculptură, este doar o parte din imensa gîndire organică a omului, care poartă în sine aceste genuri ale artei doar ca o armă necesară ei". Cu toală această rezervă tranșantă față de imaginiști, Esenin ne vorbește, într-o scrisoare din 1920 către A. Sireaevet, despre ruptura categorică fată de fostul său proteguitor Kluiev, rămas în cercul literar "Sciţii": "Cu tovarășii mai vechi nu mai am aproape nimic, de Kliuev m-am despărțit. Kliuev, a plecat, iar Orcșin privește atît de încruntat de parcă ar vrea să te mănînce. Iar Kliuev, dragul meu, e o canalie. Viclean ca o vulpe, și știi, bine ascuns.(...) Seamănă foarte mult cu versurile tale, e tot atît de noduros, de dezordonat, la vedere e simplu, dar în interior e diavol (...). D-apoi, dă-o încolo de treabă, nu mai cînta această Rusie stilizată a lui Kliuev, cu orașe gen Kitej și cu bătrîne proaste, care nu există în realitate, noi nu sîntem așa cum reiese din versurile tale (...). Toate astea au fost odată frate... acum au intrat în mormînt, așa că pentru ce să miroși aceste oseminte putrede?

Lasă să le miroasă Kliuev, lui i se potrivește, fiindcă chiar de la el miroase, ție nu ţi se potrivește". În martie 1922, Esenin, purtat de spiritul său de independentă, avea să declare "că s-a plictisit de confrați". Iar Mariengof, făcînd analiza anilor 1919-1920, aprecia: "Ne-am despărțit de Esenin cîţiva ani mai tîrziu, dar acum știu că aceasta s-a întîmplat nu în 1923, după întoarcerea lui din străinătate, ci mult mai devreme".

1921

Esenin pleacă în luna mai într-o călătorie în Asia Centrală. La Taşkent se întîlnește cu poetul A. Sireacveț. Termină poemul "Pugaciov" și publică volumul de versuri "Spovedania unui huligan".

1922-1923

Isadora Duncan a primit, în primăvara anului 1921 din partea guvernului Sovietelor următoarea telegramă: "Numai guvernul rus poate să vă înțeleagă, veniţi la noi, vă vom face școală". Celebra dansatoare americană a răspuns: "Da, voi veni în Rusia, voi învăța pe copiii voștri arta mea, cu singura condiţie: să-mi dați un studio și banii necesari pentru a lucra". Despre acest proiect se discutase în prealabil, atunci cînd Duncan s-a întîlnit în străinătate cu ministrul sovietic al culturii, cunoscutul critic literar, Lunacearski, venit într-o vizită de lucru, după revoluta din Octombrie, în anul 1921. Pentru a se realiza acest proiect a fost nevoie de intervenția personală a lui Lenin. Nici în Occident

situația nu era mai limpede. La Paris, doi emigranți ruși albi au încercat să o descurajeze pe Isadora Duncan: "La Paris au venit la mine fostul ambasador rus Maklakov și un oarecare Ceaikovski, purtînd același nume cu genialul dumneavoastră compozitor(...). ai așa, amîndoi, ba Ceaikovski implorîndu-mă în genunchi, m-au rugat să nu mă duc în Rusia, deoarece la graniță eu și Irma (eleva Isadorei) vom fi siluite, și chiar dacă vom reuși să ajungem la Petrograd, atunci vom fi obligate să mîncăm supă în care vor pluti zdrobite degete omenești (...)". În amintirile sale, scrise mai tîrziu, Isadora nota: "în drum spre Rusia simțeam ceea ce trebuie să simtă un suflet care după moarte trece într-o altă lume (...). Credeam sincer că statul ideal conceput de Platon, Marx și Lenin își găsise acum, printr-un miracol, întruchiparea pe pămînt". Drumul cunoașterii celor doi mari artiști, Duncan și Esenin, a fost scurtat de un prieten al poetului, pictorul Iakulov, ne spune Mariengof: "Stăteam în parcul Ermitajului cu Esenin și Iakulov. Acesta din urmă întrebă ca din senin: "vreți să v-o prezint pe Isadora Duncan? Unde-i, Unde-i?, a strigat ca ars Esenin, sărind de pe bancă, şi acum mă mir ă ce fatalitate oarbă l-a împins pe Esenin spre femeia pe care n-o văzuse niciodată (...)". Atunci, nu s-au întîlnit. Aveau să mai treacă 3 luni pînă să se cunoască cei doi: "Peste trei luni, Iakulov a dat o serată la el în atelier. La ora unu noaptea sosi Duncan. Cu părul auriu, bine făcută, păși ușor, parcă fără să atingă pămîntul. S-a oprit rotindu-și în jur ochii albaștrii ca de faianță și i-a fixat dintr-o dată asupra lui Esenin. I-a trimis un zîmbet cu

gura ei gingașă și mică. Apoi Isadora s-a trîntit pe un divan. Esenin, fără să spună un cuvînt, s-a așezat în genunchi la picioarele ei. Isadora i-a trecut mîna prin părul cîrlionțat, spunînd: "Cap auriu!". Curios este faptul că, deși nu știa rusește mai mult de zece cuvinte, reușise să le învețe chiar pe acestea. Apoi, apropiindu-se de el, l-a sărutat pe buze. Şi pentru a doua oară în această noapte, gura ei roșie, mică și fierbinte, a rupt sacadat cuvîntul rusesc: înger! L-a mai sărutat o dată și, străfulgerîndu-l cu privire, a mai spus un cuvînt rusesc, epuizîndu-și aproape tot bagajul de cunoștințe din această limbă: diavol!".

1922, la începutul lunii februarie, Isadora Duncan a plecat la Petrograd. La gara Nicolaev, de unde urma să plece trenul, a venit și Esenin. O defecțiune datorată căilor ferate modifică graficul plecărilor, astfel încît cei doi petrec cîteva ore împreună. La un moment dat, Isadora îi șoptește directorului școlii înființată de ea, Ilia Sneider:

"— Convinge-l pe Esenin să vină cu noi la Petrograd (...).

— Cred că nici nu e nevoie de prea multe eforturi pentru aceasta. Serghei Alexandrovici, vii la Petrograd?

Esenin dădu bucuros din cap și exclamă cu patos, adresîndu-se Isadorei într-un dialect din care lipseau verbele.

— Isadora! Tu...Eu...Isadora-Esenin-Petrograd!

La Petrograd am tras la hotelul "Angletterc" care aparținea de agenția "Inturist". Obosiți de drum ne-am culcat îndată (...). A doua zi de dimineață spre odaia

ocupată de Isadora Duncan m-am întîlnit pe neașteptate cu Esenin. Zîmbind stînjenit, mă luă de braț și se întoarse în odaie (...). În odaie, la masa ovală, o zării pe Isadora tăcută și tristă. Lîngă masă, pe jos, sticle goale (...). în odaie era destul de frig și în cele din urmă directorul hotelului ne făcu rost de altă cameră. Astfel, Isadora și Serghei Alcxandrovici au părăsit odaia nr. 5, aceeași odaie în care peste patru ani mai tîrziu (...)".

La 10 mai 1922, tînăra familie, recent întemeiată, a decolat cu destinația Germania. Pentru Esenin călătoria a însemnat prima ieșire în străinătate și primul zbor cu avionul.

O dată ce s-a aflat în Occident, Esenin a simțit imperios nevoia să epateze pe cei din jurul său, acum avînd lîngă sine societatea burgheză apuseană. Imaginea care l-a cucerit pe poet, era produsul propriei sale proiecții și convins că este șocantă, a fost aceea a travestirii sale într-un adept înflăcărat al ideilor Revoluției și al Rusiei comuniste. Prilejul s-a ivit imediat, la cîteva zile după sosire, în data de 13 mai, cînd Esenin a fost invitat să citească versuri la "Casa artelor" din Berlin. Pentru început, poetul a cerut cu voce tare întregii adunări, compusă și din mulți emigranți ruși albi, să se cînte "Internaționala". Deși au fost proteste vehemente, însoțite de fluierături și țipete, poetul a început să cînte singur, mai apoi fiind secondat și de "unii participanți din sală". Cînd a terminat de cîntat, Esenin și-a vîrît doua degete în gură și a început să fluiere asurzitor, după care s-a adresat invitaților: "Nimeni nu știe să fluiere mai bine

decît noi".

La Paris, Esenin s-a gîndit la alt gest protestatar, mai potrivit locului: "Cînd am ajuns la Paris, am rugat-o pe Isadora să-mi cumpere o vacă. Grozav ce mă tenta să umblu prin Paris călare pe o vacă. Ce rîs s-ar mai fi stîrnit! Ce public aș fi avut! Dar tocmai în timpul cînd voiam să-mi duc planul la îndeplinire mi-a luat-o înainte un negru oarecare. I-a uimit pe toți. Păcat!"

În America, spiritul de revoltă al lui Esenin a fost incitat din nou: "Cînd am ajuns noi în America, ni s-a așternut o masă grozavă! Fața de masă strălucea și era plină de bunătăți. Se rupea masa, nu altceva. În jur stăteau fel de fel de burghezi obezi. Mă plictiseam de moarte. Mă tot gîndeam ce să fac? Să cînt "Internaționala?" şi aşa ăia nu pricepeau nimic. Atunci am tras fața de masă jos, cu toate bunătățile, și-mi venea să mor de rîs de mutrele lor." De altfel, lipsa de spirit al americanilor avea să se confirme curînd, familia Esenin fiind expulzată de pe teritoriul Americii.

În Germania, Esenin s-a întîlnit cu Gorki. Mult mai atașat de Maiakovski, așa cum nici Esenin nu-l considera pe Gorki printre scriitorii săi preferaţi, totuși prozatorul s-a exprimat odată: "Mă interesează omul acesta". Atunci, i-a cerut unei cunoștințe comune, N. V. Tolstoia-Krandievskaia, să stabilească o întîlnire.

Curînd, în pensiunea "Fischer", Tolstoia Krandievskaia în rol de gazdă a organizat o cină unde au fost invitați Isadora Duncan, Esenin și Gorki. Celebra dansatoare, îmbrăcată într-o rochie cărămizie și purtînd pe umeri eșarfe roșii, a lăsat o imagine bună gazdei: "De data aceasta ea era liniștită, părea puțin

obosită, era mai puțin fardată decît altădată și fața descoperită, plină de feminitate, o amintea pe Isadora de demult." Despre întîlnirea de la Berlin, Gorki avea să-și amintească după cîțiva ani: "şase-șapte ani mai tîrziu, l-am întîlnit la Berlin, acasă la A. N. Tolstoi. Din băiețelul cîrlionţat ca o păpușă nu mai rămăseseră decît ochii limpezi de tot, dar și ei parcă spălăciți, decolorați de soare. Privirea neliniștită luneca pe fețele oamenilor schimbîndu-și mereu expresia, cînd sfidătoare și obraznică, cînd, dintr-o dată, șovăielnică, timidă, neîncrezătoare. Mi s-a părut că, în general, nu prea avea simpatie pentru oameni, şi se vedea că suferă de patima beției. Avea ochii puhavi, injectați, pielea feței și a gîtului pămîntie, veștedă, de om care iese rar la aer și doarme prost. Iar mîinile nervoase, cu încheieturile moi, ca de toboșar. În totul, părea muncit de ceva, cu gîndul aiurea, ca un om care a uitat un lucru important și nu poate să-și aducă aminte ce anume.

Venise împreună cu Isadora Duncan și Kusikov. "E și el poet", spuse despre acesta din urmă Esenin, cu vocea înceată, răgușită. Alături de Esenin, Kusikov un tînăr destul de arogant, mi s-a părut inutil. Era înarmat cu o chitară, instrumentul favorit al frizerilor, deși pare-se că nu știa să cînte la ea. Pe Duncan o văzusem pe scenă cu cîţiva ani, mai înainte, pe vremea cînd se scria despre ea ca despre un miracol, iar un ziarist spusese un lucru uimitor: "Corpul ei genial ne arde cu flacăra gloriei".

Eu unul nu gust, nu înțeleg dansul cerebral și nu simțeam nici o plăcere văzînd cum se zbătea femeia

asta pe scenă (...). Dimpotrivă, îmi aduc aminte că am avut un sentiment penibil: aveam impresia că este rebegită de frig, așa cum era, pe jumătate goală, și că aleargă să se încălzească, să scape de încleștarea frigului. A dansat și la Tolstoia (...)".

Seara a fost împlinită și cu recitările lui Esenin "extraordinarul poet din Reazan, mărunţel la trup ca un copilandrul "Eram atît de emoționat, încît mi se pusese un nod în gît și mă îneca plînsul. Îmi amintesc că n-am fost în stare să-i spun nici un cuvînt de laudă, cred, de altfel, că nici nu avea nevoie de așa ceva. L-am rugat să ne spună poezia cu cățeaua prădată de cei șapte căței ai ei care au fost înecați:

— Dacă n-ai obosit...

— Versurile nu mă obosesc niciodată, răspunse el și întrebă neîncrezător: Vă place poezia cu căţeaua? I-am răspuns că, după părerea mea, este pentru prima oară în literatura rusă că se scrie cu atîta pricepere și cu o dragoste atît de sinceră despre animale.

— Da, îmi sînt tare dragi lighioanele, murmură Esenin, dus pe gînduri, iar cînd îl întrebai apoi dacă cunoaște cumva "Raiul animalelor" de Claudel, nu-mi răspunse, își prinse capul în mîini și începu să recite "Cîntecul cățelei". Iar cînd rosti ultimele versuri: "Ca stele mari de aur în zăpadă, Cățeaua ochii triști și i-a prelins.", străluceau și în ochii lui lacrimi. Ascultînd aceste versuri, mi-a venit deodată în minte ideea că Serghei Esenin nu e o ființă omenească, ci, mai degrabă, un instrument al poeziei anume creat de natură spre a da glas infinitei "tristeți a cîmpiei", dragostei pentru tot ce viețuiește pe lume și milei, pe

care mai mult ca orice o merită omul. Şi în clipa aceea mi s-a părut și mai izbitoare inutilitatea lui Kusikov cu chitara lui și a Isadorei Duncan cu dansul ei, inutilitatea acestui plicticos oraș brandeburghez care e Berlinul (...)".

Pe măsură ce timpul se îndepărta de Revoluția din Octombrie, iar statul sovietic începea să se consolideze, Occidentul devenea tot mai ostil față de regimul sovietelor. Atitudinea acestuia, dar îdeosebi aceea a Statelor Unite ale Americii, deveniseră puerile, adoptînd cele mai ridicole mijloace de dezinformare a opiniei publice: toate greșelile săvîrșite de regimul sovietic erau monstruos deformate, iar absolut toate valorile, chiar și cele culturale, erau total negate, lăsînd imaginea sosirii Apocalipsei. Nu erau iertați de această cenzură nici propriile lor valori. Isadora Duncan s-a născut în America și este prima țară care i-a recunoscut valoarea, pentru ca Europa Occidentală să-i confirme geniul artistic. Cu toate acestea, celebra dansatoare a fost expulzată din Statele Unite ale Americii pentru vina „abominabilă" de a descrie în prologul spectacolelor ei realizările din Rusia Sovietică: "Dacă aș fi venit în această țară ca un mare financiar pentru dobînzi, mi s-ar fi făcut o primire triumfală, dar cum eu veneam ca artistă, m-au trimis în "Insula Lacrimilor", ca element periculos, ca un revoluționar primejdios. Nu sînt nici anarhistă și nici bolșevică; soțul meu și cu mine sîntem revoluționari cum sînt toți oamenii de artă. Orice om de artă trebuie să fie revoluționar dacă vrea să lase o urmă prin ziua de azi". Puternica Americă era intimidată de doi artiști.

1923

Vaporul "George Washington" în data de 23 februarie se apropia de țărmul european al exilului sortit celebrei dansatoare, persoana devenită paria în propria țară, a mai făcut o declarație ziariștilor: "M-au expulzat din America. Statele Unite au înnebunit de atîtea întrebări despre bolșevism. În această "țară a libertății" nu mai există nici o libertate. Ziarele Americii mi-au descris viața intimă pînă în cele mai mici amănunte; știau ce mănînc, ce beau, cu cine umblu, dar despre arta mea n-au suflat nici un cuvînt. Interesul pentru bunăstarea materială a devenit blestemul Americii". Din vara anului 1922, Esenin a început să-și formeze propriile impresii despre șederea sa în străinătate: "În urma călătoriilor peste graniţă eu mi-am privit ţara și evenimentele de aici cu alţi ochi". De acum înainte, poetul avea să judece cu alte repere efortul Rusiei făcut pentru transformarea ei. În aceeași măsură, experiența cîștigată în Rusia l-a ajutat pe Esenin să înțeleagă Occidentul. Bunăoară, impresiile poetului despre Germania sînt destul de clare și de tranșante: "într-adevăr, aici există acel trist și lent apus despre care vorbește Spengler. Om fi noi asiatici, om mirosi noi urît, dar nu duhnim a cadavru, cum duhnesc ei pe dinăuntru. Nici un fel de revoluție nu poate avea loc aici. Totul a ajuns în impas. Nu-i poate salva și restructura decît invazia unor barbari ca noi".

O analiză asemănătoare avea să facă poetul și asupra stărilor din Statele Unite ale Americii: "America

nu mi-e dragă de loc. America este acea cloacă, în care pier nu numai artele, ci și în general toate avînturile nobile ale omului. Cînd este vorba despre America, sînt gata să prefer cerul nostru cenușiu și peisajul nostru: o izbă puțin intrată în pămînt, un șopron, iar din șopron iese o prăjină și în depărtare își flutură coada în vînt un cal prăpădit. Asta nu e același lucru cu zgîrie-norii, care n-au dat pînă acum decît Rockefelleri și Mc. Cormiki, în timp ce la noi au crescut Tolstoi, Pușkin, Lermontov, Dostoievski și alții."

Din Belgia, poetul avea să ne prezinte o imagine globală despre Occident: "Ce să vă spun despre această îngrozitoare domnie a ipocriziei care se învecinează cu idioțenia? În afară de foxtrot, aici aproape că nu mai există altceva; aici se cîntă, se bea și iar se dansează foxtrot. N-am întîlnit încă omul și n-am idee unde respiră. La modă este Domnul Dolar și deasupra artei tronează music-hallul; nici cărți nu-mi vine să tipăresc aici, în ciuda faptului că-s ieftine și hîrtia și traducerea. Faptul acesta aici nu folosește nimănui (...). Lasă să fim noi săraci, lasă să fie la noi foamete și frig... dar în schimb noi avem suflete, care aici au fost arendate pc nimic".

În august 1923, soții Esenin revin în Rusia în curînd disensiunile dintre ei se adîncesc și se ajunge la o ruptură inevitabilă a legăturii lor. Despre această căsătorie creată de iubire s-a scris mult și divers. Ne-au rămas, din fericire, și mărturiile unora dintre prietenii devotați ai lui Esenin, a acelor oameni care l-au cunoscut cel mai bine pe poet. Gorodețki ne spune că: "În urma tuturor impresiilor lui de mai tîrziu,

ajunsese la concluzia unei dragoste adînci, reciproce, între cei doi", iar Babencicov ne completează imaginea: În 1922 am discutat mult cu el (cu Esenin) despre Duncan. După mine, Duncan l-a înțeles pe poet; au avut trăsături comune: dragostea față de pămînt, pe care o cînta Esenin și o propovăduia Duncan(...) n-a fost un roman oarecare, ea a lăsat urme adînci în viața poetului (...). Din cîte mi-a vorbit am înțeles că, în momentul întîlnirii lor, Esenin era dominat de sentimentul singurătății, rupsese cu mulți prieteni. Despre imaginiști spunea că nu mai are nimic comun cu ei. Esenin îmi spunea textual: "totul mă plictisește, aș vrea să fug, dar unde?" Altădată își regăsea liniștea după vreo plecare acasă. Acum, în iarna anului 1922, îmi spunea: Am fost la țară... Totul se dărîmă... Trebuie să fii tu în persoană acolo ca să înțelegi... sfîrșitul a toate".

1924

Esenin a plecat primăvara, în Ucraina, apoi în Crimeea și s-a întors în Moscova la mijlocul lunii mai, fiind anunțat că a murit bunul său prieten, poetul A.Sireaeveţ. Odată sosit, s-a îngrijit cu febrilitate de înmormîntare și a rostit cuvîntul de adio. În după-amiaza acelei zile triste, îndurerat și însingurat, Esenin s-a întrebat: "Oare căruia dintre noi îi vine rîndul? De bună seamă că trebuie să mă pregătesc și eu de plecare".

După acest eveniment tulburător, poetul a mers în satul natal, dar nu a stat mult timp, întorcîndu-se

dezamăgit: "Satul meu nu mai este cum l-am lăsat".

În ziua de 26 mai a participat la manifestarea de comemorare a lui Pușkin și citește poezia "Lui Pușkin".

Spre sfîrșitul lunii, Esenin a plecat pe drumurile Caucazului, asemeni lui Lermontov și Pușkin. La Baku l-a cunoscut pe Vaska, un hoinar al nestatornicelor, fără casă și fără un drum prestabilit. Avea să-l urmeze pe Serghei, întotdeauna cu supunerea unui "cîine credincios". Îl aducea acasă de prin crîșmele preumblate, îl dezbrăca, îl culca și-i veghea somnul poetului. Sufletul acesta luminos în simplitatea și credința sa, avea să-i aducă o liniște protectoare gîndului hăituit de însingurare al poetului. Cei doi "prieteni", Serghei și Vaska, au fost împreună și la Tiflis, de unde ar fi vrut să meargă mai departe, în legendara Persie. De ziua lui, în anul 1924, Esenin aflat tot la Baku a făcut o beție strașnică. În cîrciumă, poetul a fost observat de Vladimir Holțșmidt, fostul director al "Cafenelei poeților" din Moscova: "era narcoman, hipnotizor și tot ce voiai", care a strigat spre a fi ascultat: "Printre noi se găsește renumitul poet rus Escnin". Anunțul a surprins publicul și a fost întîmpinat cu aplauze. Cu sufletul său darnic, Esenin s-a îndreptat spre estrada cabaretului, împleticindu-se foarte mult, de unde a recitat poemul "Moscova cîrciumărească". Din periplul său oriental, Esenin s-a întors cu multe opere: "Ana Sneghina", "Drumul meu", ciclul "Motive persane" și unele poezii mai scurte. Hăituielile dușmanilor și pseudo-literaților vremii asupra poetului continuau cu cerbicie ucigașă. Atunci cînd a citit, pentru prima dată, la Uniunea Scriitorilor poemul "Ana

Sneghina", în sală au fost foarte multe voci contestatare, cerînd chiar discutarea versurilor. Dar, Esenin se simțea încă puternic ca să le răspundă: "N-aveți ce mă învăța, toți trebuie să-nvățați de la mine". Poetul le-a aruncat în față un mare adevăr și pentru moment s-a liniștit, dar în singurătatea lui, această submediocritate dezlănțuită îi copleșea gîndurile, răpunîndu-i amenințător dorinţa de a trăi.

În această perioadă, ca o compensare divină, a revenit în peajma poetului, Galina Arturovna Benislavskaia, o ființă care-l va ocroti vizibil sau din umbră, împletindu-și destinul său cu cel al poetului.

Apare volumul de poezii intitulat "Moscova cîrciumărească", urmat în luna decembrie de volumul "Versuri".

La începutul lunii septembrie, Esenin pornește din nou pe drumurile Orientului, poposind la Tiflis și spre sfîrșitul anului la Batumi.

1925

Serghei Escnin s-a întors la Moscova, în luna martie, venind din Caucaz. Văzînd că sora lui, Katia, învață prost, s-a speriat că n-are să facă nimic în viață și i-a spus brutal: "Cred că este cazul să trăiești din banii tăi. Eu nu te mai întrețin. Pînă în toamnă poftim, iar după aceea n-ai decît să te îngrijești singură de tine. Pe Aura am s-o întrețin șase ani la școală, dar în ce te privește e cazul să te gîndești singură cum să te descurci". Serghei Alexandrovici avea pentru Katia o dragoste bolnăvicioasă și plină de anxietăți, ştia că ei doi

seamănă bine unul cu celălalt și că multe lucruri le înțeleg și le simt la fel. Își cunoștea propriile lui greșeli și se temea cumplit să nu le repete Katia.

"La mijlocul lui iunie (...), Serghei s-a însurat cu Sofia Andreevna Tolstoia-Suhotiva, nepoata lui Lev Nicolaevici Tolstoi și s-a mutat în casa ei". Poetul simțea, poate mai mult ca oricînd, nevoia unui ajutor. "Simt, după toate cîte au fost, nevoia unei așezări, sînt prea obosit pentru ca să nu-mi doresc un cămin și liniștea pe care n-am avut-o niciodată", şi totuși, un destin crud a făcut ca nici această ultimă căsătorie să nu fie fericită: "Așa mi-a fost dat (...). Eram trist și mi-a ieșit în cale o flașnetă, învîrtită de o țigancă. Pe flașnetă trona un papagal. M-am apropiat să-mi ghicească. Papagalul mi-a scos un inel. Şi atunci mi-am zis: Inelul înseamnă că trebuie să mă însor, şi-am plecat, i-am dat un inel și m-am însurat!... Şi inelul s-a înnegrit...". Chiar și atmosfera casei de la Iasnaia Poliana devenise apăsătoare pentru poet: "Viața de familie nu se lipește de mine, îmi vine să fug. Încotro?... Cu noua mea familie nu prea fac mare treabă, prea e aici plin totul de "marele bătrîn" (L.N.Tolstoi); el se află atît de mult pretutindeni, și pe mese, și în sertarul meselor, și pe pereți, am impresia și pe tavane, că pentru oamenii vii nu ar rămîne loc. Şi asta mă înăbușă". În pofida acestor tribulații, Esenin publică mai multe volume: "Țara sovietică", la Tiflis; "Rusia sovietică", la Baku; "Despre Rusia și Revoluție", "Motive Persane", la Moscova, desăvîrșește poemele: "Ana Sneghina", "Omul negru", "Drumul meu" și lucrează la "Căpitanul Pămîntului", poem închinat

memoriei lui Lenin.

Vara, Esenin a petrecut-o din nou în Caucaz.

Toamna tîrziu, poetul s-a întors la Moscova, dar de data aceasta spunea tuturor apropiaților că se simte bolnav; totdeauna refuza cu vehemenţă orice propunere făcută în legătură cu o necesară internare într-un sanatoriu. În schimb, starea sănătății i se agrava continuu. Deseori era extrem de irascibil sau era stăpînit de halucinații și toate acestea se manifestau concomitent cu o progresivă agravare a maniei persecuției: "Dacă îmi ești prieten cu adevărat (se adresa lui Volf Erlich), te rog să dormi în noaptea asta cu mine, eu simt ca fiara că vor să mă omoare". Evenimentele neplăcute prin care a trecut de-a lungul vieții, căpătau acum dimensiuni paroxistice; considera că este urmărit de propria lui soție, Sofia Tolstoia, într-un mod asemănător cu al agentului de la "Ohrana". Altădată îi reveneau în minte desele scene scandaloase, cum a fost aceea petrecută prin anul 1923, la cafeneaua "Domino", cînd poetul simțind că publicul îi este ostil s-a urcat pe estradă și a strigat: "Ce credeți că am venit să vă citesc versuri? Am venit să vă... (o înjurătură) speculanților!, după care: a început inevitabilul scandal, s-a telefonat după Ceka, s-au făcut percheziții. (...) De cîte două ori pe săptămînă îl arestau pentru huliganism, de cele mai multe ori pentru nonconfonnismul său". Uneori trăia cu impresia că propriile lui simțiri interioare sînt de fapt realităţi, iar unii oameni își permit să se comporte împotriva acestor legi ale firii: odată, a fost întîlnit pe o stradă înjurînd de mama focului pe un birjar care-și

lovea "nepermis" calul peste bot: "înţelegeți, striga Esenin, cît putea de tare, nu pot răbda, nu pot!". În plus, încă, se mai amăgea cu ideea că băutura și scandalurile sînt necesare: "Scandalul este necesar. Tu știi ce scandaluri trăgea Shakespeare în tinerețe? repeta cîteodată poetul care, sprijinindu-se pe experiența lui Dostoievski, considerat de el cel mai mare scriitor al rușilor: "Ori Dostoievski, ori Gogol, nici într-un caz Turgheniev sau Tolstoi", credea că numai alcoolul îl poate ajuta să cunoască direct toată bezna sufletului omenesc.

În tot acest răstimp, mașina ucigașă funcționa perfect acționată de singurii criminali ce nu vor fi condamnați niciodată: non-talentele, veleitarii, oportuniștii, carieriștii. După ce în America și Europa Occidentală fusese tratat drept bolșevic, reprezentant al unui regim barbar, acum alți carieriști, dar alcătuiți din aceeași substanță umană ca cei din Occident, foloseau alte lozinci împotriva lui Esenin, unele dintre acestea făcute în numele partidului bolșevic, prin care era socotit un poet contrarevoluționar, un element oscilant și decăzut sau chiar, pur și simplu, dușman al poporului. Adeseori îi era atacată opera direct, spunîndu-i-se, ba șoptit la ureche, ba cu glas tare: "Versurile tale sînt inutile, nu folosesc nimănui". Talentul excepțional al poetului deranja pe majoritate și nu erau puțini aceea care se temeau de geniul său poetic. Din nefericire pentru cultura omenirii, ființa poetului începea să nu-și mai găsească rădăcini în pămînt și căuta aprig lumea nevăzutului. "În septembrie 1925 Esenin a venit la mine (Ana

Romanovna Izriadnova) într-o dimineață de vreme, pe la ora 8. Avea un pachet, mare sub braț. Aproape fără să mă salute, mi se adresă cu întrebarea: "Arde soba?" Eu drept răspuns îi spun: "Nu cumva vrei să coci ceva?" "Nu, vreau să ard ceva". Am încercat să-l conving să nu ardă nimic, căci știam că după aceea are să-i pară rău. Mai fuseseră și alte cazuri cînd își rupsese manuscrisele, fotografiile și apoi mă certase că l-am lăsat s-o facă. De astă dată nici un fel de sfaturi nu și-au făcut efectul. Era nervos, repeta într-una: "Doamne, nici tu nu ești în stare să faci pentru mine ceea ce doresc". Atunci l-am dus la bucătărie, am aprins focul în plită. Îl văd ca acum, în haine gri, cu pălăria pe cap, cu vătraiul în mînă stînd lîngă plită și păzind cu îndîrjire să nu scape ceva focului. După ce totul a fost mistuit de flăcări s-a liniștit, a băut un ceai și a discutat domol. La întrebarea de ce a venit atît de devreme, mi-a răspuns că s-a sculat dis-de-dimineață și a lucrat tot timpul".

Curînd, chemarea celuilalt tărîm devine aproape obsesivă pentru poet: "În toamna lui 1925 era la Leningrad. S-a oprit la Uvarov, care locuia într-o casă cu Saharov. Într-o noapte, după o beție cruntă, a dispărut. Căutîndu-l, după cîteva ore l-au găsit pe malul apei, îmbrăcat în talie, dîrdîind de frig: "Ce-i cu tine, Serghei?" Am vrut să mă înec! Ce frig e! Altădată, lui Nasedkin, pe cînd a stat vremelnic la el, cînd acesta i-a spus: "Serghei, nu ești departe de sfîrșit!", Esenin i-a răspuns: "Eu caut sfîrșitul...Totul mă plictisește". Iar lui Kirillov, într-un restaurant din Moscova avea să-i spună: "Mă urmărește sentimentul morții. Adeseori,

noaptea, în ceasuri de nesomn, îi simt apropierea. E ceva îngrozitor. Atunci mă ridic din pat, mă plimb prin cameră, citesc și... împărţim tristeţea pe din două." Totuși, cîțiva prieteni au reușit să-l interneze: în noiembrie 1925 Esenin a fost internat pentru două luni la o policlinică a universității din Moscova. Dar, după douăzeci și șase de zile a părăsit policlinica (...). Doctorul său curant (Aronson), mi-a povestit (ne spune Ilia Sneider) că în ziua în care Esenin a plecat din policlinică, la Kremlin s-a hotărît să se dea o dispoziție oficială ca poetul să fie supus unui tratament medical riguros. Dacă această hotărîre ar fi fost transmisă mai devreme, Esenin n-ar fi putut părăsi policlinica... dar Esenin nu mai putea fi salvat".

În ziua de 20 decembrie, Esenin a evadat din spital. În acea zi s-a întîlnit cu Nasedkin și i-a vorbit despre intenția lui de a pleca la Leningrad unde ar dori să se căsătorească cu o fată simplă și cinstită și să editeze o revistă bilunară, iar în primăvară ar fi vrut să meargă la Gorki, în Italia: "Voi pleca la Leningrad să întîmpin o viață nouă". În aceste ultime 3 zile de viaţă moscovită, poetul a trecut pe rînd prin toate locurile cunoscute. Apoi, a reușit să-și viziteze toate rudele: "înainte de a pleca la Leningrad, Esenin și-a vizitat toate rudele, și-a văzut copiii, Konstantin și Tatiana din căsătoria cu Zenaida Reich și și-a luat rămas bun de la ei. În ajunul plecării a venit s-o vadă și pe Ana Romanovna Izriadnova cu care lucrase cîndva în tipografia lui Sîtin, unde amîndoi fuseseră corectori. Esenin avea cu Ana Romanovna un fiu, Iuri(...)". Era băiatul cel mai mare, avea acum unsprezece ani, iar mama lui, fostă

lucrătoare în tipografie, avea să-și amintească ultima lor întîlnire: "Venise, spunea el, să-și ia rămas bun". La întrebarea mea de ce și unde pleacă, mi-a răspuns: "O șterg, dispar. Mă simt prost. Probabil c-am să mor". M-a rugat să am grijă de băiat, "să nu-l răsfăț".

În ziua de 23 decembrie, poetul a trecut, înaintea plecării sale la Leningrad, pe acasă: "în scara zilei de 23 decembrie mă găseam la Sonia (își amintește sora cea mai mică a poetului, Aura Esenin). Pe la 7 seara a sosit Serghei cu Ilia. A trecut în camera unde se aflau lucrurile sale și a început în grabă să le arunce la întîmplare în geamantan. Apoi, Ilia ajutat de birjar a scos geamantanele din casă. Sonia și cu mine ieșirăm în balcon. Era o seară liniștită și caldă, ningea încet, cu fulgi mari, care se roteau leneși în văzduh. Jos, la intrare, Ilia și birjarul așezau geamantanele în sanie. L-am văzut pe Serghei urcînd în sanie. Pe neașteptate am simțit că mă podidesc lacrimile. Nu înțeleg și nu-mi explic starea mea sufletească de atunci. Fără să-mi dau seama, de ce, i-am strigat deodată:

— Adio, Serghei!

El a ridicat capul și mi-a zîmbit cu zîmbetul lui luminos, drag, făcîndu-mi semn cu mîna.

Fulgii cădeau alene, liniștiți, aşezîndu-se pe căciula și gulerul de blană al hainei pe care Serghei uitase s-o încheie. Așa l-am văzut pentru ultima oară pe Serghei în viață".

Din data de 23 decembrie, datează și o ultimă poezie scrisă pe un portret dăruit de Esenin lui S. A. Obolenski (traducere de Madeleine Fortunescu):

"Ţi-amintești tu, oare, visele de-atunci

Tinerețea noastră, certurile lungi?
Viața era clară, fericirea-aproape,
Toamna, primăvara ne-nflorea sub pleoape.
Obosit-am astăzi. Parcă, a venit
Timpul să ne-alegem drum mai liniștit.
Cerul să-l închidem cît mai iute, frate...
Iscodește-n tine: am sau nu dreptate."

Esenin a sosit la Leningrad, în data de 24 decembrie aducîndu-și cu el, pe lîngă micile bagaje, manuscrisele. De la gară a pornit în căutarea mai multor prieteni, dar nu a găsit pe niciunul acasă. Așa a ajuns la hotelul "Angletene", a ocupat camera nr. 5, aceeași unde cîndva a locuit împreună cu Isadora. Totodată, a aflat că în același hotel locuiau prietenii lui, soţii Ustinov. A mers la ei și a întîlnit-o pe E. Ustinova, căreia i-a spus că: "se mută definitiv la Leningrad, nu va mai bea, nu va mai scrie versuri, ci proză și că lucrează la un roman sau o povestire mai mare". După două zile, în 26 decembrie, Esenin i-a sculat, de la orele 6 dimineața, pe soţii Ustinov, venind în apartamentul lor îmbrăcat într-un halat de culoarea purpurie. În aceste ultime patru zile din viața sa, poetul a evitat să se întîlnească sau să vorbească cu cineva. L-a văzut foarte puţin pe Kliuev, fostul său maestru. În ziua de 27 decembrie, negăsind cerneală și dorind imperios să-și scrie cele ce vor fi ultimele sale versuri, poetul s-a tăiat cu un cuțit în palma stîngă de cîteva ori și cu propriul său sînge a însemnat poezia "Adio" (traducerea Al. Pintescu):

"La revedere, prietene, rămîi cu bine

Dragul meu te țin aproape de piept
Va urma despărțirea ca mîine
Reîntîlnirea pe care-o aștept.

La revedere, prietene, fără-mbrățișări, ori cuvînt
Nu coborî sprîncenele a-ntristare
Nu-i lucru nou să mori pe pămînt
Dar nici să trăiești nu-i scofală mai mare".

Ustinov s-a arătat îngrijorat de gestul lui Esenin și i-a cerut poetului să nu mai repete asemenea gesturi. Puțin intimidat, Esenin a împăturit hîrtia pe care scrisese poezia și a strecurat-o într-unul din buzunarele prietenului său mai tînăr Volf Erlich. Seara tîrziu, între orele 22-23, Erlich a trecut din nou pe la Esenin. Acesta, aflat într-o ținută puțin mai curioasă, cu paltonul luat în grabă peste pijama, părea foarte agitat și, sub pretextul că este obosit, i-a lăsat impresia lui Erlich că nu mai poate rămîne prea mult timp. Pe urmă, atunci cînd era prea tîrziu, Erlich a conștientizat situația în care s-a aflat: "Cu siguranță, Esenin încercase să se sinucidă tăindu-și venele și, la venirea mea, și-a luat repede paltonul ca să nu se observe." În dimineața zilei de 28 decembrie, E. S. Ustinov, contrariat că nu a apărut matinalul Esenin, a bătut la ușa camerei nr. 5. Nerăspunzîndu-i-se semnalelor sale insistente, Ustinov a fost obligat să cheme urgent pe directorul hotelului, pentru că portarul fusese rugat de Esenin să nu permită nimănui intrarea în camera sa, deoarece "era bolnav și vrea să se odihnească".

Ușa a fost forțată la orele 10,30. Într-un colț al

camerei stătea spînzurat Escnin. Legase o frînghie de același burlan al godinului care în februarie 1922, atunci cînd fusese cu Isadora Duncan, nu se încălzise de loc, iar acum era încins pînă la roșu, provocînd arsuri pe cadavrul ce se balansase. În palma stîngă se vedeau crestăturile făcute în ziua precedentă, iar sub cotul brațului drept era o tăietură adîncă de brici. Era semnul primei tentative de sinucidere și, nereușind, a ales spînzurătoarea: "În cameră (își amintește Vsevolod Rojdenstvenski), era foarte mare dezordine, pe jos zăceau împrăștiate manuscrise rupte și mototolite".

Medicul legist a confirmat moartea prin strangulare și a stabilit că se produsese cu aproximativ șase-șapte ore în urmă.

În numărul din 28 decembrie, "Gazeta roșie" din Leningrad anunța, încadrată într-un chenar simplu, o știre zguduitor de laconică: "Azi, la Leningrad, a murit Serghei Esenin".

Moscova a dorit să fie ea aceea care să vegheze somnul veșnic al poetului. Îndoliată, Capitala a așteptat trenul ultimului drum al celui ce fusese Serghei Esenin. Funeraliile au căpătat, prin voința participării unui număr impresionant de oameni, dimensiunile unui doliu național. Cortegiul funerar a trecut prin fața monumentului lui Pușkin. Acolo avea să se oprească pentru ca Esenin să-l mai salute o dată de pe pămînt pe cel ce fusese privit ca un idol de poetul din Reazani. Piața din jurul statuii devenise un ocean de oameni. Fetița lui Esenin a recitat versuri în fața acelei mulțimi înecată în lacrimile podidite. Tot timpul,

în tot împrejurul, o zi liniștită de iarnă rusească, nu prea geroasă și cu mestecenii îmbrăcați în doliu alb sau oriental, al credinței lui Esenin, lăsa să se audă pașii domoli ai celuilalt tărîm. Așa s-a înstăpînit tăcerea unei întruchipări a poeziei.

Cîndva, Esenin i-a transmis o rugăminte cu sonorități de epitaf prietenului său, Volf Erlich: "Dacă vreodată vei scrie despre mine, să scrii așa: A trăit toată viața numai cu arta sa și numai cu ea a trecut prin viață."

În ziua de 3 decembrie 1926, la aproape un an de zile de la moartea poetului, s-a sinucis pe mormîntul acestuia din cimitirul Vagankovskoie, Galina Benislavskaia: "Ultima ei dorință a fost să fie înmormîntată alături de el. Ea a lăsat pe mormîntul lui Esenin două bilete. Unul, o carte poștală pe care scrisese: "3/12, 1926. M-am sinucis aici deși știu că, după aceasta, Esenin va fi și mai tare bîrfit. Dar și lui și mie acest lucru ne este complet indiferent. în acest mormînt se află tot ce mi-e mai scump pe lume (...)". Probabil era încă lumină afară cînd Galina a venit la mormînt. Avea cu ea un revolver, un briceag și o cutie de țigări "Mozaic" (...). După ce a fumat toate țigările, a așteptat să se întunece, apoi a rupt capacul cutiei de țigări și a scris pe el: "Dacă după împușcătură am să înfig briceagul în mormînt înseamnă că nici atunci nu mi-a părut rău. Dacă o să-mi pară rău, am să-l arunc departe".

Galina Arturovna Benislavskaia, s-a născut în anul 1897, a absolvit liceul din Petersburg, după care s-a înscris la Universitatea din Harkov. Cînd orașul a fost

încercuit de armatele albe, a trecut linia frontului ca soră de caritate. În 1920, face cunoștință cu Serghei Esenin: "Toamna (...). Sala mare a Conservatorului. Rece și neîncălzită. Sala este plină de tinereţe volubilă. Se rîde, se discută, se aruncă replici dintr-un colţ în altul. (...) Pe neașteptate, apare un băieţandru, într-o jachetă scurtă de antilopă, descheiată, cu inimile în buzunar, cu părul ca de aur. Cu capul dat pe spate, începe să recite:

„N-ai decît, vîntule, să scuipi grămezi de frunze
Sînt ca și tine un huligan."

E imposibil să faci o diferență între el și versurile lui, între avîntul lui și al vremurilor. Totul s-a contopit într-o năvală nestăvilită și poate că nu atît versurile ne emoționează, cît mai ales această impetuozitate. (...) Apoi Esenin a declamat și alte versuri "Răsună codrul". E greu să povestesc ce s-a întîmplat după ce-a isprăvit să recite. Toată sala s-a sculat în picioare și s-a năpustit spre estradă, spre poet. Sala urla și-l implora să mai declame. Peste cîteva clipe, Esenin a apărut din nou pe scenă, de astă dată cu o căciulită de blană de sobol și a recitat aceeași poezie "N-ai decît, vîntule", de astă dată imitînd un copil.

Cînd m-am trezit la realitate mi-am dat seama că și eu mă aflu lîngă estradă. Nu știu și nu-mi amintesc cum de-am ajuns acolo. Probabil torentul m-a tîrît și pe mine".

De atunci, între cei doi s-a coborît infinitul iubirii. Întors din străinătate, Esenin locuiește împreună cu surorile sale Katia și Aura, la Galina Benislavskaia, pînă cînd poetul s-a recăsătorit cu Sofia Tolstoi, în iunie

1925. Galina a aflat mai tîrziu despre moartea lui Esenin, fiind plecată din Moscova într-un sat din regiunea Tver. Revenită în capitală, își reia serviciul de la Ministerul învățămîntului și începe să-și scrie amintirile despre Esenin, pînă cînd lumea amintirilor a doborît-o.

Florin Rotaru

NOTE ŞI COMENTARII

DRUMUL MEU

(P-2)

Publicată pentru prima dată în ediția "Tălmăciri..."(1934), p.11. Republicat în edițiile ulterioare "Tălmăciri..."din anii 1957 și 1971. Tipărit în limba rusă în anul 1925.

Poemul "Drumul meu" are un puternic accent autobiografic și a fost scris de Esenin în perioada șederilor sale în Caucaz.

Concomitent poetul lucra la poemele "Omul negru" și "Ana Sneghina" precum și la ciclul de poezii "Motive persane". Amintind, în trecere, despre acest poem, Mihai Novicov spune că a fost scris "ca o replică la

mormăiala morocănoasă a bunicului care nu pricepe ce foloase pot fi extrase din născocirea versurilor". (Scriitori ruși, Editura Univers, București, 1972, capitolul "Serghei Esenin. Poetul și revoluția", p.346-399). Comentînd acest poem, Ștefan Bitan afirmă: "Drumul meu este schițarea aproape cronologică a celor mai importante evenimente din viața sa; un fel de biografie a spiritului, cu ajutorul căreia putem urmări cele mai nevralgice și mai importante momente din viața poetului și din opera sa. Rememorăm parcă aceleași pagini de viață pe care le-am notat bazîndu-ne pe documente, cercetînd arhive, numai că acum totul apare — ca de obicei la Esenin — condensat, accentuînd ceea ce biografului i-ar putea scăpa, nefiind totdeauna avertizat de greutatea ce înclină balanța. Poetul își definește mai bine ca oricine lumea și elementele ce și-au lăsat de la început amprenta asupra creației sale". (Ștefan Bitan, Serghei Esenin, Editura pentru literatură universală, București, 1969, p. 135). La rîndul său, criticul literar Șerban Cioculcscu, avea să noteze: "Poet al gliei ca mulți dinte liricii noștrii, dar și al extremelor, ca un romantic, Esenin cîntă cu asprime și tandrețe cu totul noi pînă la el. La oraș el păstrează întipăririle copilăriei, ca pe un talisman, care însă, din păcate, nu l-a ferit de relele civilizației citadine (...) Notații scurte abia indicative, fără sensiblerie, cu autentică încărcătură emotivă, punctează creșterea poemei, de mare însemnătate în biografia spirituală a poetului, în acel moment răsfățatul cercurilor înalte pe care le sfidează(...). Ca să marchez specificul de atitudine și de stil al

personalității cu o voită notă de "huliganism" în raport cu "distincția" lumii vechi, voi observa că ruralitatea eseniniană își găsește un corolar în gingășia compensatoare a sentimentului, care nu se risipește însă erotic, ci se concentrează asupra dobitoacelor și jivinelor care i-au ținut de urît în copilărie. Întors acasă, după lungi peregrinări în lume, poetul găsește la țară izba și mesteacănul, ca o tutelară divinitate (,..). Nimeni nu-l recunoaște, nici fata dintîi iubită, ajunsă acum "o veștedă femeie", nimeni nu știe că, în capitală, a "devenit poet de mîna întîi" și mai ales nu bănuiește că l-a "dus la renume" "draga iapă rusească. Iapa este așadar la Esenin, în figurația sa totemică, idolul cîmpului, al gospodăriei, al clanului țărănesc, precum și al poeziei sale realiste, nutrită cu toate sevele pămîntului și ale îngrășămintelor lui naturale. În jurul anilor 1920-1925 a bîntuit în lirica noastră un fenomen literar de excesivă figurație, pe care E. Lovinescu l-a numit "imagism" fără a ști că fusese precedat în Rusia de "imaginismul" căruia i s-a încadrat un moment și Esenin".

(Șerban Cioculcscu, în memoria lui Serghei Esenin, în revista "Secolul XX", nr. 10/1965, p.24-25).

MI S-A URÎT TRĂIND

(p. 9)

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri..."

(1934), p.18, Republicată în edițiile ulterioare "Tălmăciri...", din anii 1957 și 1971. Tipărită în limba rusă în anul 1916.

Notîndu-și o impresie fugară, Șerban Cioculescu ne spune: "într-un poem al disperării, compus cu luciditate și cu un plin de seducție scenariu al sinuciderii, în cadrul fermecat al locurilor natale, însăși patria, sortită eternității, apare ca o fată tînără, dănțuind primitiv, țărănește". (Ibidem,p.25)

Alte traduceri

George Lesnea, Sînt obosit de traiul meu statornic, în volumul: Serghei Esenin. Poezii și poeme, traducerea de George Lesnea, Editura Minerva, București, 1976, p.13, ediţie prefațată de Lucian Raicu și tabel cronologic de Mihai Dascăl; Ioanichie Olteanu, Mi s-a urît la vatra mea, în volumul: "Serghei Esenin, Ceaslovul satelor, traducerea de Ioanichie Olteanu, Editura Dacia,Cluj-Napoca, 1981, p.103.

ÎN CEAS STRĂVEZIU

(p.11)

Publicată pentru prima dată în revista "Azi", anul I, nr.5/noiembrie 1932, p.399, într-un grupaj de poezii sub genericul:"Serghei Esenin — Poezii". Republicată în edițiile "Tălmăciri..." apărute în 1934, 1957 și 1971 Tipărită în limba rusă în anul 1922.

Această poezie, împreună cu altele, dintre care amintim pe "Sînt ultimul poet", "Nu-mi pare rău" și "Spovedania unui huligan" alcătuiesc un spațiu poetic comun, cel al descurajării și al lipsei de entuziasm, generat de mersul revoluției într-un sens de neînțeles pentru poet. La început, Esenin a crezut că revoluția va înfăptui un fel de "rai țărănesc", în care acești îngenunchiați ai vieții să trăiască pentru prima dată în istorie fără griji și fără a mai fi mereu apăsați de nevoile zilnice.

TOAMNA

(p.12)

Publicată pentru prima dată în "Duminica Universului", anul I, nr. 12/22 martie 1931, p.178. Republicată în revista "Azi", anul I, nr. 5/noiembrie 1932, p.399, precum și în ediţiile "Tălmăciri..." din anii 1934,1957 și 1971. Tipărită în limba rusă în anul 1916, purtînd dedicația "R. V. Ivanov". Într-o notă a sa, Ioanichie Olteanu ne precizează: "R. V. Ivanov nu este altcineva decît Ivanov — Razumnik (1878-1946), critic literar și publicist de orientare narodnicistă (...), autor al unei "Istorii a gîndirii sociale în Rusia" și al unei panorame a literaturii ruse între anii 1870-1923, ideolog în perioada revoluției al aripii stîngi, apoi al partidului socialist revoluționar de stînga. Sprijinitor și mentor al lui Esenin ("în anii războiului Ivanov —

Razumnik a încurajat starea mea de spirit revoluționară)... de numele lui Ivanov-Razumnik se leagă promovarea "scitismului", un complex de idei, tendințe și orientări de nuanță slavofil-revoluționară, prezente în poezia lui Esenin, a lui Klinev și Blok. Emigrant în împrejurările create de cel de-al doilea război mondial, Ivanov-Razumnik este și autorul unor lucrări cu caracter memorialistic, apărute postum la New York. (Destine literare, 1951; închisori și exiluri, 1953). Ibidem, p.288.

În comentariul său, Șerban Cioculescu observă din nou apariția "iepii rusești", de data aceasta personificînd toamna: "Dar și iapa s-a bucurat, ca semn totemic, cum spuneam de atenția imagistului intemperant: "Toamna, iapă roșie, își scarpină coama în foi". (Ibidem, p.25).

Alte traduceri

George Lesnea, Toamnă, op. cit., p.11; Ioanichie Olteanu, Toamna, op. cit., p.121.

Colo prin mărăcinișul dintre rîpi și ulmul ciung,
Toamna, iapă roaibă, paște scărpinîndu-și coama, lungă.

Lîngă malurile apei, pe tăpșanul gol și ud,
Azi potcoavele-i albastre zăngănind încet s-aud,

Vîntul schivnic, furișîndu-și recea vraiște de fum,
Macină frunzișul galben de pe coșcovitul drum,

Și sărută blînd pe creanga măciesului spinos,
Rănile roșcate ale nevăzutului Hristos.

Traducere de George Lesnea

Iapă murgă, toamna-și țesală-ntr-o doară
Pe un dîmb cu jnepeni coama ei ușoară.

Și din mers potcoavele-și aruncă
Sunetul albastru peste rîu și luncă.

A pornit și vîntul nevăzut acum,
Frunza o strivește-n zbrușii de pe drum

Și-n scoruș sărută, schimnic cuvios,
Roșii stropi de sînge-ai Domnului Cristos.

Traducere de Ioanichie Olteanu

DOAMNE, TU OARE

(p.13)

Publicați pentru prima dată în "Duminica Universului" anul I, nr. 19/10 mai 1931, p.296. Republicată în revista "Azi", anul I, nr.5/noiembrie

1932, p.402, și în edițiile "Tălmăciri..." din anii 1934, 1957, 1971. Poezia, deși este prezentată de sine stătătoare, reprezintă capitolul al III-lea din cele 4 ale poemului "Octoih", fiind în fond o traducere fragmentară.

Tipărită în limba rusă în luna august 1917, cu următorul motto: "Cu glasul meu/ Preamări-te-voi pe tine, Doamne. (Din Octoih).

Variante

"Duminica Universului" - A; "Azi"- B; "Tălmăciri" (1934) - C; "Tălmăciri"(1971) - D

V.14 - "Sar, veverițe, iepuri și grauri".

A: "Sar veverițe, piruie grauri". B, C, D.

Alte traduceri

Ioanichie Olteanu, Octoih, op.cit., p. 173-176

TOT CE E VIU

(p.14)

Publicată pentru prima dată în "Duminica Universului, anul I, nr. 26/28 iunie 1931, p.402. Republicată în revista "Azi" anul I, nr: 5/noiembrie 1932, p.401-402 și în edițiile "Tălmăciri..." din anii 1934,1957 și 1971. Tipărită în limba rusă în luna februarie 1922.

Ilustrîndu-și micul comentariu cu această poezie,

Șerban Cioculescu afirmă: "Serghei Esenin e un poet foarte personal în amîndouă accepțiile cuvîntului. Întîi vorbește toi timpul de el însuși, contrează universul în jurul persoanei sale. Apoi, deși nu vorbește decît de el însuși, nu încetează niciodată de a fi foarte interesant. Într-adevăr, îndeobște, secretul de a fi insignifiant și plicticos, stă în a vorbi numai de sine. Excepțiile cele mai rare reușesc să intereseze prin confesionalismul permanent. Esenin e una din aceste excepții: orice amănunt asupra originii sale, asupra mediului său familiar, despre preferințele sale, oricît de întins sau de restrîns, e pasionant". (Idem Zaharia Slancu. Tălmăciri din Esenin, revista "Azi", anul III, nr.4/octombrie 1934 p.1271).

Variante

"Duminica Universului"- A; "Azi"- B; "Tălmăciri" (1934) - C; "Scrieri"(1971) - D.

V. 17 - "Cuvintele vin rîuri de aur,"

V.18 - "Și peste fiecare rînd se revarsă"

V.19 - "Îndrăzneala copilului zburdalnic"

V.20 - "Cu vestmînt sfîșiat, faţă arsă."

A: V. 17; V.18; V.19; V.20 - lipsesc. Acestea au fost intercalate în structura poeziei între versurile 16-21, în variantele ulterioare: B, C, D.

V.20 - "Cu vestmînt sfîșiat, față arsă."

B: "Cu vestmînt sfîșiat și faţa arsă."; C, D.

V.24 - "Acum sufletu-mi înoată în sînge."

A: V.20: "Acum sufletul mi-noată în sînge";

B: "Acum sufletul mi-noată în sînge".; C, D.

Alte traduceri

Lucian Blaga, Tot ce trăiește poartă semn, în revista "Gîndirea", anul VIII, nr.11/noiembrie 1928, p.431: George Lesnea, Tot ce scoate viaţa la iveală, op. cit. p.34; George Popov, Tot ce-i viu, cînd se iscă pe lume, op. cil, p.267.

TOT CE TRĂIEȘTE POARTĂ SEMN

Tot ce trăiește poartă semn de
timpuriu, ca un dar.
Dacă n-aș fi poet
aș fi hoț sau tîlhar

Slab și mic, totdeauna erou
printre ștrengari, pe subt gard
Adesea, foarte adesea,
mă întorceam acasă cu nasul spart.

Cînd vedeam pe mama speriată,
cu gura în sînge îngînam pitic:
"Nu e nimic, m-am lovit de-o piatră,
Mîine nu se mai vede nimic."

Și acum că s-a stins
clocotul din zilele acele,
o putere neliniștită
s-a răspîndit în poemele mele.

Cuvintele se-mpreună în stropi de aur

și-n fiecare vers, fără sfîrșit,
se răsfrînge îndrăzneala vechiului
rupe-coate și frînge-ceafă-ndrăcit.

Ca și-atunci sînt îndrăzneț și mîndru,
doar altfel ni-arăt cînd felul mă-mpinge;
altădată mi se zdrobeau gîtlejul și gura,
azi am sufletul întreg în sînge.

Astăzi nu către mama, ci spre mulțimea
Ce rîde străină, zic:
"Nu e nimic, m-am lovit de-o piatră
Mîine nu se mai vede nimic."

Traducere de Lucian Blaga

Foarte curînd după apariţia lor în Rusia, încă din anul 1921, cîteva dintre poeziile lui Esenin au fost traduse în limba franceză, o astfel de ediție a circulat și în România interbelică, putînd fi consultata de către cei interesați: "Serghei Esenine, Confession diun voyou, préface de Franz Hellens, traduit du russe par Marie Miloslawski et Franz Hellens, Paris, 1921, unde a fost publicată și această poezie:

Tout ce qui vit avec un signe particulier
Est marqué très tôt
Si je nîétais poete
je serais bandi ou voleur...

Maigre et petit,

Toujours héros parmi les gamins,
Souvent, souent, je revenais
A la maison, le nez cassé.

A la rencontre de ma mere effrayée
Je marmonnais, le bouche ensaglaulée;
"Ce niest rien, je me suis heurté a une pierre,
Il niy paraitra plus demain.

Et maintenant que siest refroidi
Le bouillonnement de ce jour,
Une force inquiele et hardie
Siest réparduc dans mes poèmes.

Le mots se groupent en monceaux dior,
Et sans fui, dans chaque vers.
Se reflète lîancienne audace
Du casse-cou et du polisson.

Comme alors, je suis hardi et fier,
Seule ma demarche est nouvelle;
Si autrefois on me cassait la queule,
Aujourdîhui jiai liàme tout en sang.

Maintenant je ne dis plus a ma mere,
Mais a la foule ctrangcrc et railleuse:
"Ce niest rien, je ne suis heurte a une pierre,
Il niy paràtra plus demain".

Traducere de Marie Miloslawski și Franz Hellens.

* * *

Tot ce-i viu, cînd se iscă pe lume
De cu vreme dotat e cu-n dar:
Eu, să nu fi fost bard cu renume,
Deveneam poate hoț și coțcar.

Cam slăbuț printre leații de-o teapă,
Mărunțel, dar șoltîc și vioi,
Deseori, cu un nas cît o ceapă,
Mă-ntorceam acasă vîlvoi.

Și spre mama spăimoasă, cu teamă,
Strecuram plin de sînge pe bot:
"Nu-i nimic! Nu băgasem de seamă,
Pînă mîine-mi va trece de tot!"

Dar acuma, cînd văd potolită
Fierbințeala restriștei de azi,
Cu neliniște-o forță-ndîrjită
Pe-al meu stih se revarsă talaz.

Aurit vraf de slove ce-nvîrle,
Și din fiece vers, an de an,
Se reflectă aceeași mîndrie
De strengar și de bun hoțoman.

Ca pe-atunci, dîrz și mîndu-n alură,
Marșu-mi nou va țîșni-nflăcărat...
Dacă ieri mă băteau peste gură,
Azi mi-i sufletul însîngerat

Însă astăzi vorbesc nu cu mama,
Ci cu hohotul gloatei netot:
"Nu-i nimic! N-am luat bine seama,
Pînă mîine-mi va trece de tot".

Traducere de George Popov

PRIN SEARA ROȘCOVANA

(P.16)

Publicată pentru prima dată în ediția "Tălmăciri" (1934). Republicată în edițiile ulterioare "Tălmăciri" din anii 1957 și 1971. Tipărită în limba rusă în anul 1916.

Comentînd foarte sumar poezia naturii din opera lui Esenin, Șcrban Cioculcscu ne spune: "Sălciile care-i vor întinde "crengi mlădii", într-o supremă mișcare afectivă, figurează alături de plopii, de ulmii și de mestecenii orizontului familial, al altui orizont în centrul căruia stă de veghe izba. Ca și marii pictori din trecut, anteriori plenerismului și obișnuiți de a zugrăvi natura după natură", adică cu șevaletul scos din atelier și dus pe teren, Esenin în mijlocul marilor aglomerări urbane pe unde și-a purtat pașii tinereții glorioase, dar nefericite, își reconstituie neîncetat imaginea raiului pămîntesc al copilăriei, populîndu-l cu mereu aceleași zeități vegetale și animale" (În memoria lui Serghci Esenin, revista "Secolul XX" nr.

10/1965).

Alte traduceri

Georgc Lesnea, Drumul fură gîndul serii pe meleaguri, op. cit., p. 16; Ioanichie Olteanu, Drumul e pus pe gînduri de roșia-nserare, op. cit., p.138; Igor Crcțu, La sara roșie cu gîndul e drumeagul, Serghei Esenin, Scrieri alese. Versuri, Chișinău, 1990, p.124, și în revista "Kultura", anul XIV nr. 16 (1136), Chișinău, 5 aprilie 1967, p.8-9.

LA SARA ROȘIE CU GÎNDUL E DRUMEAGUL

La sara roșie cu gîndul e drumeagul,
Sporesc în umbră tufe de scorușI.
Bătrîna izbă molfăie de-a pragul
Un miez de tihnă înflorit la uşi.

Tomnatec frigul intră în coșare,
Pe sub ovăz se stecură tiptil.
Cu păr bălai se uită după cioare
Prin geamuri de sinealã un copil.

Din vatra rozovă pe streșini zgura verde
În jurul hornului lucește subțirel.
Sub geana nopții cineva se pierde
Și-n buză vîntul zice despre el

Și nu-i vor mai foșni pe sub călcîie
De aur pline ierbile din văi.
Prelung o undă de suspin mîngîie

În vîrf de plisc moțate cucuvăi.

Molatec pîcla deasă se înfoaie,
Stă drumul alb pe muchii de ponor...
În buza vacii un mănunchi de paie
Se clatină oftînd încetișor.

Traducere de Igor Crețu

MAGDALENA

(p.17)

Publicată pentru prima dată în "Duminica Universului", anul I, nr.20/17 mai 1931, p. 310. Republicată în edițiile "Tălmăciri..." din anii 1934, 1957, 1971. Tipărită în limba rusă în anul 1915.

Alte traduceri

Galina Maievski și Elena Dragoș, Peste vale furișată, în revista "România literară", nr. 52/1980, p.23; Ioanichie Olteanu, De vedenii prin poiană, op. cit., p. 110.

PESTE VALE FURIȘATĂ

Peste vale furișată
Luna-și dantelează trena
După candela-nstelată

Blînd surîde Magdalena.

Cineva, nu știu de unde,
Zîmbetul i-l jinduiește,
Luna-n cețuri se ascunde
Și-ntunericul smolește.

Troica viscolului trece,
Curg sudori și abur urcă,
Vîntului, prin noaptea rece,
Un alun îi sare-n cîrcă.

Briciul moartea și-l ascute...
Magdalena lăcrimează.
Pe cărările-mi pierdute
Lacrima-i să-mi fie pază.

Traducere de Galina Maievski și Elena Dragoș

DUPĂ ȘUVIȚA ÎNTUNECATĂ

(p.18)

Publicată pentru prima dată, cu titlul "Pașii cei dintîiu", în revista "Buletinul cultural al Sociației Universitare - Frăția Studențească", anul I, nr. 1/1 martie 1932, p.2. Republicată în edițiile "Tălmăciri..."

din anii 1934, 1957, și 1971. Tipărită în limba rusă în anul 1916.

Variante

"Buletinul cultural"; "Tălmăciri..." (1934) - B; "Tălmăciri..." (1971) – C.

V.9 - "Stepa înveştmîntată în șal verde"

A: "Stepa înveștmîntată în șal verde"; B, C.

V. 15-"în adîncul tău s-au pitit"

A, B: "în adîncul tău s-a pitit"; C

V. 16-"Tristețea și galbena-mi stea"

A : "Trisleța din galbena-mi stea"; B, C.

Alte traduceri

George Lesnea, Peste lunca mea sihastră, op-cit., p. 11-12; Ioanichie Olteanu, Deasupra unei sihle dese, op. cit, p.105; Igor Crețu, Pe după coama zării, op. cit., p. 112 și Idem, în revista "Kultura", loc. cit.

Pe după coama zării dese,
în crîngul cerului tăcut,
Mioară creață-luna iese
Prin ierburi albastre la păscut.

În iaz cornițele-și afundă
Printre rogozul foșnitor,
Și pare malul că pe undă
Acum se clatină ușor.

Iar stepa pe sub verzi poloage
Cădește fum printre mălini

Și sus, pe deal, peste văioage,
împlîntă jarișți de lumini.

O, tu, cîmpie de negară,
întinsul tău îmi place mult,
Dar glia ta e și amară,
Cînd pun urechea să ascult.

Și tu visezi, tînjind ca mine,
Uitînd prieteni și vrăjmași,
înalturi rozove și pline
Cu freamăt alb dc nourași.

Dar crunt și tu pe înnoptate
în zarea sinilită vezi
Uralul tău cu gheb în spate
Și-ale Siberiei obezi.

LUCEAFĂRUL ROȘU

(p.20)

Publicată pentru prima dală în revista "Gîndirea", anul X, nr. 5-6/iunie-iulie 1930, p. 213, reprezintă începutul seriei de traduceri făcute de Zaharia Stancu din opera lui Serghei Esenin. Republicată în edițiile Tălmăciri..." din anii 1934, 1957 și 1971.

Tipărită în limba rusă în anul 1917.

Variante

"Gîndirea" - A: "Tălmăciri..." (1934) - B; Tălmăciri..." (1971) – C.

V.4 - "Soarele scamă"

A: "Soarele-n ceață e scamă"; B, C.

V.6 - "Urmele dragii au să se-ascunză"

A, B: "Urmele dragi au să se-ascunză"; C.

V. 11 - "Și ca un mînz sălbatic se-nhăma"

A,B: "Și ca un mînz sălbatic se-nhămă"; C.

Alte traduceri

George Lesnea, Pădurile-s goale, ogoarele seci, op. cit., p. 21; Ioanichie Olteanu, Codrii-s pustii, cîmpu-i secerat și golit, op. cit., p. 204; Igor Crețu, Miriști ude, crînguri goale, op. cit, p.143 și Ibidem, revista "Kultura"; George Popov, Miriști sihle despuiate, Serghei Esenin. Scrieri alese. Versuri, editura Hyperion, Chișinău, 1990, p.144.

Miriști, sihle despuiate,
Negură și vreme slută.
Peste-albaștrii munți s-abate
Roata soarelui tăcută.

Doarme calea desfundată
Și prin vis ușor se-ncruntă,
C-a rămas puțin și iată
Vine iarna cea căruntă.

Ah, și eu pe-a sihlei pleată
Am văzut prin pîcle aseară:
Luna ca un mînz, roșcată,
Se-nhăma la sănioară.

Traducere de George Popov

DOAMNE, AZURUL

(p.21)

Publicată pentru prima dată în ediția "Tălmăciri..." (1934), p.32. Republicată în edițiile "Tălmăciri..." din anii 1957 și 1971. Tipărită în limba rusă în anul 1919.

Alte traduceri
Ioanichie Olteanu, O, Doamne-acest imens nimic, op. cit., p. 247.

O, Doamne-acest imens nimic
E pîntecele tău.
Și ce e soarele? Buric
Pe caspicul hîrdău.

C-o rază și-un cîrlig stelar
Vrei să ne vîri în sac
Și-agiți cu mrejele-n zadar
Pupila unui lac.

Căci vîrșei mici venind de sus

Somnul îi dă ocol
Și nu mă văd pe mine dus
La cer c-un proslovol.

Desculț, hai și tu pe pămînt,
Să-I bați cu cracii goi
Și toarnă-a zorilor fierbînd
Rășină peste noi.

Să ardă tot ce-n lume-i chin
Și scîrbă, și unt.
Și-apoi în schitul tău senin,
Tu du-mă, n-ai decît.

CÎMP LEȘINAT

(p.22)

Publicată pentru prima dată în ediția "Tălmăciri..." (1934), p. 34. Republicată în edițiile "Tălmăciri...'' din anii 1957 și 1971. Tipărită în limba rusă în luna septembrie 1919.

Prezentată de traducător ca poezie de sine stătătoare, ea reprezintă capitolul al doilea din poemul "Iepe Corăbii". Din același poem, Zaharia Stancu a mai tradus capitolul al-III-lea prezentat tot ca o poezie separată, avînd titlul "Pe cine să cînt" și capitolul al IV-lea, prezentat în același fel, poezia avînd titlul

"Cîinilor". Întregul poem "Iepe Corăbii" are cinci capitole.

Alte traduceri

George Lesnea, Din ciclul Corăbiile Iepei: 1) La stea lupul ca să urle-ncepe; 2) Ce tot chemi, cîmpia mea sihastră?

4.Fiarelor, veniți la mine-ntr-una; 5. Voi cînta cu toată-nsuflețirea, op. cit., p. 29-32; (este tot o traducere fragmentară reprezentînd capitolele, 2, 4, și 5); Ioanichie Olteanu, Iepe corăbii, op. cit., p.252-255.

I

Dacă lupii urlă la stele, pricepe:
A fost ros cerul de nori.
Burţi rupte de iepe.
Negre pînze de ciori.

Azurul nu-și va scoate ghearele peste
Duhoarea unui viscol tușind gros.
În nechezatul furtunii o grămadă de ţeste
Îşi pierde cetina aurie pe jos.

Auziți? Auziţi ce sunete scoate
Grebla zorilor prin păduri?
Vor visa cu brațele retezate
Spre un țărm promis în scripturi

Navigați, navigați pe cerești le ape!
Vărsați croncănitul de ciori de pe curcubeu!

De pe un ram luminos în curînd o să scape
Frunza veștedă a capului meu.

II

La cine strigi, țarină, să te vadă?
Ori c-un vis-și zadarnic mă-mbăt:
Secarea-n vînăta ei galopadă,
Crînguri lăsînd și sare-ndărăt.

Nu, nu-i decît geru-n goană buimacă.
Ferestre sparte, uși deschise brutal.
Chiar soarele-ngheață, ca o băltoacă
De pișălău de cal.

Cine ești tu, Rusia mea? Și cine-ți înghite
Lamura omătului tău pur?
Pinii pe drumuri sug cu guri hămesite
Marginea zării de jur-împrejur.

Ei n-au nevoie să vadă dincolo cum e.
Pe ei cu oamenii la căldură să-i pui.
Dumnezeu i-a dat lupoaicei un pui să-l aducă pe lume
Omul a mîncat pe acel pui.

III

Și-atunci pe cine să cînți, ce-i de cîntat
În furibunda văpaie de leșuri dese?
Priviți: femeilor, holbat,

Un al treilea ochi din buric le iese.

Iată-l! Nu vede-n jur deloc
Și răsare ca luna plină.
De mine însumi, cred, mi-am bătut joc,
Cîntînd pc musafirul ce avea să vină

Dar unde sînt ceilalți unsprezece fîrtați.
Arși de opaițele goalelor sfîrcuri?
Poete, dacă vrei să te-nsori, ia-ți
De nevastă o oaie din smîrcuri.

Mergi la mpărtășania de lînă și de ogrinji,
Topește-n cîntec vorbele ca pe o ceară.
Hainul octombrie, de pe mestecenii stinși
Smulge cea din umbră brățară.

IV

Veniți la mine jivinelor, hei,
Vărsați în căușul mîinilor mele venin și revoltă.
Nu e timpul ca luna să-și vadă și ca de-ale ei,
Să nu mai liorpăie norii pe boltă?

Frați dulăi și cățele surori,
Hărțuit sînt și cu de oameni prin stepe.
N-am nevoie de pînze de ciori.
Nu vreau corăbii de iepe.

Dacă foamea surpată din pod

O să mă-nhațe de păr pe neașteptate,
Din propriul meu picior jumătate-am să rod,
Lăsîndu-vă vouă de supt jumătate.

Nu mai merg nicăieri, cu nici un
Om, mai bine crăp cu voi laolaltă
Decît să scot pentru aproapele meu nebun
Cu fierul plugului piatra din baltă.

V

Voi cînta, voi cînta, voi cînta!
Pentru capre și iepuri nu va fi supărare.
Dacă pricini de plîns pot exista,
Să nu fie și de zîmbet oare?

Toți purtăm cu noi mărul bucuriei mereu
Și-n șuier tîlhăresc inima tresaltă vioaie.
Frunza galbenă a capului meu
Toamna, grădinar priceput, o să-o taie.

Pădurile de vîntul lui octombrie vor fi roase
Și-un singur drum duce-n livezile aurorale.
Poetul a venit pe acest pămînt
Ca să cunoască totul și să plece cu mîinile goale.

El a venit sa sărute vacile-n trecere,
Să-asculte cu inima ovesele din hotar.
Mai adînc, mai jos, vers al meu, secere!
Ca mălinul te spulberă, copac solar!

ACUM, DRAGOSTE

(p.23)

Publicată pentru prima dată, cu titlul "Acum, iubito", în "Duminica Universului", anul I, nr.2/11. ianuarie 1932, p.18. Republicată în ediţiile "Tălmăciri..." din anii 1934, 1957 şi 1971.

Tipărită în limba rusă în anul 1918, purtînd dedicaţia: "Lui Klinev".

Variante

"Duminica Universului" – A; "Tălmăciri..." (1934) - B; "Tălmăciri..." (1971) – C.

V.1 - "Acum, dragoste, dragostea mea"

A: "Acum, iubito, dragostea mea"; B, C.

V.3 - "Tu eşti mîhnită că mătura lunii.

A: "Tu eşti mîhnită că razele lunii"; B, C.

V.4 - "Îmi scutură peste poeme rouă."

A: "Îmi scutură poemele de rouă"; B, C.

V.7 - "Ţi-ai dăruit inima izbei"

A: "Ţi-ai dăruit inima, casei"; B, C.

V.14 - "Şi n-o să cînţi mereu despre soare"

A: Şi n-ai să cînţi mereu despre soare"; B, C.

Alte traduceri

George Lesnea, Dragostea mea astăzi este alta, op. cit., p24; Ioanichie Olteanu, Azi nu mai ţin la ce-am

iubit, op. cit. p. 244.

NU RĂTĂCESC

(p.24)

Publicată pentru prima dată în "Duminica Universului",anul I, nr.26/28 iunie, p. 402, într-un grupaj de poezii cu titlu generic "Poeme". Republicată în ediţiilc "Tălmăciri..."din anii 1934, 1957 și 1971. Tipărită în limba rusă în anul 1916.

Variante

"Duminica Universului" - A; "Tălmăciri..." (1934) - B; "Tălmăciri..." (1971) – C.

V.24 - "Mi-ai ieșit din gînd și din vis"

A: "Mi-ai ieșit pentru totdeauna din vis"; B, C.

Alte traduceri

George Lesnea, Printre crengi cu n-am să-mi lunec văzul, op. cit., p12; Ioanichie Olteanu, Nu mai dau prin lobodă tîrcoale, op. cit., p. 107-108.

SÎNT ULTIMUL POET

(p.26)

Publicată pentru prima dată în "Duminica

Universului", anul I, nr. 16/19 aprilie 1931, p. 242, Republicată în edițiile "Tălmăciri..." din anii 1934, 1957 și 1971. Tipărită în limba rusă în anul 1920, purtînd dedicația "Lui Mariengof".

Variante

"Duminica Universului" - A; "Tălmăciri..." (1934) - B; "Tălmăciri..." (1971) – C.

V.16 - "0 să le pară rău după mine" A: "Le vor părea rău după mine"; B, C.

Alte traduceri

George Lesnea, Sînt ultimul poet cu satu-n glas, op. cit., p.27; Ioanichie Olteanu, Sînt ultimul poet al satului, op. cit., p.264.

Sînt ultimul poet cu satu-n glas,
Podeț umil de scînduri în cîntare.
Fac liturghia mea de bun rămas
Mestecenii cădelnițînd frunzare.

Cu flacăra de aur, ca un senin,
Îmi ard făclia din trupeasca-mi ceară,
Și, răgușit, al lunii ceas de lemn
Mi-o bale pentru cea din urmă oară.

Curînd veni-va oaspete de fier,
Pe-albastrul cîmp, poteca o va-nfrînge.
El lanul de ovăz, muiat în cer,
Cu mîinile lui negre îl va strînge.

Cîntările-mi nu pot trăi cu voi,
Ne-nsuflețite palme, reci, străine!
Doar spicele și caii din zăvoi
Or să tînjească veșnic după mine.

Nechezul lor l-o suge un vînt, solemn
Jucîndu și parastasul într-o scară,
Curînd, ah, răgușitul ceas de lemn,
Mi-a bate pentru cea din urmă oară.

Traducere de George Lesnea

VULPEA

(p.27)

Publicată pentru prima dată în "Duminica Universului", anul 1, nr. 1 9/10 mai 1931, p. 296. Republicată în revista "Azi", anul I, nr 5/noiembrie 1932, p.400, într-un grupaj de poezii cu titlul generic "Poeme" după Serghi Esenin, și în edițiile "Tălmăciri..." din anii 1934, 1957 și 1971.

Tipărită în limba rusă în anul 1916, purtînd dedicația "Lui A. M. Remizov". Comentînd această poezie în monografia sa, Ștefan Bitan subliniază particularitățile temei animaliere din opera lui Esenin: "Buzele de morcov putred ale vulpii rănite tremură ca buzele oricărei ființe omenești ajunsă în pragul deznădejdii și

al morții.(...) Mirosea a reîntoarcere la neființă, la lumea primară, la elementele dintru început ale materiei (...) și în același timp la lumea dintîi a poeziei lui Esenin: pămîntul și toate elementele naturii, frunzișul și lutul. Vulpea în poezia sa e pur și simplu unul dintre multele elemente ale lumii care știe să sufere asemeni oamenilor, care înțelege tot atît de mult ca ei, fiind dotată cu sensibilitate și plămădită pentru suferință, omul poate fi prietenul sau dușmanul ei. Și dacă, din prea mare obișnuință, vrem să folosim cu orice preț vulpea ca simbol, la Esenin simbolul apare răsturnat și în aparență altfel decît l-am cunoscut pînă acum. Dacă nu i-am înțelege durerea și copleșitoarea ei resemnare în fața morții, am putea lua vulpea ca simbol al omului socotit veșnic dăunător și viclean, care știe să se descurce în toate situațiile, cu o singură excepție - în fața morții, cînd este nevoit să se supună acelorași legi intransigente ale naturii și vieții. Aici toate calculele se destramă, devenind jocul hazardului, toate luminile se întunecă, licărul ochilor și al conștiinței se împăienjenește, în fața morții argumentele cad ca-n fața oricărui lucru necunoscut și de nepătruns", (op. cit. p. 126)

Alte traduceri

George Lesnea, Vulpea, op. cit, p.14; Ioanichie Olteanu, Vulpea, op. cit, 1.102; Igor Crețu, Vulpea, op. cit., p.129 și ibidem, în revista "Kultura"; Nicolae Costcnco, Vulpea, Serghei Esenin. Scrieri alese. Versuri, Editura Hypcrion, Chișinău, 1990, p.128.

VULPEA

Șchiopătase pîn-la vizuină,
C-un picior zdrobit,
Lîngă gura ei s-a-ncolăcit
Și-n omăt, c-o horbotă de sînge, fină
Chipul prins de somn și-a zugrăvit

Larma-mpușcăturii roșii stăruise,
Codrul i se legăna-n priviri,
Pletos, vuitul printre ramuri se iuțise.
Risipind grăunțele-n sonore și subțiri.

Negura creștea de-asupra-i, moale,
Rumenă-nserarea jilavă sporea,
Capul tresălta tot mai agale
Și pe rană limba se răcea

Căzu-n viscol coada de jăratec.
Buzele de morcov putred s-au umplut.
Era miros de frunziș și lut
Și în hrubă, răsfirîndu-se molatec,
Sîngele se prelingea tăcut...

Traducere de George Lesnea.

VULPEA

Șchiopătînd pe laba ruptă în neștire
Lîngă bortă s-a încovrigit.
Sîngele-nsăila cu fir subțire

Botul lung pe-omătul nemînjit.

Tot vedea prin fum împușcătura
Sihla-n ochi părea un joc de spănji.
Mătăhala vîntului s-a dat de-a dura
Risipind alicele din crengi.

Ca o coțofană-i da tîrcoale
Scara umedă cu sîngerări prin ea.
Capul greu tot încerca să-l scoale
Și pe rană limba se răcea.

Cu codoiul viscolul se joacă,
Morcov putred par-avea pe bot.
Mirosea a fum și promoroacă,
Sîngele pica încet, încet de lot...

Traducere de Nicolai Costeneo

VULPEA

Șchiopătа, ferindu-și laba ruptă,
Pînă lîngă covru îndărăt.
Se încolăci și fața suptă
Înflori cu sînge pc omăt.

Trosnetul de pușcă, fumul iute,
Clocoteau în ochii ei buimaci.
Vîntul se zbîrli pe nești ute,
Răpăind cu zvoana prin copaci.

Bezna se zbătea ca o prigoare,
Roș amurgul jilav se lățea.
Capul tresărea în aiurare
Și pe rană limba amorțea.

Jarul cozii îi căzu ca-n spuză,
Mirosea a lut și a polei
Cu un iz de morcov copt pe buză
Sîngele mustea prin colții ei.

Traducere de Igor Crețu

VACA

(p.28)

Publicată pentru prima dală în revista "Azi", anul I, nr.5/noiembrie 1932, p. 400 - 401, într-un grupaj de poezii cu titlul generic "Poeme". Republicată în edițiile 'Tălmăciri..." din anii 1934, 1957, și 1971. Tipărită în limba rusă în anul 1915.

Lumea animalelor din poezia lui Esenin cuprinde deopotrivă atît pe cele sălbatice, cît și pe cele domesticite spre a împrejmui pe om cu credința lor. Poezia aceasta, ca și "Vulpea", a fost scrisă tot în timpul războiului, atunci: cînd destui poeți își ascuțeau condeiele unii împotriva altora; Esenin, aproape singurul, rămînea în lumea lui. În vreme ce oamenii se măcelăreau între ei, fiind, de la caz la caz, ba unii ba

alții eroi, vaca din poezia lui Esenin, "rămasă fără dinți, flămîndă și slăbănoagă", își ducea traiul, minată din spate, "suduită" și șfichiuită de biciul necruțător. Dar nu soarta ei o durea, cît cea a vițelului "mic și pintenog", pe care:"Oamenii răi i l-au răpit îndată". Poetul se apropie cu înțelegere de durerile aproape omenești ale animalului, gîndindu-se trist la zilele ce vor urma, aducînd și "mamei" același sfîrșit: "Coamele-n țărînă or să-i cadă." Aceeași moarte amenințătoare, aceleași iluzii destrămate și frînte de legile aspre ale vieții. Tristețea vacii nu e cu nimic mai prejos decît cea a omului; nerecunoștința este aceeași și pentru animale, ca și pentru oameni".(Ștefan Bitan, op. cit., p. 127).

Alte traduceri

George Lesnea, Vaca, op. cit, p.7; Ioanichie Olteanu, Vaca, op. cit, p.85, Igor Crețu, Vaca, op. cit., p.94

VACA

Ani vălătuci în coame,
Știrbă și suptă-n grumaz,
Zilnic ciurdarul amarnic
O ciomăgea pe islaz.

Șoarecii liniștea scurmă,
Inima nu-și află loc.
Dorul o mînă pe urma
Fătului ei pintenog.

Nu i-au dat mamei întîia
Ei bucurie și doar
Vîntul sub plopi mîngîie
Pielea uitată în par.

Din covrul de hrișcă muced,
Mîine cu ștreangul de gît
Tot un destin o va duce
La căsăpie-și-atît.

Coarnele grele cu tîngă
S-or împlînta în lut.
Albe visează ea crînguri,
Pajiști pe unde a păscut.

Traducere de Igor Creţu

PISICA

(p.29)

Publicată pentru prima dată în ediția "Tălmăciri..." (1934), p. 48. Republicată în edițiile "Tălmăciri..." din anii 1957 și 1971.

Tipărită în limba rusă în data de 13 septembrie 1923, avînd următoarea dedicație: "Surorii mele, Șura".

În amintirile sale, Alexandra Esenina, ne mărturisește împrejurările în care a fost scrisă această

poezie: "Într-o dimineață de septembrie (anul 1925-n.cd.), Serghei i-a propus Soniei (Andreevna Tolstoia-soția poetului - n.ed.) și mie să facem o plimbare cu trăsura. Era o zi caldă, liniștită. Eram cu toţii bine dispuși și bucuroși de plimbare (...). La un moment dat după ce pornirăm, privirea îmi căzu asupra unor pisici. Mereu mi-apăreau în față pisici. Parcă nu mi se mai întîmplase pînă atunci să văd atîtea pisici și i-am atras atenția și lui Serghei. La început a zîmbit cufundat în niște gînduri, dar peste cîteva clipe a izbucnit în rîs. Și lui i se păru că-s cam multe pisici pe drum. Descoperirea mea îl amuză și ne propuse un "joc": să numărăm pisicile care ne ies în cale. Drumul de la Ostojenka la Teatralnaia Ploșciadi e destul de lung, mai ales cînd mergi cu trăsura. Ne-am apucat să numărăm pisicile. Îndeletnicirea asta ne amuză foarte mult, iar Serghei era cel mai entuziasmat dintre noi. Cum zărea o pisică, sărea de pe banchetă și exclama, arătînd-o cu mîna: "Uite, uite încă una". Atunci ne porneam cu toții pe rîs din toată inima, încît și vizitiul morocănos începea să zîmbească. (...) A doua zi, Serghei a scris două poezii pe care mi le-a închinai: "Ce multe pisici sînt pe lume", "Frumoase ca tine n-am văzul**.

Alte traduceri

George Lesnea, Ah, cît de multe pisici, op. cit., p.70 - 71; Igor Crețu, Ah, pisicile lumii oare, op. cit., p. 427 și Ibidem, în revista "Kullura".

Surorii mele, Șura

Ah, pisicile lumii oare
Să le numere cine-ar putea?
Tot visez măzărichea în floare
Și albastră tot sună o stea.

Nu știu, dorul prin ani mă întoarce,
Văd aievea sau doar năluciri -
Stă pisicul pe vatră și toarce,
Toi mijind fără păs în priviri.

Eu, un puști, bunicuţa cîntă
Și de-i scapă un ghem pe jos,
Mîțul-zdup! - peste el se avîntă
Ca un tigru micuț și hăzos.

Bunicuţa s-a stins, sărmana,
Apoi moșul din mîțul acel
Și-a tocmit o căciulă de blană
Și i-a fost, pîn-a rupt-o el.

Traducere de Igor Crețu

Am văzul cum Zaharia Stancu și-a gîndit singur cuprinsul volumului și succesiunca poeziilor. Scriitorul avea să nu respecte nici ordinea cronologică a apariției poeziilor în volumele rusești și nici succesiunea în timp a tipăririi propriilor sale traduceri. Așa cum sînt orînduite poeziile, observăm că Zaharia Stancu a încercat, numai prin simpla succesiune a lor în cadrul volumului, să scrie o monografie despre Esenin, cu propriile versuri ale acestuia. Temele majore ale

creaţiei poetului rus: poezia naturii, poezia animalieră sau poezia irizată de reflexele autobiografice sau ale faptelor istorice, au putut fi sugerate de traducător prin alcătuirea unor grupe de poezii cu temă comună Astfel, succesiunea poeziilor Vulpea, Vaca și Pisica, scrise în ani diferiți 1915, 1916 și respectiv 1925, denotă intenția traducătorului de a ilustra motivul animalier din opera eseninianã. În spaţiul acestei teme poetice, Esenin a rupt o tradiție literară legată de alegoric, venită din antichitate de la Esop și Fedru, continuînd cu La Fontaine și Krilov, gen literar ce ne obișnuise să vedem în animale numai personaje ale fabulelor. Poetul rus a văzut pentru prima dată în animale un egal al omului, un frate mai mic, poale și sub influenta vechilor credinţe totemice păstrate în folclorul rusesc: "Iar fiarelor, ca unor frați ai mei, Eu nu le-am zdrobit capul niciodată".

La Esenin, de multe ori, în raporturile dintre animale și om, asistăm la un aparent paradox, omul fiind cel stăpînit de-o brutalitate primitivă. În neputința sa, el răpește darul vieții pentru a se hrăni și a se îmbrăca sau, dintr-o abrutizare adusă de sărăcie, omul poate omori în prag de noapte puii unei cățelușe.

Analizînd opera lui Esenin, întîlnim la Aneta Dobre și referințe la tema animalieră: "animalul este și în concepția lui Esenin purtătorul naivității și al purității relației nealterate, directe cu natura.(...) Sînt văzute mutații permanente în viața naturii - lumea vegetală poartă în sine consecințele reîncarnării dintr-un trecut animalic; în universul cosmic regăsim comportamente și chipuri animalice - luna pare a fi un cal, carul poate

să fete zare ca un vițel roșu". (Aneta Dobre, Serghei Esenin. Textul lumii. Universitatea București, București, 1984, p. 144).

Continuînd comentariul, ne este sugerat și un alt izvor posibil al poeziei animaliere eseniene :"Pe de altă parte, sentimenlul că animalele sînt "frații noștri mai mici" se exprimă și prin zugrăvirea lor ca ființe care gîndesc și sînt la fel ca noi.(...). Poetul alege în poezii ca "Vaca", "Cîntecul cîinelui" etc. momente dramatice din viața animalelor, iar dramele lor sînt aidoma dramelor umane - drama maternă a animalului răzbate pînă la noi cu intensitatea omenească, animalele suportă cu aceeași intensitate umană consecințele oprimării și nedreptăţii.(...) Nu este greu de sesizat aici influenta omului arhaic, care opera mai ales cu asemenea reprezentări zoomorfe... norul... apărea minții și fanteziei omului primitiv ca o fugă neobosită a unui uriaș cal sau zborul unei păsări gigantice; vîntul se contura... sub forma unui cîine care latră sau a unui lup care urlă (...). (Aneta Dobre, op., p. 145). Prima traducere în limba română a unei poezii scrise de Esenin aparține acestei teme animaliere și a fost făcută de Ion Buzdugan în ultimul an al vieții poetului rus, în 1925. Poezia se intitulează "Herghelii" și nu se știe dacă această versiune românească a fost cunoscută de Esenin:

HERGHELII

Pc cîmpurile verzi caii volnicelor herghelii
Cu nările spulberă praful zilelor aurii.

De pe-un grind înalt, în lacuri, încadrate-n rame.
Le curge smoala învălmășitelor coame.

Tremură capetele lor în apele tăcutului rîu,
Iar luna năzuie să-i prindă-n argintatu-i frîu.

Dar sforăind, speriaţi de propriile umbre,
Spre noua zi s-avîntă s-o strîngă-n coame sumbre.

Primăvăratica zi a prins să le sune cailor în urechi,
Cu zumzetul mușstelor verzi, cuprinse de strechi.

Iar mai spre seară caii prind din urechi să toarcă
Și pe cîmpia-ntinsă, la fugă mînji se-ncearcă...

Dar tot mai rar răsună ecoul sub copite
Aici se-neacă-n valuri, se-agață de răchite.

Iar unda se înalți spre stele, crezîndu-le aproape,
Și spuze verzi de stele cad licurice pe ape.

Dar soarele s-a stins, tăcere-i pe cîmpie.
Păstorul doar din fluier un cîntec mai adie.

Și caii hergheliei, cu frunțile-aplecate,
Ascultă cum suspină o inimă de frate,

Ecoul îi sărută pe bot și-i mîngîie pe spate
Și gîndul lor îi poartă spre cîmpuri neumblate...

Iubind lumina zilei și-al nopții înluneric
O, Patrie, cu ție, cîntarea mea ți-o feric!...

Traducerea de Ion Buzdugan

Apud, Ion Pillat și Ptrptssicius, Antologia poeților de azi, vol. I, Editura "Cartea Românească", București, 1925, p.18.

Zaharia Stancu nu a tradus poezia "cîntecul cățelei", poate și pentru motivul că fusese tradusă anterior de Lucian Blaga, deși în cazul poeziei "Tot ce e viu", nu s-a sfiit să meargă pe urmele poetului-filozof.

Esenin a scris această poezie în anul 1915 și avea douăzeci de ani. În jurul său era numai război și numai moarte. Cu astfel de versuri înțelegea poetul să răspundă monstruozității dezlănțuite. Omul este hidos, poate înfăptui orice crimă: cel ce poate omorî puii unei cățele, poate trimite și milioane de oameni să se omoare între ei. În toată istoria sa, omul n-n putut învăța nimic de la animale, n-a înțeles, cel puțin, nici glasul privirii celor mai frumoși ochi lăsați de natură pe pămînt numai animalelor. Arareori, atunci cînd este apăsat de suferință, omul încearcă să înțeleagă cîte ceva, din atît de multe lucruri rămase tainice numai din ignoranță, cum este și dialogul viu al ochilor:

"Stînd astăzi cu zaraful l-am întrebai în șoapte,
Mai blînd ca unda apei, ca vîntul de tăcut:
în limba ei, cum oare să-i spun încet, la noapte,

Frumoasei mele Lala-duiosul "un sărut"?

L-am mai rugat sfielnic, pătruns de nerăbdare,
Pe cînd zaraful barba domol și-o netezea:
Cum oare, persana cea mai dezmierdătoare,
Frumoasei mele Lala să-i spun "tu ești a mea"?

Și mi-a răspuns zaraful prinzîndu-mă de haină:
în dragoste cuvîntul e de prisos oricînd,
în dragoste se tace sau se suspină-n taină,
Vorbesc doar ochii umezi mistuitor arzînd.

Traducere de George Lesnea.
(Din ciclul Motive persane, op. cit., p. 59).

Pentru a întregii imaginea temei animaliere din opera eseniană, meritä a fi reprodusă și poezia "Cîntecul cățelei", tradusă pentru prima dată în limba română de Lucian Blaga cu titulul "Cîntecul cîinelui", în revista "Gîndirea", anul VIII nr.11/noiembrie 1928, p. 430, purtînd dedicația "Lui Nini Crainic":

"Într-o dimineață, lîng-un pătul
de ierburi aurii,
O cățea puse șapte
mici pui ruginii.

Pînă spre scară i-a îngrijit,
i-a pieptănat cu limba ei, goi.
Zăpada topită

curgea sub țîțele moi.

Și scara, cînd găinile urcă
pe crengi să se culce, în ţarc,
veni stăpînul întunecat
și-i puse pe loţi șapte-ntr-un sac.

Mama alerga prin zăpadă,
nu voia de ei să se despartă.
Mult timp, mult timp mai tremură apa
sub gheața spartă.

Și cînd ca se întoarse după pașii grei
lingîndu-și sudoarea de pe coapse,
luna sus, deasupra izbei
i se păru unul din puii ei.

Și-n înălțimea albastră ea privea,
cu urlet lung peste grădină.
Craiu nou aluneca, ascunzîndu-se
subțire după colină.

Surd, ca și cînd iar fi aruncat
o piatră pentru a rîde de ea,
ochii cățelei se învîrteau:
două stele de aur în nea.

Francezii l-au tradus foarte repede pe Esenin, încă din anul 1921, de altfel acest fapt era un titlu de mîndrie pentru poetul rus. Am amintit o ediție franceză care a circulat și în România interbelică, în cuprinsul

căreia a fost inclusă și poezia "Cîntecul cățelei": Serge Essenin, Confession diun voyou, Paris, 1922, (ediția a – II - a).

CHANSON DU CHIEN

Un matin, dans une grange
Ou les herbes sont dorées,
Une chienne a mis bas
Sept petits chiens roux.

Jusqu'au soir elle les a caressé,
Les a coiffes avec sa langue.
Et la neige fordue
Ruisselait sous son ventre tiede.

El le soir, quand les poules
Montent coucher sur les perches,
Est venu le sombre maître
Qui les a mis tous les scpl dans un sac.

La mere courait sur la neige,
Elle tâchait de courir après lui.
El longtemps, longemps, trembla l'eau
Sous la glace brisée.

Et quand, au rclour, elle se traina,
Léchant la sueur de ses cotes,
La lune au- dessus de l'isba

Lui sembla l'un de ses petits.

Et dans la hauteur bleue elle regardait,
Avec des hurlements sonores.
Le croissant glissa, mince,
El se cacha demcrc la colline.

El sourdement, comme quand
On lui jetait une pierre pour rire,
Les yeus de la chienne roulaicnl
Deux étoiles d'or sur la neige.

***

CÎNTECUL CĂȚELEI

Spre ziuă, sub căpița de secară,
Pe auriul snopilor plecați,
Cățeaua, în vifornița de-afară,
Fătase șapte cățeluși roșcați.

Pînă-n amurg, veghind încovoiată,
I-a răsfățat, lingîndu-i neîntrerupt.
Și se topea ninsoarea spulberată,
Pe fierbințeala pîntecului supt.

Iar seara, cînd găinile s-așează
Stăpînul casei a ieșit posac
Și unde mama pîlpîia de groază
El pe toți șapte i-a băgat în sac.

Pe fierbințeala pîntecului supt.

Iar seara, cînd găinile s-așează
Stăpînul casei a ieșit posac
Și unde mama pîlpîia de groază
El pe toți șapte i-a băgat în sac.

În urma lui, fugind după desagă,
Cățeaua da-n nămeţii de pe drum...
Răpindu-i puii, apa din viroagă
Scîncea curgînd sub botul ei, acum.

Apoi cînd se-nturna șovăitoare
Și singură înspre culcușul ei,
Deasupra casei i-apăru pe zare,
În locul lunii, unul din căței.

Străină, zgribulită și-n neștire
Privirea la chipu-i nalt și depărat,
Iar luna plină, lunecînd subțire,
După colini a dispărui treptat

Și cum atunci, cînd cineva-n ogradă,
Drept pîine-i zvîrle-o piatră dinadins,
Ca stele mari de aur în zăpadă,
Cățeaua ochii triști și i-a prelins.

Traducere de George Lesnea, op. cit., p.8

CÎNTECUL CĂȚELEI

Sub rogojini bălaie,
în zorii abia îngînaţi,
Cățeaua fată în paie
Șapte căţei roșcaţi.

Ea nu contenea să-i alinte,
îi tot neteze duios,
Și sub pîntecul ei fierbinte
Omătul mustea pe jos.
Iar cînd găinile sara
Se strîng în patul, posac
lese stăpînul afară
Și i bagă pe toți în sac.

Și prin nămeți, tăcută,
Ea fugea după sacul plin -
Și mult încă unda zbătută
Nu-și mai găsea alin.

Tîrziu, cum venea ca una,
Lingînd de pe blană sudori,
Îi păru de odată luna
Că-i unul din puișori.

Ea sta așa în neștire,
Cu ochii în cer scîncea,
Jar luna scădea subţire
Și se topi în vîlcea.

Și surd, ca pietrele grele,
Zvîrlite de haz în ea,

S-au prelins din ochii cățelei
Stele de aur pe nea.

Traducere de Igor Creţu, op. cit., p. 101. (p.36)

AM PĂRĂSIT CASA PĂRINTEASCĂ

(p.30)

Publicată pentru prima dată în revista "Duminica Universului", anul I, nr. 20/17 mai 1911, p.310, într-un grupaj, alcătuit din două poezii, purtînd titlul generic "Poeme". Republicată în edițiile "Tălmăciri...", din anii 1934, 1957 și 1971. Tipărită în limba rusă în anul 1918.

Gcorgc Lcsnea, "Părăsit-am casa părintească", op. cit., p.24, Ioanichie Olteanul, "Am părăsit micul sălaș părintcsc", op. cit., p.243, Igor Crețu, De acasă pribeag sînt azi, op. cit., p 233 și Ibidem, în revista "Kultura".

De acasă pribeag sînt azi,
Din albastrul Rusiei răzor,
În trei stele mesteceni la iaz
Îi descîntă măicuței de dor

Ca o broasca de aur din cer
Luna moale pe val s-a întins.

Precum floarea albă pe meri
Și în barba lui tata a nins

Vor suna încă mult vijelii,
Voi mai fi încă tot hoinar!
Stă la straja albastrei Rusii
Pe-un picior un bătrîn arțar.

Știu, el mult îi alină pe cei
Ploaia frunzei ce-o strîng la sîn,
Căci la pleată mă semuie ei
Cu arțarul acel bătrîn.

Traducere de Igor Crețu.

PE CINE SĂ CÎNT

(p.31)

Publicată pentru prima dată în ediția "Tălmăciri..." (1934). Republicată în edițiile "Tălmăciri...", din anii 1957 și 1971.

Poezia, deși prezentată independent, reprezintă capitolul al-III-lea din poemul "Iepe corăbii".

Alte traduceri

Ioanichie Olteanu, "Și-atunci pe cine să cînți", ce-i de cîntat, op .cit., p.253

CÎINILOR

(p.32)

Publicată pentru prima dală în ediția "Tălmăciri..." (1934). Republicată în edițiile "Tălmăciri..." din anii 1957 și 1971.

Poezia, deși prezentată independent, reprezintă capitolul al IV-lea al poemului "Iepe corăbii".

Alte traduceri

George Lesnea, Fiarelor, veniți la mine-ntr-una, op. cit., p.30; Ioanichie Olteanu, Veniți la mine jivinelor, hei, op. cit. p.254.

RĂTĂCESC PE ÎNTÎIA ZĂPADĂ

(p.33)

Publicată pentru prima dată în ediția "Tălmăciri..." (1934). Republicată în edițiile "Tălmăciri...", din anii 1957 și 1971. Tipărită în limba rusă în anul 1917.

Alte traduceri:

George Lesnea, Pe-ntîia zăpadă pășesc în neștire, op. cit. p.22; Ioanichie Olteanu, "Ies pe-ntîia zăpadă", op. cit., p.205.

SPOVEDANIA UNUI HULIGAN

(p.34)

Publicată pentru prima dală în revista „Azi", anul I, nr.2/aprilie 1932, p.151-152. Republicată în ediţiile „Tălmăciri...", din anii 1934, 1957, 1971. Tipărită în limba rusă în luna noiembrie 1920.

Poemul "Spovedania unui huligan" a fost inclus în volumul de versuri "Moscova cîrciumărească" şi se înscrie neîndoielnic în atmosfera acestui ciclu. Ca şi în cazul poemelor "Drumul meu" sau "Ana Sneghina", întîlnim şi de această dată reflectate multe momente concrete din viaţa autorului. Cum era şi normal, o puternică influenţă asupra stării de spirit a poetului a avut revoluţia. Esenin nu a putut să privească acest eveniment crucial din istoria omenirii ca pe un fenomen unitar, motiv pentru care multiplele etape revoluţionare i-au creai poetului diferite stări sufleteşti, descrise de altfel în opera sa. La început, poetul a privit într-un anumit fel Revoluţia, iar mărturisirea sa este făcută cu acea sinceritate nepămînteană, proprie numai olimpienilor: "în anii Revoluţiei am fost în întregime de partea lui Octombrie, dar am primit totul în felul meu, de pe poziţia de ţăran". Analizînd raporturile lui Esenin cu revoluţia, Rita Dobroiu ne spune: "Mulţi poeţi, ca atîţia alţi intelectuali, neînţelegînd esenţa Revoluţiei, au crezut că ea se va opri la înlăturarea ţarismului. De aceea, cînd ea, în înaintarea ei, a pus sarcini noi, unii, chiar din cei care au salutat-o în februarie, în octombrie, i se arată ostili.

(...) Realitatea aspră, sîngeroasă, este departe de raiul țărănesc mult așteptat. Revoluția nu a putut salva dintr-o dată Rusia de dureri, cum credea Esenin.(...) Neîmplinirea visului îl duce pe poet la o criză sufletească: de la entuziasm trece la dezamăgire, de la bucurie la disperare, de la salut la învinuire. E tributul pe care-l plătește vederilor sale patriarhale utopice. ("Sînt cel din urmă poet al satului" și "Spovedania unui huligan")". (Rita Dobroiu, Esenin și revoluția, Analele Universității București. Seria Științe sociale, filologice, anul XV (1966), p.203-220.). Prezente și în acest poem, dureroasele amintiri despre copilărie i-au determinai pe unii critici literari sa-l definească pe Esenin ca pe un "dezrădăcinat", un țăran sugrumai de civilizația citadină. La consolidarea acestei imagini au contribuit și elementele ce alcătuiesc universul copilăriei la Escnin: "foșnetul plopului", "verdele lacului", "ouăle de corbi din cuiburi", "mirosul de grajd", care sînt mult mai robuste, puternice ca și natura însăși în comparație cu amintirile legate de prăjiturile ce aveau un gust ciudat sau de servilul ceaiului în anumite cești de porțelan chinezesc din lumea copilăriei lui Proust. În observațiile sale, Șerban Cioculescu se oprește mai mult asupra acestui sentiment al dezrădăcinării: "Serghei Esenin are conștiința că e ultimul poci al salului, în care industria mașinistă înlocuiește gloaba. În poema sa răzbește mila cea mare pentru hergheliile alungate de „uriașa mașină de fier", pentru o vacă știrbă, pentru pisoiul din care bunicul și-a făcut căciulă, pentru cîinele înfometat, cu care-și va împărți trupul spre hrană, ca în

copilărie, cînd fără silă își trecea îmbucătura de la gura lui la botul celuilalt. Ajuns, în Rusia cel mai de seamă poet, deși poartă "cilindru și pantofi de lac", "a rămas cu sufletul același, "bolnav de amintirea copilăriei", cu nostalgia ulmului și a plopului din preajma izbei, a cuiburilor de corbi jefuite de ouă, și manifestă în orașul pe care-l străbate, aceleași instincte rurale(...). Cinism? Nu, în măsura în care cinismul, e o afectație violentă de sinceritate, ci simplă, autentică sinceritate. Întoarcerea la natura țărănească din care a purces implică trepte mijlocii, animale și vegetale, atingeri sănătoase ca ale mitologicului Anteu, cu țărîna, spre a se libera apoi în vis și a se răspîndi în Cosmos. Poate tocmai această înrădăcinare cu satul și cu vietăţile familiare care fac pentru el un mare lot, indivizibil, îi creează o tulburată conștiință în realitățile sociale ale revoluției" (Zaharia Stancu :Tălmăciri din Esenin, p.I 272). Mai tîrziu, peste cîteva decenii, reputatul critic literar, Șerban Cioculeseu, avea să amplifice observațiile sale: "Și totuși aceste poeme ale vieții de la țară nu sufăr de monotonie, nici nu se lasă invadate de manierism. În măsura în care-mi este permis să judec un poet care mi se pare foarte mare, unic în felul său, aș spune că singurul lucru ce mi se pare afectat la Esenin este teribilismul de "derbedeu" sau de "huligan", țărănia brutală, ostentativ proclamată urbi et orbi, cînd în realitate această țărănie, integrată universului său poetic, este nota lui morală fundamentală și profund autentică. A treia lui culegere antumă de poeme s-a și intitulai ostentativ: Spovedania unui huligan (la George Lesnea,

derbedeu). Așa-zisul "huliganism" eseninian este panașul provocator al unui genial neadaptat căruia îi place să-și bruscheze publicul conformist. Pudoarea care comprimă limbajul direct al inimii, îi comandă paradoxal violențele, invectiva, vulgaritate". (În memoria lui Serghei Esenin, p.25).

Alte traduceri

George Lesnea, Spovedania unui derbedeu, op. cit., p. 95-98; Ioanichie Olteanu, Spovedania unui huligan, op. cit., p.265-267.

NOI, GENERAȚIA

(p.38)

Publicată pentru prima dată în edi[ia "Tălmăciri...", (1934). Republicată în edițiile "Tălmăciri...", din anii 1957 și 1971. Tipărită în limba rusă în anul 1924.

Amintindu-l numai în studiul său, Șerban Cioculescu ne spune: "În poemul "Noi, generația leninistă..." poetul își exprimase emoționant căderea în gol, la răscruce de istoric, cînd aderase ideologicește fără rezerve, dar se simțise "rămas cu un picior în trecut"; la sfîrșit, răsună un țipăt al inimii: "...îmi vine/Suflecînd pantalonii/Să alerg după comsomoli/"

OMUL NEGRU

(p.42)

Publicată pentru prima dată în revista "Azi", anul I, nr.3-4/mai-iunie 1932. Republicată în ediţiile "Tălmăciri...", din anii 1934, 1957 şi 1971. Tipărită în limba rusă în luna noiembrie 1925.

Esenin a lucrat la poemul "Omul negru" aproximativ doi ani, timp în care a vrut "să se vadă", ne spune Nasedkin: "L-am găsit în faţa oglinzii, îmbrăcat în frac şi purtînd ţilindru, vorbind cu sine însuşi, cu celălalt Esenin, cu omul din oglindă... studiindu-i fiecare fibră a fetei, fiecare trăsătură a conştiinţei". În amintirile surorii mai mici a poetului, Alexandra Esenina, regăsim ca un ecou al poemului propriile temeri ale lui Escnin: "În 1925, împlinisem paisprezece ani, dar în familie toţi mă considerau copil. La fel mă trata şi Serghei. Mi-amintesc că după ce a scris poemul "Omul negru", i-a dat Katiei (sora mai mare - n-ed.) manuscrisul, spunîndu-i: Şura n-are voie să-l citească". Citind acest poem cu ochiul unui cartezian, Şerban Cioculescu conchide: "Alcoolismul şi desfrîul la Esenin, ca la Musset, sînt protestul exasperat al unui nesaţ de puritate morală, nerealizabilă pămîntește. Nu este de mirare că în luciditatea lor iperestezică, unul în Noapte de decembrie, celălalt în Omul negru, ei se dedublează halucinant, liminar demenţei. "Omul negru" este de fapt conştiinţa cea rea a poetului care nu şi-a făurit acel ideal echilibru sufletesc, condiţie primordială a realizării unei opere armonioase" (Ibidem, p.25).

Variante

"Azi" - A; "Tălmăciri" (1934) - B; Tălmăciri" (1971) – C.

V.27- "în cartea asta sînt noian de planuri" A: "în cartea asta sînt multe planuri"; B, C.

Alte traduceri

George Lesnea, Omul negru, op. cit., p. 156-162; A. E. Baconski, Omul negru, în volumul "Panorama poeziei universale contemporane", Editura Albastros, Bucurcști, 1972. P. 254-259.

OMUL NEGRU

Prietene, prietene,
Sînt tare bolnav
Singur nu știu din ce mi se trage boala
Poate șuieră vîntul
Prin cîmpul mare și gol
Sau poate-asemenea unui crîng în septembrie
Mi-e creierul iar răvășit de-alcool.

Capul meu dă din urechi ca din aripi o pasăre.
Îi e peste puteri
acest mers aiurit și diform.
Omul negru,
Omul negru,
Omul negru,
Pe pat lîngă mine se-așază,
Omul negru,

Toată noaptea nu-mi dă pace să dorm.

Omul negru
Se-apleacă spre mine
Ca un călugăr cu degetul într-o carte abjectă
Și nu știu ce-mi tot îngaimă,
îmi citește viaţa
Unui beţiv nemernic
Strecurîndu-mi în suflet mîhnire și spaimă

Omul negru, negru, negru!
"Ascultă, ascultă -
Bînguie el -"
În cartea asta sînt multe
Gînduri și planuri mari.
Omul acesta
A trăit în ţara
Celor mai odioși
Șarlatani și tîlhari.

În decembrie-n ţara aceea
Zăpada e albă cît vezi -
Și viscolul vesel toarce
Subt zarea joasă.
A fost omul acesta aventurier
De cea mai înaltă
Și nobilă clasă.

A fost elegant
Și poet pe deasupra
Cu puteri nu prea mari

Dar cu inimă falnică
Și pc-o oarecare femeie
De peste patruzeci de ani
O numea iubită
Și fetiţă zburdalnica.

Fericirea-spunea
În dibăcia manilor și-a mintii,
Toate sufletele stîngace
Nefericirile se știu,
Și nu-i nimic
Dacă gesturile
Discordante și false
Aduc în inimă chin și pustiu.
Cînd ești prins de furtuni
Sau îi pierzi pe cei dragi
Sau le-apără urîtul
Sau ţi-e inima moartă,
Să pari tuturor un om vesel și simplu,
E cea mai înaltă artă.

"Omule negru!
Asta n-ai s-o-ndrăznești!
Nu ești scafandru,
Du-te și lasă-mă-n pace.
Ce-mi pasă de viaţa
Unui poet de scandal
N ai decît s-o citești
Și s-o spui cui îi place."

Omul negru

Se uita țintă la mine.
Vomitări albastre
Ochii i-au inundai
Parc-ar vrea să-mi spună
Că sînt tîlhar și nemernic
Și că fără rușine
Pe cineva l-am prădat.

Prietene, prietene,
Sînt tare bolnav.
Singur nu știu din ce mi se trage boala,
Poale șuieră vîntul
Prin cîmpul mare și gol
Sau poale-asemenea unui crîng în septembrie,
Mi-e creierul iar răvășit de-alcool.

Noaptea-i geroasă,
Liniștită-i răspîntia,
Stau singur la geam,
N-aștept pe nimeni să vină.
Acoperită e stepa
Cu pulbere moale de var -
Ca niște călăreți, copacii
S-au adunat în grădini

Plînge funest undeva
O pasăre de noapte -
Călărețiii de lemn
Risipesc lovituri de copite -
Și iată din nou Omul negru
Pe jilț mi se-așează

Dîndu-și jobenul pe ceafă
Și-aruncîndu-și vestonul cu mișcări liniștite.

"Ascultă, ascultă! -
îmi horcăie-ntr-una
Apropiindu-și de mine
Fața-i lividă -
N-am mai văzut ticălos
Suferind inutil
De-o insomnie
Atît de stupidă.

Fie, să zicem că m-aș fi-nșelat!
Doar e lună afară.
Ce mai vrea și-acest nufăr
Toropit în smîrcuri cerești!
Poate cu pulpele-i groase
Va veni tainic "ca".
Și tu din morbida, languroasa ta lirică
Vei începe iar să citești.

Ah! îmi plac poeții!
Caraghioasă tagmă!
în ei regăsesc totdeauna
Povestea știută, banală,
A monstrului pletos,
Ce tot perorîndu-i studentei
Cu coșuri pe față, despre univers,
Abia-și stăpînește dorința sexuală.

Undeva într-un sat

Poate-n Kaluga
Poate-n Riazan
Nu-mi amintesc, nu mai știu,
într-o casă umilă
Trăia un băiețandru
Cu ochi albaștri
Și păr auriu.

Și iată-a crescut
A devenit poet.
Cu puteri nu prea mari
Dar cu inimă falnică -
Și pe-o oarecare femeie
De peste patruzeci de ani
O numea iubită
Și fetiță zburdalnică

"Omule negru!
Ești musafir nedorit
Aceasta e faima
Ce mult te-nconjoară,"
Sînt turbat de furie
Și spre mutra lui
Drept în ochi
Bastonul meu zboară.

...Luna a murit
Zorii la geam albăstresc -
Ah, noapte, de ce-mi născocișI
Toată-această poveste deșartă!
Stau cu jobenul pe cap,

Nu-i nimeni cu mine,
Sînt singur...
Oglinda e spartă.

O, ȚINUT AL PLOILOR

(p.48)
Publicată pentru prima dată în ediția "Tălmăciri..." (1971), p.338. Tipărită în limba rusă în anul 1917.

Alte traduceri
George Lesnea, "Tu, ţara mea, de ploi neocolită", op. cit., p.20; Ioanichie Olteanu,
Tărîm al ploii și-al furtunii, op. cit.

NU-MI PARE RĂU

(p.49)
Publicată pentru prima dată în ediția "Tălmăciri" (1971), (p.341). Tipărită în limba rusă în anul 1922.
Comentînd această poezie, Rita Dobroiu observă starea de abandon care-l domină pe poet: "Retras tot mai mult în sine, Esenin nu mai crede în bucuriile vieții, bucurii legate de mersul înainte al revoluției. Lipsit de suport moral, ajunge la concluzii pesimiste, dezarmante, privind posibilitățile sale. (Ibidem, p.209).

Alte traduceri

George Lesnea, "Nu regret, nu mă jelesc, nu strig", op. cit., p.35-36; Nicolai Coslenco, Nu jelesc, nu chem-va trece totul, op. cit., p.273; Igor Crcțu, Nu regret, nu chem și nu mă zbucium, op. cit., p.274; George Popov", Nu mai plîng, nu chem și nici nu-mi pasă, op. cit., p.275.

Nu jelesc, nu chem-va trece totul
Ca și-al merilor în floare fum!
Veștezirea dacă-mi dă cu colul -
Tînăr nu-s, nici n-oi mai fi de-acum.

În beție n-ai să te mai legeni,
Inimă, de gheață bulgăraș.
Drag pămînt cu cituri de mesteceni
Nu mă chemi, desculțul și golaș!

Dor de ducă-n lume, prin mulțime,
N-ațîți jarul buzelor subțiri.
O, pierduta vieții prospețime,
Foc din ochi, năvală de simțirii

Unde e dorința mea avană?
Viața-ai fost - ori visul meu pustiu?
Parcă-n zori de primăvară-n goană
Am zburat pe-un cal trandafiriu.

Toți, dar toți sîntem supuși pieirii,
Toamnă în veșmînt multicolor!

Fii blagoslovită-n nesfîrșire,
Viață cu destinu-ți muritor!

Traducere de Nicolai Costenco

***

Nu mai plîng, nu chem și nici nu-mi pasă
Toate pier ca fumul alb de meri.
Aurul tomnatic mă apasă
Nu mai pot fi tînărul de ieri.

Nu vei mai zvîcni ca altădată,
Inimă, cînd bruma te-a-nvelit:
Lumea ta-n mesteceni răsfățată
Nu-ţi mai dă imbold la hoinărit.

Duh pribeag! Văpaia domolită
Rar ți-aprinde graiul zbuciumat.
O tu, prospețime ofilită,
Ochi aprinși și suflet revărsat!

Sînt zgîrcit acuma-n bucurie.
Viata mea? Ori tu în vis mi-ai fost?
Ca-ntr-o primăvară viorie
Am zburat lăstun să-mi caut rost.

Toți ne vom topi ca floarea spumei.
Foi de tei cad pline de flori...
Fii slăvit că ți-a fost dat pe lume,

Să-floreşti şi-n liniște să mori.

Traducere de George Popov

***

Nu regret, nu chem și nu mă zbucium
Trece tot ca fumul alb din meri.
Podidit de toamne n-aud buciumul!
Tinereții mele de mai ieri.

Tot mai stins zvîcnește și tot mai rece,
Inimă, cînd stau să te ascult,
Și-n tărîmul stambei de mesteceni
Nu-mi mai șade să colind desculț.

Jarul buzelor mai rar mi-l zgîndări,
Lainic duhul meu. O, unde-mi sînt
Freamătul, privirile arzînde
Și simțiri în voie buciumînd.

Doruri mai zgîrcite mă încearcă.
Viaţa mea! Sau vis e - nu mai știu!
Într-un zvon de primăvară parcă
Nălucesc pe-un cal trandafiriu.

Toate-n lumea asta-s trecătoare...
Paltinii arama și-o preling.
Te binecuvîntez răgaz în care

Să-nfloresc mi-a fost și să mă sting!

Traducere de Igor Crețu

CRÎNGUL DE AUR

(p.50)
Publicată pentru prima dată în ediția "Tălmăciri" (1971), p.341. Tipărită în limba rusă în anul 1922.

MĂ ÎNTRISTEZ CÎND MĂ UIT LA TINE

(p.52)
Publicată pentru prima dată în ediția "Tălmăciri" 1971), p.343. Tipărită în limba rusă în anul 1923.

ULIȚA ASTA EU O CUNOSC

(p.54)
Publicată pentru prima dată în ediția "Tălmăciri" (1971), p.345-346. Tipărită în limba rusă în anul 1923.

LENIN

(p.56)

(fragment)

Publicată pentru prima dală în ediția "Tălmăciri" (1971), p.347-351. Tipărită în limba rusă în anul 1924.

Din amintirile Sofiei Tolstoia, soția poetului, rezultă că Esenin a fost întotdeauna impresionat de personalitatea lui Lenin: "Esenin se referea la Lenin cu un adînc interes și emoție. Adeseori, întreba amănunțit pe toată lumea despre el, pe toți cunoscuții, și în cuvintele sale Esenin își manifesta nu numai admirația, ci și o mare gingășie. Moartea lui Lenin a produs asupra poetului o impresie imensă. El a cerut unui prieten, corespondent al "Pravdei", o legitimație specială și a petrecut cîteva ceasuri lîngă sicriul conducătorului". Modul de prezentare a lui Lenin, ales de Esenin, a dezorientat pe mulţi contemporani obișnuiţi cu grandilocventele evocări din epocă. Cînd poetul a citit poemul pentru prima dată în fata muncitorilor, majoritatea au rămas nedumeriți, Istoricul literar S. Koșecikin a remarcat că "Lenin în viziunea lui Esenin este una dintre primele încercări din poezia sovietică de a crea imaginea unui geniu al omenirii. Particularitățile caracteristice ale unui șir întreg de versuri despre Lenin, scrise în anii douăzeci ai secolului nostru, constau în faptul că figura conducătorului era realizată pe plan abstract, romantic-simbolistă. Reprezentîndu-l pe Lenin ca o gigantică figură de conducător al poporului, unii poeţi

pierdeau din vedere că la Vladimir Ilici sentimentul colectivității se contopea cu omul.(...). Lenin din poemul lui Esenin este un om, căruia i-a fost străină poza, care n-are în el nimic convențional și fals(...). În el eroicul este contopit cu obișnuitul de fiecare zi", (apud, Ștefan Bitan, op. cit., p.203)

Alte traduceri

Victor Tulbure. "Lenin" (fragment), în volumul "Antologia poeziei sovietice", Editura Cartea Rusă, București, 1955, p. 143-154; George Lesnea, Lenin (fragmente din poemul "Guleai pole"), op. cit., p.110-113; Igor Creţu, Lenin (fragmente din poemul "Guleai pole"), op. cit., p.470-472.

SCRISOARE MAMEI

(p.61)

Publicată pentru prima dată în ediția "Tălmăciri" (1971), p.352. Tipărită în limba rusă în anul 1924.

Comentînd această poezie, Rita Dobroiu, remarcă cum poetului îi revine starea de optimism după clipele grele ale deznădejdii care l-au dominat: "Călătoria pe care a făcut-o în străinătate din mai 1922 pînă în august 1923, l-a ajutat pe Esenin să înţeleagă și să aprecieze construcția socialistă, să-și iubească mai mult patria, ţara unor noi relaţii sociale. (...) Ajuns la convingerea că nu-i cu putinţă-ntoarcerea-n trecut, el încearcă cu toate puterile să se ancoreze în prezent,

care-i oferă perspectiva viitorului îi dă optimism". (Ibidem p.210-211).

Alte traduceri

George Lesnea, "Scrisoare mamei", op. cit., 45-47; Petre Zaduipru, Scrisoare pentru mama, op. cit., p.303; George Popov "Scrisoare mamei", op. cit., 305.

SCRISOARE PENTRU MAMA

Te mai ţii, mămucă, pe picioare?
Îți trimit din partea mea salut!
Fie-amurgul vraja să-mpresoare
În căsuţa gîrbovă de lut.

Mie-mi scriu că-i grea a ta ursită,
C-ai slăbit de dorul meu acum
Și-n scurteică veche, ponosită
Ieși întruna și aștepți la drum.

Și că-adeseori ţi se năzare,
Cînd se lasă noaptea peste deal,
Că-ntr-o crîșmă, la încăierare
Mi-au înfipt în coastă un pumnal.

Fii pe pace, că nu-mi fac de ducă,
Nu-mi pierd chiar și mintea cînd mă-mbăt,
Nu te teme, n-am să mor, mămucă,
Pîn nu vin acasă să te văd.

Sînt aceiași, ca-n copilărie.

Gingaș, firav; și visez demult
Să mă-ntorc, cuprins de nostalgie,
La căsuţa noastră cea de lut.

Am să vin cînd pomii din livadă
Își vor cerne albul în fereşti,
Însă n-aș voi ca altădată
Chiar în zori de zi să mă trezești.

Nu trezi în mine amintirea
Spulberate viselor de ieri.
Prea devreme mi-au umbrit privirea
Ale soartei crîncene poveri.

Nu mă pune și acum, mămucă,
Să mă-nchin smerit lui Dumnezeu.
Tu ești astăzi unica mea rugă
Și alinul sufletului meu.

Deci, mai las-o naibii de ursită,
Potolește-ți dorul oarecum
Și-n scurteica veche, ponosită
Nu ieși adeseori la drum.

Traducere de Petru Zadnipru

***

SCRISOARE MAMEI

Mai trăiești, bătrîna mea măicuță?

Îți trimit pocloane feciorești.
Să-ți presare seara pe căsuță
Farmec și-o lumină din povești.

Știre am că-n grija-ți tăinuită
Doru-mi duci atît de-nvăpăiat.
Că la drum adesea ieși mîhnită
În burnuzu-ți vechi și demodat.

Și-n albastre bezne de văpaie
Parcă ţi se-arată nesfîrșit
Cineva-ntr-o crîșmă la bătaie
Mi-a-mplîntat sub coaste un cuțit.

Nu-i nimica! Fii pe pace, mamă!
Asta-i doar un vis apăsător.
Nu sînt chiar bețiv așa de seamă,
Ca să nu te văd pîn-o să mor.

Gingaș am rămas ca altădată
Și visez atîta lucru doar,
În speranța mea nestrămutată
Să-mi revăd căsuța noastră iar.

Voi veni cînd ramul se destramă
Primăvara-n crîngul meu bălai.
Doar în zori să nu mă scoli o mamă,
Cum opt ani în urmă o făceai.

Nu-mi trezi ce s-a topit ca-n ceață,
Și nici visul meu neîmplinit -

Istoviri și pierderi grele-n viață -
Prea de timpuriu le-am pătimit.

Rugăciuni să-nvăț mai mult nu-mi cere!
Spre trecut cărări nu mai găsești...
Tu-mi ești unic stîlp de mîngîiere,
Ești acea lumină din povești.

Și mai Iasă-ți grija tăinuită.
Nu-mi tot duce doru-nvăpăiat,
Nu ieși la drum așa mîhnită
În burnuzu-ți vechi și demodat

Traducere de George Popov

LUMINA DE ȘOFRAN

(p.63)

Publicată pentru prima dată în ediția "Tălmăciri" (1971) p.354. Tipărită în limba rusă în anul 1925.

Această poezie alcătuiește împreună cu alte patrusprezece ciclul "Motive persane", fiind scrise de Esenin în timpul șederilor sale caucaziene: "primele unsprezece au fost scrise în timpul șederilor poetului în Tiflis și Batumi, la sfîrșitul anului 1924 și începutul lui 1925, precum și în Baku, în primăvara anului 1925; celelalte patru au fost scrise în august 1925, în Mardakiani, nu departe de Baku, la vila lui P. I. Ceaghin, prieten al poetului, care I-a ajutat în multe

privințe, fiindu-i extrem de folositor cu sfaturile sale ce intenționau "temperarea poetului", și care era redactor la ziarul "Muncitorul din Baku", unde i-a și publicat, ocrotindu-l adeseori și împotriva criticilor prea aspri", (apud, Ștefan Bitan, op. cit., p.207). Poezia de dragoste eseniniană cuprinde numai două cicluri de poezii: "Dragostea unui derbedeu" din ciclul "Moscova cîrciumărească" și "Motive persane". Din toate aceste tulburătoare versuri, Zaharia Stancu nu a tradus nimic pentru primele două ediţii ale tălmăcirilor, abia în ediția din 1971 a inclus această poezie. Cunoscîndu-i marea sensibilitate poetică, ne explicăm atitudinea traducătorului prin faptul că era foarte posibil ca aceste volume de versuri să-i fi fost cunoscute mai tîrziu, atunci cînd lucra ediția a treia a tălmăcirilor. Considerăm că prezentarea mai multor poezii din acest ciclu, chiar într-o altă traducere, împlinește dorința lui Zaharia Stancu de-a lăsa cititorului o imagine cît mai completă despre opera lui Esenin.

Alte traduceri

George Lesnea, "Lumina șofranie se cerne liniștită", op. cit. p.61.

Din ciclul Motive persane

Molcom zace-n suflet vechea rană
Nu mă poate nimeni alina.
Doar cu flori albastre Teheranul
Mă tămăduiește-n ceaihana.

Iar ceaihanul durduliu zîmbește,
Marfa lăudîndu-și unui rus.
Ceaiul roșietic îmi servește,
Dacă-n ceahana vinațuri nu-s.

Toarnă, însă nu prea mult, ceaihanc,
Roze multe-aprind grădina ta...
Nu-mi clipi-n zadar o fetișcană,
Ascunzîndu-și ochii sub ceadra

Noi, primăvaratice-n Rusia
Strîns codane-n lanțuri n-am ținut,
Fără bani sărutul dulce-nvie,
Fără-nșelăciuni, pumnal și scut

Dar acestei cu priviri blajine,
Ce cu zorii seamănă-n obraz,
Șal de Horossan, să-i șadă bine
Și-un covor i-oi da de la Șiraz.

Ceai să-mi torni, ceaihane, cît mai tare,
N-o să te-amăgesc în veci, n-ascund.
Azi răspund de sine cu ardoare,
Însă pentru tine nu răspund

Nu privi spre ușa cu prihană,
Doar prea bine știu portița ta...
Nu-mi clipi-n zadar o fetișcană
Ascunzîndu-și ochii sub ceadra

Traducere de George Popopv

***

Astăzi întrebai zaraful, care
Dă la două ruble un tuman -
Cum să-i spun cu Laici cu ardoare -
"Te iubesc" în graiul ei persan?

Întrebai zaraful cu sfiala
Unui șipot dulce și tăcut,
Cum să-i spun eu preafrumoasei Lala
Șoapta asta scumpă: "Un sărut"?

Vrui să-ntreb zaraful pe-ndelete
Ce văpaie-n suflet mă ardea:
Cum să-i spun duioasei mele fete,
Plin de dor, "iubito, ești a mea"?

Și zarafu-mi spuse-atunci cuminte:
Nu se-azvîrl cuvinte de amor,
Cînd suspini de dragoste fierbinte
Și-n priviri rubine-ți ard de dor.

Denumiri sărutul nici că știe.
Un sărut nu-i scriptă pe mormînt
Trandafir pe buze el adie
Prin petale dulci topite-n vînt.

Dragostei nu-i cere chezășie!
Ea ți-e bucurie și necaz

"Ești a mea"-să spună mîna știe,
Ce-a smuls ceadraua de pe-obraz.

Traducere de George Popov

***

La Bosfor eu n-am fost niciodată,
Nici nu mă-ntreba de el, să știi.
Marea-n ochii tăi văd prima dată
Cum se-aprinde-n flăcări albăstrii

La Bagdad n-am fost în caravană
Ca să vînd mătasa-n arabesc
Lasă-mă, frumoasa mea codană,
Pe genunchii tăi să ațipesc.

Orice nu ți-aș cere-n poezie,
Veșnic tu de mine n-ai habar,
Că-n îndepărtata mea Rusie
Mă socot poet cu mare har.

Mă-nfioară dorul de taliancă,
De aud spre lună vreun lătrat.
N-ai dori, frumoasă persiancă,
Să mi vezi plaiu-albastru-ndepărtat?

N-am venit că-s plictisit de sine,
Diafană, tu doar m-ai chemat.
Brațele-ți de lebădă feline

M-au cuprins din zboru-naripat.

Caut cu demult alinu-n viață.
Dar, lăsînd trecutu-n seama lui,
Vreau să-mi povestești mai cu dulceață,
Despre glia-ți veselă să-mi spui.

Dorul de laliancă mi-l alină,
Ca-nsetat, sorbind amorul tău,
Pentru nord și fața ce suspină,
Cu alean să nu oftez mereu.

Și de n-am fost la Bosforu-n soare,
Eu ți-l născocesc, de-ai vrea să-l știi.
Una știu-privirea ta i-o mare
Pîlpîind în flăcări albăstrii.

Traducere de George Popov

Luna cerne aur răcoros,
Leandru și mixandra se răsfață,
E plăcut să hoinărești în ceață
Prin mireasma plaiului mănos.

Undeva-n Bagdadu-ndepărtat
A cîntat și-a rîs Șeherezada,
Dar acum pustie stă livada,
Trilu-i plin de farmec a-ncetat.

Năluciri, departe, pc-un mormînt
Ca negara cresc pe oseminte,

N-asculta, drumețe-al morții cînt,
Fruntea nu-ți pleca pe luturi sfinte.

Iată ce frumos e-n jurul tău:
Gura bea din trandafiri ca focul,
Ne-mpăcat să fii doar cu cel rău,
Și-n șofrani te va-mbrăca norocul.

Cît ești viu-trăiește și iubește -
Și sărută-n nopțile aurii.
Doar cînd la mormînt te-nchini orbește,
N-amărî plăcerea celor vii.

Astfel a cîntat Șeherezada,
Vor cînta aramele-n răchiți.
Cei ce-n viați n-au ce să mai vadă,
Pot să fie doar compătimiți.

Traducerea de George Popov

Este-n Horossan o ușă tare.
Pragul ei cu roze-i presărat.
Stă acolo peril-visătoare,
Doar că ușa ceea grea și tare
N-o puteam deschide pe-nserat.

Port văpaie-n brațele-mi vînjoase,
Aur port în părul meu gălbui,
Peri-mi cîntă cîntece duioase,
Port văpaie-n brațele-mi vînjoase,
N-am putut doar ușa s-o descui.

A iubi nu-i faptă curajoasă.
Și la ce? Deci cui să-i cînt prin vis?
Dacă Saga nu-i de fel geloasă,
Dacă ușa nu mi s-a deschis,
A iubi nu-i faptă curajoasă.

Iar mă-ntorc la scumpa mea Rusie,
Persie, de-acu te părăsesc?
Ne-ncetat de tine dor să-mi fie,
Că mă cheamă plaiu-mi strămoșesc?
Iar mă-ntorc la scumpa mea Rusie.

Peri , draga mea, la revedere,
Chiar dac-am rămas la ușă-nfrînt,
Tu mi-ai dat frumoasa ta durere,
Pentru tine-n țara mea să cînt
Peri, draga mea, la revedere.

Traducere de George Popov

***

I.

Peri-zîna (persana)
Ţara lui Firdusi azurie,
Nu poți tu, răcită de fiori.
Dor de rusu-acela să nu-ți fie,
De-ai lui ochi albaștri-gînditori,
Ţara lui Firdușı azurie.

Persie, doar știu că ești frumoasă,
Rozele-n văpaie-ți licăresc
Dar de glia-n urma mea rămasă
Veșnic prospețimile-mi vorbesc
Persie, doar știu că ești frumoasă.

Pentru tine sorb la urmă zi
Aromatu-mbătător ca braga,
Căci duiosu-ți glas, iubită Șaga,
Întru tristul despărțirii ceas,
Dulce la plecare-mi sună azi.

Aș putea să uit de tine oare?
Vreau, în rătăcitul meu destin,
Celor ce mi-s dragi din depărtare
Despre tine versuri să le-nchin,
Ca să nu te uit, o dulce floare!

Nu mă tem de-al sorții tale vînt.
Dar ca-n clipe grele să te-aline,
Eu despre Rusia-ți-las un cînt:
Fredonîndu-l, să visezi la mine,
Ca spre tine-n cîntece să m-avînt

Traducere de George Popov

MOSCOVA CÎRCIUMĂREASCĂ

(p.65)

Publicată pentru prima dată în ediția "Tălmăciri" (1934). Republicată în edițiile "Tălmăciri", din anii 1957 și 1971.

Tipărită în limba rusă în anul 1924, purtînd dedicația: "Lui Kusikov". Denumirea de "Moscova cîrciumărească" (Moskva kabaţkaia) a apărut prima oară ca titlu al unui grupaj de patru poezii din volumul "Versurile unui scandalagiu", editat în anul 1924 și prefațat de autor cu următoarea precizare:"Ultimele patru poezii - Moscova cîrciumărească - apar pentru prima dată". Aceasta a fost ciclul de poezii tradus de Zaharia Stancu, care l-a tratat ca pe un poem unitar compus din patru capitole "S-a hotărît! Pentru totdeauna"; "Oamenii beau, se bat și plîng"; "Zi armonică! Plictiseala nu se ascunde"; "Zi, măi, zii Fi-ți-ar chitara a dracului". Tot în anul 1924, Esenin avea să publice un volum intitulat "Moscova cîrciumărească" alcătuit din 16 poezii, printre care se găsește și ciclul "Dragostea unui derbedeu". Sînt versuri, scrise de poet pentru actrița Avgusta Miklașevskaia, stîrnind gelozia mînioasă a Isadorei Duncan, care i-ar fi spus actriței ruse: Toată Europa știe că Esenin a fost soțul meu, iar cuvintele "prima dată cînt despre iubire" nu sînt pentru dumneata, ci pentru mine". Acolo există versurile: "Tot așa de simplă ești ca toate/Cum sînt milioane în Rusia"; acestea sînt pentru dumneata!" Indiferent cui i-ar fi fost dedicate aceste versuri, pentru că numai despre o simplă dedicație poate fi vorba, un lucru este sigur, numai acum, după zece ani de la debut, Esenin a scris pentru prima oară stihuri închinate dragostei.

Din păcate, Zaharia Stancu nu a tradus aceste poezii și este foarte posibil, ca atunci în anul 1934, să-i fi rămas și lui necunoscute. În lipsa unor mărturii cît de lacunare ar fi, este foarte greu de stabilit edițiile rusești care au stat la baza tălmăcirilor făcute de Zaharia Stancu. Putem, în schimb, să reconstituim situația cărților lui Esenin din acea vreme: în Rusia ele deveniseră o mare raritate, mai ales în perioada primelor traduceri românești cuprinsă între anii 1928-1934, cînd operele poetului rus erau interzise în propria lor țară fiind socotite "decadente" și incompatibile cu morala sovietică, iar în România, volumele lui Esenin erau și mai rare, aproape imposibil de-a putea fi consultate, deoarece nu existau legături comerciale între cele două state și deci nu se importa nimic. În subsidiar, exista și reacția de respingere din partea democrației române față de tot ce venea din Rusia, socotindu-se că și poezia eseniniană poate deveni un ferment bolșevic primejdios pentru stabilitatea statului. Astfel, edițiile rusești ale poeziilor lui Esenin puteau pătrunde în țara noastră numai pe căi strict individuale, majoritatea fiind aduse în bagajele de pribegie ale emigranților ruși. Într-o asemenea situație ar fi fost posibil ca lui Zaharia Stancu să-i rămînă multe ediții necunoscute și să fi avut la dispoziție numai volumul "Versurile unui scandalagiu" din care avea să traduci integral ciclul "Moscova cîrciumărească".

Alte traduceri

Ion Caraion și Victor Kembach, Cîntă armonică, în

revista "Agora", anul I, nr. 1/1947, București, p.63. Este o traducere fragmentară și reprezintă capitolul al - III-lea din cele patru ale ciclului "Moscova cîrciumărească".

CÎNTĂ ARMONICĂ

Cîntă armonică. Urît...Urît...
Degetele cîntărețului curg în dulbine.
Bea cu mine, cățea afurisită, de gît,
Bea cu mine.

Te-au iubit toți, te-au spurcat,
Eu nu mai pot...
De ce mă privești cu stropii ăștia albaștri așa?
Vrei să-ţi reped un pumn peste bot?

Sperietoare de ciori să te fi pus,
Într-o vie, argaţii;
Pe toate feţele m-ai stors și răpus,
De-mi ustur ficații.

Cîntă armonică într-una și lasă
Bea, vidră, bea!
Îmi place mai mult aia ţîţoasă,
Că mai bleagă e ea.

Nu ești prima femeie pentru mine
Sînteţi o ceată
Dar, uite, cu o tîrfă ca tine

Am de-a face acu întîia dală.

Cu cît e mai mare, durerea te-nchide
Aici sau dincolo, pe fundul veacului;
Să nu crezi că mă voi sinucide,
Du-te dracului.

E timpul să mă desfac
Din banda voastră...
Plîng, draga mea, zac
Iartă-mă... iartă.

Traducere de Ion Caraion și Victor Kernbach (p.73)

INONIA

(p.70)

Publicată pentru prima dată în revista "Azi", anul I, nr.l/martie, 1932, p.32-40. Republicată în edițiile "Tălmăciri" din anii 1934, 1957 și 1971. Tipărită în limba rusă în anul 1918.

Poemul a fost scris în anii Revoluției, atunci cînd Esenin era puternic influențat de evenimentele din jurul său.

Stările de spirit ale poetului au fost surprinse de Ștefan Bitan în monografia sa: "Asemeni marilor credincioși, care sfîrșesc prin a deveni atei, Esenin, înarmat cu serioase cunoștințe religioase din "Biblie", începe să le folosească împotriva ei, preluînd tonul

"dumnezeiesc" pentru a-l aplica contemporaneității. Nu credem că se poale atribui acestui ton o altă nuanţă decît cea metaforică, de simbol, deci ca o funcție stilistică pentru realizarea ideii generale. (...) După mărturisirile contemporanilor, "Biblia" și "Cîntec despre oastea lui Igor" erau cărţile lui preferate în acea perioadă; e drept însă că devenea tot mai mult un interpret al lor, decît un adept, iar interpretările, cu cît înaintau în timp cu atît erau mai personale, mai îndrăznețe, ajungînd pînă la cele formulate artistic în "Inonia". (Ibidem, p.174).

Noile viziuni poetice erau atît de neobișnuite, încît atunci cînd a citit pentru prima oară în public acest poem, în anul 1920, Esenin a fost fluierat și a fost necesară intervenția unor matrozi pentru a liniști pe cei revoltați.

"Inonia" era o nouă țară, imaginată de poet ca și cînd ar fi fost începuturile facerii tuturor văzutelor și nevăzutelor.

Implicațiile construcției, ce ar trebui să se împlinească, au fost surprinse în comentariul său de Ștefan Bitan: "Sînt în aceste versuri urme puternice de titanism, amintind de Prometeu care, în alte condiții dar pentru motive asemănătoare, a înfruntat tiranul ceresc.(...) Nu încape îndoială că poemul este de o simbolistică rar întîlnită, vizînd transformări structurale nu numai în viața omenirii, ci și în viața omului.(...) Este primăvara omenirii, conchide poetul, și în aceasta constă deosebirea fundamentală dintre el și alți poeți moderni, dintre cei care vedeau la începutul veacului nostru sfîrșitul civilizației. (...) Nimic neomenesc nu

putem observa în această operă, în ciuda faptului că poetul operează cu termeni în aparență destul de departe de oameni; nimic departe de omul, pe care nici o clipă nu l-a pierdut din vedere, nici chiar în peregrinările sale prin spațiile extraterestre; totul este făcut în numele nostru, pentru noi, și deci ne dă impresia că noi înșine luăm parte la acest drum spre înalturi, drum ce nu înseamnă numai revoluție materială, ci și revoluție a spiritului însetat de dreptate și libertate, răsturnarea lumii vechi și zidirea unei lumi noi". (Ibidem, p.176).

Versiuni

"Azi" - A; "Tălmăciri" (1934)-B; "Tălmăciri" (1971)-C.

V.39 - "Și înfigîndu-i mîna-n coama-i albă"

A, B: "Și înfigîndu-i mîna-n coama albă"; C

V.54 - "Din zori voi duce dîrz poporul meu"

A:"Voi duce din zori poporul meu"; B,C.

V.92 - "Voi scoate capul"

A:"îmi voi scoate capul"; B,C. V.136 - "Și-ți voi mătura toate nuielele"

A: "Și-ți voi mătura toate pădurile"; B, C.

V.181 - "A sfîșiat norii"

A: "A străpuns norii"; B, C.

Alte traduceri

George Lesnea, "Inonia", op. cit., p.85-92; Ioanichie Olteanu, "Inonia", op. cit., p.211-213.

CHEMARE CÎNTATĂ

(p.77)

Publicată pentru prima dată în ediția "Tălmăciri" (1971), p.368-270. Tipărită în limba rusă în anul 1917.

Analizînd această poezie, criticii și istoricii literari ruși au emis mai multe interpretări, unele dintre ele fiind contradictorii. Astfel, pentru Alia Marcenko poemul este expresia unei "totale deziluzii", iar V.A. Velovin vede aceste versuri în legătură directă cu unele evenimente istorice concrete:

"...la 1 aprilie 1917 a fost dată publicității nota ministerului de externe Miliukov, în care era formulată hotărîrea continuării războiului pînă la victoria finală și se recunoaște necesitatea anexiunilor și despăgubirilor. La Petrograd și în alte orașe din ţară au avut loc demonstrații populare de protest împotriva acestei hotărîri a guvernului. Tocmai această stare de spirit a maselor populare protestînd împotriva continuării războiului se face auzită în cuvintele lui Esenin, care dezaprobă pe viteazul însetat de sînge, rîvnind victoria asupra altor popoare ("Nu-ți doresc îzbînda-n luptă") și care dorește despăgubiri de război ("Nu vreau bir și pradă"). O interpretare asemănătoare avea să facă și Ivanov-Razumnik(...). (Apud, Ioanichie Olteanu, op. cit., p.289).

Alte traduceri

Ioanichie Olteanu, "Apel melodios", op. cit., p.162-164.

UNDE EȘTI CASĂ PĂRINTEASCĂ

(p.83)

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri" (1971) p.371-372. Tipărită în limba rusă în anul 1917.

Alte traduceri

Ioanichie Olteanu, Unde ești tu, prag natal, op. cit., - p.373-374. Tipărită în limba rusă în anul 1917.

Menţionînd această poezie, Rita Dobroiu avea să remarce: "Dar, în timp ce unii din membrii cercurilor literare frecventate de Esenin încearcă să lovească în cuceririle lui Octombrie, din străinătate unde au emigrat, sau din interior, Esenin se află printre primii poeți care, cu sincer entuziasm, cîntă lumea nouă" (Ibidcm, p.203).

Alte traduccri

George Lesnea, "Scoală-mă în zori de dimineață", op. cit., p.20; Ioanichie Olteanu, Trezește-mă-n zorii zilei", op. cit., p. 185, Igor Creţu, Mă trezește mîine devreme, op. cit., p.I53,; și Ibidem, revista "Kultura".

Mă trezește mîine devreme,
Mamă bună, să ies în prag,
Coama drumului să mă cheme,
Să întîmpin un oaspe drag.

Am văzut azi făgaș de roate
În poiana pădurii răsfrînt.
Sub colibă de nori se zbate
Cercul lui de aur în vînt.

Va ieși el cu zorii în cale,
Cușma lunii trîntind sub răzor,
Roaiba lui va zburda pe vale,
Fluturîndu-și coada fuior.

Mă trezește devreme, mamă,
Fă lumină la geamul meu.
Voi ajunge poet de seamă
În Rusia, zice-se, eu.

Voi cînta despre tine și oaspe,
Despre vatră, cocoș, pămînt..
Al rujanelor lapte proaspăt
Se va cerne pe-un fir de cînt.

Traducere de Igor Crețu

ARȚARUL

(p.82)

Publicată pentru prima dată în ediția "Tălmăciri" (1971), (p.375)

Tipărită în limba rusă în anul 1923.

MĂLINUL

(p.83)

Publicată pentru prima dată în ediţia "Tălmăciri" (1971), p.377. Tipărită în limba rusă în anul 1915.

Alte traduceri

Ioanichie Olteanu, Mălinul, op. cit. p.61; Igor Crețu, Mălinii, op. cit., p.88 și Ibidem, în revista "Kultura".

MĂLINUL

Miresme albe scutură
Mălinii înfloriți
Și crengile își flutură
Cîrlionții auriţi.
Pe trunchiuri rouă scapătă
Cu stropi de mărgărint,
Verdeaţa frunzei capătă
Un sclipăt de argint.
Și din tăceri iernatice,
Prin ierbi și rădăcini,
Pîraie nebunatice
Aleargă sub mălini.
Pletoși mălinii scutură
Miresme dulci, și viu,
Și cald în soare flutură
Frunzișul auriu.

Aleargă unda tainică

Bătînd în frunza lor
Și le îngînă tainică
În cale viers de dor.

Traducere de Igor Crețu

VISCOL

(p.85)

Publicată pentru prima dată în ediția "Tălmăciri" (1971), p.379. Tipărită în limba rusă în anul 1925.

Poezia este intitulată impropriu "Viscol". Esenin obișnuia în majoritatea cazurilor să nu-și intituleze poeziile și în aceste situații, traducătorii români stabileau titlul după primul vers. De altfel, în acest mod a procedat de multe ori și Zaharia Stancu. Primul vers al poeziei în limba rusă este: "Snejnaia zamiatî drobitsia i coletsia" și a fost tradus de George Lesnea "Nămeții de zăpadă se spulberă pe vale", întîmplător, de această dată, titlul impropriu stabilit poate crea o mare confuzie pentru că există o altă poezie, scrisă în anul 1924,pe care contrar propriului obicei, Esenin a intitulat-o "Viscol". Aceasta a fost tradusă în limba română de George Popov, pentru a se putea face o comparație, între cele două poezii reproducem și versiunea traducătorului din Moldova Răsăriteană.

Alte traduceri

George Lesnea, Nămeții de zăpadă se spulberă pe vale, op. cit., p.74.

Viscol(Mcteli)

Mai țeseți, zile,
Pînza de-altădată
În veci nu poți schimba
Un suflet viu.
Nu-nu mă-mpac
Cu sine niciodată,
De sine-ndrăgostit,
Străin mă știu.

Citesc, dar cartea-mi
Cade pe perină.
Furat de somn,
Treptat mă simt înfrînt...
De după geam
Vifornița suspină,
De parcă duce morții
La mormînt.

Jupuit arțaru-n
Chica-i cenușie
Despre trecut mai fornăie pe vînt
Ce fel de-arțar?
E stîlpul infamiei
Bun de spînzurătoare
Ori-de frînt.
Mă spînzure de el

Întîi pe mine,
Cu mîinile la spate
Strîns legat:
Căci de-am cîntat,
Păstrînd durerea-n sine,
Să doarmă
Țării pace nu i-am dat.

Nici cîntecul cocoșilor
Nu-mi place
Și spun, că dac-aș fi
În stare eu,
Pe toți lăsa-i-aș
Fără de potroace,
Să nu mai cînte

Nopțile mereu.
Dar am uitat
Că tot ca și cocoșii
Pc plai urlam în zori
Din răsputeri,
Strivind tot
Ce-mi lăsaseră strămoșii,
Mișcat de liră-n suflet
Pînă ieri.

Vifornița,
Ca porcu-n coștireaţă,
Guiță parc-o taie chiar acu
Și negura e rece
Ca de gheată,

De nu-nţelegi,
Departe eşti, ori nu.

Şi luna parc-ar fi
De cîini muşcată -
Demult nu se mai vede-n ceruri sus.
Smulgînd un fir
De vorbă mama stă
Cu-acelaş fus.

Motanul surd,
Holbat la convorbire,
Cu capu-i grav
Priveşte-n jos mirat.
Doar nu-n zadar
Vecinii slabi de fire
Tot spun că-i buhna neagră după sat.

Abia cînd aţipesc,
Mi se năzare
Aievea din trecut
Un basm avan:
Motanul mă tot strîmbă-n depărtare,
Iar mama-i piază-n dealul chicvcan.

Nu ştiu ce fel de boală
Mă tot sapă,
Dar gîndu-n mine
Fierbe ne-ncetat
Foşniri din vîsle-mi suni
Ca din groapă

Prin bocete
De clopot destrămat
Și răposat mi văd
În strîmba raclă,
În aliluia
Diaconilor sluți
Și, mort cum zac, îmi sting topita falcă.
Punîndu-mi pe pleoape
Doi bănuți.
Din banii
De pe fața-mi răposată
Groparului
Ceva mai cald i-o fi:
Cu humă astupîndu-mă,
Îndată
Pe sine
Cu rachiu se va cinsti.
"Ce om ciudat -
În glas o să gîndească:
El a făcut
În viață
Mult scandal...
Dar n-a putut
Măcar să cucerească
Cinci file
Din vestitul "Capital"

decembrie 1925 Traducere de George Popov

CEAȚA ALBASTRĂ

(p.87

Publicată pentru prima dată în ediția "Tălmăciri" (1971), p.381. Tipărită în limba rusă în anul 1925.

Alte traduceri
George Lesnea, Ceaţă, vînt, zăpadă și tăcere, op. cit. p.75.

NU MĂ VOI AMĂGI SINGUR

(p.89)
Publicată pentru prima dată în ediția "Tălmăciri" (1971), p.383.
Tipărită în limba rusă în anul 1922.

Alte traduceri
George Lesnea, N-o să-ncep ca să mă mint în van, op. cit.p.36; George Popov, Nu mai minciuna să mă-nfrunte, op. cit. p.270.

Nu mai las minciuna să mă-nfrunte.
Grijile pe drum spinos mă poartă.
Cum de trec drept șarlatan de frunte
Și scandaluri fac la crîșme-n poartă?

Nu sînt nici tîlhar de drumul mare,
N-am hulit pe nime-odată-n viață.
Sînt ștrengar și trec pe trotuare
Pururea cu zîmbetul pe față.

Ca moscovitean-poznaș sînt foarte,
Căci pe Tverse ori la periferie
Și pe orice stradă, de departe,
Mersu-mi sprinten orice javră-l știe.

Fiece mîrțoagă jigărită
Tandru-mi dă din cap la-ntîmplare,
Căci și vietatea amărîtă
Și-a găsit în versu-mi alinare.

N-am purtat jobenul pentru dame,
Patimi slabe nici că pot pricepe...
Mi-i comod, slăbind tristețea gamei
Doar ovăz să dau din el la iepe.

N-am cu cei din jur prietenie,
Alt mister în viață mă-ncununã,
Cîinilor de-aici cu bucurie,
Zău, le-aș da cravata-mi cea mai bună.

Nu mai las minciuna să mă-nfrunte.
Soarta spre lumini de-acu mă poartă,
Și de-aceea sînt ștrengar de frunte
Și scandaluri fac la crîșme-n poartă.

Traducere de George Popov.

IATĂ-MĂ IARĂȘI ÎN FAMILIA MEA

(p.91)
Publicată pentru prima dală în ediția "Tălmăciri" (1971), p.385. Tipărită în limba rusă în anul 1916.

Alte traduceri
Ioanichie Olteanu, Din nou la pragul meu natal, op. cit. p.

PE BLIDUL ALBASTRU AL CERULUI

(p.92)
Publicată pentru prima dată în ediția "Tălmăciri" (1971), p.387. Tipărită în limba rusă în anul 1915.

Alte traduceri
George Lesnea, Pe cerescul blid albastru, op. cit., p.5.

ANA SNEGHINA

(p.93)
Publicată pentru prima dată în ediția "Tălmăciri" (1934), p.95-103. Republicată în edițiile "Tălmăciri" din

anii 1959 și 1971. Tipărită în limba rusă în anul 1925.

Comentînd acest poem istoricul literar K. Zelinski consideră că este: "dedicat reprezentării statului în perioada dintre revoluțiile din februarie și octombrie. În poem și-a găsit reprezentarea acea perioadă (vara lui 1917), cînd mai existau domeniile moșierilor, dar în sat creștea sîmburele revoluției socialiste, în conștiința țăranilor pătrunseseră adînc lozincile bolșevice: Toată puterea muncitorilor și țăranilor, pentru preluarea pămîntului moșierilor de către țărani, pentru terminarea războiului: (Apud, Ștefan Bitan, op. cit. p. 187). Afirmațiile istoricului literar citat sînt susținute și de amintirile Sofiei A Tolstoia, soția poetului: "Vara anului 1917 Esenin și-a petrecut-o la Konstantinovo și desigur a fost martorul fenomenelor ce se petreceau în satul revoluționar".

Din amintirile Alexandrei Esenina, sora poetului, aflăm că personajul feminin principal al poemului, al cărui nume a fost preluat drept titlu, a avut un corespondent în realitate, observîndu-se că are multe trăsături comune cu fiica celei ce a stăpînit moșia Konstantinovo, L.I. Kașina: "O femeie interesantă și cunoștea mai mult de zece limbi străine...iar cuvintele din "Ana Sneghina", prin care poetul înfățișează conacul la cine merg țăranii pentru a se plînge de viața pe care au dus-o, cerîndu-și un fel de dreptate, se referă la conacul Kașinci". O analiză mai amănunțită asupra principalului personaj feminin al poemului a întreprins și istoricul literar Ștefan Bitan: "Intercalarea în poem a episodului Anei Sncghina, care dă de fapt titlul lucrării, are, credem, o dublă semnificație. Ni se

pare că în acest episod Esenin realizează unul din simbolurile sale cele mai interesante în poezie. Dincolo de faptul real, al dragostei poetului față de fiica unei moșierițe din Konstantinovo, Ana Sneghina se poate identifica și cu lumea amintirilor apuse.(...) În clipele frumoaselor aduceri aminte, atît de dragi lui, Esenin e gata să-i recite tocmai dintre cele mai zguduitoare versuri din cîte a scris (Moscova cîrciumărească – n. Șt. Bitan), cele care parcă amintesc de o mare despărțire de viață, unde se întîlnesc convulsiunile unui suflet disperat.(...) Prin cîteva trăsături fundamentale sau care lui i s-au părut reprezentative, ne-a redat viața Rusiei dintr-o perioadă grea din existența sa, perioadă de prefaceri, de amenințări dinăuntru și din afară, în care în cele din urmă a învins viitorimea, oamenii zilei de mîine, în care Esenin, ca poet vizionar ce era, nu putea să nu creadă".

Variante

"Tălmăciri" (1934) - A; "Tălmăciri" (1971) – B

V. 150 - "în mine chipu-i încă nu s-a stins"

A: "Chipul acela în mine încă nu e stins"; B.

V.275 - "Despre prețul secarei și al vilelor" A: "Despre prețul secarei și vile", B.

V.505- "Acum lovim cu toți deodată"

A: "Acum lovim în toți deodată"; B.

V.506 - "De ei s-alege cvasul" A: "Și cvas se alege de ei"; B.

Alte traduceri

George Lesnea, Ana Sneghina, op. cit, p. 131 -156;

Igor Crețu, Ana Sneghina, (fragment), op. cit., p.532.

CRONICI LITERARE

ȘERBAN CIOCULESCU

ZAHARIA STANCU: Tălmăciri din Serghei Esenin, AZI, anul III, nr.4/octombrie 1934, p.1270 -1274.

"Tălmăcirile din Serghei Esenin" ale poetului Zaharia Stancu au suferit o odisee din fericire numai de trei sau patru ani. Culese într-o editură, care a încetat din ființă pînă să se găsească alt tipar, s-au răspîndit în lecturi restrînse ale amicilor traducătorului sau de cenacle, nu fără a stîrni imitații luate cu prea mare ușurare ca revelații de poezie nouă și de quasi-genială. Cum s-a putut vorbi în circumstanță de o izbitoare "specificitate", cu omisiunea precizării de ce anume specificitate e vorba, iată că specificul în

chestiune departe de a fi românesc se vădește de import, de import clandestin, cu marca: made in Roumania. Vom putea deci saluta în poetul rus, originalul celei mai recente contrafacturi de poezie specific românească. Înseamnă aceasta că Serghei Esenin a reprezentat în ultimă ediție lirică, spiritul slav? Nu credem. Fenomenul, deși luat de evenimentele recente în ordinea socială oarecum seismice, ca revoluția rusă, e în primul rînd individual. Cu toate că peisajul rusesc își găsește un loc considerabil în aceste poeme, atît cel fizic, cît și cel moral, temperamentul covîrșește elementele tainiene: rasă, mediu, moment.

Cunoaștem prea puține date biografice din viața excepționalului poet, care s-a sinucis la vîrsta de treizeci de ani, pe piscul gloriei, al unei glorii ce a străbătut pare-se, amîndouă regimurile țării sale. Dar mai mult ca oricînd, orice date de acest fel, sînt de prisos cînd opera gîlgîie de viață, de prezentă, de semnificație. Fost-a viaţa aievea a lui Serghei Esenin un roman încărcat de peripeții? Ce ne pasă de adevărul asupra existenței sale, cînd poemele pe care ni le-a lăsat ne transmit semnalizări mai interesante decît orice detaliu real. Adevăratul Esenin este Esenin din poemele sale și - fapt deosebit de rar - Esenin din traducerea d-lui Zaharia Stancu. Nu sîntem în măsură a referi asupra poetului integral, dar așa cum reiese din imaginea pe care și-o reflectă în textul d-lui Zaharia Stancu, se impune cu o prezență vie, răscolitoare. Poetul tălmăcitor a făcut o adevărată operă de creație nouă: nu l-a tradus direct pe Esenin,

dar ajutat de traducători ruși, (Esfir Efimovna și Ștefan Baljalarschi) a recreat poezie cu poezie modelul admirabil în strictă concordanță cu opera originală. Este pe de o parte o reconstrucție în ritmul și metrica autorului rus, pe de altă parte o nouă operă poetică, cu o putere de emoție corespunzătoare originalului. Cetitorul care va verifica bucată cu bucată afirmația noastră, va deslușI plasticitatea formală și energia accentului liric, după toate probabilitățile vrednice de textul rusesc. D-l Zahaia Stancu nu a ieșit din fruntariile modelului. Versiunea sa e veridică, cu prețul de a rămîne dincoace prin intensitate. Numai așa primejdia de a luneca în retoric a fost ocolită. Ne putem bucura de o frumoasă redare în limba noastră a unui poet deosebit de original, care nu seamănă cu nimeni în lirica modernă.

Serghei Esenin este un poet foarte personal în amîndouă accepțiile cuvîntului. Întîiu, vorbește tot timpul de el însuși, centrează universul în jurul persoanei sale. Apoi, deși nu vorbește decît de el însuși, nu încetează niciodată a fi foarte interesant într-adevăr, îndeobște, secretul de a fi insignifiant și plicticos stă în a vorbi numai de sine. Excepțiile cele mai rare reușesc să intereseze prin confesionalismul permanent Esenin e una din aceste excepții: orice amănunt asupra originei sale, asupra mediului său familiar, despre preferințele sale, oricît de întins sau de restrîns, e pasionant.

"O izbă țărănească,
Miros de hamuri,

Icoane vechi,
Lumină slabă de candele.
Ce bine am păstrat
Sensațiile din anii copilăriei.
Sub ferestre
Foc de viscol alb."

Din aceste cîteva note, se desface o atmosferă, cu un minimum de specific rusesc, interesant pentru străini. Ceea ce a cucerit pc contimporanii săi ruși, a fost însă sinceritatea adolescentului, erupția de pubertate a poetului.

TOT CE E VIU

Tot ce e viu e-nsemnat
Ca un har de la-nceput
Dacă nu aș fi poet
Aș fi fost tîlhar temut
Slab și mic totdeauna
Printre băiețandri erou vestit
Adesea mă-ntorceam acasă
Cu nasul zdrobit,
Și înaintea mamei speriate
Spuneam cu gura sîngerată, rece:
- Nu e nimic, m-am poticnit de-o piatră,
Pînă mîine trece.
Și acum că s-a potolit
Fierberea din zilele acele
O putere nestăvilită
Sbucnește în poemele melc.

Cuvintele vin rîuri de aur;
Și peste fiecare rînd se revarsă
Îndrăzneala copilului sburdalnic
Cu veşmînt sfîșiat, faţă arsă.

Ca și atunci sînt mîndru și cutezător
Pasul mi-e nou; nici o cătușă nu-l strînge.
Înainte mă băteau peste bot
Acum sufletul mi-noată în sînge.

Și astăzi nu mamei,
Ci adunăturii străine care rîde îi zic:
- Nu e nimic, m-am poticnit de-o piatră.
Mîine nu se mai cunoaște nimic."

Plecat din satul natal, răsfăţatul gloriei a rămas legat de realitățile umile ale copilăriei sale rustice. Dobitoacele îi rămîn lipite de suflet nu dintr-un rafinament de simplicitate, ca la Francis Jammes, ci din forjele efective creșterii laolaltă. De aceea metaforele și imaginile sale cele mai frecvente pomenesc de fiinţele crescute în bătătură, alături:

Toamna, iapă roșie, își scarpină coama în foi"
(Toamna")
"Luna, - mielușea cîrlionţată;
Se plimbă prin iarba înfloritä."
("După șuviţă întunecată")

"Luceafărul roșu cobora tăcut
Și ca un mînz sălbatec se-nhăma

La sania mea, la sania ta."
("Luceafărul roșu")
"Cînd zorile pe acoperișuri
Ca pisicuţele își spală cu labele fata."
("Nu rătăcesc")

Serghei Esenin are conștiință că e ultimul poet al salului, în care industria mașinistă înlocuiește gloaba. În poema sa răzbește mila cea mare pentru hergheliile alungate de "uriașa mașină de fier", pentru vaca știrbă, pentru pisoiul, din care bunicul și-a făcut căciulă, pentru cîinele înfometat, cu care-și va împărți trupul spre hrană, ca în copilărie, cînd fără silă își trecea îmbucătura de la gura lui la botul celuilalt:

"Cînd foamea printre ziduri dărîmate
Se va înfige-n părul meu stufos
Îmi voi mînca jumătate piciorul,
Jumătate vi-l voi da pentru ros."
("Cîinilor").

Ajuns, "în Rusia cel mai de seamă poet", deși poartă "cilindru și pantofi de lac", a rămas cu sufletul același, "Bolnav de amintirea copilăriei" cu nostalgia ulmului și a plopului din preajma izbei, a cuiburilor de corbi jefuite de ouă, și manifestă, în orașul pe care-l străbate, aceleași instincte rurale, cu vehementă:

"Vacile de pe firmele măcelăriei
Le salut de departe.
Birjarii pe care-i întîlnesc în piață

Îmi amintesc mirosul de bălegar de pe cîmpurile noastre
Și-mi vine să port pe brațe coada fiecărui cal,
Ca trena unei rochii de nuntă...
Îmi sînt dragi rîturile murdare ale porcilor
Și în liniștea nopții glasul sonor al broaștelor"
("Spovedania unui huligan")

Cinism? Nu, în măsura în care cinismul, e o afectație violentă de sinceritate, ci simplă, autentică sinceritate.

Întoarcerea la natura țărănească din care a purces implică trepte mijlocii, animale și vegetale, atingeri sănătoase ca ale mitologicului Anteu, cu țărîna, spre a se libera apoi în vis și a se răspîndi în Cosmos:

"Capul meu ca luna August,
Varsă vinul părului vîlvoi."

"A-și vrea să fiu pînză galbenă la corabie
Care plutește pe țărmuri noi."
("Aceiași")

Poate tocmai această înrădăcinare cu satul și cu vietățile familiare care fac pentru el un mare tot, indivizibil, îi creează o tulburată conștiinţă în realitățile sociale ale revoluției încorporat în "generația victoriei leniniste", își dă seama că e prea legat de trecut:

"Cîntecele noi
Le cîntăm tot așa cum ne-au învățat bunicii,
Prieteni, prieteni!

Ce fierbere e în țară
Și ce tristețe în fierberea aceasta veselă!"

La încrucișarea istoriei, Serghei Esenin e trist, prin conștiința tranzitorului sufletesc pe care și-l surprinde:

"Sunt sortit să fiu bălegar pe cîmpul timpului.
Eu nu sînt omul nou! De ce s-o tăinui?
Eu am rămas, cu un picior în trecut
Și viind să calc cu celălalt în viilor
Mă simt căzînd în gol."

Dar simpatia îl face solidar cu drama morală a celorlalți, răsturnați de evenimentele vulcanice:

"Ochii le sînt mai triști ca ai vacilor;
Și pe sîngele lor e mucigai
Ca pe lacuri mătasa broaștei."

Sentimentul intesecționar se încarcă cu o suferință grea:

"Invidiez pe cei
Care și-au pierdut viața în lupte;
Pe cei ce-au apărat ideea mare.
Eu mi-am pierdut zădarnic tinerețea
Și nici măcar o amintire n-am."
("Noi generația")

Celălalt sentiment, intim, de dedublare a "omului negru", a citadinului îmbrăcat în "straie nemțești, cari

acopăr un trup al țarinii":

"Nu știu, nu-mi amintesc prea bine;
Odată, într-un sat;
Poate în Kaluga;
Poate în Reazani;
Trăia un băețandru
Într-o casă de țărani
Cu părul auriu
Și ochii albaștri."
("Omul negru")

Îl duce să-și sfărîme chipul social, în oglindă.

Și mai este un Esenin, poate cel mai răsunător, care a izbit sensibilitatea contimporanilor, în poemele sale întinse (ca "Moscova cîrciumărească", "Inonia", "Ana Sneghina"), prin violentele verbale, prin accentele profetice, cu imprecații lirice impresionante, prin suflul larg în care liricul se împletește cu epicul. Dar Esenin cel mai apropiat, care nu a mințit niciodată, gravitează în jurul bătăturii unde s-a născut și unde și-a presimțit sfîrșitul pretimpuriu:

"Dar într-o scară verde, sub fereastră,
O să mă spînzur cu-o eșarfă-albastră
Și sălcii sure, peste garduri vii,
Spre mine-or să întindă crengi, mlădii,
Și cîinii vor lătra cînd nespălat;
Mă vor svîrli-n pămîntul desfundat.

Iar luna goală va pluti-n văzduh
Pierzîndu-și vîslele pe lac, în stuh;
Și Rusia va dăinui la fel,
Jucînd la gard cu glesnele-n inel."
("Mi s-a urînt trăind").

D-l Zaharia Stancu ne-a relevat chipul unui mare poet eliberat prea curînd ca să reintegreze în faptă și adevăr ţarina părinților săi, pe care a iubit-o atîta.

ȘERBAN CIOCULESCU

OCTAVIAN ȘULUȚIU

ZAHARIA STANCU. TRADUCERI DIN ESENIN
REPORTER

II (1934), nr. 20, 2 mai, p. 2
TRADUCERI DIN SERGHEI ESENIN

Literatura română a avut parte de o seamă de buni traducători ai capodoperelor străine. Fapt de deosebită importantă pentru că pe cît e de necesară cunoașterea capodoperelor universale, adesea inaccesibile în limba în care au fost scrise, pe atît sunt ele greu de tradus, mai ales cînd este vorba de versuri. Avem totuși cîteva traduceri, și mă gîndesc acum nu la traducerile izolate, apărute pe ici pe colo, prin reviste, sau în culegeri de opere originale, ci la traducerile complete, ample și monumentale, care se integrează în însăși istoria literaturii române. Și cred că mai tîrziu va trebui rezervat un capitol special în această istorie a

literaturii noastre și în acest capitol va intra desigur la loc dc frunte traducerea "Divinei Comedii" făcută de George Coșbuc, apoi aceea a "Iliadei" și a "Odiseii", amîndouă opera lui G. Murnu. Dar iată că trei dintre cei mai mari poeți ai unor țări europene au fost strînși în volum, unul de G. A. Petre: Ady Endre, altul de Eugen Jebeleanu: Rainer Maria Rilke și celălalt de Zaharia Stancu: Serghei Esenin. Aceste volume, unul aproape epuizat, unul încă nu a apărut și celălalt pe care îl am în față împlinesc o trilogie care va răspunde desigur în istoria literară română. Posibilitatea traducerii unei poezii a fost și a rămas încă discutabilă. Pentru că utilizînd un element principal de sugestie cuvîntul, poezia e cea mai specifică și mai particulară manifestare a unei literaturi. Lirismul unei poezii nu reiese numai din o mie de condiții de sensibilitate și de tehnică, ci mai ales din coloratura caracteristică pe care o dau acestora veșmîntul verbal. Sensibilitatea e un fapt foarte individual, și își poate găsi rezonanțe, ba chiar corespondențe în temperamentul traducătorului. Tehnica poate fi de asemenea reprodusă. Ceea ce este imposibil de redat e tonalitatea fundamentală a unei poezii, acel cadru pc care i-l constituie caracteristica limbii și muzicalitatea ei specifică. Fiecare limbă are o altă rezonanță care nu poate fi reprodusă în altă limbă. Îmi amintesc că încercînd să traduc anumite poezii din Lucian Blaga în franțuzește, deși m-am transpus perfect în sensibilitatea poetului și i-am respectat tehnica, ceea ce am reușit să fac au fost niște admirabile poezii... de A. Samain! Și într-adevăr, cum ar putea fi redată în limba franceză, atît de lucidă, de

clară, de logică, de geometrică, gravitatea și greoiciunea lutoasă a misticismului lui Blaga. Greutatea deci, pe care în primul rînd o are de învins traducătorul, e respectarea muzicalității specifice a limbii în care o poezie e scrisă în al doilea rînd e redarea fidelă a sensibilității poetului tradus. Și abia în al treilea loc respectarea tehnicii. Pentru că, de multe ori, pentru a putea respecta tonalitatea specifică a poeziei și sensibilitatea poetului, e necesară o cu totul altă tehnică decît cea întrebuințată de poet în limba lui.

Nu pot verifica întrucît Zaharia Stancu a respectat în limba românească muzicalitatea rusească a poeziei lui Esenin. Îmi închipui însă că așa trebuie să răsune și în rusește această poezie, adică zgrunțuros, bolovănos, ca izbirea bulgărilor de pămînt pe capul unui coșciug și dîrz, colțuros, opunînd rezistentă facilității de gust a cititorului. Îmi închipui numai, pentru că îmi place să judec această traducere ca pe o poezie personală a lui Zaharia Stancu scrisă pentru lauda lui Esenin. Ceea ce desigur că a respectat Zaharia Stancu, e temperamentul lui Serghei Esenin, care apare în aceste poezii cu multă forță, cu destul relief. Poet tînăr și părtaș al revoluției comuniste, Esenin cîntă preschimbarea care are loc în patria lui. Dar, ţăran pornit de lîngă vacă și plug, poetul aiurează mereu de Rusia pe care o introduce în poezia lui ca pe un refren și îndrăznește să afișeze acest așa-zis burghez sentiment al iubirii țării sale. Ce nostalgie în aceste cuvinte:

"Am părăsit casa părintească,
Și Rusia cu iarbă albăstrie" (p. 50)

Și mai mult, vorbind de ținutul unde e născut, exclamă:

"Iubesc ținutul acela,
Iubesc mult patria mea" (p. 60)

Iubirea de Rusia e accentuată deci prin localismul poetului, prin dragostea de locul natal și acesta prin naturismul lui. Poetului îi sunt dragi animalele: Vulpea, Vaca, Pisica și Cîinii, pe care îi iubește mai mult decît pe oameni și cu care vrea să-și împartă mizeria.

"Cînd foamea printre ziduri dărîmate
Se va înfige în părul meu stufos
Îmi voi mînca jumătate piciorul,
Jumătate vi-l voi da pentru ros" (p. 54)

le spune cîinilor. Și în iubirea cu care-și aduce aminte de sat și în care intră multă naivitate copilăroasă, intervin și animale cu chipul lor îndepărtat:

"Dar clocote în mine mîndria de altădată
A îndrăznețului și sburdalnicului din sat,
Vacile de pe firmele măcelăriilor
Le salut de departe" (p. 59)

La acestea se adaugă pasiunea pentru natura

simțită fizic:

"Minune a pădurilor pure,
Bucurie a zăpezilor curate,
Îmi vine să mîngîi coapsele
Sălciilor pe ape plecate" (p. 56)

Poetul e un caracter de răzvrătit permanent, un pasionat al libertății, un neastîmpărat hărțuit de dorul plecărilor și de nerăbdarea întoarcerilor, ateu impertinent și apocaliptic, cu imaginație desfrînată, mai mult decît îi e permis unui membru al unei colectivități sovietice și sentimental pînă la lacrimi. Sincer și liber, poetul își poate spovedi sufletul:

"Tot ce e vie e-nsemnat
Cu un ban de la-nceput,
Dacă nu aș fi poet
Aș fi fost tîlhar temut." (p. 22)

și mai departe:

"Cuvintele vin rîuri de-aur
Și peste fiecare rînd se revarsă
Îndrăzneala copilului sburdalnic
Cu veșmînt sfîșiat, față arsă,
Ca și atunci cînd mîndru și cutezător
Pasul mi-e nou; nici o cătușe nu-l strînge
Înainte mă băteau peste bot,
Acum sufletul mi-noată în sînge." (p. 25)

Impertinenţa poetului e cinică și satirizează, adînc, pînă la sînge, pînă la autoflagelare:

"Îmi plac poeții!
Caraghioșii!
În ei trăiește totdeauna
Povestea monstrului cu plete
Care vorbind unei studente
Cu coși pe față,
De Univers
Abia își mai reține
Dorința sexuală" (p. 73)

Am spus că Serghei Esenin nu afișează sentimente ortodoxe comuniste. Singur lămurește durerea de a fi unul din generația prefacerii și de a nu se putea desprinde nici de trecut, de a trăi numai în viitor:

"Eu am rămas cu un picior în trecut,
Și vrînd să calc cu celălalt în viitor
Mă simt căzînd în gol (p. 64)"

Nu numai atît, poetul e chiar ortodox în rusism, în satisfacerea promiscuități lor, în a frecventării unei umanități dubioase, unde crede el că găsește adevărata umanitate, în alcoolizare, în mediu abject:

"Mă strecor cu capul în piept frînt,
Spre cîrciuma de sub pămînt,
E zgomot și gălăgie în această vizuină
Și eu, de seară, pînă se face lumină

Citesc versuri curvelor cu miros de pudră și mirt,
Și cu tîlharii beau spirt."

Dîrz și răzvrătit, poetul e plin de contradicții, e rodul unui trecut care moare și disperatul agățat de o lume ce vine. În poezia lui Esenin se lichidează genialitatea unei lumi, care apune și se soldează asupra unui viitor care răsare îndepărtat. Frumoase, printre aceste poezii de răzvrătire sau de bravadă, printre confesiunile unui rusticism nostalgic reamintit, printre pasagiile cu simț prinse, sunt viziuni apocaliptice, ca Inonia, unde poetul se ia de piept cu Dumnezeu și se vrea apostolul unei lumi noi, sau poeme de dragoste, curat burgheze, cum e acea mărturie a unei dragoste opuse NU RĂTĂCESC, din care Zaharia Stancu a scos romanțe originale. Interesantă e iarăși poema epică "Ana Sneghina" în care poetul surprinde din nou starea de tranziție între lumea țaristă și cea bolșevică și care e înduioșătoarea evocare a unei iubiri nedesăvîrșite.

Zaharia Stancu a scris - nu îndrăznesc să spun a transcris - poezia lui Esenin cu o putere proprie de autentic poet. Desigur că în originelele lui țărănești a găsit atîtea frumoase acorduri care să se armonizeze cu acordurile lui Esenin. Îmi place să desprind din această poezie cîteva imagini de o prețioasă reușită. Astfel:

"Și joacă, sprintenă și goală
Ploaia cu genunchii de aur" (p. 23)

"Ceasul de lemn galben al lunii"

"Luna ca o broască de aur" (p. 507)

"Eu în adins umblu nepieptănat
Cu capul ca o lampă de petrol pe umeri" (p. 58)

"Dar soarele ca o pisică
Își trage lacom ghemul
Și pleacă mohorît cu el în spate" (p. 93)

Pentru a trece peste atîtea altele.

Serghei Esenin, tradus de Zaharia Stancu trece în patriotismul nostru spiritual, și singurul nostru regret, care vrem să fie și o obiecție, e că n-a tradus decît atît.

MIHAI BENIUC

ZAHARIA STANCU:
SERGHEI ESENIN, PAGINI LITERARE
nr. 2/1934, p.

ZAHARIA STANCU: SERGHEI ESENIN

(Mihai Beniuc, Pagini literare, nr. 2/1934; republicat în volumul "Meșterul Manole, Cronici și studii literare" (1934-1957), Editura de stat pentru literatură și artă, București, 1957, p. 34-38)

Zaharia Stancu a adus în ţara Românească pe Serghei Esenin, poetul Rusiei cu stepe nesfîrșite și cu suflet tulburător. În tălmăcirile măiestre ale lui Zaharia Stancu sufletul lui Serghei Esenin tremură, se zbate și crește, nestingherit de versul românesc, cu aceeași vigoare originară ca în Rusia lui cu "iarbă albăstrie". Noi nu avem cu cine-l asemăna pe genialul mujic, în

literatura noastră românească. Ar fi îndrăzneț să-l compari cu Crevedia. Înrudirea sufletească și oarecare manieră nu sînt suficiente pentru comparaţie. Ar trebui un poet de aceeași statură, pentru ca să ne putem face o idee. Ungurii au pe Alexandru Petofi și pe Endre Ady, cîntăreți ai pustei cu viaţă nețărmurită și cu sete neînfrînată, de libertate. Cu toată această lipsă de egal al lui Esenin în poezia românească, poemele lui ne dau fiori de autentică plăcere la recunoașterea în ele, prin asemănare, a propriei noastre vieți românești. Și dintre noi au părăsit mulţi vatra părintească și țara, iar dacă n-au știut să-și exprime atît de duios dorul ca Esenin, cu atît mai profund îl retrăiesc în versurile sale:

"Am părăsit casa părintească
Și Rusia cu iarbă albăstrie,
Trei stele, în plop, lingă lac,
Tristețea mamei o păstrează vie.

Luna ca o broască de aur
Se risipește pe faţa apei.
Ca floarea de măr, părul cărunt,
S-a revărsat în barba tatei.

N-am să mai revin acolo curînd,
Am mult de cîntat, am mult de sunat,
Rusia albastră e păzită
De plopul străvechi cu frunziș legănat

Mai poate cineva să iubească acum?
Inimile sînt toate sînge și fum.

O, noi sîntem tineri, dar noi
Mergem să deschidem uși noi.
Am aruncat cuvintele rare,
Numai forța e creatoare.
Ce e pentru noi soarele sau convoiul de stele?
Rîul de aur al mulțimii rebele.
Ce e pentru noi India?
Tolstoi mai are vreun rost?
Vîntul acesta parcă a fost și n-a fost.
Acum oamenii simpli cu bluze albastre,
Sînt mai înalți ca înaltele astre."

Dar nu pot cîteva note fugare să cuprindă sufletul uriaș al lui Serghei Esenin. Noi am vrea doar să sugerăm cititorului cum a izbutit mîna de meșter a lui Zaharia Stancu să tălmăcească, în versuri de inegalabilă fluentă poetică, pe marele rus, în limba noastră românească.

CRONICI LITERARE

G. CĂLINESCU

ISTORIA LITERATURII ROMÂNE DE LA ORIGINI PÎNĂ ÎN PREZENT, EDITURA "FUNDAȚIILE CULTURALE REGALE", BUCUREȘTI, 1941, p. 854-855.

ESENINIȘTII: **G. LESNEA**

Versificator harnic, căutător de cuvinte fără a avea însă simț artistic, George Lesnea înclină, și poate cu sinceritate, spre marile teme lirice (trecerea vremii, inutilitatea vieții, moartea). Instrumentele sale poetice sînt antropomorfismul sistematic și traducerea pas cu pas a fiecărei idei printr-o imagine, cu lipsa oricărei preocupări de impresia totală. Astfel în fundul ploii este o bucată din "mierea dragostii", o fărîmă din

"pîinea beznii", pe care o rimă "steaua serii"; o "zdreanță de mister", cu care poetul se agață de cer să șteargă "ferestrele murdare" ale "gîndului mînjit de zare" și să scuture "pulberea tristeții", "de pe pervazul sterp al vieții" în vreme ce-l latră "potaia morții". "Morile tăcerii" macină "făina serii". Sălciile (gîndite ca oameni) s-au oprit "să vadă moara", stelele ies pe cer "ca peri albi la tîmple", apusul trage pe cer "brîie" cu o "badana de foc", ploaia toamnei "dă grăunte tablei de pe acoperiș" (văzute ca o pasăre), cînd ninge, cineva din cer taie cu "fierăstrău de ger" "lemne albe". Plopii dorm sub "șoproane de tăceri" visînd alte meleaguri, noaptea (în chip de cal) ronţăie "orzul stelelor" priponită lîngă "stoguri de trecut". Pe "darabanele" (adică tobele) "de piatră" ale tăcerii trec roţi, în vreme ce poetul așteaptă ca păsările "primăverii" să-i golească o dată "hambarul durerii", ca să poată înflori și el "ca piersicii". Acest tumefiat imagism își atinge culmea în "Argint", culegere de imposibile aberații. Aci omul e o biserică în care sufletul bate toaca (în tîmple). Vîntul e dus pe "tăvi de cercuri" în iaz unde-și pierde răsufletul, iar cîmpul țese la război drumul. Poetul mîngîie răchita "pe pulpe", o salcie e îmbufnată că o trag apele de fustă, un pui de tei se văietă, "că nu mai poate de picioare" (Topîrceanu caricatural!). Moara e un iepure de lemn care stă în două labe, ascultînd nemărginirea cu urechile ciulite, cînd apusul varsă untdelemn în ape. Seara, turmele beau ziua, iar steaua iese cu tulpan albastru la fereastră. Vîntul "trage cu arcușul pe vioara din zăvoi", "șipotul de oi" curge către "elești eul stînii". Lacul plutește "Lingînd pe luci litania",

peștii înoată "topind în solzi cristal", un greer dă împărtășanie văzduhului, tăcerea "soarbe nuferi", lebedele sunt moschei care-și plimbă minaretele pe "soarele din apă". Copacii scot, toamna, "galbenele liane" din "sipete", teii rup "hristoave", dealul se-nfașă "cu brîu de somn", o casă tremură de frig "în alba ei cămașă" și "cu pălăria (Tasă pe ochi" culege în "poala prispei" amurgul. Soarele scoate "pîini din gură" și "vin din haină" începînd "Cina lui de Taină". "Cărăruiele desculțe" duc sufletul poetului pe piscuri, pregătindu-i înălțarea la cer, fineţea lingușitoare i "se freacă pe picioare", iar luceafărul își "scoate noaptea din cuier". Din toate aceste ridicule naivități e cu neputință să se rețină o poezie valabilă, dar se pot cita versuri modeste (de altfel bacoviene) ca acelea despre serafismul oilor căsăpite:

Cînd cade pe brînci asfințitul,
Casapii dau buzna la miei,
Vîrîndu-le-n gîtiți cuțitul,
Ucid serafimii din ei.
Privirea din cer se golește,
Curgînd ametită-n hîrdău
și-o creangă de sînge ţîșnește
Pe cizmele unse cu său.

Tălmăcirile din Esenin sînt onorabile, însă prin alegere și constrîngere prozodică, departe de sufletul viguros al originalului, iar "Demonul" lermontovian e sărăcit de marele avînt romantic.

VIRGIL CARIANOPOL

Virgil Carianopol a început prin a fi suprarealist, pozînd în neștiutorul de gramatică ("știi tu ce pasăre va obosi în lemnu poemi acesteia?") scriind "poeme din ospiciu și alte instituții":

000/000000000/000000000000/
000000/morală:
Am onoare a-mi anunța
Ieșirea definitivă din minți

în această fază scria poezii promițătoare:

să vie zăpada porumbeilor
să-mi mîngîie tristețea
să vie pădurea în genunchi să-mi cînte
neliniștea plopilor înalți ca prietenii mei
să vie planetele ca niște cercei
să ne plimbăm prin oglinzile trotuarelor
să vie ploaia să cerșească la geam.

Apoi trecu la o poezie tărăgănată, litanică, un fel de proză predicantă, în care, peste măruntele arghezisme și baltazarisme, plutește atmosfera lui Esenin, ca și la G. Lesnea, cu bravada unei sănătăți brutale de hoinar și cu metaforismul bombastic:

Ce dacă fur?
Ce dacă sînt laș?
Ce dacă sparg soarele ca pe-un ou
și-i vărs gălbenușul pe oraș?
Ce știu eu decît să plîng?

Ce dacă gura mea nebună
A mușcat carne din lună?
îți mai aduc aminte de vremea aceea?
Mai ţii minte Marie?
Lîngă plopul din cîmp odată
îți crăpa pieptul de felie...

Prea mult creștinism proletar; adesea disgrațios:
Lăsați copii să plîngă, să iubească,
Lăsați copii să albească...
Iartă mamă copilul
Care ți-a moleșit sînii
și ți-a spart în gingii
Bomboana din țîță...
Prietene, prietene, ca mîine
O să ne spînzurăm și noi viața asta de cîine
Frate, frate...

Ortodoxindu-și eseninismul și așezîndu-se pe sol național, versificatorul păstrează plebeianismul. Servitorul se roagă lui Dumnezeu:

> la-mă boierule și pe mine în cer
> Să mă dai slugă acolo altui boier,
> Să mătur prin lună, să șterg de praf soarele
> și să vă spăl rufele și picioarele...

VLADIMIR CAVARNALI

Deși citează pe vechiul poet slavofil Tiutcev,

Vladimir Cavarnali (care mărturisește slav și de recentă ivire pe pămîntul românesc, "patria mea nouă") nu are nici o legătură cu poezia rusească mai veche ci cu lirica proletariană modernă a hoinăririi, a umilității diurne, din jurul lui Esenin, dar fără apocalipticul aceluia, apropiindu-se în chipul acestuia de ardeleni. Poetul, devenit "domn" cu pălărie și mănuși, regretă desrădăcinarea și simte îndemnul să se reîntoarcă în universul simplu și îngust al potcovăriei, în care tatăl bale fierul cald pe nicovală. Cîte o poezie este mișcătoare în expresia ei directă:

N-am să-ți recit versurile mele,
Nici cele învățate în școală pe dinafară.
Păstrez și acum lumina albă de la stele,
Iar nevinovăția de la școala primară.
Vei număra anii cu cîte o stea căzută,
Iar toamnele le zăvorești în struguri.
Eu plec în lumea mea tăcută,
ai sărut brazdele răsturnate de pluguri.

În ultima culegere cu titlu așa complicat ("Răsadul verde al inimii stelele de sus îl plouă", 1933), cu toată afirmarea unei "vijelii creatoare", a "unei lire nebune", din care ar ieși "poeme viguroase și barbare", "poeme geniale, poeme proaspete" (deci poezia poeziei!), cîntarea stepelor, versurile sînt în ton minor fără precisă originalitate, cu o ușoară înclinare spre plîngerea lui Camil Baltazar (melodii, arcuș, doină, caval, elegii bolnave-n violină) însă la modul panteistic.

ȘERBAN CIOCULESCU

ASPECTE LIRICE CONTEMPORANE, Editura "CASA ȘCOALELOR", 1942, București, 1942, p. 156-175.

SERGHEI ESENIN
și lirica noastră tînără

Influentele literare sînt pe nedrept considerate uneori ca fapte culturale de mimetism. În alegerea unui model, factorul psihologic precumpănește. Sub impulsul cîte unui spirit congener, atîția scriitori tineri și-au descoperit vocația. Nu se va putea măsura niciodată puterea fecundantă a talentului. Istoria literară și-a făcut o specialitate din studierea izvoarelor. Seminariile universitare de doctorat pun la îndemînă studenților, metoda de a le urmări, spre a se izola din opera originală, toate împrumuturile. Vițiul

acestei metode este prejudecata purității operei literare. Nu există scriere în care să nu intre elemente de înrîurire directă sau indirectă, conștientă sau neștiută. Cultura este continuitate și devenire, prin împletirea strînsă a trecutului cu prezentul. Scriitorul care imită împlinește o lege a vieții. Personalitatea, de altfel, este o adițiune și nicidecum o unitate. Descompunerea analitică a elementelor străine dintr-o operă rămîne în mare măsură iluzorie. Se izolează corpurile străine de organismul literar, dar nu se deslușește bine și mai ales nu poate fi măsurată puterea nutritivă, însușită prin asimilare, a operelor din care s-au alimentat lucrările cercetate. Sourcierismul universitar se menține așadar la suprafața problemei. El obligă pe tinerii eruditi să-și ramifice la nesfîrșit căutările savante, spre a nu le scăpa nici o eventuală apropiere posibilă cu ceva care a mai fost scris. În acest fel, se propun asemănări exterioare dintre opere literare și corespondențe adeseori fortuite. Ceea ce interesează însă în adevăr, sînt numai acele influențe hotărîtoare, care determină o carieră literară sau îi hotărăsc orientarea. Pregnanța biologică, puterea de fecundare a unei opere vii asupra spiritelor literare în devenire, acesta ar trebui să fie obiectul de cercetare al istoriei literare. Astfel ca ar servi la un spor de cunoaștere a raporturilor vitale în cadrul literaturii naționale.

Un exemplu de pregnanță, - cuvîntul se întrebuințează la noi mai adesea în sensul de relief sau forță - dintre cele pînă astăzi necercetate, ne oferă poezia lui Rainer Maria Rilke. S-ar putea spune că

poezia religioasă și mistică, rilkeană, a dat naștere unei întregi literaturi românești corespunzătoare. Curentul de sensibilitate religioasă de la "Gîndirea" și-a găsit expresia poetică prin fermenții de viață din "Stundenbuch" și "Marienleben". În renașterea spirituală pe care o preconizează această revistă, poezia religioasă capătă nu știu ce caracter misionar. De bună scamă, originea rilkeană a inspiratei lirice gîndiriste nu își micșorează semnificația. Ar fi însă o eroare să se purice în amănunt, după metodele istoriei literare, întinderea în suprafață a unei asemenea înrîuriri, care s-a manifestat în spirit și în adîncime. Cercetarea esențială a fecundării duhului rilkean ar duce la o constatare îndoită: poezia lui Rilke a relevat sensul imanent al aspirației religioase, dar a creat totodată un manierism nou.

O deosebit de curioasă influenţă asupra literaturii noastre mai recente, este aceea mallarmistă. Ea a venit cea din urmă, după sleirea celorlalte modele simboliste franceze. Pe de altă parte, spre deosebire de influenta baudelairiană, verlainiană sau laforguiană, ea n-a venit indirect. Agentul ei roman a fost d. Ion Barbu și anume poetul din "Joc secund". D. Ion Barbu, prin prestigiul producerilor sale obscuriste, a propus tehnica poeziei mallarmiste, unui șir întreg de poeţi tineri. Valorile așa zise negative ale poeziei mallarmiste, au amețit o parte din noua generație lirică română, ca un stupefiant. Oricît de sterili sau nesănătoasă ar fi socotită experiența acestei tehnice, ea nu va putea fi trecută cu vederea de cercetătorul istoric literar. Cum spune însă undeva D. E. Lovinescu,

aceste încercări zadarnice sînt "experiențe pe propriu risc", care nu vatămă unei literaturi, dacă întîrzie uneori procesul de formație al unor talente tinere.

Ne propunem să semnalizăm, în actualitate, un proces de infiltrație, care mai tîrziu va face obiectul de cercetare al istoriei literare. Este vorba de pătrunderea poeziei lui Esenin în limba și literatura noastră. Înainte însă de a examina substanța acestei poezii, vom atrage atenția asupra unui foarte curios fenomen de simultaneitate și coincidență. Serghei Esenin, care a stăpînit un temperament vulcanic și prin aceasta s-a impus, a dat naștere și unei mode literare în Rusia. El este încetățenitorul imaginismului, al inocentei manii de a căuta imaginile pentru ele însele, cît mai numeroase și mai neprevăzute. Moda a prins în vîrtejul ei o mare parte din tinerii poeți ruși și a trecut apoi în țările de limbă slavă, învecinate. Autorul unei poezii în felul ei unice, de un timbru atît de personal, a fost totodată părintele unui fel de dezmăț literar colectiv și internațional. în același timp, - doi sau trei ani de diferență nu importă, - tinerii noștrii poeți ajungeau, pe căi proprii, la aceeași căutare frenetică de imagini.

D. E. Lovinescu îi boteza "imaginiști" ("Critice", IX, 1924), desigur fără să cunoască "imaginismul" rusesc și panslavon al ceasului. Asemenea coincidente sînt deosebit de rare, într-o vreme de circulație peste granițe a valorilor și a modelelor literare. Esenin a dat naștere unei mode, care s-a ivit însă la noi printr-un fel de generație spontanee, atît de suspectă în literatură ca și în biologie. Literatura lui Esenin s-a produs într-un interval de zece sau doisprezece ani, cam între 1913 și

1925. Ca mai toți poeții mari, Serghei Esenin a fost un adolescent de geniu, în dureroasă criză de creștere. Pornit de la țară, el cînta izba părintească, plopul și mesteacănul din bătătură, făpturile domestice și vitele din staul, stepa și anotimpurile, cu un accent de sinceritate și cu o prospețime care l-au impus din primul moment opiniei literare. Nu era puțin lucru să vii, într-o literatură căreia nu-i lipseau poeții naturii, să descoperi parcă o nouă natură, mai reală, mai directă, ridicată la poezie printr-un accent nou.

Ajuns celebru de la o zi la alta, sărbătorit în saloane, chemat să citească în cenacle, Esenin a (făcut repede înconjurul "civilizaţiei". Civilizația n-a avut însă nici o priză asupra lui. El a disprețuit-o și a repudiat-o, ca un adevărat copil al naturii, în timpul războiului, marile civilizații occidentale prin care a trecut l-au dezgustat definitiv de cultură și de progres. Reîntors în ţară în timpul revoluției, poetul este cu mai multă căldură îmbrățișat de oamenii noi. Revoluția maximalistă îl solicită și îl cîștigă, ca pe un cîntăreţ al ei. În ceasul năruirilor sociale, poetul se angrenează revoluției, cu accente apocaliptice. Într-o poemă de mare forță, "Inonia", el dă revoluției sociale, pe antichristul ei. Căsătorit cîtva timp, cu toată deosebirea de vîrstă, cu dansatoarea Isadora Dunean, Esenin cucerește o faimă continentală. Refractar oricărei încadrări, Esenin este însă obosit de succes și tînjește mereu după liniștea și fericirea vieții din satul de naștere, Riazan. La rare intervale își revede izba și părinții, dar demonul neliniștii îl duce îndărăt, către orașele pe care le urăște. Aici, ca să scape neliniștilor sale, se prăbușește

în desfrîu și alcoolism căutînd parcă tovărășiile cele mai degradante. Cunoaște pînă la drojdie "Moscova cîrciumărească", pe care o va evoca într-o poemă neuitată. Nimic nu-l poate face să uite icoanele locurilor natale, care s-au fixat în sufletul său. Poezia sa va fi pînă la capăt luminată de amintirea fragedă a priveliștilor în care a crescut. Demonismul individualist al poetului, care nu sufere nici o constrîngere socială, este umanizat prin nevoia permanentă de a se simţi acasă. Niciodată în literatura rusească, dezrădăcinarea nu a dat o asemenea rupere de echilibru interior. Esenin este cazul cel mai tipic de dezrădăcinare. El nu a transformat o temă literară, dintr-o temă socială deliberată.

Teoriile în genere rămîn străine acestei naturi prin excelent temperamentală. Esenin este un temperament clocotitor, un vulcan în erupție, care consumă din propria sa substanță și se mistuie arzînd; dar este și un mare poet al amintirii, care reflectă peisajul moral slav, al nostalgici.

Revoluția leninistă și l-a anexat, dar n-a găsit într-însul un aderent ortodox. Refractar vechei civilizații, poetul se simțea un veșnic neaderent. Vom vedea mai departe poziţia sa faţă de noul regim, așa cum și-o lămurește însuși într-una din marile sale poeme. Neadaptat societății, inapt vieții, istovit înainte de vreme, poetul își pune capăt zilelor. Acest sfîrșit îl prevăzuse, într-o poezie admirabilă, asupra căreia vom reveni.

Prin temperamentul său, Esenin repetă marea experiență romantică, după o sută de ani de la punctul

ei de criză. Zbuciumul său moral îl aseamănă marilor neliniștiți și frenetici din 1830. Esenin este însă și un artist, un marc artist instinctiv, care a impus timpului său prin noutatea și desăvîrșirea formală, prin adaptarea versului la ritmul său sufletesc. Creator de școală literară, a fost imitat, deși rămîne ca toți marii creatori, inimitabil.

Numele lui Esenin apare pentru prima dată la noi, dacă nu ne înșelăm, în una sau cîteva traduceri datorite d-lui I. Buzdugan. Autorul basarabean al "Miresmelor din stepă", a fost cel dintîi atras de inspirația puternicului poet naturist D. I. Buzdugan, care reprezintă poezia semănătoristă de peste Prut, a simțit de bună scamă farmecul nou al poeziei eseniniene și a ținut să ne redea ceva dintr-însul. Meritul introducerii, ca să spunem așa, masive, a poeziei lui Esenin la noi, aparține d-lui Zaharia Stancu. D-sa ne-a dat un volum de "Tălmăciri din Serghei Esenin" (Edit. "Cartea Românească", București, 1934). Poetul remarcat în paginile revistei "Gîndirea" s-a manifestat el însuși, ca un delicat poet de inspirație agrestă. Maniera sa din "Poeme simple" (Edit. "Cartea Vremii", București, 1928), nu părea a prevesti pe traducătorul ideal al lui Esenin.

Necunoscător al limbii rusești, d-sa s-a folosit de concursul unor prieteni ruși, care i-au pus la îndemînă echivalentul în proză al unei selecții de poezii. De asemenea colaboratorii ruși i-au servit indicațiile cerute pentru aproximarea prozodiei, de fiecare poemă. Printr-o intuiție într-adevăr poetică, d. Zaharia Stancu și-a însușit astfel duhul liricei eseniniene. La

aceasta s-a adăogat, printr-un proces de afinitate electivă, transformarea poeziei tălmăcite, în proprie substanță lirică. D-sa a dat în acest fel altceva decît o traducere obișnuită: o creație oarecum nouă, realizînd condițiunile ideale ale unei tălmăciri.

Prin faptul că s-a mulțumit uneori cu versul alb, alteori cu cîte o singură rimă, în două din versurile catrenului, d. Zaharia Stancu a ocolit norocos capcana umpluturilor, întinsă de rimă. Ritmul uneori neregulat, interior, substituit de traducător, metricei regulate, a contribuit de asemenea la autenticitatea textului nou. În sfîrșit, poetul român a izbutit să transmită prin elaborarea sa, nu știu ce sunet exotic al poeziei eseniniene.

Meritul său cardinal este de a nu fi dat un surogat românesc, de aproximative echivalențe prin eventuala anexare a lui Esenin la sensibilitatea mai domoală, autohtonă. Ne-a dat un Esenin în românește și nu un Esenin românizat. Culegerea sa selectivă, de 28 poezii, dintre care șapte poeme mari, ne dă icoana totalitară a marelui poet rus. Regăsim în volumul d-lui Zaharia Stancu și pe poetul marilor neliniști, și pe cinicul zurbagiu, adeseori ostentativ, căruia nu i-a displăcut să scandalizeze, precum și pe poetul nostalgic al stepei și al izbei, pe minunatul zugrav al locurilor natale și pe rarul pictor animalier din "Vulpea", "Vaca", "Pisica" și "Cîinilor". Registrul sensibilității eseniniene ne este redat pe toată întinderea gamei sale, fără repetări și prolixități

Pentru exempilificarea recreărilor posibile într-o altă limbă, vom cita în întregime poezia pomenită, prin

care Esenin își prevestește sinuciderea:

"Mi s-a urît trăind în țara mea.
Sub alte ceruri dorul meu m-ar vrea.
O, izbă, am să te părăsesc, să plec,
Prin lume vagabond și hoț să trec.

Voi merge pe zulufii albi ai zilei
Călind coliba liberă - a milei, -
ai un prieten scump cuţitul strîmb
Mi-I va ascute, scos de la carîmb.
Cu primăvara-n stepă și cu soare
Se-mbrobodește drumul, galben floare,
ai tu, al cărui nume-l tăinui, drag,
O să m-alungi din nou de lingă prag.

și iarăși o să mă întorc aici
Să mă mîngîi cu bucurii prea mici.
Dar într-o seară verde, sub fereastră
O să mă spînzur cu-o eșarfă-albastră,

și sălcii sure peste garduri vii,
Spre mine-or să întindă crengi mlădii,
și cîinii vor lătra cînd, nespălat,
Mă vor zvîrli-n pămîntul desfundat.

Iar luna goală va pluti-n văzduh
Pierzîndu-și vîslele pe lac, în stuh,
ai Rusia va dăinui la fel,
Jucînd la gard cu glesnele-n inel."

(Mi s-a urît trăind...)

Păstrînd de astă dată forma regulată a poemei, d. Zaharia Stancu i-a conservat admirabilele metafore și timbrul sufletesc. Două mici licențe morfologice ("va ascute" și "galben floare") sînt sacrificii aduse ritmului.

Pentru că Esenin pomenește în ultimul catren al poemei de patria sa, vom face observația că Rusia revine deseori în poeziile sale, ca o entitate vie, personificată. Poetul ex lex, potrivnic tuturor cadrelor și normelor și-a adorat țara, ca pe o realitate spirituală, concretă și permanentă așa cum și-a iubit patria mică, Reazani. Nevoia sa de libertate spirituală și de nesupunere la regulile prohibitive și-a concretizat-o adesea prin exaltarea stării de vagabond. Idealul său pare a fi întrupat în individul care a tras ultimele consecințe ale iubirii de libertate:

"Dacă nu aș fi poet
Aș fi fost tîlhar temut."

Esenin iubește stepa nu numai ca o perspectivă familiară, ci ca pc un corespondent sufletesc:

"O, ținut nesfîrșit și sălbatec
Ce aproape ești de inima mea.
În adîncul tău s-a pitit
Tristețea și galbena-mi stea.
și ție ca mie ți-e dor
De cerul înalt cu amurg roșcovan
și de văzduhurile libere cu zbor
De șoim și vultan".

(După șuvița întunecată)

Nu e de mirare că, astfel conformai, poetul nu s-a simțit pînă la sfîrșit solidar cu o servitute nouă, care a urmat țarismului. În poema sa "Noi, generația victoriei leniniste", Esenin exprimă cu o tristețe de adînci rezonanțe, drama sa de individ sortit mereu neaderenței:

"Eu nu sînt omul nou!
De ce s-o tăinui?
Eu am rămas cu un picior în trecut
și vrînd să calc cu celălalt în viitor,
Mă simt căzînd în gol".

Anticristul din "Inonia" are cuvinte impresionante de caritate pentru oamenii striviți de tăvălugul revoluției:

"Dar sînt și alți oameni.
Aceia
Sînt mai nenorociți și mai uitați
Decît niște butuci,
Printre evenimente neînțelese.
Eu îi cunosc și i-am observat:
Ochii Ie sînt mai triști ca ai vacilor
și pe sîngele lor e mucigai
Ca pe lacuri mătasea broaștei.
Cine o să arunce cu pietre-n lacuri?
Nu v-atingeți de ei
Căci se vor stinge singuri
Arzînd mocnit ca frunzele stropite"

("Noi generația...")

Poetul dezrădăcinării nu a primit nici o infiltrație de civilizație urbană. Acesta este unul din caracterele esențiale alcătuirii sale psihice. Dacă facem abstracte de talentul său literar, care este un element cultural, vom recunoaște în Esenin un primitiv în stare pură atît cit e permis conceptul de primitivitate al modernului. Cunoaștem o singură poemă eseninană, din textul d-lui Zaharia Stancu, în care autorul, ieșind din linia firească a simplității sale sufletești, se înfățișează îmbogățit sufletește cu o adițiune într-adevăr culturală. Este poema "Omul negru", unde poetul se vede dedublat, sfărîmîndu-și în oglindă icoana sa de civilizat, în straie orășenești și cu joben în cap.

Din tot întinsul operei sale, cunoscută nouă, lipsește hibridul alcătuirii urbane, altoite eventual peste sufletul său elementar. Prin această puritate de structură, Esenin ne propune modelul paradoxal, al ruralului de geniu, care și-a conservat caracterul nealterat.

În același timp, Esenin avea conștiința de a fi ultimul poet al satului, din care mașinismul va izgoni hergheliile:

"Sînt ultimul poet al satului.
În poeme podul de lemn e neînsemnat.
Privesc cum cădelniţează mesteacănul
Cu frunziș întomnat.

Trupeasca mea făclie de ceară
Va arde pînă la sfîrșit cu flacăra aurie.
Ceasul de lemn galben al lunii
Îmi va suna răgușit intrarea-n veșnicie.

Pe nesfîrșitele cîmpuri albastre
Va ieși uriașa mașină de fier.
Palmele ei negre vor aduna
Ovăzul risipit de zori sub cer.

Cîntecele acestea nu vor trăi cu voi
Palme fără viață, palme străine.
Numai spicelor și cailor
O să le pară rău după mine.

Fierul va alunga hergheliile
Coarne n-or să mai fluture-n vînt.
Curînd, ceasul de lemn galben al lunii
Îmi va suna răgușit intrarea-n pămînt"

("Sînt ultimul poet...")

El exprimă așadar poezia primitivă și sălbatică a naturii închizînd poale cu viata sa, un capitol al liricii naturiste. Neîncadrîndu-se revoluției maximaliste, Serghei Esenin nu și-a însușit, în felul altor cîntăreți moderni, poezia mașinismului. Cîtă dreptate avea, recunoscînd că nu este omul nou și că a "rămas cu un picior în trecut".

Al doilea traducător eseninian în românește e d. George Lesnea ("Poeme de Esenin", cu o prefață de Ionel Teodoreanu, Librăria Socec, Iași 1937). D-sa a

tălmăcit 62 de poezii, dintre care treisprezece din cele traduse întîi de d. Zaharia Stancu. Traducerile d-lui George Lesnea sînt mai cursive și cît se poate de onorabile. D. George Lesnea este poate mai literal, - d-sa cunoaște limba rusă, - în timp ce d. Zaharia Stancu este mai literar. Cel dinții se îngrijește de acurateța versului, din punctul de vedere al ritmului și al rimei, dar d. Zaharia Stancu a avut în vedere substanța lirică și puritatea ei diamantină. Mai ritmice și curgătoare, traducerile d-lui George Lesnea sînt potrivite memorării și recitării, servind de bun vehicul circulației lui Esenin, într-un public cît mai întins.

Neurmărind să dea o imagine sintetică a autorului, d-sa a făcut o selecțiune a poemelor mai temperate, care înfățișează pe Esenin ca poet al satului și al stepei. S-ar spune că sensibilitatea poporanistă a traducătorului, care este ultimul venit la "Viata Românească" de la Iași, l-a atras îndeosebi spre poetul nostalgici cîmpenești. În tălmăcirile sale întîlnim chiar un Esenin minor și idilic:

"Pentru ce te zbuciumi și amar zîmbești?
Dragă-mi este alta, tu deloc nu-mi ești.

Ştii prea bine însuti, știi prea bine tot
N-am venit la tine, să te văd nu pot

N-am avut ce face cînd pe-aici treceam
Şti mi-a dat prin minte să mă uit pe geam"

("Pentru ce?")

Acest mic dialog între un flăcău și o fată de la ţară, ni-l închipuim cules de Coșbuc prin părțile Năsăudului.

D. George Lesnea a venit către Esenin poate tot printr-o afinitate electivă, recunoscîndu-și propriul chip în acordurile mai moderate, uneori, ale strunei poetului rus. Temperatura vulcanică a acestuia s-a răcit simțitor în traducerea d-lui George Lesnea, care și-a descoperit un frate în cîntăreţul Reazanilor. Pe de altă parte, Esenin al d-lui Lesnea e moldovenizat și anexat poporanismului. Timbrul străin pe care-l identificăm în traducerile d-lui Zaharia Stancu, sunetul exotic, de altă rezonantă decît a pastelurilor noastre, nu este conservat de d. George Lesnea. D-sa a dat totuși o culegere destul de unitară, în care străbate o notă elegiacă: regretul dezrădăcinării, nostalgia după căminul părintesc:

"Cunosc o hulicioară pe care-i o fîntînă,
Cunosc o casă scundă cu hornul la mijloc.
Văd vinetele paie din streașina bătrînă,
Surpate peste geamul cîrpit din loc în loc.

Trecură anii crînceni în pîlc de neguri rele,
S-a potolit cu totul zănatecul tumult,
Îmi amintesc de satul copilăriei mele,
De limpedea lui pace și cerul de demult.

N-am căutat mărirea nici fericiri pe lume,
Cunosc deșarta slavă și-amarul ei prăpăd.
O clipă astăzi ochii de mi-i închid anume,
Văd casa părintească, o cît de bine-o văd!

Alături văd livada stropită cu albastru,
August se tolănește prin horbodele ei.
În labe verzi ţin teii și zdravănul jugastru
Palavrele-ndrugate de sprinteni cintezei.

Iubesc această casă și liniștea ce-o scaldă,
Aud și acum cum grinda din crăpături trosnea,
Cînd soba c-o ciudată sălbăticie caldă
În nopțile ploioase să urle începea..."

(Din "Satul meu")

Traducerile d-lui Lesnea George sînt încă un semn al puternicului ecou pe care îl are mesajul marelui poet rus asupra sensibilității noastre. Să precizăm: asupra mediei sensibilității noastre, care nu se dorește prea mult zguduită. Un Esenin mai puțin furtunos, mai potolit, pentru folosința publicului românesc mijlociu, este acela pc care ni-l pune la îndemînă sîrguincioasa traducere a d-lui George Lesnca. Mai aproape de Bărăganul nostru, decît de stepa rusească. Apărut înainte de tălmăcirile d-lui Zaharia Stancu, volumul de poezii "Bulgări și stele" de N. Crevedia nu este străin de inspirația poetului din Reazani. Cunoscînd din manuscris traducerile respective, poate și din infiltrările lui Esenin în literatura bulgară, d. N. Crevedia a fost fecundat de puternica sensibilitate a autorului rus. D-sa a venit de asemeni, după arghezienele "Flori de mucigai", cu un vocabular de cruditățţi plastice și îndrăznețe. Poesia d-sale configurează pe ruralul transplantat la oraș, care n-a

rămas impermeabil față de structura urbană, deși o invectivează la tot pasul. Nu este un dezrădăcinat ca Serghei Esenin, care de pe culmile gloriei păstrează, în toată puritatea structurii morale țărănești, nostalgia vieții de la țară. D. N. Crevedia solicită gloria și foloasele ei materiale, cu apetituri hedoniste, în care se recunoaște precaritatea clasei sale sociale ("Mi-e foame, mi-e sete!").

"Moscova cîrciumărcască" i-a sugerat poate blestemarea Bucureștilor ("Fapte diverse"), orașul-metropolă, reprezentînd în mic Sodoma și Gomora:"

"București, București,
Tîrg infam, spurcat tărîm,
De-aș putea să te dărîm,
Fire-ai țarină și drum
Ardere-ai în gaz și scrum,
Ca Gomora și Pompei!

Din "Străinătăți", reale sau imaginare, nostalgia de țară, pletorică, a d-lui N. Crevedia nu se fixează de satul natal, ci se împrăștie pe tot cuprinsul pitoresc al patriei din care nu lipsește nici perspectiva în altă parte injuriată, a marelui oraș cu "Ofițerii noștri cu talia ca a prazului Cleopatrele ochioase de pe Calea Victoriei".

In dorul de patrie intră și aleanul gastronomic:

"Să ne vedem sănătoși!
Cu țuică bătrînă, mămăliguță și caș

Cu mititei la grătar, porumb fiert,
Pepeni, floricele, gogoși,
Pe umeri, șerpoaice cu ochii frumoși
Și niște balauri de lăutari,
La vară-n Moși,
Praful să s-aleagă de-o leafă!
Roua și zambilele cerului mă-si de treabă.."

Cu o asemenea vitalitate și fecondă, de bună seamă că d. N. Crevedia rămîne departe de drama dezrădăcinării eseniniene.

Ultimul vers al poemei este însă o certă reminiscență din Esenin:

"Post scriptum: Trimiteți și fotografiile cailor"
("Străinătăți")

El amintește un pasaj caracteristic din "Spovedania unui huligan" ("Tălmăciri" de Zaharia Stancu):

"Acum port cilindru
Și pantofi de lac.
Dar clocote în mine mîndria de altă dată
A îndrăznețului și zburdalnicului din sat.
Vacile de pe firmele măcelăriilor
Le salut de departe.
Birjarii pe care-i întîlnesc în piață
îmi amintesc mirosul de bălegar de pe cîmpurile noastre
Și-mi vine să port pe brațe coada fiecărui cal,
Ca trena unei rochi de nuntă".

Cînd, la un "Ceai dansant", de N. Crevedia se simte neangrenat:

"În pieptu-mi, ca-ntr-o cobza, de-ambiții zdruncinat,
Mai păcăne, căruţe ce-au dus la tîrg chirie -
Cîrlanii-și fac nălucă, dă buzna văcăria
ai duduie în vară mașini de treerat".

sau formulează mai concis nostalgia sa rurală:

"Tăpșanul amintirii, în funii, vaca-l paște"

cînd iarăși, din infernul convenționalizat al Bucureștilor, trimite acest mesaj acasă:

"Inima - ce-a mai rămas, -
S-o trimeată taichii-acas'
Să mi-o-ngroape în izlas,
Ca s-o pască - trifoi - caii,
Caii noștri oltenești",

(Fapte diverse)

regăsim ecoul autenticei pasiuni eseniniene pentru vitele din bătătura izbei sale. În poezia d-lui N, Crevedia pulsează însă o bucurie de viață o dorință de a-i stoarce toate plăcerile, iar ruralismul din "Bulgări și stele" lasă impresia unei ostentații derivate direct din Esenin, dar trecută printr-un alt temperament. În a sa "Mărturie" de credință, liminară, manifestă un robust optimism al clasei în ascensiune socială, căreia îi sînt

deschise toate drumurile. Dacă în altă parte pomenește de o tristețe, "veche și săteană" ("Corectitudine"), se simte că această stare sufletească nu îi este consubstanțială, ca inconsolarea structurală a lui Esenin. Exibiționismul său rural, pe care l-am judecat altădată mai sever, e un fenomen moral cu rădăcini în ostentația poemelor de tinerețe ale lui Esenin, căreia i-a dat însă o altă tonalitate lirică în recentele sale poeme, de altfel, d. N. Crevedia pare a fi părăsit maniera brutală din "Bulgări și stele", prin care a căutat și reușit să impresioneze, îndreptîndu-și inspirația către izvoarele vieții interioare. D. Virgil Carianopol, în "Scrisori către plante" ("Poezii", Fundația Regală pentru Literatură și Artă, 1936), înfățișează pe vagabondul, provenit de la țară, dezrădăcinat în orașul care i-a destrămat personalitatea. Lipsit de rezerve vitale și de imboldul parvenirii, poetul este un învins și, dacă i-am lua mărturia ca un document uman neîndoielnic, un iremediabil înfrînt. Şi d. Virgil Carianopol a suferit influența lui Serghei Esenin, prin mijlocirea traducerii d-lui Zaharia Stancu. D-sa compune chiar o poemă cu titlul "Esenin", care atestă familiarizarea deplină cu spiritul poetului rus:

"Nu vreau s-aud de prooroci,
Proorocul sînt eu
Care beau vinul visului
Și dorm sub mese cu Dumnezeu.

Proorocul este văcarul
Care umple burta cîmpiei cu bălegarul.

Ce-i dacă iau pădurea de păr?
Ce-i dacă iau în mîini marea?
Pentru ce cîntă iubirii mele privighetoarea?

Ce știu eu de dragoste,
Eu care m-am născut din război,
Eu care n-am învățat decît să-njur,
Și să dorm cu stelele în gunoi?

Nu, eu n-am avut pe nimeni,
Femeia mea este mizeria.
Sărut în vis, vacile care rumegă viitorul
Ai părul mamei, alb ca Siberia.

Poate și eu am plîns, poate și eu m-am rugat.
Dar astăzi, cui să-i spun, la cine să mă închin?
Cînd toamna se sprijină de aracii goi
Beată de vin?"

De la Esenin, d. Virgil Carianopol păstrează mîhnirea de a nu fi profetul:

"Eu acesta de azi,
Sînt omul vechi..."
("Însemnări dintr-o toamnă"')

sau:

"Este adevărat,
Eu nu sînt cel așteptat"
("Însemnări")

în continuare, dezvoltarea acestui sentiment de regret pare a fi concepută cu amintiri din poema eseniniană "Inonia":

"Eu nu iau munții în spate...
Nu pun secera lunii pe umăr.
Eu nu iau soarele în mîini,
Nu arunc cerul la cîini...
Eu nu aplec sferele..."

Nostalgia de acasă este unul din lait-motivele și ale d-lui Virgil Carianopol. și d-sa păstrează o simțire duioasă pentru vitele din bătătură:

"Inima mea ca o văpaie
Luminează boii care fumează liniștea de paie".
("Revolta din Noiemvrie")

La chemarea mamei, o dată cu refuzul său întristat, trimite un semn de afecţiune boilor și curții:

"Săruta-n locul meu
Boii, cu care împungeam altădată apusul,
Iar curții noastre
Pe care îngenunche soarele la nămiezi,
Spun-i, mamă, că îi îmbrățișez singurătatea".
("Rugăciune de fum")

În figurația sa poetică, de derivație eseniniană, mai întîlnim odată boul:

"Luna nu mai lăcrimează ca un ochi de bou",

("Întoarcerea în baladă")

iar după personificările, atît de numeroase în imagistica lui Esenin:

"... cîmpia își bale pletele pe șolduri..."

("Rugăciune de fum")

Nici poezia cîrciumărească, cu îndemnurile către lăutari, nu lipsește din versurile d-lui Virgil Carianopol:

"Cîntă, lăutar, un cîntec, pc care nu-l știm.
Tu n-auzi că murim?...
Cîntă din scară pînă dimineața,
Cîntă pînă o să ne bem viaţa,
Titanii care vor veni după noi
N-or să mai aștepte în ploi".

("Cîntec pentru azi")

Seducţia lui Esenin a operat asupra d-lui Virgil Carianopol după legea psihologică a complementării. Temperamentul d-sale este al unui depresiv, inapt de luptă pentru viată "Scrisori către plante" sînt o culegere de poeme personale, cu un rar timbru emotiv, în producerea lirică tînără.

***

Ne-am limitat cercetarea, deocamdată, asupra traducerilor în volum, din Esenin și asupra influentelor

eseniniene, față de poeți care și-au strîns poeziile în volum. Traducerile izolate continuă să apară în periodicele literare, iar infiltrările eseniniene se recunosc și în încercările poeților veniţi în urmă. De altă parte, poeziile cu caracter social, în spor progresiv, de care ne vom ocupa altădată, se vădesc și ele adeseori fecundate de spiritul poetului rus. Semnificația deosebită a influenței eseniniene la noi constă în aceea că ea se altoiește pe o problemă centrală a culturii noastre. Semănătorismul și poporanismul au făcut din tema morală și socială a dezrădăcinării ruralului transplantat la oraș, pîrghia problematicei lor.

Cu d. Cezar Petrescu, venit în literatură după război, procesul este redeschis și dezbătut în toată amploarea.

Lirica noastră postbelică însă a părăsit această temă, care nutrise inspiraţia unui St. O Iosif și a lui O. Goga. Datorită lui Serghei Esenin, ea irumpe din nou, reactualizîndu-se prin virtutea pregnantă a temperamentului său de excepție. Traducătorii săi, proveniţi din grupări tradiționaliste, ca "Gîndirea" și "Viaţa Românească", și-au recunoscut în marele poet rus, prototipul caracterologic. Poeții noștri mai tineri sînt atrași, pe aceeași cale sufletească, de poetul satului și al stepei. Așadar, influenta eseniniană nu este o modă literară, ca alte înrîuriri străine, ci un ferment viu, care dospește creșteri interioare, încadrabile în cultura noastră naţională. Nu trebuie să omitem un alt element esențial, hotărîtor în introducerea poeziei eseniniene la noi. Poezia

cîmpenească a lui Esenin aduce o notă aspră de sinceritate și de realism, foarte deosebită de idilismul tradițional și de convenea sentimentală. Prin această notă distinctivă, se deschid zări noi tinerei noastre poezii de inspirație agrestă.

VLADIMIR STREINU

ESENIN
LUCEAFĂRUL 1967, nr. 44

Unitatea indivizibilă, biografia și opera lui Serghei Esenin se luminează una pe alta, răspunzîndu-și necesar. Între om și poet nu e la el mai nici o distanță. Transfigurarea, despre care se vorbește în teoria procesului de creație, se înfățișează ca stare firească a înseși existenței lui. Căci, dacă după unii esteticieni există o artă depărtată de viață, nu mai puțin reală este și arta ruptă direct din viață. Esenin trăia fără diferențe actul creator și actul biografic: trăia creînd și crea trăind. O existență violentă și o poezie tot atît de violentă, pînă să poată fi identificate analitic, ni se propun ca sentiment al unei unități indereglabile. Serghei Alexandrovici s-a născut în satul Constantinovo din gubernia Riazan, trăind abia două luni peste treizcei de ani (4 oct 1895 - 28 dec. 1925).

Socialmente, aparținea țărănimii ruse celei mai despuiate de drepturile vieții. Izbucnirea vocației poetice îi întrerupe mersul comun al educației intelectuale și lăsîndu-l în voia unui auto-didactism biografic, îl duce de la vîrsta de șaptesprezece ani în zgomotoasa boemă literară a Petersburgului. Aici, Revoluția din octombrie îl găsea celebru ca poet novator și ca stil de viață nesofisticat de canoane. Trecerea de la revoluția literară la revoluția socială e deocamdată în deplin acord cu viața și poezia lui. Caz rar de energie vitală, vlăstarul de țărani ruși trăiește nepremeditat și exploziv, împrăștiind prin saloanele, care i se deschid larg chiar în rafinatul Occident, pe unde călătorește, un iz pătrunzător de izbă, de grajd și de stepă ucraineană.

Tînărul "mujic" cucerește prin simplă apariție. Îndrăgostindu-se, după legea firii lui, subit și repetat, femei numeroase din Rusia și pînă în America îi traversează scurta existență: cu dansatoarea de faimă internațională Isadora Duncan, se căsătorește în avion ca himenopterele în zbor. Cît timp lipsește din țară, poezia lui de rural poimigen, care concepea progresul țărănimii prin revoluția proletară fără nici o alienare a condiției țărănești dezvoltă o influență, pe care mulți, alături de însuși confratele de glorie poetică Maiakovski, o socotesc îngrijorătoare. Revine însă brusc în Rusia din aventura conjugală de peste hotare; un ultim act publicistic, privind actualitatea politică, îl arată neclintit lîngă marile prefaceri revoluționare și, după ce serie un poem - testament cu sînge din vinele proprii, se sinucide.

Nu e o metaforă, ci adevărul însuși, că Esenin, ca să-și scrie opera întreagă, muiase tot timpul penița în sîngele său. De la prima lui culegere "Radunița" (1915) și pînă la ultima manifestare dc revoluționism din Rusia Sovietică (1924 - 1925), între care apar "Inonia" (1918), "Pugacev" (1921), "Țara canaliilor" (1922 - 1923) și "Moscova cîrciumărească" (1923), scrisul lui este, cum îi era și viața, un act patetic neîntrerupt. Violența imaginilor nu se deosebește de violența momentelor biografice.

Complexul unei îndărătnicii afective pentru formele rurale de viață, anterioare revoluției, și aspirația contrară, deși concomitentă, la tipul urban al noii societăți proletare despică în două conștiința poetului. Numai ochii lui de țăran rus puteau vedea această "Toamnă":

"Liniștea a potopit crîngurile cu ploi
.....
Rănile nevăzut"

și tot astfel numai un revoluționar aprins putea serie în "în ceas străveziu":

"În ceas străveziu cînd noaptea-și-nfige
.....
și mai înalți ca înaltele astre."

(Ambele traduceri de Zaharia Slancu).

Pe această răspîntie morală, între afirmația autenticității rustice și participarea la construcția socială, mecanizat-urbană, a proletariatului, între calul

de herghelie al stepelor și calul-putere al uzinelor, între mirosul de benzină și mirosul de grajd sau chiar de "urină a iepelor" din Riazan (cu care botează răzbunător și deopotrivă saloanele burgheze ca și mașinismul modem), pe acest punct dramatic, pe care n-a mai stat nici un alt poet, se declară explozivul lirism eseninian. Poezia lui, ieșită din divergența față de sine a spiritului ei, cuprinde de aceea, fără îndoială mai multă umanitate decît poezia lui Maiakovski și înscrie numele lui Esenin printre cei cîțiva mari poeți, care au lucrat vizibil asupra lirismului universal din prima jumătate a secolului nostru.

DINU PILLAT

MOZAIC ISTORICO-LITERAR, SECOLUL XX,
EDITURA PENTRU LITERATURA, BUCUREȘTI, 1969
PAGINILE 144 171

ESENIN ȘI NOI

Printre acei cîțiva mari poeți ai secolului nostru pe care istoria literară europeană îi are de înregistrat ca niște fenomene, se numără și Serghei Esenin. Existența sa de haimana cu geniu liric, tot atît de uimitoare într-un sens ca aceea a unui Rimbaud, nu poate să fie trecută cu vederea, constituind un obiect de interes, care se confundă cu acela prezentat de opera lăsată.

Fiu de țăran, născut la 21 septembrie 1895, în satul Konstantinovo din regiunea Riazan, Esenin își petrece

copilăria la țară, crescut de bunicii dinspre mamă. În ultima sa autobiografic, din 20 iunie 1924, se observă că poetul insistă asupra acestei epoci mai mult decît asupra oricărei alta din restul vieții, dîndu-ne amănunte care denotă că anii copilăriei, legați de orizonturile stepei natale au reprezentat pentru el un "Erlebniss" esențial. Copilul crește într-o atmosferă de fervoare mistică: bunica îl tîrăște adesea după ea, încă de pe la patru ani, la Mînăstirea Radoveț, așezată la vreo patruzeci de verste departe de sat; în casă, se adună în popas "orbii care hoinăreau prin sate, cîntînd despre minunatul rai...", bunicul îi povestește sîmbăta și duminica din "Biblie" și "Viețile sfinților". Cît privește viața din afara casei împreună cu ceilalți copii de o vîrstă cu el, "ștrengari de seamă", calcă livezile străine sau se încumetă să fugă cîteva zile în luncă, trăind acolo în neprevăzutul aventurii. "Cînd mă întorceam, cele mai adeseori luam bătaie." Din cuprinsul familiei, amintirea stăruie cu precădere asupra unui unchi epileptic. "El mă iubea foarte mult și adeseori mergeam împreună la Oka să adăpăm caii. Noaptea, cînd vremea e liniștită luna doarme în apă. Cînd caii beau, mi se părea că acu-acu o să soarbă și luna și mă bucuram cînd ca, o dată cu cercurile de apă, se îndepărta de la boturile lor." În legătură cu procesul formării intelectuale a poetului, nu știm mare lucru. "Cînd împlinii doisprezece ani, mă dădură de la școala sătească la școala de învățători, deoarece ai mei ar fi dorit să iasă din mine un învățător sătesc. Dar speranțele lor s-au spulberat pînă la vremea institutului, în care - spre fericirea mea - n-am mai

nimerit... Mai tîrziu, am început să frecventez, ca auditor benevol, Universitatea lui Seniavski." Venind în 1914 la Petersburg hotărît să forțeze destinul cu vocația sa de poet (versifica de la vîrsta de nouă ani), Esenin nu apare acolo ca un copil al naturii cu totul străin de cultură. Era în orice caz, la data aceea, familiarizat cu literatura rusă, un admirator declarat al lui Pușkin, Kolțov, Lermontov. Tumultuosul flăcău face senzație. I se deschid ușile redacțiilor celor mai importante reviste. Începe să fie primit în saloanele literare la modă, în primul rînd în acela al soților Merejkovski, unde își recită și chiar cîntă versurile, în rubașcă de mătase brodată și cu cizme roșii de safian. Gorki, care l-a cunoscut pe Esenin tocmai atunci rămîne surprins de contrastul dintre autenticitatea excepțională a poeziei și nota ostentativă a ținutei vestimentare a autorului, "parcă înadins îmbrăcat ca de pozã". Brusca sa notorietate literară atrage pînă și atenţia ţarinei. În niște pagini autobiografice publicate postum, Esenin povestește că în 1916, aflîndu-se în localitatea reședinței de vară a familiei imperiale, în răstimpul prestării serviciului militar, s-a pomenit chemat la curte. "După lectura versurilor mele, ţarina a spus că versurile sînt frumoase, dar triste. Eu am răspuns că așa este întreaga Rusie". Succesele, de care are parte la Petersburg, nu schimbă cu nimic structura de spirit a tînărului mujic, pe care îl surprindem mărturisind cu o brutalitate francă, la capătul unei poezii scrise mai tîrziu, că din versurile sale "a țîșnit/în adunătura lustruita a saloanelor/urina iepei din Riazan". Marea Revoluție din 1917 cîștigă pe

moment adeziunea poetului. "Prima perioadă a revoluției am întîmpinat-o cu însuflețire, desigur mai mult spontan decît conștient." După Revoluție, Esenin dă însă într-un fel înapoi, neajungînd să se împace cu toate formele procesului de schimbare la față a patriei sale. Simptomatic, în cîte un vers, începe să se facă simțită acum o mentalitate de mujic refractar, deplîngînd bunăoară că : "Azi, pentru; mii de pudiri de piele și came de cal/se cumpără o locomotivă" sau că: "Noi îmbrăcăm natura în beton, ca într-o cămașă de forță". Pomenind într-o strofă, cu un năduf plin de umor, despre încercările deșarte ale cuiva din familie de a-l face să înțeleagă marxismul, cu "burtosul "Capital", sfîrşeşte prin a exclama: "De bună seamă, nici sub soare, nici pe ploaie/eu n-am citit cărți de-acestea". În niște amintiri apărute recent, Alexandra Esenina, sora mai mică a poetului, povestește că fratele ei, pînă în 1921, revenea în fiecare vară acasă, în satul natal, într-o căruță mînată totdeauna în goana cailor. Încăperea mare "camera de lucru a lui Serghei". Pe masă, se iveau cărți, un top de hîrtie, creioane ("Serghei scria foarte rar cu cerneală"), o scrumieră. Cînd obosea de citit sau de scris,"avea obiceiul să umble prin odaie cu mîinile în buzunar sau cruciș pe piept și să cînte..." De dormit, se ducea să doarmă noaptea în hambar. Fire eminamente boemă, Esenin nu pare făcut pentru domesticirea în căsnicie. Căsătorit în 1917 cu Z. N. Raich, o părăsește la numai un an după nuntă. De atunci, începe pentru el "o perioadă de vagabondaj", cu drumuri de-a lungul și de-a latul Rusiei, care îl duc în Turkestan, în Caucaz, în

Crimeea, în stepele Orenburg, pe țărmul Mării Albe la Murmansk, Arhanghelsk și Sovki. În 1922, Esenin se recăsătorește, ca urmare a pasiunii pe care o face pentru Isadora Duncan, celebra dansatoare americană, cu șaptesprezece ani mai în vîrstă decît el, venită la Moscova pentru niște spectacole de balet. Legătură dintre cele mai ciudate, cu fervori teribile, care confruntă două temperamente ajunse fiecare în parte la o gravă dezechilibrare ea - după șocul suferit prin pierderea a doi copii într-un accident în Franța, el - datorită alcoolizării. Timp de aproape doi ani, poetul își întovărășește soția în turneele pe care le întreprinde în Germania, Belgia, Franța, Italia și Statele-Unite ale Americii, avînd cu ca o conviețuire dramatică. În lumea occidentală se simte cu totul înstrăinat. Pradă exasperării, întîrzie cu precădere prin baruri, unde se manifestă ca un consumator dintre cei mai turbulenți. Impresiile violent negative, pe care le are cu prilejul descoperirii Occidentului, sînt de reținut ca revelatoare pentru modul propriu al poetului de a privi lucrurile. Din Germania, bunăoară, scrie lui Ilia Șneider, directorul unei școli de balet înființate de Isadora Duncan în Rusia : "într-adevăr, aici există acel trist și lent apus despre care vorbeşte Spengler. Om fi noi asiatici, om mirosi noi urît, ne-om scărpina noi pe buci fără rușine în văzul tuturor, dar nu duhnim atîta a cadavru, cum duhnesc ei pe dinăuntru. Nici un fel de revoluție nu poate avea loc aici. Totul a ajuns la impas. Nu-i poate salva și restructura decît invazia unor barbari ca noi." În legătură cu Statele-Unite ale Americii, o mărturie a reacțiunii sale este de găsit în

chiar ultima autobiografie:" America nu mi-e dragă de loc. America este acea cloacă, în care pier nu numai artele, ci și în general toate avînturile nobile ale omului. Cînd este vorba despre America, sînt gata să prefer cerul nostru cenușiu și peisajul nostru: o izbă puțin intrată în pămînt, un șopron, iar din șopron iese o prăjină și în depărtare își flutură coada în vînt un cal prăpădit. Asta nu este același lucru cu zgîrie-norii, care n-au dat încă pînă acum decît Rockefelleri și McCormiki, în timp ce de aici au crescut la noi Tolstoi, Pușkin, Dostoievski, Lermontov și alții." Divorțat de Isadora Duncan, Esenin se însoară la nici un an de la întoarcere în ţară cu o nepoată a lui Lev Tolstoi. Dintr-o scrisoare adresată în 1924 scriitorului Nikolai Verjbițki, rezultă însă ca nici de astă dată căsătoria nu izbutește să facă din el un om așezat: "Viața de familie nu se lipește de mine, îmi vine să fug. Încotro?... Cu noua mea familie nu prea fac mare treabă, prea e aici plin totul de marele bătrîn" (aluzie la Lev Tolstoi); el se află atît de mult pretutindeni: și pe mese și în sertarul meselor și pe pereți, am impresia și pe tavane, că pentru oamenii vii nu mai rămîne loc. Și asta mă înăbușă." Sîntem la epoca, în care starea nervoasă a lui Esenin se înrăutățește tot mai mult, în urma abuzului de alcool. Cu prilejul unei internări într-o policlinică din Moscova, pentru un tratament de dezintoxicare, își taie la un moment dat venele, scriind apoi cu sîngele scurs niște ultime versuri ,"Nu e nou să mori în viața asta, / Dar nici să trăiești nu-i lucru nou". Ieșit din spital în ciuda opunerii medicilor, pleacă la Leningrad, unde revine la hotelul "Angleterre" camera

nr. 5, pe care o ocupase în trecere, cu patru ani în urmă, cu Isadora Duncan. Acolo, în noaptea de 27 spre 28 decembrie 1925, își pune capăt zilelor, spînzurîndu-se cu o frînghie legată de burlanul godinului. Pe mormîntul său, din cimitirul Vagankovskovic de la Moscova, are să vină să se împuște un an mai tîrziu Galina Bcnivslavskaia, o falâ care l-a iubit cu un devotament fără margini. Din amintirile ei publicate postum, merită să fie reținut portretul făcut poetului, cu prilejul relansării cunoașterii sale în adolescentă, la o șezătoare literară. Pe neașteptate, apăru un băieţandru, într-o haină scurtă de antilopă, descheiată, cu mîinile în buzunar, cu părul ca de aur. Cu capul dat pe spate, începu să recite : "N-ai decît, vîntule, să scuipi grămezi de frunze / Sînt ca și tine un huligan". Băiețandrul părea a fi nestăpînit ca și vîntul. Furtuna aceasta se simțea nu numai în persoana lui, dar și în versurile lui, în fiecare gest care însoțea versurile. Era suplu și impetuos ca și vîntul despre care vorbea! Ba nu! Vîntul ar fi trebuit să învețe impetuozitatea lui de la Esenin".

Cu Esenin, se exprimă pregnant o sensibilitate de primitiv. Experiența civilizației citadine, pe care poetul o trăiește cu o psihologie de dezrădăcinat de la țară, în trecerea lui ca o trombă prin viaţă, nu I-a artificializat cîtuși de puțin. Esenin, chiar dacă are să sfîrșească în marasm și dezabuzare, aduce în poezie o viziune genuină, de o candoare absolută.

Paradisul pierdut al copilăriei, care se identifică pentru el, simplu și elementar, cu universul rustic al Riazanilor, nu poate să fie uitat de poet, de unde

accentele de nostalgic ale memoriei sale afective. Stepa sub rotația anotimpurilor, izba părintească, mestecenii, cîinii, caii, vacile constituie cîteva din cele mai frecvente motive de polarizare ale lirismului eseninian. Poetul, pe care orașul l-a silit să umble cu cilindru și pantofi de lac", mărturisește cu o sinceritate încîntătoare :

Dar clocote în mine mîndria de-altădată
A îndrăznețului și zburdalnicului din sat.
Vacile de pe firmele măcelăriilor
Le salut de departe.
Birjarii pe care îi întîlnesc în piață
îmi amintesc mirosul de bălegar de pe cîmpurile noastre.
Și-mi vine să port pe brațe coada fiecărui cal,
Ca trena unei rochii de nuntă.

(trad. de Zaharia Stancu)

Temperamental, Esenin este un poet impulsiv, exuberant, frenetic. El are o vitalitate debordantă, care îl face să cunoască în largul stepei stări de euforie extrem de semnificative:

Ce frumoasă ești albă nesfîrșire!
Gerul îmi schimbă sîngele-n foc și-n șuvoi,
îmi vine să string la piept
Arborii goi.

(trad. de Zaharia Stancu)

Ah, voi sănii, sănii!

Și voi cai, voi cai!
Numai dracul v-a scornit, mișelul!
Peste stepă-n goană cu alai
Rîde pîn-la lacrimi clopoțelul,
(trad. de George Lesnea)

Sania gonește, zările se sparg.
Bine-i cu iubita să te pierzi în larg.

Prin troiene, șargul, uite-l ca turbat.
Undeva-n poiană, joacă-un paltin beat.

Ne-ora opri-ntrebîndu-l: Ce-i cu tine, ce-i?
Și-auzind harmonici, vom juca tustrei.
(trad. de George Lesnea)

În niște versuri memorabile, în care se declară cu inima stinsă "ultimul poet al satului" Esenin prevestește era mașinismului agricol ca o calamitate, care urmează să aducă cu sine înlăturarea cailor de pe cîmpuri, a cailor cu care el se simte solidar, pînă a nu înțelege să supravieţuiască sfîrșitului lor:

Pe nesfîrșitele cîmpuri albastre
Vor ieși uriașe mașini de fier.
Palmele ei negre vor aduna
Ovăzul risipit de zori sub cer.

Cîntecele acestea nu vor trăi cu noi
Palme fără viață, palme străine.
Numai spicelor și cailor

O să Ie pară rău după mine.

Fierul va alunga hergheliile.
Coame n-or să mai fluture-n vînt.
Curînd, ceasul de lemn galben al lunii
îmi va suna răgușit intrarea-n pămînt.
(trad. de Zaharia Stancu)

Presentimentul morții revine tulburător în poezia lui Esenin. Astfel, la capătul unor aspirații de vagabondaj, exprimate de poet cu impetuozitatea lui specifică, dăm deodată de aprehensiunea dureroasă a ceea ce are să se întîmple inexorabil:

Dar într-o seară verde, sub fereastră,
O să mă spînzur cu-o eșarfă albastră.

Și sălcii sure, peste garduri vii,
Spre mine-or să întindă crengi mlădii,
Și cîinii vor lătra, cînd, nespălat,
Mă vor zvîrli-n pămîntul desfundat.

Iar luna goală va pluti-n văzduh
Pierzîndu-și vîslele pe lac, în stuf,
Și Rusia va dăinui la fel
Jucînd la gard cu gleznele-n inel.
(trad. de Zaharia Stancu)

Altundeva, în cuprinsul unei elegii, cu înduioșătoare cuvinte de bun-rămas adresate înainte de plecarea pe veci "mestecenilor gingași și subțiri", "cîmpiilor ca

marea, "sălciilor, ce-n apus se oglindesc în apa purpurie", poetul își împărtășește părerea de rău că nu arc să găsească în moarte ceea ce I-a legat atît de mult de solul natal:

Acolo, știu că nu foșnește-n zări,
Cu gîturi lungi de lebădă, secara...
(trad. de Gcorgc Lesnca)

Esenin, care a iubit animalele ca puține alte lucruri pe lume, evocă drama unora din ele cu un realism intuitiv, de o marc putere de sugestie. Ne referim la "Vulpea", "Cîntecul cățelei" sau "Vaca", pe care o reproducem în întregime, ca fiind una din bucățile cele mai reprezentative :

De bătrînețe, dinții i-au căzut
Ani mulţi pe coame s-au însemnat.
A bătut-o într-una văcarul băut
Pe izlazul rouat.

Inima ei numai liniște vrea,
Dar șoarecii rod în colţ şi s-aud.
Odată, odată, vițelușul
Avea picioarele albe, botul ud.

Mama a fost jefuită de fiu
Și copleșită de întristare,
În obor, sub salcîm, pe prăjină
Vîntul flutura pielea în soare.

Și în anul ce vine și ea, și ea

Va porni către marea tăcere.
I se va trece peste gît o funie cu nod,
Și v-a fi dusă în amurg, la tăiere.

Poate slabă, va cerca-mpotrivire,
Proptindu-și coamele vechi în pămînt
Acum visează un crîng cu frunza subțire
Și cîmpuri ierboase legănate de vînt.

(trad. de Zaharia Stancu)

Revoluția, care vine să zguduie Rusia din temelii, apare la Esenin hiperbolizată mistic, în ciclul de poeme "Ceaslovul satelor", într-o viziune cu analogii de simboluri ţinînd de spiritul unui profetism biblic. În niște reprezentări concepute parcă în transă, poetul vorbește despre patria sa, pradă convulsiunilor revoluționare, ca de o "izvoditoare a celui de-al treilea Testament". În confuzia religioasă, pe care o creează versurile, se ajunge la efcete cu totul surprinzătoare:

Bucură-te
Pămînt!
Fecioarei tale
Rusia I-am vestit o nouă
Naștere.
Ea-ți va naște ție
Fiu...

Și-l va chema pe el
Izramistil.

Cîntă și joacă, Volgă!

În ieslele tale albastre va să nască
Pruncul.

Nu-mi vorbiți mie
Că aia-i
Luna plină,
Care stă
Să răsară!...

E el! E el!
Gata să-i arate,
Ieșind din pîntecul cerului,
Creștetul...

(trad. de Ioanichic Olteanu)

În materie de lirism vizionar, Esenin atinge limita extremă a îndrăznelilor, cu halucinantul poem "Inonia". Hipostaziat în Antichrist, poetul delirează grandilocvent, într-un stil apocaliptic, de o rară putere figurativă în violența sa anarhică:

A venit timpul meu.
Nu mi-e frică de cnut
Trupul lui Hristos
Il scuip din gură.

Nu vreau să fiu izbăvit
Prin chinurile și crucea lui.
Altă învățătură-nțclcg

Să întreacă veșnicia stelelor

Am văzut alt Mesia.
Moartea n-o să mai joace
Deasupra dreptății.
Voi tunde albastrul cerului,
Ca pe o oaie,
De lînă murdară.
Voi ridica mîinile spre lună
Și o voi sparge ca pe o nucă.
Nu vreau ceruri fără scară.
Nu vreau să cadă zăpezi.
Astăzi voi oua ca o găină
Vorbe de aur.
Astăzi, cu mînă vînjoasă,
Sînt gata să răstorn lumea.
Și vreau să se încrunte soarele
Pe fața lacului.

(trad. de Zaharia Stancu)

Chiar dacă îl surprindem la un moment dat identificîndu-se într-un poem cu generația revoluționară, pînă a vorbi în numele ei ("Noi, generația victoriei leniniste"), integrat ca atare într-o conștiință colectivă, trebuie spus totuși că Esenin se relevă din ansamblul operei ca un spirit individualist prin excelență, manifestîndu-și inconformismo pînă la capăt în toate împrejurările. Poetul, care are o înțelegere destrămată de contradicții față de noua stare de lucruri din Rusia, este de alminteri pe deplin conștient de ambiguitatea tragică a poziției sale:

Eu nu sînt omul nou!

De ce s-o tăinui?
Eu am rămas cu un picior în trecut
Și vrînd să calc cu celălat în viitor
Mă simt căzînd în gol.

(trad. de Zaharia Stancu)

Maiakovski, care trece de la gratuitatea fantezismului extravagant al versurilor de debut din volumul "Un nor în pantaloni" la o poezie de angajare politică radicală, denunţă cu plasticitate antinomiile, care pot să fie surprinse la confratele său, observînd că Esenin, dacă ține pe de o parte să se proclame "bolșevic", face pe de alta, în esența operei date de el, "apologia vacii", însă "nu a unei vaci producătoare de lapte, ci a unei vaci-simbol, vacă ce-și înfige coamele în locomotivă". Cîteva din ultimele poezii ale lui Esenin, ne gîndim la acelea grupate în ciclul "Moscova cîrciumărească", reflectă din plin, cu o expresivitate brutală, procesul de dezechilibrare a autorului, din epoca premergătoare sinuciderii sale. Ne găsim în fața unor versuri de beție, cu mișcări de umoare specific slave, caracterizîndu-se printr-o atmosferă de tristețe exasperată, care ni se comunică sugestiv, cu un patetism haotic:

Zi măi, zi! Fi-ți-ar chitara a dracului,
Degetele tale joacă pe ca ca dinţii daracului.
Aș vrea să mă înnec în acest năduf.
Amicul meu, amicul meu, uf,
Nu te mai uita la brățările ei,
La mătasea rochiei, la cercei,

La acestă femeie am căutat fericire
Și am aflat negură, pieire.
Nu știam că dragostea e molimă, huidumă.
Nu știam că dragostea e ciumă.
A venit spre mine, m-a privit
Și m-a înnebunit.
Cîntă prietene, să-mi aduc aminte
De viața dusă mai înainte.
Las-o să sărute cine-o vrea
E tîrfă și e draga mea
Mai stai! Mai stai! N-o înjur, o chem,
Și n-o blestem.
Hai dă-mi chitara.
Vreau pe coardă groasă
Să cînt despre viața-mi furtunoasă.
S-a spart cupola verde a vieții mele.

(trad. dc Zaharia Stancu)

Esenin, alături de teribilistul Șerșenvici, apare în literatura rusă a epocii de la 1919 ca inițiatorul curentului "imaginist", curent de avangardă care proclamă necesitatea cultivării imaginii în sine, fără nici un fel de preocupări de conţinut, datorită faptului că acesta din urmă este considerat ca un "apendice cecal al artei". Dacă pe alţii așa-zisul "imaginism" îi duce la un malism abstrus, nu același lucru se întîmplă și cu Esenin la care expresia metaforică denotă totdeauna o organicitate greu de contestat. Oricît de senzaționale pot să apară adesea, sub raportul inventivității asociative, manifestările imagismului eseninian sînt departe de a constitui un act de

exhibiționism formalist, lăsînd mai degrabă impresia că țin de o viziune animistă a lucrurilor, cum avem cazul în folclor. În stilul comunicării lirice, de o spontaneitate cuceritoare, se simte la Esenin o energic frustă de neobarbar.

Dintre marii poeţi europeni din prima jumătate a secolului al XX-lea, Esenin pe de o parte și Rilke pe de alta sînt acei din a căror operă se traduce la noi cu mai multă asiduitate și fervoare. Primul, care îl face cunoscut pe Esenin în tara noastră, pare să fie Ion Buzdugan, pe care îl găsim în "Antologia poeților de azi" (1925) de Ion Pillat și Perpessicius, figurînd și cu ceva tradus din poetul rus: "Herghelиile".

În 1928, Lucian Blaga publică în revista "Gîndirea" traducerea a două poezii din opera lui Esenin: "Cîntecul cîinelui" și "Tot ce trăiește poartă semn". Trebuie să recunoaștem lui Zaharia Stancu meritul încetățenirii depline a lui Esenin în limba română. Volumul său de "Tălmăciri din Serghei Esenin" (1934), cuprinzînd douăzeci și opt de poezii, îl reprezintă pe poetul rus într-un sens plenar, de la "Sînt ultimul poet al satului" la " Vulpea" sau "Vaca," de la "Spovedania unui huligan" la "Mi s-a urît trăind", de la "Noi, generația victoriei leniniste" la "Ana Sneghina", de la "Inonia" la "Moscova cîrciumărească". Fără să știe limba lui Esenin, ajutat doar de indicațiile a doi prieteni ruși, Zaharia Stancu izbutește totuși să intuiască spiritul originalului ca nimeni altul, realizînd echivalențe cu o valoare de eveniment literar, cum nu s-a mai întîmplat la noi decît în cazul traducerilor lui Al. A. Philippide din Rilke. în 1937, George Lesnea, bun

cunoscător al limbii ruse, vine la rîndul său cu un volum de "Poeme" din Esenin, prefațat călduros de Ionel Teodoreanu, mare admirator al poetului rus. Ne găsim în fața unei culegeri de șaizeci și două de poezii, din care două mai fuseseră traduse de Lucian Blaga, iar treisprezece de Zaharia Stancu. Într-o ediție nouă, publicată în 19S7, același volum este amplificat cu alte unsprezece bucăți, între care se numără și lungul poem istoric, cu suflu revoluționar, "Pugaciov", tradus pentru prima oară. Versiunea lui George Lesnea, remarcabilă în fluența ei melodică, ne dă însă un Esenin mai puțin răscolitor decît acel real. Un Esenin mai temperat, uneori chiar ușor eduleorat. Dintre traducerile sporadice, întreprinse mai recent, trebuie semnalate acelea ale lui Ioanichie Olteanu ("Ceaslovul satelor" și "Stanțe" apar pentru prima oară în limba noastră), din numărul închinat lui Esenin de revista "Secolul 20" în 1965, cu prilejul aniversării a șaptezeci de ani de la nașterea sa.

Interesul manifestat în România pentru poezia lui Esenin are să atragă de la început atenția criticii literare. Recenzînd volumul de traduceri al lui George Lesnea, în "Adevărul literar și artistic" din 1937, G. Călinescu găsește prilejul să observe că "favoarea de care se bucură Esenin" în epocă, la unii dintre tinerii noștri poeți veniți de la țară, într-o "lume obosită de estetisme excesive, de purisme", se explică între altele și prin aceea că marele autor rus atît de sincer autobiografic în "vaietul dezrădăcinării" din versurile sale se întîmplă să consume cu modul lor propriu de a se exprima în poezie, fiind totodată în măsură să le

servească drept: "contraargument" că poți să fii "modern" neabstractizîndu-ți lirismul. Criticul merge chiar pînă la a vorbi despre "o înrudire de temperamente etnice". Pentru el, Esenin este "un spirit direct, reprezentînd cu geniu o "poezie a impulsiunii, fără mijlocirea cărții" . Menționăm în subsidiar că G. Călinescu, în a sa "Istoric a literaturii române", are să grupeze pe George Lesnea, Virgil Carianopol și Vladimir Cavarnali într-un paragraf cu titlul "Eseniniștii"

Propunîndu-și să adîncească lucrurile, Șerban Cioculescu publică în "Revista Fundațiilor Regale" din 1937 un studiu de amploare "Serghei Esenin și lirica noastră tînără", în care ia în dezbatere cazul poetului rus, cu toate implicațiile sale. După ce face portretul moral al lui Esenin, criticul trece la analiza traducerilor lui Zaharia Stancu și George Lesnea, pentru a încerca la urmă să identifice unele influențe în versurile unor poeți ca Virgil Carianopol și N. Crevedia. Caracterizarea generală, pe care o dă în concluzie Șerban Cioculescu, trebuie reţinută ca esențială: "Esenin a fost un adolescent de geniu, în dureroasă criză de creștere... Nu era puțin lucru să vii, într-o literatură căreia nu-i lipseau poeții naturii, să descoperi parcă o nouă natură, mai reală, mai directă, ridicată la poezie printr-un accent nou... Demonismul individualist al poetului, care nu suferă nici o constrîngere socială, este umanizat prin nevoia permanentă de a se simţi acasă. Niciodată în literatura rusă dezrădăcinarea nu a dat o asemenea rupere de echilibru interior... Esenin este un temperament clocotitor, un vulcan în erupție, care consumă din propria sa substanță și se mistuie arzînd,

dar este și un mare poet al amintirii, care reflectă peisajul moral slav al nostalgiei" . Într-un articol apărut în "Revista Fundațiilor Regale" din 1938, în care comentează traducerile lui Emil Gulian din poezia lui Edgar Poe, Vladimir Streinu pomenește la un moment dat, ca de o performantă similară sub raportul reușitei, de transpunerea în limba română a lui Esenin, din versiunea lui Zaharia Stancu. Constatînd cu acest prilej că este vorba de "o poezie nemaîntîlnită", despre care ar scrie cîndva "cu o reală plăcere, criticul se mărginește a sublinia că se găsește în cuprinsul ci "o vitalitate mujică, urnită greu de lîngă țarină, dar aruncată apoi cu toată vigoarea către idealul social al uzinelor de pe Nipru, pentru a recădea elegiac pe stepa moștenească lîngă izbă". Treizeci de ani mai tîrziu, întîmplîndu-se să facă în "Luceafărul" un medalion lui Esenin, îl vedem pe Vladimir Streinu că își realizează în sfîrșit dorința de a se pronunța asupra "explozivului" poet rus."... Scrisul lui Esenin este, cum îi era și viaţa, un act patetic neîntrerupt. Violența imaginilor nu se deosebește de violența momentelor biografice. Complexul unei îndărătnicii afective pentru formele rurale de viață, anterioare revoluției, și aspirația contrară, deși concomitentă, la tipul urban al noii societăţi proletare, despică în două conștiința poetului."

Demostene Botez publică în cuprinsul unui volum de versuri din 1934, adică tocmai atunci cînd Esenin apare la noi tradus de Zaharia Stancu, o "Scrisoare pentru Serghei Esenin", consemnînd nedumerirea sa faţă de modul cum poetul rus, care a avut "delirul

vieții" ca nimeni altul, a putut să moară cum a murit:

Serghei Esenin,
Aș vrea să te întreb cum ai avut puterea
Să treci "dincolo",
Cînd ai iubit așa de mult
Iarba, pădurea și pămîntul,
Aș vrea să mă înveți a muri.

Cîţiva poeți din tînăra generație a epocii dintre 1934 și 1940 sînt de-a dreptul fascinați de destinul lui Esenin. Așa se întîmplă cu Virgil Carianopol, pe care îl vedem întruna din cele mai bune poezii ale sale, intitulată chiar "Esenin" substituindu-se poetului rus, în a cărui manieră se exprimă cu un mimetism admirabil:

Ce știu eu de dragoste,
Eu care m-am născut din război,
Eu care n-am învățat decît să-njur,
Și să dorm cu stelele în gunoi?

Nu, eu n-am avut pe nimeni,
Femeia mea este mizeria.
Sărut în vis vacile care rumegă viitorul
Și părul mamei, alb ca Siberia.

Poate și eu am plîns, poate și eu m-am rugat
Dar astăzi, cui să spun, la cine să mă închin,
Cînd toamna se sprijină pe aracii goi
Beată de vin?

În același sens, trebuie amintit cazul Madeleinei Andronescu. În "Ehei", un poem demn de a figura în antologii, autoarea îl cîntă pe Esenin cu un elan în ton și o plasticitate în imagini, care se aplică uimitor de bine la obiect:

Stihuia cum asuzi sărat
Cînd tragi la vîsle, șficuit de soarele turbat.
Duhnea de viaţă ca de băutură.
Încă de pe cînd era de o șchioapă la părinți în bătătură,
Copilăria lui
A fost cu vînătaie, zgancă și cucui.
A crescut cu plopii înalt în spațiu,
Nu alb de înțelepciune ca un alt Horaţiu,
Ci ca un munte beat,
Pentru întregul lui veleat.
Tot ce i-a fost drag a lăsat și s-a dus
Călcîndu-și inima ca apele, Isus.
Pașii lui au trecut strîmbi peste Rusia
Împleticindu-și pribegia și cu poezia
Pînă cînd roș de sînge ca toate toamnele și vînătorile lumii
S-a spînzurat de capătul unei funii
Și s-a fost dus,
Ca o trombă, drept în sus.
A încăput el în cerul lui Dumnezeu?
Tare greu! Tare greu!

Neputîndu-se împăca cu starea de anemie a poeziei timpului ei, în care toate versurile i se par "suave și

diafane" ajunse "un fel de batiste în mîna fetelor cu toane triste", Madeleine Andronescu simte nevoia prezentei regeneratoare a unui poet de factura "cumplitului flăcău" Esenin. Invocarea de la sfîrșitul poemului este deosebit de elocventă:

Trimite-l, Doamne, din nou pe pămînt
Sa ne-aducă viaţă, să ne-aducă vînt,
Cu moartea pe moarte călcînd.
Să-l știu din nou beat
Peste adormitul cîntecelor leac
Ducînd poeziei iarăși un bărbat.

Ehei!
M-auzi tu de-acolo, fărtate Serghei ?

În mica revistă ardeleană "Pagini literare" din 1934, Mihai Beniuc salută într-o recenzie entuziastă volumul de traduceri al lui Zaharia Stancu, plecînd de la constatarea că "sufletul lui Serghei Esenin tremură, se zbate și crește, nestînjenit de versul românesc, cu aceeași vigoare originară ca în Rusia lui". Deși crede că "nu avem cu cine-l asemăna pe genialul mujic în literatura noastră", ţine să adauge că dezrădăcinarea dramatic trăită de poetul rus constituie un caz întîlnit adesea și la noi, unde acei care au părăsit vatra părintească a satului, chiar "dacă n-au reușit să-i exprime atît de duios dorul ca Esenin, cu atît mai profund îl retrăiesc în versurile sale". Nu întîmplător,la aceeași epocă, ne este dat să vedem că Mihai Beniuc îi concepe un poem ca "Tovarășii copilăriei" pe, unul

dintre primele și poate totodată cel mai izbutit din cariera sa lirică, în spiritul "Spovedaniei unui huligan" al lui Esenin. Poetul dezrădăcinat, care umblă pretutindeni neliniștit și protestatar, cu viaţa urlînd în el "ca un lup flămînd", are nostalgia copilăriei legate de matca solului natal, simțind nevoia de a se confrunta cu țăranii care i-au fost cîndva tovarăși de joacă.

Iarna, puneam cîinele în săniuță,
Ca să știe și el ce bine-i să te poarte alții.
Ne era frig numai la nas
Și nu ne păsa de loc de amenințările mamei.
Acum staţi adunaţi lîngă vatră,
Beți, dintr-o singură sticlă, țuica nu prea tare.
Înjurați domnii
Și nu știți cum să vă plătiți dările.
Nici toamnele, nici primăverile de altădată
Nu au lăsat urme în voi,
Cum nu lasă valul ce trece pe un mal de nisip.
Eu numai am păstrat amintirea lor întreagă
Înscrisă în inimă
Ca anii cercuiți
În trunchiul stejarului.

socesul general de mecanizare, la o eliminare a cailor prin forța motrice, s-a găsit un tînăr poet, tot de proveniență rurală, anume Ioan Alexandru, care să ia act de aceasta, cu o înfiorare gravă, într-o "Elegie" ale cărei versuri percutante ne îndreptățește a pune pe autor în paralelă cu Esenin, despre care știm bine, din

cuprinsul operei sale, cît de îndurerat a putut să fie de soarta tragică a cailor în lumea progresului mașinist.

Din cozi s-au făcut bidinele
și-n catedrale perne sub genunchi;
din copite clei pentru lipit afișe.
Și căsăpiți - cadavrele la porci ce-i mestecau
cu poftă-ngrozitoare.

S-au scris și cîntece frumoase despre cai,
cum trec spre abatoare, slăbănogi,
mînați de floarea-soarelui către apus.

Golul atletic rămas în aer după
prăpădul lor e un fel de laț ce ne
înnădușe pe toți cînd ne ridică luna
capul de pe humă.

ȘTEFAN BITAN

SERGHEI ESENIN,

Editura pentru literatură universală,
București, 1969, p. 148-174

MOSCOVA CÎRCIUMĂREASCĂ

Ne apropiam cu aceasta de renumitele versuri grupate sub titlul "Moscova Cîrciumărească", pe care cu un termen impropriu le-am putea numi cîntece de beție, întrebuințînd anume expresia poetului Miron Radu Paraschivescu, care nu ni se pare a fi fost străin de opera lui Esenin cînd și-a scris cunoscutele sale "Cîntice țigănești".

Într-o discuție cu Erlich, Esenin spunea că în cadrul "Moscovei cîrciumărești" există un adevărat stat, cu trei categorii de cetăţeni: o categorie care bea și

plătește, alta care bea și nu plătește și a treia care se preface că este și ea beată, fiind interesată să pară... și să țină isonul. Mai poate exista și o altă împărțire, precizează poetul: 1. boema "aristocratică", 2. lumpen-proletariatul sau boema parazită și 3. speculanții literari ai boemei, cei care o organizează și trăiesc din beneficiile ei. În fine, tot aici și din aceste împărțiri se vede că Esenin era foarte preocupat de ele - mai există: 1. scriitori, 2. cei care vor să fie sau se cred scriitori și 3. reprezentanții artei rafinate... imaginiștii.

Asupra titlului "Moscova cîrciumărească" la noi - dar și în altă parte - domnește se pare o confuzie. Întîi, cu excepția lui Zaharia Stancu, traducătorii noștri au ocolit titlul ciclului (să-l numim așa, cu un termen impropriu), renunţînd la el. În al doilea rînd, Zaharia Stancu l-a tradus ca un poem, am spune finit sau unitar și, desigur, s-a bazat pe edițiile care au circulat în Uniunea Sovietică la scurtă vreme după moartea lui Esenin, și apoi mulți, prea mulţi ani, cînd opera lui era redusă la un mănunchi de poezii, ce nu-l puteau reprezenta în întregime. Din cele mai multe ediții "Moscova cîrciumărească" lipsea. Era perioada cînd la el în ţară despre Esenin nu se scria în reviste ani în șir nici un rînd. Termenul de derbedeu folosit de Esenin se așternuse peste numele său! "Moscova cîrciumărească" întrunește versuri gîndite de poet separat, în bucăți, încă în vremea poposirii sale peste granițele Rusiei, unde a și scris cîteva din poeziile care compun ciclul. Aceste versuri sînt rezultatul celei de-a "doua vieți" a poetului, cea a crîșmelor, a orelor și zilelor de beție, a ceasurilor bolnave, a clipelor

invadate de însingurare și disperare. Dincolo de faptele autentice din viața poetului, la care se referă aceste versuri, ciclul este înainte de toate o poezie alegorică de adîncă substanță, cuprinzătoare și aluzivă nu numai la stări ciudate din viața poetului, dar și a confraților de generație.

"Moscova cîrciumărească" nu este nici un poem și nici un grup precis de poezii avînd ca supratitlu această denumire. Cine consultă absolut toate edițiile antume din opera poetului, precum și studiile referitoare la această problemă, inclusiv notele la ediția în cinci volume, apărută între anii 1961-1962, cea mai completă din 1925 încoace, se convinge că "Moscova cîrciumărească", înainte de a fi titlul unui ciclu sau al unor versuri separate, a reflectat esența frămîntărilor și căutărilor din ultimii ani ai poetului. "Moscova cîrciumărească" constituie una din preocupările majore din existența sa de poet, una din temele principale ale operei sale, de înaltă ținută artistică, ce străbate epoca anilor de maturitate. Prea mult s-a tăcut despre această temă, trecîndu-se cu vederea peste unul din punctele cheie, necesare pentru înțelegerea operei poetului și de aici, ca prim rezultat, asupra ciclului dăinuie păreri confuze, atît în ceea ce privește tematica lui, cît și asupra autorului din acea perioadă de timp.

Tema subteranei sufletului omenesc din opera lui Esenin se impune a fi studiată ca o unitate, ca un tot inextricabil, deoarece numai luată în întregime această temă își capătă logica, construcția ei arhitectonică și artistică. Așa cum se vorbește de motivele persane ar

trebuie să se vorbească și de motivul "Moscovei cîrciumărești", despre tema acestui ciclu de un lirism tragic ce ocupă în viața poetului un spațiu atît de vast

Pentru prima dată denumirea de "Moskova kabațkaia" o întîlnim în culegerea "Versurilor unui scandalagiu" ("Stihi skandalista"), ca titlu al unui ciclu de versuri din care făceau parte poeziile: "S-a hotărît, da, nu mai sînt întoarceri", "Iar beau aici", "Iar se-mbrîncesc și plîng", "Zi-i, armonică", "Plictis... Plictis..." și "Cîntă-mi, cîntă-mi blestemată chitară". Acesta este ciclul tradus de Zaharia Stancu în românește și despre care cititorul român ar putea crede că constituie întregul ciclu al "Moscovei cîrciumărești". De fapt, aceste versuri pot fi deocamdată grupate într-un poem cu o destul de mare unitate, deși Esenin obișnuia adeseori, cum am mai arătat, să nu-și intituleze versurile și deci fiecare dintre cele patru poezii avea o individualitate aparte. Ciclul luat în întregime poartă în textul original dedicația "Lui Kusikov", poet pe care l-a cunoscut la Berlin în vremea șederii sale peste graniță.

Versurile unui scandalagiu au prefață scrisă de poet, ca un fel de introducere, prin care își informează cititorii că "versurile acestei cărți nu-s noi. Eu am ales ceea ce mi se părea mai caracteristic și ceea ce consider mai bun". În continuare ne dă o informație prețioasă: "Ultimele patru poezii (deși totuși sînt poezii separate! - n.n.) - "Moscova cîrciumărească" - apar pentru prima dată" (Berlin, 1923, martie 20. Serghei Esenin).

Reiese că poetul era adînc preocupat de tema aceasta ce trebuie să-i fi tulburat profund ultimii ani ai

vieții, din moment ce revenea mereu asupra ei, fie cu completări, fie cu explicații ce le considera absolut necesare pentru înțelegerea versurilor incluse aici; faptul este argumentat nu numai de titlu pe care l-a dat și mai tîrziu unor cicluri noi, ci chiar de esența versurilor respective, care înglobează în ele multe din ideile eseniniene din anii maturității sale de creație. După cum remarcă S. Mascean, unul dintre îngrijitorii și comentatorii volumului II din "Opere alese" în cinci volume, ediția 1961/1962, în 1924, în revista imaginiștilor "Hotel pentru o călătorie în frumos" (nr. 1, 1924), Esenin grupează sub titlul "Moscova cîrciumărească" poeziile: "S-a hotărît, da, nu mai sînt întoarceri", "Mi-a mai rămas o sigură dorință", și "Așa obosit n-am fost niciodată", în aceeași ani, 1924, Esenin tipărește un volum de versuri intitulat "Moscova cîrciumărească", compus din șaisprezece poezii scrise între anii 1921-1924, deci, considerăm noi, ani în care l-a interesat tema, perioada de timp cea mai apropiată de subiectul versurilor respective, deși în unele cazuri sîntem tentați să credem că ideea este mult mai veche și poate fi urmărită pînă în anii de adolescentă a poetului. În cadrul acestui volum sînt tipărite în întregime versurile scrise de poet pentru actrița Avgusta Miklașevskaia, grupate într-un ciclu separat, intitulat "Dragostea unui derbedeu". De fapt, "Moscova cîrciumărească", volum separat, cuprinde patru părți: 1. "Versuri introductive la Moscova cîrciumărească"; 2. "Moscova cîrciumărească"; 3. "Dragostea unui derbedeu"; 4. "Versuri scrise ca încheiere".

Tot în anul 1924, de data aceasta în decembrie,

"Moscova cîrciumărească" apare ca titlul unui ciclu din volumul "Versuri", ciclu care este compus din cinci poezii: "N-am să încerc să mai mint în van", "S-a hotărît, da, nu mai sînt întoarceri", "Iar beau aici, se-mbrîncesc și plîng", "Fericirea li-e dată celor duri", "Această stradă-mi este cunoscută".

Reiese pe de-o parte că tema "Moscovei cîrciumărești" l-a impresionat profund, preocupîndu-se de ea în decursul cîtorva ani din viată, pe de altă parte, că nu există un singur ciclu de versuri care să poarte la Esenin acest titlu, ciclu care să fi apărut consecvent cu aceleași poezii separate sau în volum, în culegerile antume ale poetului.

Din păcate, neacordîndu-se acestor versuri importanța cuvenită, nici în patria lui, nici aiurea, ele n-au fost studiate îndeajuns, specialiștii, și ei încă destul de puțini, neelucidînd o problemă atît de importantă din opera acestui controversat poet. Flăcăul acesta din Riazan a venit printre poeții din lumea îndepărtată a satului, aducînd cu el în literatură imagini de o simplitate rar întîlnită, a continuat, e drept, și în plină maturitate poetică să se preocupe în cadrul creației sale de lumea din care a venit, dar nu s-a oprit aici. Privită în complexitatea și evoluția ei, de la surprinderea formelor primare ale vieții din care a descins și pînă la încercările anxioase de a descifra tainele sufletului complicat al omului sfîșiat de întrebări, opera lui Esenin ne pune în față un poet modern, care se încadrează în complexul culturii europene. Greșeala care s-a făcut cu ani în urmă, cînd versurile "Moscovei cîrciumărești" erau socotite

decadente și chiar dușmănoase, a dus la izolarea acestor capodopere de restul operei poetului, la fragmentarea creației sale poetice și, de aici, la falsa apreciere a locului ocupat de Esenin în poezia modernă. În această nestudiere a operei complete a poetului vedem noi reducerea - de către cei mai mulţi critici și scriitori - a poetului Esenin la denumirea de simplu poet al satului. Faptul a avut urmări și pe planul general al literaturii universale. Necirculația operei complete a lui Esenin a dat impresia unui poet "neîmplinit", ceea ce a făcut ca editurile străine să-l includă foarte tîrziu, de abia în zilele noastre, printre marii poeți contemporani.

În ceea ce ne privește, bazîndu-ne pe o studiere atentă a versurilor pe care cu o ocazie sau alta Esenin le-a grupat într-un ciclu purtînd numele de "Moscova cîrciumărească", credem că ele ar trebui adunate într-un singur ciclu sub aceeași denumire și studiate împreună. Am ajuns la această concluzie constatînd că, deși se observă diferenţele de tonalitate, poate uneori chiar de concepție între versurile publicate sub această denumire la începutul perioadei de timp cînd a fost preocupat de ideea aceasta, și cele din ultima perioadă, adică a anului 1924, asemănările dintre ele sînt mult mai mari. Avem convingerea că dacă lui Esenin i-ar fi rămas timp să-și publice operele complete, la care a visat de atîtea ori în viață, mai devreme sau mai tîrziu poetul însuși și-ar fi grupat un mai mare număr de poezii sub titlu de "Moscova cîrciumărească". Mai mult chiar oscilațiile continui ale poetului, ce-și grupa sub acest titlu cînd unele cînd

altele dintre versurile sale asemănătoare ca factură, demonstrează că există mai multe poezii, chiar dacă Esenin n-a apucat să le denumească așa, care ar putea fi încadrate în "Moscova cîrciumărească". Nu stricta denumire semantică a ciclului interesează aici, care de fapt a fost una din cauzele neglijării voite de către criticii dintr-o anumită perioadă de timp, cît motivele centrale, dominante ale acestor versuri. De fapt titlul este simbolic și nu trebuie interpretat, așa cum s-a făcut, la modul direct, dînd noțiunii sensurile ei peiorative. Nu-i vorba aici decît de o mare plasticitate a cuvîntului, de un atribut pe care poetul l-a găsit nimerit pentru a defini nu un fapt exterior, așa cum s-a crezut, cît o stare, idee ce vizează laturi majore, sensuri mult mai adînci ale vieții decît încercările unui "chefliu" de a filozofa.

Pentru valorificarea motivului ce stă la baza ciclului și repunerea lui în circulație se cere o analiză amănunțită, dar mai înainte este probabil necesar să se spulbere ideea de loc fundamentată că "Moscova cîrciumărească" ar fi rezultatul îndoielilor poetului în puterea sovietică, dovada rezervelor ce le avea față de realizările majore ale epocii.

Asemenea idei evident că au stînjenit cercetarea mai amplă a operei poetului. Pînă și în 1960 un critic de sensibilitatea lui I. Naumov, care are merite incontestabile în repunerea în circulație a operei lui Esenin, rămîne totuși tributar unor mai vechi concepții, susținînd, la pagina 209 a cărții sale despre Esenin, că "Moscova cîrciumărească" se remarcă printr-o stare chinuitoare a poetului, ce trăia atunci o adîncă criză

spirituală, ca urmare a unei dualități a poetului care încă n-a fost în stare să înțeleagă caracterul și conținutul noii epoci. Conform aceleiași păreri, "situația s-a răsfrînt asupra stării poetului, gîndurile pesimiste imprimîndu-se în acel timp asupra liricii de dragoste a poetului". Și, spre exemplificare, se citează tulburătorul cîntec de dragoste: "Zi, măi, zi. Fi-ți-ar chitara a dracului". Pentru ca să demonstreze de cît pesimism este în stare poetul în dragoste, în urma concepției sale greșite, citează din cîntecul amintit următoarele rînduri, pe care le transcriem în traducerea lui Zaharia Stancu:

"Zi măi, zi. Fi-ți-ar chitara a dracului
Degetele tale joacă pe ea ca dinții dracului.
Aș vrea să mă înec în acest năduf.
Amicul meu, amicul meu, uf,
Nu te mai uita la brăţările ei,
La mătasea rochiei, la cercei,
La această femeie am căutat fericire
Și am aflat negură, pieire.
Nu știam că dragostea e molimă, huidumă,
Nu știam că dragostea e ciumă.
A venit spre mine, m-a privit,
Și m-a înnebunit.
Cîntă, prietene, să-mi aduc aminte,
De viața dusă mai înainte,
Las-o să o sărute cine-o vrea
E tîrfă și e draga mea."

Criticul n-a citat din poezie nici jumătate textul. Ar

mai fi trebuit să amintească măcar următoarele cuvinte, care merg mai departe cu mărturisirea:

"Hai, dă-mi chitara. Vreau pe coarda groasă
Să cînt despre viața-mi furtunoasă...
S-a spart cupola verde a vieții mele.
Inima mea acum e o desagă
Cu visuri mari de aur și cu stele..."

Oricît am vrea, nu găsim nicăieri dovada pesimismului irevocabil al poetului și încă unul datorat strîmtelor lui concepții politice sau îndoielilor... îndoielile în dragoste, într-o dragoste care crezuse că-l va face fericit sînt de natură cu totul subiectivă.

Dar, după cum știm, Esenin n-a trăit drama neputinței de a înțelege rostul puterii sovietice.

Cine altul și-a mărturisit cu mîndrie în fața contrarevoluționarilor transfugi dragostea față de Rusia nouă, așa cum a făcut Esenin în Franța sau Germania? E posibil ca și Esenin să fi trăit vreodată sentimentul îndoielilor în dragoste, dar asta, cu totul independent de eventualele lui îndoieli sau nemulțumiri cu privire la rezolvarea unor probleme de ordin social, pe care să zicem că el ca poet le vedea puțin diferit.

Surghiunurile și urmăririle de către regimul țarist nu l-au oprit pe Pușkin să scrie bunăoară excelentele sale versuri de dragoste.

Nu este în intenția noastră "reabilitarea" poeziei de dragoste și cea a omului însingurat din opera lui Esenin. Simpla parcurgere a unor versuri din cartea pe

care ne-o imaginăm cu acest titlu va fi de ajuns să ne convingă și să ne tulbure cele mai ascunse fibre ale conștiinței și sufletului.

Aici, mai mult ca oriunde, se dovedește adevărul afirmației lui Gorki, și anume acela de a fi "fost creat de natură ca un organ de simțire și de poezie", "un instrument al poeziei...".

"Moscova cîrciumărească" este în fond tot o spovedanie, o mărturisire dureroasă prin adevărul ce-l conține, rezultatul unei profunde cunoașteri a vieții. Ideea de început a acestor versuri, a temei ce avea să se prelungească în decursul întregii sale activități poetice, după cît se parc i-a venit poetului pe cînd se găsea în străinătate, la Berlin. Acolo, mai mult decît în patrie, Eseoin a putut trăi însingurarea omului, tragedia credinciosului ce și-a omorît în suflet toți dumnezeii, asemeni existențialiștilor, și nemaiștiind ce să pună în loc, s-a pomenit dintr-o dată cu sufletul gol în fața universului. Dorul de țară venea să completeze la maximum drama eului și neputința împlinirii lui, se adăuga, suprapunîndu-se ca ultimului din infinitele straturi ale conștiinței. Distanța kilometrică ce-l despărțea de Rusia se metamorfoza în timp, în cantitate de vreme, de la înălțimea căreia se simțea tentat să aprecieze lumea prefacerilor poporului său. Atmosfera ce i-o creaseră o parte dintre contemporani îl făcuse mai dîrz în a-și urma destinul, mai bătăios pentru ideile la care nu putea renunța. De poporul său nu s-a îndepărtat însă niciodată, i-a dus dorul ori de unde se afla și era gata "să scoată cuțitul" la oricare ar fi îndrăznit să "terfelească" numele poporului său sau

să vorbească necuviincios la adresa realizărilor din Rusia Pe de altă parte, devenise cu fiecare zi tot mai sensibil și mai receptiv la toate durerile semenilor. Departe de patrie, în mijlocul unei lumi ce-i repugna, mai ales că se simțea tot timpul "înconjurat" de transfugi, Esenin se simțea rupt de adevărata lui lume și s-a pomenit dintr-o dală căzut în "subterană". Chinuit de nu știu ce demon, i se părea că nu-și mai poale împlini "sorocul" decît în "vălmășagul crîșmelor", căutîndu-și alinare printre borfași și prostituate, adică după părerea lui, printre alți năpăstuiți de soartă, pe care istoria i-a azvîrlit în groapa comună!

Esenin n-a ales la întîmplare crîșma, și aceasta nu constituie pentru poezia lui un simplu decor. Pentru poetul rus, căutarea eroului tocmai în mediul crîșmelor, însemnează un simbol. Să ne amintim că scriitorul lui preferat, Dostoievski, în cele mai cruciale momente din viața eroilor săi și-i trimitea la cîrciume, unde îi transforma într-un fel de rezoneuri, ce filozofau asupra lumii și vieții. Clasică este în această privință întîlnirea cu Raskolnikov cu Marmeladov, într-o cîrciumă, în urma cărei întîlniri primul se hotărăște pentru crimă. Se poate observa că la Dostoievski procedeul este extrem de specific și destul de frecvent. Oamenii lui Dostoievski ajung la "filozofia cîrciumei" și a bețivului numai după ce au încercat destule alte căi și nereușita îi poartă spre asemenea locuri.

Asemeni eroilor lui Dostoievski, eroii lirici, oamenii ce populează crîșmele din versurile sale și în special cei din "Moscova cîrciumărească", sînt de cele mai

multe ori singuri, apăsați de o "tristețe galbenă" - de remarcat că la Esenin pînă și stările sufletești au culoare (iarăși ca la Rimbaud, ce ajunsese să-și coloreze... vocalele; în altă parte la Esenin, "Fericirea albastră cu miros de lună"); devin gînditori, scrutîndu-și destinele care-i subjugă, îi domină și îi împing spre neființă, în poezia "Iar beau, aici, iar se-mbrîncesc și plîng", a doua din cadrul ciclului de patru poezii grupate sub titlul "Moscova cîrciumărească", al cărei prim rînd în traducerea lui Zaharia Stancu din care vom cita sună: "Oamenii beau, se bat și plîng", ceea ce estompează o parte din atmosfera "bătăioasă" a poeziei, apar cu predilecție oameni ce populează cîrciumile Moscovei, dar faptul poate fi foarte bine generalizat, și credem că aceasta a fost intenția poetului, oameni ce se tîrguie cu frunțile în palme, își descoperă o tristețe nebănuită cauzală de fapte uneori greu inexplicabile, sînt deznădăjduiți și dezorientați numai în aparență de neînțelegerea în întregime a transformărilor structurale din Rusia, în realitate de neînțelegerea transformărilor din propriile suflete, de gîndurile ce îi copleșesc, de durerile fiecărui om în parte, de faptul că "nimeni nu ajută nimănui", cum credea și Esenin o vreme.

Pînă și "armonistul" pus acolo să înveselească spiritele, și el "Suspină galben, trist, șotîng":

"Își blesteamă norocu-n trezie
Și-mi amintește de vechea Rusie."

Poetul descinde în lumea aceasta, unde oamenii au

venit să-și adoarmă pentru o clipă simțirile obosite:

"Și eu, și eu cu capul în jos
Îmi torn vin peste față, slinos,
Gîndul să-mi adoarmă sub tîmplă,
Să nu știu ce mai mi se-ntîmplă"

El are impresia că surprinde un anume specific cînd declară că:

"Rușii sînt veseli, chiuie, cîntă,
Și sorb basamacul de-l zvîntă."

Dincolo de aparențe oamenii poartă în minte gînduri ciudate, invadate de fapte nespuse, procese de conștiință, greșeli nemărturisite, care în ceasuri de beție, în vălmășagul crîșmei li se bat nevolnic sub tîmple:

"Armonistul cu chip de tătar
Cîntă de Volga, de Ceka, arar,
Și-n privirile lui de nebun
Fulgeră gînduri ce nu se mai spun."

Poetul simte că ceva s-a prăbușit în străfundurile ființei lui, ceva pe care deocamdată îl definește destul de metaforic: "albastrul mai și iunie-albăstrui". Omul acestor versuri trăiește sub apăsarea țipătului armonicii, la care cîntă unul ce-și tratează cu spirt sifilisul contractat în stepele Asiei:

"Armonistul se caută cu spirt, cu prize,

De sfrînția luată în stepele chirchize."

întreaga natură, dar mai ales rîurile și arborii iau parte directă la bețiile omului, apele devenind "repezi ca spirtul", plopii clătinîndu-se ca beți, cuvintele devenind și ele migratoare, ca în poeziile lui Saint-John Perse, despărțindu-se în silabe pentru a da naștere unor sensuri noi, sau pur și simplu pentru a reedita cunvîntul-hidră cu mai multe sensuri, așa cum l-a definit Mallarmé.

Din combinațiile de cuvinte, din imaginile care uneori se "clatină" parcă și ele de atîta beție, din vorbele pe care și le spun oamenii, dar mai ales le întrebuințează poetul, s-ar putea crede foarte ușor că Esenin le-a compus în stare de beție. Realitatea este că Esenin n-a scris nici un rînd decît în stare de completă trezie. Poetul a intuit cu o precizie halucinantă clipele de devastare sufletească a timpului beției, intrînd în analiza acestui "timp".

Cel mai amar și cel mai dur dintre toate cîntecele "de beție" ale lui Esenin, cîntece ce compun ciclul, pare a fi pe bună dreptate: "Zi, armonică! Plictiseala nu se ascunde", care în original sună mai trist: "Zi-i, armonică. Plictis, plictis..."

Aici cuvintele par izvorîte din adîncuri triste, neumblate încă din depărtarea orelor tîrzii și a zvonului de clopot în noapte. Par a fi cele dintîi cuvinte inventate de oameni: de aceea uneori pot părea mai dure, pot fi considerate "obscene", și cuvintele ca versurile, pot fi date în judecată ca operele lui Baudelaire, Flaubert sau Joyce, dar nu poate fi negată

sinceritatea lor. Cel mai rusesc dintre instrumente este chemat să intoneze un fel de "durere rusească", fără margini și necuprinsă ca stepele Rusiei sale dragi. "Zi, armonică! plictiseala nu se ascunde/Degetele armonistului curg unde". În atmosfera pe care și-o crease sau la care se gîndise mai înainte, "cei mai buni prieteni ai poeților", din vremea pe cînd era imagist convins sînt chemați acum să întovărășească durerea; în preajma lor să-și poată face marea confesiune. Prostituatele în concepția poetului reprezintă oamenii de la marginea societății, ajunse aici fiecare din motive diferite, povestea fiecăreia însumînd o dramă, în general vorbind, din toate amintirile despre poet, reiese că Esenin n-a frecventat decît cu rare excepții localuri rău famate. însă faţă de tagma celor ce populau asemenea locuri Esenin avea un sentiment aparte, dureros de trist, greu de definit, un fel de strîngere de inimă ce nu-l părăsea ușor. În ciclul "Moscovei cîrciumărești" poetul și-a reamintit de "vechile lui cititoare" și tocmai în preajma lor își macină tristețea:

"Bea cu mine, cățea parșivă,
Bea cu mine, cățea guralivă.
Toți te-au iubit,
Toţi te-au stîlcit,
Toți te-au mînjit.
Ce te uiţi cu albăstrelele tale ca florile..."

Oare în cuvintele de mai sus nu putem descifra foarte multe puncte comune dintre poet și partenera

de discuție? În acest caz, întreaga Moscovă cîrciumărească nu reprezintă cumva un simbol în opera lui Esenin? Și el a fost iubit și huiduit de aceiași prieteni! După o înșiruire de apostrofe dintre cele mai dure, strofa de final susține și oarecum contrastează cu întregul conținut al poemului. De unde în prima parte el mărturisește că "dintre cele ca tine nu ești cea dintîi pe care o mîngîie" și constată că "e dureros ce fac și sfidător/Dar pentru asta n-o să mor", în final se regăsește, nu se mai poate minți și trebuie să strige adevărul cu aceeași putere cu care și-a mărturisit plictisul:

"E vremea să mă fac mai rece
Cu haita voastră ce mereu petrece..."

pentru ca ultimele două versuri să se transforme într-o adevărată rugăciune de bețiv, sinceră și mergînd pînă la implorare:

"Draga mea... draga mea... uite, plîng , scîncesc,
Iartă-mă... iartă-mă... le iubesc..."

în original, ritmul poemului este de-a dreptul îndrăcit, bazîndu-se pe cîntecul popular rus, dar fiind puțin modificat, rîndul lărgindu-se parcă anume ca să poată încăpea în el mai multă durere.

La prima vedere, ciclul pare a fi o inedită poveste de dragoste pierdută: ceasuri de singurătate irosite în zadar, doruri înecate în fîntîna neliniștii, ulițe întortocheate, labirinturi. În realitate, dincolo de tema

dragostei, de povestea unui dor neîmplinit, "Moscova cîrciumărească" este o tulburătoare spovedanie a omului neliniștit de propriul destin, este un imens semn de întrebare semănat în sufletul omului într-o epocă de mari frămîntări, o încercare disperată în cele din urmă de a cuprinde în formele poeziei condiția umană a veacului său.

Versurile sînt impregnate de atmosfera aceleiași triste ți întîlnite la Villon; aceleași cuvinte baudelairiene sau spuse de Rimbaud cu seninătatea adolescentului ce nu se sfiește de nimic pentru a se mărturisi în fața confraților.

Tema versurilor nu este nouă; ea poate fi întîlnită de-a lungul epocilor la o întreagă serie de poeți. Dar motivele care domină întreaga atmosferă țin de structura intimă a poetului, au mult inedit în componența lor, păstrînd în esență tonul agresiv și nota melancolică.

Prima dintre poeziile grupate în ciclul "Moscovei cîrciumărești", din perioada berlineză a vieții sale, are ca prim vers ce ar putea forma titlul poeziei, cuvinte de o totală resemnare, cuprinzînd în ele ultimele rezultate ale experienței sale de viață și probabil poetice: "S-a hotărît, da, nu mai sînt întoarceri" (La Zaharia Stancu, din traducerea căruia citățm: "S-a hotărît pentru totdeauna").

Făcînd bilanțul plecărilor sale din sat, într-un moment cînd era de fapt plecat și din Rusia, poetul își dă seama că totul în jur se schimbă, că natura însăși ia parte la aceste plecări, lumea animalelor și a plantelor devenind alta, mai aproape de moarte cum este și el,

de pământul în care se vor întoarce împreună:

"N-o să mai răsune din frunziș aripat
Plopul deasupra mea legat,
Căsuţa fără mine s-a gîrbovit.
Dulăul bătrîn a căzut și-a murit.
Pe ulițele aceste întortocheate
M-a ursit Dumnezeu să mor, poate."

"Acțiunea" poemului se petrece la Moscova. Poetul își descrie viața, cu ritmul ei ce aluneca văzînd cu ochii spre afunduri, alunecare pe care în ultimul timp o trăia în flecare noapte, ca o repetiție a ceea ce va urma în final:

"Aici, noaptea, cînd luna luminoasă,
Cînd luminează dracu știe cum și visează,
Spre cîrciuma de sub pămînt.
E zgomot și gălăgie în această vizuină
Și eu, de seara pînă se face lumină
Citesc versuri curvelor cu miros de pudră și mirt
Și cu tîlharii beau spirt.
Inima îmi bate din ce în ce mai des,
Vorbesc încîlcit, abia înțeles".

în final întreaga atmosferă se schimbă pe nesimțite, poetul uitînd pentru o clipă de cele petrecute pînă acum își revizuiește în ultimul moment părerile; de remarcat că și aici Escnin se socotește asemeni "lor", pornind pe drumul pierzaniei de unde nu mai sînt întoarceri; peste toate acestea domnește sentimentul

resemnării, pe care-l accentuează prin reveniri continue:

"Sînt ca și voi un om pierdut, uitat,
Nu mă voi mai întoarce de unde am plecat,
Căsuța fără mine s-a gîrbovit,
Dulăul bătrîn a căzut și-a murit.
Pesemne, pe ulițele Moscovei, sub cer,
M-a ursit Dumnezeu să pier."

Clipele de dăruire totală subteranului cîrciumelor, de uitare de sine, se amestecă în cadrul ciclului "Moscovei cîrciumărcști", mai precis în volumul cu același titlu, cu calde ceasuri de aducere-aminte a satului natal, a casei părintești, cu întreaga atmosferă ce i se degajă în suflet în preajma acestor amintiri. Trecerea de la o lume la alta se face rapid, ca într-o secvență cinematografică, și distonează numai în aparență; pentru că, în fond, amintirea satului și a casei părintești se integrează organic în viziunea "Moscovei cîrciumărești", avînd rolul de a prezenta în paralel cele două lumi. De reținut că, aproape totdeauna cînd Esenin evocă lumea locurilor natale, el și le închipuie nu așa cum le-a lăsat, ci așa cum trebuie să fie astăzi, îmbătrînite și în paragină:

Cunosc o hudicioară pe care o fîntînă,
Cunosc o casă scundă cu hornul la mijloc.
Văd vinetele paie din streașina bătrînă,
Surpate peste geamul clipit din loc în loc.

Mai întotdeauna cînd poetul vrea să-și reprezinte o parte din viață, descrie un moment din lumea copilăriei, imaginîndu-și-o - în funcție de intenția prezentă - prosperă sau părăginită, luminată de razele soarelui sau umbrită de anii care s-au așternut peste viața lui.

Acum, în mijlocul lumii orașului obositor în care îi este ursit să-și petreacă viața, poetul folosește amintirea anilor de altădată nu numai ca un contrast, cum obișnuia, ci ca o dureroasă chemare spre lumea liniștită și caldă a copilăriei.

"Iubesc această casă și liniștea ce-o scaldă,
Aud și-acum cum grinda din crăpături trosnea,
Cînd soba c-o ciudată sălbăticie caldă
În nopțile ploioase să urle începea."

Focul din sobă își avea viața lui, strîns legată de cea a oamenilor, și se prelingea gemînd, prevestind parcă ceva amenințător; încă pe atunci soba:

"Gemea neostenită, bocea gîfîitoare,
De parcă mort pe masă sta careva din noi."

Dorința poetului de a se reîntoarce în lumea amintirii este dominată de melancoliile locurilor care-l înțelegeau mai bine, în care - după toate probabilitățile - nu se mai poate întoarce, pentru că și-a tăiat demult toate legăturile cu ea, nemairămînîndu-i decît să-și ia rămas bun și să privească cu tristețe în urma anilor:

"Cunosc acele locuri unde mă pot pricepe,
Le-am străbătut cu pasul învîrtoșat de drum.
Acum mi-i dor de somnul nemărginitei stepe
În țara mea geroasă aș vrea să fiu acum.
Dar blînda clipocire s-a stins ca o văpaie,
În fum albastru toate sînt putrede povești.
Spun pace vouă, geamuri și streșini vechi de paie.
Spun pace vouă, cîmpuri și case ţărănești."
(în românește de George Lesnea)

Pretutindeni în cadrul ciclului (sau al volumului), întîlnim un puternic dor de cîntecul ce putea să cuprindă în el dragostea, fericirea, sfîrșitul. Avea obiceiul să-și deschidă mereu vechile răni, chiar dacă trebuia să-și amintească de iubirile neîmplinite: "Ce-i dacă azi ea-l sărută pe altul?" punînd vina pe soarta blestemată și gata să se lupte cu ea la nevoie. În 1923, cu numai doi ani înainte de moarte, are curajul să-i strige sorţii în față: "N-am să mor, prieten drag, niciodată!" În cadrul ciclului își amintește de porecla de scandalagiu și de faptul că faima lui de poet s-a împrăștiat în lume legată de acest epitet; cu autoironia caracteristică, ajunge în cele din urmă la concluzia că nu-i mai rămîne altceva de făcut decît să se poarte ca atare și "să fluiere puternic în degete".

Cunoscîndu-se ca nimeni altul, Esenin înțelege de timpuriu, iar în "Moscova cîrciumărească" poate recunoaște deschis, starea lui - un fel de dedublare care-l stăpînea și pe care o definește excelent în două versuri, pe care încercăm să le traducem:

"Mi-e rușine că am crezut în Tine,
Doamne, și mi-e greu să nu mai cred."
(în românește de Șt. Bitan)

Aici îl recunoaștem pe Esenin în toată complexitatea lui, copleșit de contradicțiile în care se zbătea continuu și care constituiau probabil fondul multora din așa-numitele "ciudățenii eseniniene", greu explicabile altfel. Iată-l, în aceste cuvinte mărturisite cu voce tare și verificate în practica vieții lui, eliberat de tot ceea ce l-ar putea plasa cu o anumită precizie, așa cum s-a încercat, undeva pe orbita vieții sociale contemporane; aceste versuri îl surprind pe linia veșnic oscilantă a omului care crede și reneagă, care se caută mereu...

Pentru prima dată, și nu cu vreo intenție de scuză, Esenin se... trădează, afirmînd un lucru pe care critica literară l-a priceput atît de greu, și anume că:

"Am făcut scandal pe lumea asta
Ca mai viu să ardă flacăra din mine."
(în românește de Șt. Bitan)

Alteori este evidentă dorința de a se înfrăți cu păcatul, pentru ca astfel să fie mai în miezul vieții, mai aproape de toți oamenii, pentru care era gata să moară la nevoie:

"Dacă diavolii s-au cuibărit în suflet
Înseamnă că și îngerii au fost cîndva acolo...
.....
Pentru toate păcatele-mi grele,

Pentru neîncrederi și blestemul lor,
Să mă-mbrace într-o cămașă rusească
Și sub o icoană să mă pună să mor."
(în românește de Șt Bitan)

O dată, într-o convorbire cu un critic literar prieten, Esenin atrăgea atenția asupra unui fapt demn de reținut, la care ne-am referit într-una din paginile anterioare: deși era un liric atît de pur, scrisese pînă atunci foarte puține versuri de dragoste, în înțelesul cel mai bun al cuvîntului. Într-adevăr, e greu de explicat atitudinea aproape "rezervată" a lui Esenin față de această specie a genului. Într-una din poeziile volumului pe care-l discutăm, din ciclul "Dragostea unui derbedeu", Esenin ține să ne mărturisească acest lucru. Sîntem în 1923, epoca bilanțurilor și socotelilor sale cu poezia, cînd își scrie poeziile de dragoste și cînd începe prin a mărturisi:

"Focul vînăt e gonit de vînt,
Zările au uitat să mă mai doară...
De iubire-ntîia oară cînt,
La scandal renunț întîia oară."

Versurile din "Dragostea unui derbedeu" se substituie "Moscovei cîrciumărești"; și totuși ce contrast izbitor între ele și ciclul separat al "Moscovei..." Și iarăși, nu trebuie să vedem în această deosebire dovada neapartenenței lor la aceleași idei; este vorba, mai degrabă, de o situație ambiguă proprie unui Esenin, unui Baudelaire, dar și altora, cea a

oscilațiilor mai frecvente în dragoste, dar întîlnite și pe alte coordonate la unii poeți ai căutărilor, un fel de monedă cu două fețe, care numai împreună formează întregul noțiunii. Tot așa se explică și această duplicitate eseniniană, care mai curînd are menirea de a se completa decît de a contrasta. În poezia amintită, poetul, după ce e gata să renunțe la tot ceea ce l-a făcut "celebru", recunoaște cu aceeași sinceritate că "a fost de toate", dar că în fața dragostei e gata să se transforme:

"Am fost crîng părăginit pc loc
La femei și votcă dam năvală.
Nu-mi mai place azi să beau, să joc,
Să-mi pierd viața fără socoteală."

Sinceritatea versului uimește, răspîndind în jur mireasma dragostei, o putere magnetică, un fluid de care parcă ar fi stăpînit poetul, probabil tocmai pentru că și-a învins patimile din suflet, hotărîndu-se pentru viață și dragoste:

"E de-ajuns să te privesc tăcut,
Să-ți văd ochii plini de tot înaltul,
Ca uitînd întregul tău trecut,
Tu să nu mai poți pleca la altul."

Dragostea din versurile unui derbedeu este de fapt aceea care poate schimba totul, pînă și soarta, care dezarmează... derbedeul. Ideea merită a fi reținută: e un fel de dragoste ce depășește obișnuitul, cu puteri

tămăduitoare, una necunoscută parcă de poet pînă atunci și care-și aștepta de multă vreme cîntărețul în persoana lui Esenin:

"Cîrciumile le-aș uita pe veci,
N-aș mai ști nici versul ce înseamnă,
De-aș atinge aceste braţe reci
Și-al tău păr ca floarea cea de toamnă."

Și ultima strofă repetă condensat ideile întregii poezii, revine asupra mărturisirii de la început, cu scopul de a întări afirmația și de a da veridicitate sentimentului:

"Veșnic te-aș urma pe acest pămînt,
Depărtarea mi-ar părea ușoară...
De iubire-ntîia oară cînt,
La scandal renunț, întîia oară."
(în românește de George Lesnea)

Versurile incluse în ciclul "Dragostea unui derbedeu", scrise pentru actrița Augusta Miklașevskaia, constituie în cadrul "Moscovei cîrciumărești" cele mai frumoase versuri de dragoste ale lui Esenin scrise pentru vreo femeie. Cînd Isadora Duncan a aflat conținutul lor, a "umblat cîteva zile înnebunită de durere, a căutat-o pe Miklașevskaia - după cum ne relatează aceasta din urmă în mărturisirile ei - și, înfruntînd-o, i-a strigat în față: "Aceste versuri atît de tulburătoare nu pot fi scrise pentru tine. Numai două versuri ți se adresează ție și ți

se potrivesc într-adevăr:

"Tot așa de simplă ești ca toate
Cum sînt milioane în Rusia...."

Dintr-un anumit punct de vedere, Isadora parcă ar avea dreptate: versurile dedicate actriței Miklașevskaia nu se puteau referi la ea. Era un fel de răzbunare a poetului pe toate versurile de dragoste pe care le purta în suflet și care rămăseseră, dintr-un motiv sau altul, nescrise încă, era o răzbunare pe toată vremea iubirilor sale pierdute. Prototipul lor nu era o singură femeie, ci - poate - femeia în general, uitată undeva în ținuturile Reazanului și despre care atîta timp n-a mai spus o vorbă.

"Inima ți-am dat-o într-o toană
Și prostește te-am gătit cu vise,
Chipul sever ca de icoană
Atîrna-n Reazan prin paraclise."

Nu încape îndoială că prin aceste cîntece de dragoste poetul se reîntoarce - pentru a cîta oară? - la vremea anilor copilăriei și adolescenței, încercînd de data aceasta să repare din păcatele unor vremuri apuse:

"Cu ocări și cu batjocuri grele
Eu scuipam icoanele frumoase
Și deodată, vezi, scriu, pentru ele,
Umilite cîntece duioase."

După numeroase experiențe Esenin ia hotărîrea supremă de a rămîne totuși... pe pămînt:

"Spre zenit nu vreau să zbor din lume,
Prea-i slab trupul pentru-așa-nălțare."

Sufletul și inima sa au fost iubite de natură și animale, și cu o dragoste atît de mare, încît i se pare imposibilă o dragoste adevărată din partea unui muritor:

"Nu-s sărman, nici mic, nici jalnic mic,
Inima mea toale le pricepe;
Iubit fost-am din copilărie,
De căței și iepele din stepe.
Nu mi-a fost deci dragostea sortită
Pentru tine sau oricare-una;
Sterpei fericiri e zălogită
Inima poetului, nebuna!"

în final, poetul este năpădit de aceeași tristețe ce domină Moscova cîrciumărească și care demonstrează încă o dată că totul nu fusese decît o baltă pe drumul purificării sufletului:

"Mă-ntristez și toamna mă străbate,
Sau ochii cum trăia...
Tot așa de simplă ești ca toate,
Cum sînt milioane în Rusia."

(în românește de George Lesnea)

Vîrstele anului i s-au încrustat în suflet asemeni cercurilor în trunchiul unui copac.

Este vremea toamnei poetului, vremea anilor rodnici, dar și culesul rodniciei și sfîrșitul. În pragul toamnei sale, vechile pasiuni pălesc, e pregătit să-și ia adio pînă și de la "huliganism"...:

"E vremea să ne despărțim".

Sătul de prea multe veri ce i-au ars sufletul, poetul se declară pentru obositoarea vîrstă a toamnei:

"Și mi-a bătut acum la geam
Septembrie cu mîini de sălcii,
Șoptindu-mi să mă gat de drum
Și c-o să vie în curînd..."
(în românește de Șt Bitan)

Rotindu-și privirea transparentă în jur, poetul e pregătit să se împace cu cele multe, "și cu Rusia", care i se pare acum alta; "schimbate sînt și întinsurile și cimitirile". Poezia de dragoste a lui Esenin depășește totdeauna obișnuitul, iubita are contururi de legendă și întreaga natură freamătă, pregătindu-se parcă de ceva înnoitor. Totdeauna flăcăul din Reazan a fost atras de furtunile lăuntrice, dezbaterile interioare ale sufletului; pînă și dragostea la el se substituie aceleiași dorințe:

"Scumpa mea, te-așează lingă mine,
Ochi în ochi să ne-ațintim mai mult,

Vreau, sorbind privirile-ți blajine,
Viscolul simțirii să-l ascult."

Cuvintele de dragoste adresate iubitei au înțelesuri adînci, sfera ideilor fiind continuu lărgită la lumea din jur, la întreaga omenire, la soarta omului și a iubirii:

"Dar demult eu nu mai sînt pe lume,
Luna rătăcind prin țintirim
Ne arată crucile anume,
Că și noi la ele-o să venim.
Că și noi cu vieţile pierdute
Ne vom strămuta sub bălării..."
(în românește de George Lesnea)

Sau aceste rînduri apocaliptice, care seamănă în jur nu numai invitația la dragoste, ci și dezlegarea:

"Arama sălciilor doar
Rămasu-ne-a-n septembrie nouă...
Străine buze-au risipit
Din trupu-ţi tremur și văpaia,
De parcă-n murmur amorțit
Din suflet îmi burează ploaia
Hazlie viaţă fără șir,
A fost, va fi, numai regrete.
Livada pare un cimitir
Și toți mestecenii schelete.
Ca ci vom înflori în zori,
Ne-am scutura, ca ei, sub stele."
(în românește de George Lesnea)

Ultima din cele șapte poezii ce compun "Dragostea unui derbedeu" a fost scrisă de Esenin în spitalul Polianka: Sprînceana serii și-a închis tristețea, în 1923. Miklașevskaia își amintește cum s-a întîlnit întîmplător cu Esenin, care era într-o birjă. Dintr-o dată a sărit jos și - i-a spus: "Mi-am trăit toată viaţa cu dumneata, am scris ultima poezie", și i-a citit-o în plină stradă. Este o delicată poezie de dragoste cu sensuri generalizate, multiple, și cu idei profunde:

"Sprînceana serii și-a închis tristețea,
Stau înhămați în curte niște cai.
Au ieri mi-am dat de dușcă tristețea?
Au nu ca ieri tu dragă îmi erai?"

Că poezia a fost scrisă în spital nu încape nici o îndoială. Atît atmosfera ce se degajă din întreaga poezie, cît și anumite strofe izolate amintesc de locul în care se află, ca și tendinţa de filozofare în legătură cu timpul, cu tristețea ce s-a scurs, dar mai ales cu faptul că e "pregătit de ducă", de unde pesimismul iremediabil al versurilor, note de triste proprie întregului ciclu, încheind cum începuse, sceptic și trist:

"Nu sforăi, tu troică-ntîrziată,
Trecuta viață n-o mai prinzi pe deal.
Ca mîine, poate, soarta mea ciudată
Va conteni-o patul din spital...
Mi-oi trece suferințele-n uitare
La vechea rană nu vreau să mă uit.

Tu, chip iubit! Tu, voce-alintătoare!
Pe tine numai n-am să te mai uit."

Și așa cum apreciam la început, că în "componenta" trăsăturilor frumuseții feminine intraseră mai multe elemente, de la toate femeile pe care le cunoscuse, tot așa, în continuare, poetul ne avertizează că în viitoarele lui iubiri va aprecia multe din calitățile actualei iubite; cu alte cuvinte, se poate ușor observa tendința de generalizare:

"Chiar de-oi iubi pe alta, pe oricine,
Din amintiri te-oi scormoni mîhnit
Și povestindu-i, scumpo, despre tine,
I-oi spune că iubită te-am numit."

Pentru ca în sfîrșit să constate clipa de nimicnicie a dragostei din totdeauna:

"I-oi povesti cum curse viaţa noastră,
Care fiind se pare că n-a fost."
(în românește de George Lesnea)

Poezia care încheie volumul "Moscova cîrciumărească" este, într-o anumită privință chiar o încheiere, un bun rămas pe care și-l ia poetul de la tinerețea pe care o simte plecînd. E o dureroasă despărțire de sine însuși, o constatare amară la adresa timpului care s-a frînt sub povara anilor ce nu iartă:

"Nu regret, nu mă jelesc, nu strig,

Toate trec ca floarea spulberată.
Vestejit de-al toamnei mele frig,
Nu voi mai fi tînăr niciodată.

N-ai să mai zvîcnești ca pînă-acum,
Inimă răcită prea devreme."

Poetul se simte la capătul drumului, și parcă... înaintea marilor plecări, zadarnic încearcă să-și estompeze în suflet pornirile, ele sînt mult mai puternice, în ciuda vîrstei care s-a împlinit:

"Dor de ducă! Tot mai rar, mai rar,
Pui pe buze flacăra pornirii.
O, pierdutul prospețimii har
Cu viciul clocot al simțirii."

S-ar vrea reținut, e gata să-și restructureze existența, este la un fel de răscruce, într- un moment cînd nu-și dă bine seama decît că a trăit fără să știe cum:

"În dorinți încep zgîrcit să fiu,
Te-am trăit sau te-am visat doar, viață?"

Sfîrșitul ciclului și al volumului este pur eseninian, resemnarea, care domnea la sfîrșitul versurilor despre animale, este și aici prezentă, cu umbra tristeților amare:

"Toți sîntem vremelnici pentru veci,

Rar ning fagii frunzele deșarte...
Binecuvîntat să fie deci
Că trăiesc și că mă duc spre moarte."
(în românește de George Lesnea)

De remarcat că, deși această poezie a fost scrisă în 1921, poetul a ținut s-o așeze totuși la sfîrșitul volumului, părîndu-i-se un fel de concluzie logică spre care evoluase scrisul său de pînă atunci, un fel de memento mori pe care trebuia să-l aibă în vedere de acum înainte.

Greșeala fundamentală ce s-a făcut pînă nu demult referitor la opera lui Escnin a fost faptul că figurile sale de stil, uneori atît de inedite, au fost luate cu sensurile lor directe. S-a uitat prea repede că partizanul imaginismului de altădată lucra de preferință cu simboluri, și încă din cele mai noi, că aceste simboluri - chiar dacă uneori se ascund după anumite cuvinte cu o circulație mai restrînsă - reprezintă ceva; după cum păduchii lui Rimbaud nu-s totdeauna păduchi, iar cadavrele intrate în descompunere în versurile lui Beaudelaire au adîncit semnificații, la fel trebuie urmărite sensurile profunde ale imaginii lui Esenin. Poetul a zîmbit destul de amar o dată, cînd un critic literar "serios" i-a făcut următoarea observație: "Ai greșit cînd într-o poezie despre Siberia ai întrebuințat cuvîntul șacal, deoarece orice cunoscător de geografie elementară știe că în Siberia nu sînt șacalii ..." Volumul "Moscova cîrciumărească" reprezintă, în altă ordine de idei și tentația poetului de a face profeții, în acest caz de a fi doar propriul său profet. E un fel de încercare

de a scurta destinul omenesc, de a-i sublinia vicisitudinile și în cele din urmă de a-și transforma opera într-un strigăt de revoltă, dar un strigăt surd, greu de auzit, a cărui descifrare merge pe linia metaforică a simbolurilor.

TATIANA NICOLESCU

POEZIA LUI ESENIN ÎN ROMÂNIA

Numele lui Serghei Esenin apare în paginile revistelor și ziarelor din ţara noastră chiar din primii ani de după Revoluție. Mai toate însemnările sau articolele, destul de numeroase de altfel, menite să informeze pe cititorul român despre viața literară din Uniunea Sovietică, stăruiau asupra contribuției lui Esenin la dezvoltarea noii poezii, situîndu-l alături de Maiakovski, Blok, Demian Bednîi, printre scriitorii reprezentativi pentru căutările și orientările ce urmăreau înnoirea literaturii sovietice din acei ani. Moartea neașteptată și atît de tragică a poetului a stîrnit vii comentarii din care nu a lipsit și specularea aspectelor senzaționale sau chiar de scandal din biografia atît de zbuciumată a lui Esenin. Dar poetul mult discutat nu era de fapt cunoscut prin creația sa, ci mai mult prin ecourile pe care le stîrniseră în presa

europeană căsătoria cu Isadora Duncan sau unele incidente din timpul călătoriilor prin Germania, Franța, America. De aceea, dezideratul exprimat de revista Adevărul literar și artistic, în 1926, curînd după moartea poetului, de a se trece la tălmăcirea în limba română a poeziilor lui Esenin ca și ale altor confrați ai săi, revelatoare pentru noile procese ce se petreceau în viața și literatura rusă mărturisea o legitimă curiozitate de cunoaștere, resimțită de iubitorii de literatură din țara noastră. În 1928 apar în revista Gândirea cîteva tălmăciri din poeziile lui Esenin semnate de Lucian Blaga (Tot ce trăiește poartă semn, Cîntecul cîinelui), urmată de altele, prin diferite reviste de provincie, traduse de Ion Buzdugan. Din 1931, traducerile din Esenin se înmulțesc simțitor. Un număr apreciabil de versuri din creația rapsodului rus - poezii lirice și cîteva poeme - publică, în 1931-32, prin diferite reviste, Zaharia Stancu pentru a le reuni apoi într-un volum care vede lumina tiparului în 1934. Paralel în paginile unor periodice ca Viața Românească, Adevărul literar și artistic, însemnări ieșene, Manifest, între anii 1934-37 apar traduceri semnate de George Lesnea. Strînse într-un volum în 1937, aceste tălmăciri se bucură de o largă răspîndire, și cunosc în 1943 a treia ediție. Paralel și sporadic intervin și alte nume de tălmăcitori în opera de popularizare a scriitorului rus în țara noastră, dar cu prestigiul scăzut și fără rezonanță reală în viața literară din acci ani.

«Destinul» creației lui Esenin în România se conturează, deci, de la început, în linii deosebite de al

altor poeți ruși, care au aflat înaintea lui sau în aceiași ani cu el răspîndire în țara noastră. Sîntem adesea îndemnați să socotim că, dintre toți poeții ruși, Pușkin este cel care a avut parte de o soartă privilegiată (în comparație mai ales cu Lermontov, Nekrasov sau Blok) datorită faptului că la prima sa cunoștință cu cititorul român, prezentarea i-a fost făcută de către scriitorii (C. Negruzzi, C. Stamati, Al. Donici) care, deci, i-au putut înfățișa talentul într-o haină adecvată. Dar niciodată pînă la 1944, poeziile lui Pușkin nu au făcut obiectul unor tălmăciri repetate, concomitent în mai multe versiuni, și mai ales realizate cu conștiința faptului artistic împlinit și a misiunii artistice asumate, așa cum s-a întîmplat cu moștenirea poetică a lui Esenin. De asemenea, este de luat în consideraţie răsunetul puternic pe care tălmăcirile din opera lui Esenin l-au avut în viaţa literară românească a vremii, interesul puternic pe care l-au stîrnit în cercurile de cititori, ca și de literați, de poeţi, critici, în genere în rîndul intelectualilor și al iubitorilor de literatură. Poezia eseniniană devine o prezentă, se încadrează omogen și organic în viaţa literară a acelor ani, se încorporează căutărilor artistice naţionale, se manifestă ca un fapt și o realitate pregnantă a mișcării literare, fiind atestată și discutată ca atare, nici o clipă pusă la îndoială, ba dimpotrivă salutată tocmai datorită acestei virtuți.

Indiferent dacă prețuirea se îndreaptă în primul rînd spre tălmăcirea lui Zaharia Stancu, sau spre cea a lui George Lesnea, - cele două traduceri sînt adesea puse în comparaţie, cum e și firesc - criticii relevă de fiecare dată însemnătatea faptului în sine raportat la cultura

ţării noastre, la viaţa literară din România acelor ani. Astfel, Adevărul literar și artistic sub semnătura Isabelei Sadoveanu apreciază traducerile din Esenin ca «una din putinele manifestări minunate ale spiritului din epoca de după război»[1], iar însemnări ieșene prin Al. Voitin, le socotește «un moment cristalizator al tendințelor tinerei noastre poezii»[2]. Ca o mărturie în același sens pot sluji poeziile închinate lui Esenin în acei ani de unii dintre scriitorii români, ca Demostene Botez, Eusebiu Camilar, exprimînd admirația pentru poetul rus sau căutînd să afle deslușire dramei sale spirituale și indirect, o dată cu această clarificare, și lămurirea propriilor lor frămîntări sufletești. Numai Tolstoi dintre scriitorii ruși mai fusese omagiat în acest chip în literatura noastră. Amintiri din acei ani ne aduc imaginea interesului viu cu care era primită și ascultată poezia lui Esenin. Ionel Teodoreanu relatează o lectură a tălmăcirilor lui George Lesnea făcută de traducător însuși, la care asistase și Mihail Sebastian. Isabela Sadoveanu evocă o discuţie tristă, purtată în 1937 «în cabinetul de director al Adevărului, al lui Mihail Sadoveanu» despre «pîcla ce se lăsa tot mai mult peste viaţa intelectuală de la noi» încheiată printr-o lectură din poeziile lui Esenin făcută colaboratorilor săi de marele nostru scriitor. Ne apare în consecinţă firesc și justificat interesul cu care Șerban Cioculescu examina într-un articol din 1937, comparativ, tălmăcirile lui Zaharia Stancu și George

---

1 Adevărul literar și artistic, 1937, 28 martie, p. 1

2 Însemnări ieșene, 1937, nr. 6, 15 martie, p. 484

Lesnea, considerîndu-le ca un moment esenţial «al procesului de infiltrație», de «pătrundere a poeziei lui Esenin în limba și literatura noastră», relevînd atît «puternicul ecou pe care-l are mesajul marelui poet rus asupra sensibilității noastre», cît și izvoarele și modalitățile concrete ale înrîuririi pe care el a exercitat-o în poezia românească a acelor ani. Criticul ajungea la concluzia: «Așadar, influenta eseninană nu este o modă literară, ca alte înrîuriri străine, ci un ferment viu, care dospește creșteri interioare, încadrabile în cultura noastră naţională»[3]. Interesul viu manifestat faţă de creaţia lui Esenin a fost desigur determinat de cauze complexe și multiple care s-au juxtapus și conexat. Mai mult decît curiozitatea firească pentru un fenomen literar nou - pentru poezia sovietică și pentru Esenin ca exponent al ei, ca promotor al unor căutări poetice inedite - sînt de luat în considerație cauze intrinsec legate de viaţa literară, decurgînd în mod organic din procesul literar, din mișcarea literară românească a vremii, ca și din contextul social politic.

În căutarea unor drumuri noi care să ocolească experiențele moderniste, unii poeţi au fost neîndoielnic atrași de tradiționalismul și bucolismul lui Esenin, după cum alţii pornind de la același considerent s-au simţit chemaţi de protestul lui, de iureșul simțămintelor sale, de patosul negării ce răsună în atîtea din versurile sale. Poezia lui Esenin, atît de contradictorie, putea

---

[3] Șerban Cioculescu, Aspecte lirice contemporane, București, 1937.

oferi sugestii și rezolvări și unora și altora.

Șerban Cioculescu a explicat răsunetul puternic al creaţiei eseninienen țara noastră prin înrudirile, afinitățile de temperament, de vibrație artistică cu unii dintre poeții noștri printre care se numără și cei mai de scamă tălmăcitori ai săi: Zaharia Stancu și George Lesnea. Cu o intuiție sigură, criticul a relevat diferitele ipostaze concrete ale acestor tangenţe poetice și spirituale (tematica agrestă, cîntarea naturii, zbuciumul dezrădăcinării cu tristețea neîmpliniților, protestul individualității rănite). În asemenea interferențe a văzut și Mihai Beniuc izvorul interesului deosebit manifestat de români față de poezia lui Esenin: «Poemele lui ne dau fiori de autentică plăcere la recunoașterea în ele, prin asemănare, a propriei noastre vieți românești. Și dintre noi au părăsit mulți vatra părintească și țara, iar dacă n-au știut să-și exprime atît de duios dorul ca Esenin, cu atît mai profund îl retrăiesc în versurile sale»[4].

Dacă înrudirile cu scriitori români relevate de critică s-au referit în primul rînd la traducători, ele nu s-au oprit însă aici. G. Călinescu lărgea sfera stabilind pentru Esenin filiaţii în interiorul literaturii ruse (Pușkin, Lermontov, Gorki) și încercînd apropieri în literatura română pc o linie generică. («Esenin ca atîţia poeți români din afară de cultură, un spirit direct») sau cu referire la O. Goga, Aron Cotmș și chiar Mihail Sadoveanu.

Afinitățile spirituale și artistice ne dau cheia

---

[4] Pagini literare, nr. 2, p. 2.

principală și pentru înțelegerea felului cum a fost tălmăcită poezia lui Esenin în limba română și în primul rînd cum a fost ca transpusă în haină românească de Zaharia Stancu și George Lesnea. «Fiecare se exprimă pc sine prin Esenin» spunea comentînd aceste traduceri G. Călinescu. Nici într-un caz, nici în celălalt nu este vorba de o traduccrc foarte fidelă, întru totul apropiată de textul original, ceea ce de altfel nici nu se poate realiza decît cu mare greutate cînd e vorba de poezie și nu arareori se face în dauna expresiei artistice. Ceea ce într-o reeditare recentă, Zaharia Stancu ține să semnaleze în mod expres: «Astăzi socotesc că «tălmăcirile» din Esenin au fost cam nepotrivit numite «tălmăciri». Nu am urmărit să redau cu exactitate versurile marelui poet sovietic. Cu nepriceperea mea de acum un sfert de veac, nici nu aș fi izbutit. M-am străduit să tom materialul poetic eseninian, în forma care, atunci, mi s-a părut a fi cea mai potrivită mijloacelor de expresie de care dispuneam...». Totuși, analiza comparativă cu textul rusesc ne arată că îndepărtările traducerii nu sînt atît de substanțiale încît să trădeze sau să altereze originalul.

În alegerea poeziilor, Zaharia Stancu s-a simțit atras mai ales de Esenin, poetul dezrădăcinării și al protestului în fața unei realități străine la care sufletul său nu se putea adapta, poetul durerii și al răbufnirilor violente. Tălmăcirile lui Zaharia Stancu respectă în mai mică măsură tiparul formal al poeziilor lui Esenin, ritmul, rima, recurgînd adesea la versul alb, schimbînd metrul. În schimb, traducerea redă cu multă iscusință

tonalitatea, substanța, atmosfera liricii eseniniene și aceasta în primul rînd pentru că poetul român a găsit echivalențele necesare sistemului de imagini ce determină în fond individualitatea și originalitatea poeziei lui Esenin. Noțional și afectiv, coloristic și olfactiv, tălmăcirea lui Zaharia Stancu ne comunică specificul inimitabil al poeziei lui Esenin. Iar cînd se îndepărtează de la textul original continuă să rămînă într-o atmosferă de imagini, simțăminte și culori, înrudite cu ale lui Esenin, brodînd cu măiestrie variații pe tema originală. E ceea ce subliniase Șerban Cioculescu curînd după apariția volumului de tălmăciri ale lui Zaharia Stancu: «Meritul său cardinal este de a nu fi dat un surogat românesc, de aproximative echivalențe prin eventuala anexare a lui Esenin la sensibilitatea mai domoală, autohtonă. Ne-a dat un Esenin în românește și nu un Esenin românizat».

George Lesnea l-a privit pe Esenin uneori printr-o prismă poporanistă. Atras de poetul satului, de cîntărețul naturii, el a adus o viziune mai molcomă, și corective temperamentale personale, zbuciumul lui Esenin. Traducerile lui Lesnea, mult mai numeroase încă din 1933 și sporite pe parcurs pînă astăzi, urmăresc realizarea unei transpuneri cît mai fidele și în formă, cu respectarea strictă a ritmului, metricei și rimei din original. Tălmăcitorul urmărește cu scrupulozitate bogăția de imagine, jocul de culori specific poeziei lui Esenin. Dar pe alocuri plătește tribut unor înclinări romanțioase, unor note discursive. Mai ales îndepărtările de la textul original duc pe traducător în ispita aglomerării de cuvinte, a unor

umpluturi verbale care pe alocuri îngreunează ritmul și chiar perceperea ideii, care la Esenin este întotdeauna exprimată cu mare limpezime.

Aceste două versiuni românești continuă să fie și astăzi principala cale de acces pentru cititorul nostru dornic să cunoască poezia lui Esenin. În anii din urmă, tălmăcirile lui Zaharia Stancu (în volumul Poeme simple, 1957) și George Lesnea (volumul Poezii-Poeme, 1957) au fost retipărite, ale acestuia din urmă într-o ediție îmbunătățită, lărgită prin prezența a noi versuri traduse. Cunoașterea creației lui Serghei Esenin s-a îmbogățit prin contribuțiile unor poeți tineri ca Ioanichie Olteanu și Victor Tulbure. Dar noi traduceri din poeziile lui Esenin ar putea să dezvăluie fațete rămase necunoscute, nedeslușite ale creației acestui mare liric.

(Articol reprodus în revista Secolul 20/1975, număr dedicat lui Esenin)

AVATARURI

Tălmăciri din Serghei Esenin, 1934

În anul 1995, Serghei Esenin ar fi împlinit 100 de ani. La numai 30 de ani, Esenin n-a mai avut răbdare să-și privească clepsidra vieții. Într-un decembrie viforos, după sărbătorile Crăciunului și pînă la pragul dintre ani, în noaptea de 27 spre 28 decembrie 1925, poetul l-a privit pentru ultima dată pe îmbătrînitul Serghei Esenin. Dialogul privirilor a fost întrerupt doar pentru o clipă de trecerea fără pași a "omului negru". înaintea înveșnicirii sale, poetul a lăsat omenirii cîteva versuri scrise cu sîngele rămas parcă numai cu rostul cernelii. Românii tranziției au neglijat evenimentul acesta, uitați fiind și poetul și traducătorii săi. Divinul Homer ne spunea să avem grijă mai mult de morți și mai puțin de cei în viață, pentru că în veșnicie ne vom reîntîlni vindecați de orgoliile pămîntești. În ciuda

acestei învățături, centenarul morții poetului a trecut neobservat, lăsîndu-ne cum ne-a găsit: bezmeticind prin tranziție. Românii s-ar fi putut mîndri cu traduceri din Esenin pe cînd poetul încă trăia, merit cultural aflat numai la îndemîna francezilor și germanilor. Cu toate acestea, așa-zisa elită românească de astăzi nu și-a depășit condiția provincialului din margine imperială. La fel s-au petrecut faptele și-n perioada interbelică, salvarea noastră venind din partea nonconformiștilor. Atunci, majoritatea intelectualilor "dîmboviteni" îl priveau cu suspiciune pe Esenin. Poezia sa venea din imperiul unui monstru roșu și ar fi putut să ne contamineze, în pofida acestui curent devastator, mai mulți scriitori români au devenit admiratori sau traducători ai literaturii ruse. Era prezent un sentiment de afinitate spirituală generat de mai multe teme literare comune: nostalgia vieții rurale; păstrarea în forma pură a moralei țărănești; configurarea provincialului transplantat la oraș; drama dezrădăcinatului rămas sau nu impenetrabil la structura citadină pe care o invectiva permanent; dragostea de natură și de patrie; tembelismul administrativ; cameleonismul; lăcomia aprigă și parvenitismul fără scrupule al burgheziei rurale; reacționarismul și parazitismul unei aristocrații care vegeta într-o stare de ruină și provincialism. Schimbarea regimului politic în Rusia, prin instaurarea puterii sovietelor, a provocat în ţara noastră o amplificare a ridicolului în care se găsea clasa politică. Incapabili să analizeze fenomenul rusesc și să propună o soluție pentru apărarea României, oamenii politici au

adoptat "politica struțului" inventînd clișeul propagandistic al "stafiei bolșevice". Astfel, întreaga realitate rusească era redusă la imaginea unui monstru cu șapte capete care devora totul în calea sa: proprietatea privată, camarilele regale și de partid, privilegiile de clasă. Imaginea aceasta trebuia să genereze o spaimă paralizantă pentru toate mințile. Sub acest tăvălug al fricii intrau și valorile culturale rusești sau sovietice. O situație similară, la fel de grotescă, reîntîlnim și după cel de-al doilea război mondial. Regimul comunist ajuns la putere nu putea sări departe de buturuga tradiției. Atitudinea lui s-a rezumai tot la "politica struțului", numai că ținta era alta: acum erau interzise valorile literaturii occidentale și, în schimb, avea să se traducă masiv din literatura sovietică fără o prioritate axiologică, provocînd o reacție naturală de respingere, în scurt, grație "geniului" politic al românului ajuns la guvernare, evoluția naturală a actului cultural al traducerilor a ajuns să fie distorsionată, iar propensiunea nedisimulată a cărturarilor români pentru valorile literare rusești sau occidentale să fie ridiculizate, privite cu suspiciune și chiar pedepsite. O singură dominantă a rămas peste timp, vestita "politică a struțului". Astfel, pentru un regim nu au existat realitățile Rusiei bolșevice, iar pentru celălalt nu au existat realitățile civilizației occidentale. De aceea, astăzi, poporul român se găsește adeseori în situații paradoxale și penibile, fiind aproape total dezinformat în privința unor evenimente istorice majore, fie ele universale sau naționale. De pildă, revoluția rusă a fost

un eveniment care a zguduit întreaga omenire în urmă cu aproape 75 de ani, dar astăzi în țara noastră, deși a trecut atît de mult timp, nu avem nici o singură lucrare capitală despre acest fapt istoric. În prima fază, regimul burghez s-a speriat și a considerat că este oportună propaganda ieftină despre "monstrul roșu", în locul publicării unor studii competente sau a traducerii unor lucrări din sutele care apăreau în Occident. În faza a doua, regimul comunist a proslăvit acest eveniment mistificînd dimensiunile istorice, astfel încît exagerarea a compromis credibilitatea. De-a lungul vremii a existat, în schimb, un pol opus politicianismului: marea dăruire de sine a oamenilor de creație. Garabet Ibrăileanu, un trăitor de-o viață pe una dintre cele mai umile trepte ale existentei, și-a manifestat tot timpul admirația sa față de Tolstoi și Dostoievski[1]. Analizele și comentariile sale făcute, în cercul revistei "Viața Românească", au produs o adevărată reviviscență față de autorii ruși. Unul dintre cenacliști, Mihai Sevastos, într-un clan juvenil ce impune respect, a învățat limba rusă pentru a putea citi în original pe scriitorii ruși preferați[2]. Amintiri ne-au rămas și despre discuțiile interminabile dintre Demostene Botez și Cezar Pctrescu[3] purtate pe cînd erau încă elevi, ca și despre slăbiciunile de-o viață ale Henriettei Yvone Stahl și ale lui Issaia Răcăciuni pentru Dostoievski[4].

Un asemenea marasm nu putea fi depășit, atunci ca și astăzi, decît de niște tineri necomplexați și nestăpîniți de idei preconcepute. În felul acesta s-a conturat o realitate, potrivit căreia "nu este țară în

care literatura rusă să se fi bucurat de o circulație mai generală", după cum a concluzionat în tinerețea sa Emil Cioran[5]. Un alt mare cărturar român a înțeles, după mai mulți ani, cît de mult l-a ajutat literatura rusă cunoscută prin intermediul traducerilor, să-și explice fenomenul istoric al revoluției ruse[6]. Nimeni nu conștientizează, nici chiar astăzi, ce șansă a pierdut România în perioada interbelică și ce șansă ratează în prezent, cînd ar fi trebuit să fie în centrul atenției mondiale prin cele mai interesante și pertinente analize politice despre starea de lucruri din Rusia. Condițiile geo-politice ale țării noastre ne îndreptățeau să aspirăm la un astfel de statut, dar policitianismul nostru sinucigaș își continuă opera sa distructivă[7].

După terminarea primului război mondial, doi tineri regățeni, Cezar Petrescu și Gib I. Mihăilescu, avînd drept bagaje numai talentul lor literar și iubirea de neam, au pornit spre Transilvania reîntregită și spre ceea ce ei credeau că este pămîntul făgăduinței pentru spiritul românesc: Clujul. Un tren hodorogit[8] i-a adus complet extenuaţi pe malurile Someșului. De-a lungul drumului, au văzut cicatricile lăsate de ucigașa ploaie de oțel. Omenirea era încă buimăcită. Uneori, visele oamenilor mai erau zgîlțîite de frica bezmeticului coșmar. România, țară ieșită și ea din hora morții, mîngîia cu smerenie ținuturile surorilor regăsite. O tradiție întunecata îi spunea țării că nu-i timp de bucurie, ci vreme de muncă îndîrjită. Arsenalul morții adusese în ținuturile vremelnic înstrăinate nu numai ruinele încă proaspete, ci și mai vechile boli ale sufletului. Pretutindeni în satele transilvănene,

bucovinene sau basarabene întîlneai manuale și cărți ce falsificau adevărul despre ființa istorică românească după chipul și asemănarea ocupantului: ungur, austriac sau rus.

Bucuria celor doi temerari scriitori sosiți la Cluj a trecut ca o clipită deși, în acea scară, prietenii clujeni i-au purtat prin liniștea molcomă a unei grădini de vară[9]. Acolo au petrecut, cu cîteva sticle de vin, timpul rămas fără hotare cîteva ore. După despărțire, regățenii s-au trezit că entuziasmul petrecăreț i-a făcut să uite numele și adresa unde poposiseră împreună cu un birjar năucit de ipotetice adrese au rătăcit în căutarea locului cu pricina pînă spre ziuă[10]. Întîlnirea cu prietenii clujeni a fost pentru Cezar Petrescu și Gib I. Mihăiescu, deși plină de vești sumbre, totuși benefică, călindu-i pentru lupta cc avea să urmeze. Pe lîngă realitățile văzute pe drum, cei doi regăţeni aflaseră că și aici existau îmbogățiți de război și speculanți fără scrupule: embrionul viitoarei clase politice conducătoare ale cărei interese nu se întîlnesc niciodată cu idealurile culturii naționale[11]. Se regăsea și aici clișeul "stafiei bolșevice" trîmbițat de toți politrucii în campanii electorale pentru a stăpîni mai ușor o populație extenuată. În lumea presei clujene existau 4 gazete, toate purtătoare de interese politice adverse.

Viața ajută, în schimb, să se nască întotdeauna o contrapondere împotriva răului și, în general, tinerețea joacă un asemenea rol. A fost și cazul tinerilor scriitori din Regat care s-au unit cu prietenii lor clujeni într-o conjurație împotriva politicianismului devastator.

Exemplul unității oferit de gazetele ungurești și săsești din Transilvania era un îndemn, dar și o rușinare pentru ziariștii români[12]. Astfel, într-o frumoasă zi de vară a anului 1920, un grup de scriitori români plimbîndu-se prin parcul Clujului au avut ideea înființării revistei "Gîndirea"[13]. N-a mai trecut mult timp și revista a apărut, inițiatorul ei, Cezar Petrescu a strîns în jurul său pe cei aflați atunci în Cluj: Lucian Blaga, Adrian Maniu, Andrei Braniște, Emil Isac, Radu Dragnca și pictorul Demian. A scris apoi prietenilor din București: Ion Pillat, Ion Vinca, Pam fii Șeicaru, Victor Ion Popa, Emanuel Bucuța. A urmat la rînd lașul și le-a scris amicilor Demostene Botez, Al. Philippide, fraților Alexandru și Ionel Teodoreanu, precum și celor din Viena: Nichifor Crainic și Alexandru Busuioceanu[14]. Gib I. Mihăiescu i-a fost colaboratorul cel mai apropiat Peste cîţiva ani, Cezar Petreascu, afectat de dispariția prematură a prietenului său și-a reamintit trăirile petrecute împreună la Cluj[15].

Tînărul redactor șef al "Gândirii" nu a impus niciodată un program cultural obligatoriu pentru revistă. Dintru început a existat un ecletism al publicației ce permitea apariția tuturor punctelor de vedere, inclusiv ale celor care criticau "Gândirea". Spre sfârșitul anului 1922, sediul revistei s-a mutat la București și dacă nu s-a produs încă o schimbare a programului, linia "ortodoxismului" îmbrățișată de Nichifor Crainic începe să devină preponderentă. Treptat apar noi colaboratori ai revistei care întăresc opoziția cultivată de Nichifor Crainic: în noiembrie 1922: G. M. Ivanov; în aprilie 1923, N. M. Condiescu;

între 1924-1925, Sandu Tudor, V. Zaborovski, Al. Bădăuță, Dragoș Protopopescu, Oscar Walter Cizek, Francisc Șirato și Tudor Vianu. În 1926, anul plecării în Franța a lui Cezar Petrescu, timp de cîteva luni revista a fost condusă efectiv de Nichifor Crainic și apar noi colaboratori: Vasile Băncilă, Radu Gyr, Petre Marcu-Balș, N. I. Herescu, D. Ciurezu, Vasile Voiculescu, Paul Sterian, George Breazul. Dar cu toate manifestările acestui curent, "Gândirea" a căpătat un profil ideologic individualizat, abia după plecarea lui Cezar Petrescu de la conducerea revistei, în 1928. Este poate realitatea care-l determină pe Lucian Blaga să vorbească despre o "dreaptă" și o "stîngă" a revistei. Pînă atunci a fost posibil să apară atît punctul de vedere al dreptei, cum ar fi interpretările lui G. M. Ivanov care considera poezia revoluționară rusă "o lirică a terorii"[16]! și combătea "pornocratia"[17], dar apăreau și comentariile așa-zisei stîngi, despre "Apelul lui Gorki"[18] adresat intelectualilor occidentali sau prezentarea cărților rusești traduse în limba germană[19] sau franceză[20]. Scopul cultural al stîngii gîndiriste era creearea unui echilibru prin precizarea specificului cultural românesc rezultat din așezarea noastră ca ultimă graniţă a Europei cu Rusia[21] și evitarea pericolului de a deveni o simplă colonie culturală franceză[22].

Colaborarea tînărului poet Zaharia Stancu cu revista "Gândirea" datează din anul 1924, fiind ajutat să publice de Cezar Petrescu. Momentul a fost apreciat de Zaharia Stancu, abia în anul 1971 și considerat al doilea pas important din cariera sa de scriitor[23]. Aici avea să-l cunoască Zaharia Stancu pe filozoful Lucian

Blaga cu determinarea sa clară despre greșelile revoluției bolșevice, dimensiunea istorică a evenimentului și calitățile poporului rus. În anul 192824, Lucian Blaga[24] a devenit promotorul traducerilor românești din opera lui Esenin. Faptul literar a dezvăluit lectorilor din țara noastră un univers poetic unic în literatura universală și a permis apariția unei creaţii literare încadrată de nemuritorul G. Călinescu în curentul numit de el "eseniniștii"[25]. începutul traducerilor românești din opera poetului rus, a fost făcut de Ion Buzdugan cu poezia "Herghelii" cînd încă era în viată Esenin, în anul 1925.[26]

Un an mai tîrziu, în 1926, revista "Adevărul literar și artistic", a publicat patru articole despre Serghei Esenin. Primele două au apărut în luna ianuarie, în zilele de 1727 și 3128, cu referire la sinuciderea și înmormîntarea poetului.[27] Ambele articole ne prezintă un om scandalagiu și alcoolic, cu sufletul bîntuit de îndoielile necunoașterii propriei lui țări. Opera eseniniană este ilustrată cu două fragmente: unul din poezia Rusia sovietică și celălalt din poemul Inonia, printr-o traducere de redacție făcută de un cunoscător al limbii ruse lipsit complet de talent literar. Selecția versurilor trebuia să releve imaginea poetului zurbagiu și inconștient față de ororile revoluției ruse. Procedeul redacțional poate fi interpretat și ca un subterfugiu folosit pentru a se putea vorbi totuși despre Esenin, fiind într-adevăr singura publicație românească din epocă care a scris despre unul din geniile Rusiei Sovietice.

Celelalte două articole au apărut în 1629 august și

în 2430 octombrie. Primul[28] prezenta un timid îndemn la o mai bună cunoaștere a revoluției ruse prin intermediul poeților mujici[29], iar al doilea se oprește la lucrurile mărunte, interesante pentru vulg, legate de moștenirea lăsată de Esenin[30].

După această cunoaștere a prezenței eseniniene în cultura română, putem înțelege mai bine importanța rolului jucat de revista "Gândirea" și mai ales de Lucian Blaga în promovarea operei lui Esenin în România. Astfel, putem afuma că tînărul Zaharia Stancu a fost ajutat în descoperirea universului esenian, pe lîngă temperamentul său asemănător cu al poetului rus și de mediul cultural gândirist. Prima traducere din poeziile lui Esenin a fost publicată de Zaharia Stancu în revista "Gândirea", numărul 5-6, iunie-iulie din 1930, cu titlul "Luceafărul roșu". În anul acela se împlineau doi ani de cînd Cezar Petrescu, un prieten declarat și un protector al lui Zaharia Stancu, părăsise conducerea revistei. În asemenea condiții, publicarea unui poet sovietic, într-o revistă literară încadrată într-o atitudine de dreapta, nu s-ar fi putut face fără acordul lui Nichifor Crainic, noul director. Este posibil ca între cei doi să fi existat o relație de prietenie destul de apropiată, mai puțin cunoscută și prezentată de istoricii literari. Numai așa s-ar putea explica publicarea, doi ani mai tîrziu, a unei alte tălmăciri după Esenin făcută de Stancu, într-o obscură revistă de dreapta "Buletinul cultural al Asociației Universitare "Frăția Studențească"[31], unde mentor era Nichifor Crainic. De asemenea, trebuie adăugat faptul că volumul de debut al lui Zaharia Stancu a apărut la

Editura "Cartea Vremii" unde director era tot Nichifor Crainic. Poate că Șerban Cioculescu a făcut trimitere la această editură atunci cînd s-a referit la odiseea volumului Tălmăciri din Esenin și la destinul nefast al cărții, știut fiind faptul că Nichifor Crainic, începînd din anul 1932, a ieșit din grațiile regelui Carol al II - lea, ajungîndu-se în urma asasinării lui I. G. Duca, să fie arestat și ridicat din locuință, în noaptea de 30 decembrie 1933, fără nici un fel de probă a vinovăției.[32]

Zaharia Stancu nu cunoștea limba lui Esenin și în temerara sa încercare a fost ajutat de doi prieteni ruși, Esfir Efrimova și Ștefan Baljalarschi. Pentru primele interpretări după Esenin, făcute între anii 1931-1932, traducătorul menționează ajutorul primit de la Esfir Efrimova, iar o conlucrare cu Ștefan Baljalarschi ar fi fost posibilă după luna iunie 1932. Atunci întîlnim o traducere din Esenin, publicată cu titlul "Poemele mele", în revista S04H2 din Turnu-Măgurele, semnată de acest cunoscător al limbii ruse împreună cu poetul Ion Pena. De fapt, imediat după anul 1930, au apărut mai multe traduceri din opera poetului rus. în afara lui Zaharia Stancu, cel mai prolific traducător s-a dovedit a fi George Lesnea.[33] Urmărirea cronologică a tălmăcirilor publicate de Zaharia Stancu ne-a relevat faptul că, în intervalul cuprins între anii 1930-1932, traducătorul a publicat 16 traduceri, dar în tot anul 1933, acest șirag al traducerilor a fost întrerupt în mod brusc și destul de curios la prima vedere. Putem presupune că autorul nu avea încă pregătit volumul pentru editare în anul 1933 și în acest timp s-a ocupat

de pregătirea volumului și de traducerea altor 12 poezii.

Ca factor de întîrziere în apariția cărții nu putem exclude frămîntările anului 1933, an început și sfîrșit cu vărsare de sînge, fiind bătut în cuiele istorici de niște guverne bezmetice.

Anul 1932 se încheiase cu un deficit de apoximativ 10 miliarde de lei, depășind anul 1930 considerat nefast, cînd deficitul a fost de 5 miliarde de lei. În această perioadă, noiembrie 1928 - iulie 1933, cu excepția unui singur an, aprilie 1931 - mai 1932, conducerea țării s-a aflat în mîinile Partidului National țărănesc, în acest timp s-au succedat opt guverne. Odată cu preluarea puterii, național - țărăniștii au aplicat așa numita politică a "porților deschise" față de capitalul străin, concesionîndu-se unor societăți străine: monopolul fabricării și distribuirii chibriturilor, societatea telefoanelor din România pe timp de 10 ani, construirea și modernizarea celor mai importante șosele din România. Foarte curînd au sosit în ţară experții capitalului străin cu atribuții de supraveghere și diriguire a finanțelor statului, făcînd recomandări obligatorii cu privire la stabilizarea monetară, la diminuarea cheltuielilor de salarii și la reducerea locurilor de muncă. Prin acceptarea așa-numitului "plan de la Geneva" guvernul se obliga să pună finanțele țării în întregime sub controlul creditorilor străini și să adopte măsuri cu privire la reducerea salariilor și la concedierea unui număr marc de muncitori și funcționari. Drept răspuns, în tot cursul lunii ianuarie 1933, s-au exprimat proteste ale

muncitorilor de la întreprinderile: Astra Română, Româno-Americană, Orion, Unirea. La 1 februarie, orașul Ploiești a fost stăpînit de muncitorimea sa. Protestele sărăciților se țin lanț. Vineri 3 februarie, orașul Ploiești cunoaște iar starea de febră, pentru ea sîmbătă 4 februarie petroliștilor să li se ralieze ceferiști din Cluj și din București de la Atelierele Grivița. Ministrul Comunicațiilor, Eduart Mirto, un ridicol anonim al cărui nume este pomenit datorită acestor proteste memorabile, a reușit după lungi tratative cu muncitorii să satisfacă o parte din revendicările acestora și astfel lucrurile tindeau spre normalitate. Guvernanții nu și-au respectat promisiunile și astfel lucrurile au degenerat.[34]

În asemenea condiții, publicarea unui poet stigmatizat cu imaginea de bolșevic era o intruziune. Cenzura militară impusă prin starea de ascdiu[35] instituită în principalele orașe ale țării avea să fie baricada spirituală ce a amînat apariția "Tălmăcirilor". A fost necesară intervenția lui Ion Pillat, vicepreședinte al Camerei Deputaților, în favoarea apariției acestui poet buclucaș. Interpelarea deputatului Ion Pillat nu a creat o situație privilegiată cărții cenzurate, ca a grăbit abolirea cenzurii pentru cărțile literare şi științifice, petrecută la 1 aprilie 1934. Împotriva cenzurii și a stării de asediu în general, măsuri specifice de fapt unei dictaturi, dar impuse deghizat într-un mod perfid au făcut interpelări și deputații Ion Petrovici, A. C. Cuza și Radu Lascu (georgist). A apărut și un moment hilar, venit parcă dintr- un blestem al țării de vreo trei secole unde politica este făcută de oameni dominați de

interesul zilei. Astfel venerabilul profesor A. C. Cuza, deși criticase vehement cenzura în interpelările amintite, în cazul poeziilor lui Esenin a devenit un adept al cenzurii.

Totuși, după multe avataruri, Zaharia Stancu și-a văzut cartea tipărită în România Evenimentul editorial a fost consemnat, la 7 aprilie 1934, numai de ziarul "Curentul".[37] În rest nici un alt mare cotidian sau revistă literară însemnată nu a încălcat embargoul aplicat, perfid și dictatorial, valorilor din Rusia sovietică. Numai Pamfil Șeicaru, trecut și el prin mediul revistei "Gândirea", ca și Zaharia Stancu, a avut deschiderea spirituală, dar și curajul de a vorbi despre "marele poet rus". "Adevărul literar și artistic", revistă care demonstrase destul curaj în urmă cu 8 ani, nu a consemnat acest eveniment literar, iar cotidienele "Universul" sau "Dimineața" nu au inclus cartea nici în lista rubricii, mai mult publicitară decît culturală, "Vitrina cu cărți". Revista "Vremea", cu ocazia prezentării făcute, în luna mai, "Zilei cărții", a descris standul editurii "Cartea Românească" și numai în această înșiruire este înscris și volumul tălmăcirilor din Esenin. Intrarea în librării a avut loc sîmbătă 7 aprilie. Era sfîrșitul Săptămînii Patimilor și toți oamenii așteptau Sfintele Paști. Săptămîna nu începuse prea bine, fusese un cutremur destul de bine simțit, iar miercuri 4 aprilie în Capitală a nins puțin, la orele 23 înregistrîndu-se zero grade. În noaptea învierii, cu puțin timp înainte de orele 24, un convoi de mașini a ieșit de la Palatul regal îndreptîndu-se spre Biserica Domnița Bălașa. Acolo au întîmpinat marea

sărbătoare, slujită atunci de patriarhul Miron Cristea, regele Carol al II-lea și Mihai, Voievodul de Alba Iulia. Cu prilejul sărbătorilor pascale, la sediul "Cărții Românești", o clădire cu 5 etaje, cuprinsă între Calea Victoriei și strada Academiei, cu fațada spre bd. Elisabeta și avînd la parter două secții, una de carte românească condusă de dl. Mișu, suspectat că fusese actor de circ, și alta de carte străină, au fost etalate în vitrine toate noile apariții ale editurii "Cartea Românească", printre ele aflîndu-se și volumul elegant tipărit Tălmăciri din Serghei Esenin". La primul etaj al clădirii, în partea stingă, se afla sala de expoziții "Ileana", unde expuneau periodic diferiți artiști plastici sau se organizau expoziții cu ocazia unor evenimente: "Ziua Cărții", "Ziua Femeii", "Ziua Artelor Populare". În acel an, în postul Sfintelor Paști, salonul "Ileana" a găzduit expoziția "Ouă de Paști, păpuși și covoare". Principalii organizatori au fost "Institutul de cercetări gospodărești" și "Școala de menaj și gospodărie". Expoziția a fost închisă în seara Vinerii Mari. În locul ei a fost deschisă o expoziție de pictură organizată de "Grupul plastic[34]" cu lucrări ale mai multor artiști plastici: Micaela Eleuteriade, Margareta Sterian, Henri Catargi, M. H. Maxy, Corneliu Mihăilescu, Marcel Iancu și Milița Pătrașcu. În această atmosferă și în acest cadru pășea în lumea românească poezia lui Esenin. Trecuseră 6 ani de la deschiderea spre universul eseninian consolidată de Lucian Blaga și iată că, în sfîrșit versurile poetului rus erau cuprinse pentru prima dată într-un volum de tălmăciri românești. A fost un timp cam lung pentru apariția unei cărți, dar răstimpul

acesta a mărit misterul de lumină adus în cultura română de către Serghei Esenin.

NOTE

1) Demostene Botez, Memorii, Editura Minerva, București, 1970, p.355: "Ciudat mi se pare că deși el își da toată admirația lui Anatol France și o tandră dragoste lui Turghenicv, îl punea cu mult mai presus de ei pe Tolstoi. Există oare de-a lungul vremurilor - exclama Garabet Ibrăileanu - un poet mai mare decît Lev Nicolaevici? Nici aspirația către cer a lui Dante, nici poezia tragică a vremelniciei lucrurilor omenești a lui Shakespcare, nici înfrățirea, prin geniu, cu toată existența, a lui Goethe nu valorează mai mult decît opera lui Tolstoi această creație imensă, bogată, calmă ca eternitatea și totuși, mai vie decît viața ș...ț"

2)Ibidcm, p.318: 11 După marea revoluție din octombrie 1917, Sevastos a învățat limba rusă, pe care a știut-o apoi foarte bine pentru ca să facă numeroase și admirabile traduceri în românește aproape din toți marii clasici ruși: Tolstoi, Cehov, Gorki, Scedrin etc. O munca uriașă pe care numai cu temperamentul lui calm, de om muncitor deprins cu marile greutăți, putea să o facă".

3)Ibidem, p.249-251: "Nu a fost greu să ne găsim, că doar lașul în care duceam viața de student nu era mare! A fost apoi mai greu să ne despărțim decît să ne găsim. Era în 1913. Sta atunci în strada Romană, într-o odăiță dintr-o casă mică, în fundul curții, unde în casa mai mare de la față locuiau mama și surorile lui. ș...ț Acolo stăteam amîndoi, întinși alături, de-a curmezișul divanului, cu capul răzimat de perete, sau ne plimbam cînd unul, cînd altul prin odaie și discutam. Mai ales despre ce trebuie să facem, despre ce trebuie să ne fie viața, dar iarăși și iarăși, despre eroii din romanele rusești și bogăția problemelor vieții lor interioare. Cehov, Korolenko, Leonid Andreev, Dostoievski și Arțibalev și bineînțeles Lev Tolstoi erau preferații noștrii.

4) Isaiia Răcăciuni, Amintiri, Editura pentru literatură, București, 1967, p. 136: "în interiorul acesta oblonit cu perdele grele, tapisat cu goblenuri, cu mobilă masivă, cu lumină electrică filtrată prin abajururi de alabastru, pe un bulevard nu departe de Popa Nan, decor închis ermetic, adecvat meditației și muncii de creație, stăm și azi de vorbă, schimbăm replici, explozive și șăgalnice, cu aceeași vioiciune și pasiune de eterni iluzioniști ca și atunci, cu treizeci și cinci de ani în urmă, în camera de la etaj, din micul burg de piatră de la capătul străzii Izvor, în casa părinților scriitoarei Henriette Yvonne Stahl.(...) De unde afinitatea asta sufletească? Să fie întîmplarea că ne-am născut la răscrucea a două veacuri, să fie unele gusturi literare comune, printre altele, slăbiciunea pentru Dostoievski ș...ț".

5)Emil Cioran, Schimbarea la față a României, Editura Vremea, București, 1939, p. "Să ne fi minat oare golul nostru înspre complexitatea sufletului slav, cu toate atracțiile unei compensații sau oare capriciul nostru să fie flatat, în analogiile lui exterioare, cu iraționalul psihologiei rusești? Cineva spunea că românii iubesc romanele lui Dostoievski numai pentru dezmățul din ele. Într-adevăr, capriciul exterior și complexitatea de suprafață atît de specifice sufletului românesc, sînt furate numai de teatrul dramei rusești, numai de aparențele tragediei interioare. Românii au desigur mai puține luminișuri decît francezii, dar ascunzișurile lor sînt departe de a-i apropia de firea turmentată a rușilor. Dezmățul este climatul natural al României. Inima noastră ia contur prin linii frînte. N-avem continuitatea pulsației și neavînd o linie, ce soartă am putea să opunem altora pentru a genera conflicte? Noi nu sîntem prin conflicte, nici măcar în ele. Un popor, dacă este lipsit de o idee istorică trebuie să aibă cel puțin un sentiment generator de tragic. Lipsa de mister a românului îl face indiscret dincolo de orice margini; spune totdeauna tot ce are pe inimă. Ce-i mai rămîne atunci în ea? Un popor indiscret poate crede în Dumnezeu? Un individ în nici un caz. Românul nu scapă nici o ocazie de a-și deșerta inima. Nu pleacă de aici un anumit pustiu al nostru? Există un mare deșert în România. (...)Mulți români, nesfîrșit de mulți români, mărturisesc zilnic că România este ultima ţară din lume. Multora le dă această afirmație o satisfacție rece și indiferentă. Dar nu se poate ca pe unii să nu-i doară și nu se poate ca în viitor să nu-i doară pe toţi.

România va fi mîntuită cînd pe toți ne va sfîșia soarta, cînd ne vom sfîșia cu toţii pentru ea".

6) Tudor Vianu, Jurnal, Editura pentru literatură, București, 1961, p.217-218: "în 1917, cînd a izbucnit revoluția rusă, citisem cîte ceva din Pușkin, Lermontov, Gogol, Dostoievski, Tolstoi, Turgheniev, Saltîkov-Scedrin, Cehov și Gorki. A existat la noi, în epoca pînă la primul război mondial, o literatură de traduceri din literatura rusă, destul de bogată, și oamenii care au început să se formeze în acel timp au cunoscut-o mai bine decît cei ajunși la impresiile culturii între cele războaie. Privesc deci revoluția rusă ca fenomen moral și o pun în legătură cu marea epocă de literatură pe care a pregătit-o. Dacă l-am înțeles bine pe Lenin, mi se pare că în formația lui, scriitorii ruși ai secolului al XIX-lea au intrat cu puterea unor înrîuri hotărîtoare. Lenin este produsul unui secol întreg de critică și asociații revoluționare , transmise desigur și prin puternica literatură rusă a secolului al XIX-lea. Revoluția socialistă eliberînd pe muncitori și pe țărani, naţiunile asuprite din în lăuntrul întinselor granițe ale Rusiei, chemînd pe fiecare om la muncă și construcție socială, a dorit să înlăture egoismul arhaic al omului, să sfarme cercul tragic al solitudinii morale, să deschidă zările către prietenia între oameni și către bucurie. Se deschide astfel calea către realizarea mesajului literaturii ruse a secolului al XX-lea."

7) N. Iorga, Istoria Bucureștilor, 1939, p. 239: "am învățat de la diaspora grecească de periferic, trecută prin Balcani și refuzată în apucăturile ei mărunte de Veneția și Vicna, să răsturnăm guverne în cafenele sau

să provocăm răzmerițe cu bilete anonime introduse pe sub ușă. Acestca le-am învățat de la cei mulți venetici și nu de la cei câțiva profesori luminați ș...ţ pierderea simțului onoarei și al luptei drepte cu arma în mîini pe cîmpul de luptă."

8)Cezar Petrescu, Amintiri dintr-o viață moartă, revista "Gândirea", 1935, p.509: " Lung era drumul Clujului în 1920. Nesfîrșite popasuri în gări, fum de catran, vagon hîțînînd pe arcuri, scrîșniri transmise în timpan, lumină agonică a lămpii cu ulei, vecini gemînd prin somn chinuiți de visuri urîte, horcăind, răsucindu-se cu lovituri de picior ca gloabele nărăvașe. Pe urmă s-a stins și opaițul."

9)Ibidem, p.510: "în acea seară din acea primăvară (...). Dar fervoarea ne-am dovedit-o la restaurantul New York, pînă la o oră atît de tîrzie, încît răsturna întîia dată o bleagă supunere a indigenilor la ordonanțele stării de asediu. Bănuiesc că de atunci s-a simțit un suflu nou de primenire în Clujul grofilor cu pană de sitar la pălăria verde".

10)Ibidein, p. 511:" Care hotel, mă rog frumos? Stupidă și fără haz întrebare, la un asemenea ceas I Cine să țină minte la ce hotel anume, din toate pe cîte le-am colindat pînă cc-am descoperit cu chiu, cu vai, o mucedă odaie cu două paturi? în cap se vînturau firme generice de hotel în o spasmodică desrăsucire de film tăiat cu foarfeca: Regatul România, Unirea, Princiar, Bulevard, Central, Splendid, firmă volatilizată definitiv din memorie, în aburii vinului indigen de Aiud.(„.) Hotelul l-am găsit într-un tîrziu, după un fabulos pelerinaj din stradă în stradă. Parcă era aici!

Parcă nu-l ştiam atît: că era un hotel galben cu gang. Descopeream că e plin Clujul de hoteluri galbene cu gang. Uneori ne ajungea firma pentru a recunoaște că am dat greș. Minai Alteori ne coboram pentru a întreba portarul dacă cumva locuiam din întîmplare acolo.(...) Hotelul nu se chema nici România... nici Ritz. Probabil provizoriu, înainte de-o renovare care i-a schimbat fața și firma, se numea pe atunci Dacian și se afla la trei pași de New York, adică în singurul loc de pe planul Clujului unde birjarul n-a cugetat să ne poarte, fiindcă de acolo plecasem"

11)Idem, Pe cînd eram mai tineri, Gîndirea, an X, nr. 12/ decembrie 1930, p.408: n în acel timp Ardealul politic românesc se organiza pentru război fratricid cu roadele pe atunci numai acre, iar astăzi atît de amare. Ne-am simțit deodată singuri, străini de ambițiile și de urile care voiau să ne folosească; întîia oară s-a deșteptat instinctul solidar, nu de luptă, ci de conservare și de apărare a generației. Eram cu toți mai tineri de treizeci de ani. Și ne aflam rupți cu un veac de cei care împliniseră patruzeci."

12)Ibidem, p. 411: "Se afla în vremea aceea la Cluj o gălăgioasă colonie de juni cărturari sosiți din toate unghiurile vechiului regat, să cunoască o țară nouă, înzestrată în himerica noastră închipuire cu toate darurile unui pămînt al făgăduinței. Ne atribuiam o chemare mesianică. Făceam jurnalism pentru toate partidele. Dar spre uimirea neputincioasă a șefilor politici care plăteau ziarele să se sfișie între ele și să pună sămînță de vrajbă între alegători peste voința lor și peste capetele lor, dădusem presei ardelene o față

unică și stranie, rămasă și acum în amintirea lectorilor. Eram patru gazete adverse, a patru partide, purcese să se extermine numaidecît de pe fața Ardealului și în foile acelea, printr-un tacit consimțămînt, în loc de patetice injurii și de viclene la cinstea și viața privată a foștilor, prezenților sau viitorilor miniștri, redactorii dădeau întîietate problemelor generale și faptelor de cultură românească. Găsisem o tradiție veche a locului, cu foile lui cuminți pentru un popor sănătos și nepervertit.(...) O generație de cărturari ardeleni nu exista atunci decît prin prea puțini reprezentanți: Emil Isac, Lucian Blaga, Aron Cotruș, pictorul Damian și cine încă?(...) Colonia noastră de regățeni își însușise astfel, eroic și romantic, datoria de a înnoda un fir rupt. Ne îndemna mai mult la aceasta, nivelul ridicat al ziarelor și revistelor maghiare, scrise de publiciști de mîna întîi, refugiați în Ardeal pentru a se pune la adăpost de represiunile regimului hortyst încă plin de mînie și însetat de răzbunare, cu intelectualii celor două revoluții din Ungaria: a lui Karoly și a lui Bela Khun. Ne îndemnau și tipăriturile sașilor de la Sibiu și Brașov, cu vechea lor tradiție culturală. Cu acești confrați întru scris și adversari în opinii, ne aflam adesea în camaraderească și stimulantă companie. Peste mesele noastre de atunci, am întins întîia oară puntea unui început de cunoaștere de la popor la popor, de la cultură la cultură și de la scriitor la scriitor, care putea să însemne și un început de prietenie.

13) Ibidem, p. 412: "Ceea ce ne-ar trebui nouă ca să ne găsim și să ne regăsim drumul, ar fi o revistă... A noastră scrisă de noi, pentru noi... Cuvîntul îl rostise

cineva, între cîțiva prieteni adunați pe băncile din parcul Clujului, în fața lacului mic cît o farfurie.(...) - S-ar numi bunăoară "Gândirea"... Și dacă nu apare acum, cînd îi simțim nevoia, într-o lună, n-are să mai apară niciodată".

14) Ibidcm, p. 413: "Ne aflam la Cluj, pe alunci: Lucian Blaga, Adrian Maniu, Gib I. Mihăiescu, Radu Dragnea, Emil Isae, Demian... Am scris prietenilor de la București: Ion Pillat, Ion Vinea, Emanuil Bucuța, Pamfil Șeicaru, Victor Ion Popa, Vintilă Rusu Sirianu. Am trimis știri altor prieteni de la Iași: Demostene Botez, frații Al. și Ionel Teodoreanu, Al. Philippide. Prietenilor de la Vienac Nichifor Crainic și Al. I. Busuioceanu. (...) Ne aflam sub un cer deșert de constelații. Toate erau uzate. Lipsea steaua polară. Toate drumurile erau deschise. Dar toate nesigure. Tulburi erau căile din afară, tulburi și cele lăuntrice, din noi care duceau la propria noastră limpezire. Îmi sînt neuitate și scumpe amintirile amiezilor și serilor din acel an, cînd rătăceam cu Lucian Blaga pe țărmul deșert al Someșului; sau cînd Adrian Maniu bătea cu un deget uscat de strigoi în ușa încăperii mele de la al treilea etaj unde n-ar fi încăput cinci oaspeți sau nesfîrșitele conciliabule cu Gib I. Mihăiescu la restaurantul cu grădină bizară, cu mesele verzi și frunzele arborilor decupate artificiale în zinc, în lumina cretoasă a becurilor...; toate acele săptămîni de proiecte, de calcule, de lecturi ale răvașelor și manuscriselor primite, ne depărtau de realitatea ostilă din juru-ne, ne dădeau în sfîrșit sensul vieții pentru care fusesem urziți."

15) Idem, Amintiri dintr-o viață moartă, Gândirea, an XV, nr. 10/1935, p. 513: "Și tîrziu de tot, după un an jumătate, cînd ne despărțisem camerele, cînd eu zăcusem șase luni într-un sicriu de ghips pentru a-mi tămădui o tuberculoză osoasă, m-am pomenit cu Gibi îngăimînd sfios, una din puținele rugăminți pe care le-am auzit de la el vreodată:

De-acum te ridici din ghips?"

16)G. M. Ivanov, Lirica terorii, în "Gândirea", an. III (1924), nr. 8, p. 136: "Teroarea franceza a creat patrusprezece armate și ghilotina. Avîntul poporului a născut "ca-ira" și a însemnat pe toate fronturile biruințe nesterse. Teroarea roșie nu a avut avînt. Scrîșnetul ei nu a însemnat nici un fel de ideologie. Ea însăși nu a fost un cîntec. 1793 a fost ieșirea din robie a cugetării omenești. 1920 a fost amestecarea răzvrătiților, a focului, a puterii, a judecații oarbe, a strigatelor lașilor și a învinșilor. 1920 a fost anul adevaratului botez în sînge. De aceea, 1793 a ajuns pînă la "Marseillaise" și nu mai departe. De aceea, 1920 a dat cea mai străpungătoare lirică a terorii ce a înfăptuit-o omul asupra omului"

17) Idem, Rusia, în "Gândirea", an III (1924), nr. 9, p. 236: "Spovedania unui huligan" noul volum de versuri al poetului imaginist Serghei Esenin. Un ștrengar încărcat de talent, blond, cu părul încîrlionțat, cu ochii albaștri, cu nasul cîrn și obraznic, ți-l închipui în cămașă căzăcească, în horă, ţinînd de mijloc fetișcane din sat. Dar își deschise gura și rosti:

"Totul e pulbere și fum.

Dar există în veacuri ceas născut de Dumnezeu. În

satele cu inima-în dureri se numește "Ziua crucii"

Și-n altă parte, cîntînd Rusia mujicească:
Răsfrîngîndu-se în albastre adîncuri
Ale lacurilor melc îndepărtate.
Văd lanurile și bordeiele tale
Cu căciulile aurite ale munţilor
Văd lanurile și bordeiele
Și în tindă pe maica mea bătrînă..."

Deveni poetul mujicilor și al adevărurilor lor sufletești. De ce veni la Moscova? În mii de limbi de foc pîlpîiau ispitele; aburi de sînge învăluiau revoluțiile, desfrînate și rătăcite; răsunau gramofoanele, bubuia "Ei, iablacico", și aiureala lunatică se amesteca cu spasmele paninelor. Vru să se facă apaș. Rămase însă huligan rus. Această tragedie nu e a lui, e în afară de el: în cele două limite de unde a pornit și unde se va opri baccarala revoluționară.

Poet imaginist și huligan comunal. Tropăind din cizme în hora din sat și în turneuir mondiale cu Isadora Duncan. Răspîndind în jur mirosul sănătos de vaci, cu care venise îmbîxit de la țară, și purtînd în înfometata Moscova ghete de lac.

Ce strașnică fată.

Să nu-l credem, cînd răsfoim volumul, citim

"Eu dinadins merg neţăsălat
Cu capul meu, ca o lampă de petrol pe umeri".

18) Cezar Petrescu, Apelul lui Gorki, în "Gândirea", I

(1921), nr.3, p. 50: "Apelul lui Gorki nu a zguduit dar sufletele cărturarilor cu nici o emoție. Și era vorba acolo de aproape 5000 de savanți, scriitori, artiști, profesori, gînditori și intelectuali ai Rusiei care mor de foame în prezent la Petrograd. ș...ț. Ostilitatea cărturarilor burghezi din toată lumea față de nebunia neagră a comunismului sovietic n-a fost înduioșată nici o clipită de apelul deznădăjduit al scriitorului care nu o dată, și nu pe cei mai sentimentali dintre noi, i-a zguduit cîndva cu cărțile sale ș...ţ Și o reflexie de inofensivă răutate: bine se-ntîmplă, așa li se cuvenea. ș...ț. Ne gîndim: revoluțiile sînt feroce și necruțătoare. Prea mult și orb se acuză numai cea dc peste Nistru. Generoasa revoluție franceză, ale cărei principii le mozolesc astăzi toți guvernanții statelor burghezo-democratice, n-a tînt oare la eșafod pe Lavoisier și André Chenier? Fost-a mai iertătoare? Sovietele istovite săvîrșesc fără îndoială o crimă lăsînd să piară oameni care prețuiesc însutit mai mult decît un corp de armată roșie ș...ţ. Dar aceia, acolo, nu au pîine, îndură cu toții. E o pasivitate matematic justificată. Pe cînd indiferența cărturarilor din Europa, ce scuză va găsi în ochii istoriografilor de mîine?"

19) Lucia Blaga, "Dimitrie Mereșcovski, Leonardo da Vinci", în "Gândirea", I (1921, nr. 4, p. 93-94: "Mercșkovici - un aristocrat al spiritului - nu s-a putut împăca deloc cu revoluția bolșevică; programul său e cu mult mai moderat. Bolșevismul nu e decît una dintre manifestările firești și trecătoare ale poporului rus prin excelență maximalist";

20) Cărți și reviste, în "Gândirea"", I (1921), nr. 2, p.

35: "Boris Savinkov, Ceea ce nu fu ..."; roman tradus din rusește de J. W. Bienstock, Payot, Paris,: "Credeam că tot astfel și pentru acei ce se interesează de aproape de mișcarea literară din Rusia, dar care sînt condamnați să o cunoască numai alambicata de traducătorii francezi și nemți... Un om de acțiune dar. De acțiune în cel mai slav înțeles al cuvîntului, cu întorsături obscure dc suflet și cu salturi inegale. ș...ț. Savinkov a zugrăvit "sur le vif", nu a improvizat dintr-un birou înconjurai de o îmbelșugată bibliotecă.

Revoluția din 1905,pregătitoare haoticei mișcări din 1917-1918, nu s-a mărginit la simple manifestații retorice și la cîteva baricade ridicate pe perspectiva Nawoki sau pe ulițele Moscovei. Revoluţia rusească, cca de atunci și cea de astăzi, nu poate fi pricepută încă deplin de disciplina noastră sufletească occidentală. ș...ţ. Un eroism risipit inutil, o exaltare mistică și nehotărîtă, o nebunie care tîrîie laolaltă mujicii și feciorii de nobili, foști hoți de drumul mare și studenți abia ieșiți de pe băncile școlii."

21)Mihail D. Ralea, Europa și Rusia, Gândirea, I (1922), nr. 19, p. 352: "Un Tolstoi sau un Dostoievski care au făcut posibil pe Romai Rolland chiar în sînul țării cea mai europeană din Europa, pot cuceri bătrînul continent mai ușor decît toate armatele oricărui imperialism."

22) I. Darie (Cezar Petrescu), Spre literatura rusă, în "Gândirea", an I (1921), nr. 11, p. 201: "Literatura Occidentului s-a dezvoltat orizontal, acea a Rusiei, vertical; în adîncime. Cea dinții a fost stăpînită de grija unei perfecțiuni de formă, armonie și limpeziciune.

Cealaltă, a descins în infernul propriilor noastre suflete. Occidentul, și îndeosebi latinii sînt minimaliști, rușii - maximaliști în tot ce se cugetă, se simte și se vrea" - ca să acceptăm formule întrebuințate de Lucian Blaga. Privim în rafturile cu traduceri din literaturile străine, pe care ni le-au dăruit editorii: Hector Malot, Marcel Proust, Henri Lavedon, Kistemae Kers... Ce va fi învățînd tînărul lector de la aceștia, decît cele 20 de variante pe tema adulterului monden? Și cu ce suflet adînc și uman, ar ridica ochii după ultima filă citită dintr-o carte de Dostoicevscki. Acela le suia plîngînd, favoriții lecturilor noastre le scriu declamînd. E o mică, o ușoară diferență. Nu putem uita că latinii au fost retori. Irezistibil ne cheamă ancestrala adorație pentru vana îmbinare a cuvintelor, și atît. Dorim ceva mai mult. Stînd mai aproape de viață, coborîndu-ne în adîncurile tainice ale problemelor pe care să nu le cumpărăm gata soluționate de la Apus, participînd la convulsia de așezare a neamului ce ne-a născut; vom găsi poate formula și literatura noastră; alta, decît acea infestată cu valuta occidentului.

Fie, ca drumul dibuirilor noastre să treacă pe acolo pe unde au cules atît de pline de sevă roade, Tolstoi, Gogol, Dostoievscki, Gorki și Andreev. Romanul francez e inuman, ostil suferinței, se complace în descrierea amănunțită a sufletului omenesc, numai pentru a scoate la lumină nemernicia noastră, fără a strecura acolo o urmă mîngîietoare de milă și iertare. Din obiectivism și analiză, din desăvîrșirea stilului și-a făcut singura preocupare spre perfecțiune...

Literatura rusă și-a făcut însă din milă, iertare și

suferință o religie." În aceeași manieră a scris Andrei Braniște articolul O colonie culturală a Franței, de Andrei Braniște, în "Gândirea", an I (1922) nr. 22/5 martie.

23)Zaharia Stancu, Cuvînt înainte, Poeme simple, E.S.P.L.A., 1957, p. III: "Astăzi socotesc că "tălmăcirile" din Esenin au fost cam nepotrivit numite "tălmăciri". Nu am urmărit să redau cu exactitate versurile marelui poet sovietic. Cu nepriceperea mea de acum un sfert de veac, nici nu ar fi izbutit. M-am străduit să torn materialul poetic esenian în forme care, atunci, mi s-a părut a fi cea mai potrivită mijloacelor de expresie de care dispunem. Întrucît "tălmăcirile" aparțin istoriei literare în forma în care au apărut în cărticica publicată în 1934, le-am inclus în prezenta culegere fără modificări." Și idem, Scrieri, voi I, editura Minerva, 1970, Cuvînt înainte, p. IV: "Al doilea pas, pe care îl consider important pentru dezvoltarea mea ca scriitor, a fost intrarea, în 1924, în gruparea revistei Gândirea și publicarea versurilor mele în paginile acestei reviste. Publicarea versurilor mele în "Gândirea" se datorează, în primul rînd, lui Cezar Petrescu care, începînd din anii debutului și pînă la moarte, m-a onorat cu atenţia și prietenia sa." Am iubit și am citit cu ardoare, în afară de maeștri români, trei mari poeţi străini contemporani. Numele lor sună astfel: Any Endre, Francisc Jammeș, Serghei Esenin. Din maghiarul Ady Endre nu m-am încumetat să traduc nici măcar un vers, din Francis Jammes am tradus două sau trei poezii scurte, iar din Serghei Esenin aproape un volum. Cum se explică aceasta? Cel mai apropiat m-am simțit

de Serghei Esenin. Cînd l-am descoperit, am rămas foarte mirat. Mi se părea că spusese ceea ce eu însumi aș fi vrut să spun.

Găseam în poezia lui multe din imaginile care făceau originalitatea poeziei mele. Băgăm de seamă că, de fapt, aveam sensibilități mult asemănătoare. Nu cu, și nu aici, voi stabili cît mi-a dat mic Esenin. Trebuie să mărturisesc însă că nu puțin i-am dat eu lui Esenin, în volumul de Tălmăciri cu care închid volumul II din această serie.

24. Lucian Blaga, Cîntecul cîinelui după S. Esenin, lui Nini Crainic, ilustrația poeziei: tabloul "înjugatul" de Th. Aman, publicată împreună cu o altă traducere din Esenin: Tot ce trăiește poartă semn, în "Gîndirea", an VIII (1928), nr. 11,431;

25. G. Călinescu, Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent, ediție îngrijită de Alexandru Piru, București, 1988, p. 940-943. Un poet "eseninist" a fost VI. Cavamali și reproducem o poezie din volumul "Poezii", București, 1934:

"Buceag, tu ești atît de aspru și de neted,
Că de pe o colină te cuprind, întreg.
Te înspăimînt cu pumnu-mi ars și veșted
Te însoțesc și plîng pe drumu-ți vitreg,
Sînt vagabond. Te voi plesni ca din fîntîni
Aroma apei tale limpezi să țîșnească...
Și Pușchin ți-a lăsat din suflet și din mîini.
Cuvîntul sunetului său să te-ncălzească.
El te-a iubit și pe deplin nu te-a-nțeles.
Sub sprînceana ta nu s-a oprit nici ochiul lui.

Eu din stepa la m-am ridicat și-am purces
Pe calea mea, strein de totul drumului.
Ne întîlnim să împerechem din frunză un cîntec
Dulceața roadelor să-mi minuneze gustul,
Să mă scald în rouă tăvălit pe pîntec
Și să fierb, cum fierbe toamna mustul."

26.Ion Pillat și Perpessicius, Antologia poeților de azi, 1925, 2 voi. în voi. 1, p. 81, este publicată poezia "Herghelii" de Serghei Esenin," în traducerea lui Ion Buzdugan;

27. Sinuciderea lui Serghei Esenin, în "Adevărul literar și artistic", an. VII (1926), nr. 267, p. 4: "Din Petrograd a veni vestea sinuciderii lui Serghei Esenin, socotit ca cel mai însemnat poet liric al Rusiei de astăzi. După cum știe, el s-a însurat acum cinci ani cu celebra dansatoare Isadora Duncan care a venit la Moscova în urma morții celor două fetițe ale sale, căzute într-un accident de automobil la Paris. Isadora Duncan proiectase să creeze la Moscova o "grădină coregrafică", crezînd că masele proletare rusești vor furniza acuma elemente de balet și mai valoroase decît înainte de revoluție. Într-o zi, în 1923, Esenin cu Isadora au luat însă drumul Americii, unde li s-a interzis propaganda în favoarea Rusiei Sovietice. În curînd soții Esenin s-au despărțit, și Serghei s-a întors în Rusia Călătoria lor a fost bogată în scandaluri, trucuri și lucruri de senzație pentru reclamă - ceea ce arată, că amîndoi nu erau complect sănătoși la minte. Acuma cauzele sinuciderii nu se cunosc, deși pot fi ghicite. Extravagantele ieșiri ale lui Esenin în

străinătate, propaganda prin scandal a regimului, al cărui cîntăreț fusese socotit un timp, surpriza unor destăinuiri și criticile îndreptate în același timp contra Rusiei actuale, - totul demonstra încă pe atunci că în sufletul lui Esenin bîntuia furtuna contrazicerilor, întors în Rusia către începutul anului 1925, Esenin n-a mai scris în tonuri patetice și zgomotoase. Dorul după un liman liniștit, după vatra îndestulată, aproape burgheză, luă locul accentelor furioase dc glorificare a forței, revoluției, dictaturii. O mare dragoste se naște în poezia lui pentru o Rusie necunoscută. Flăcău de țară, autodidact talentat, Esenin își dădu scama că prin poezia lui susținuse niște sentimente categorice necunoscînd deloc Rusia reală. Tot anul 1925, Esenin a călătorit pentru ca să vadă ce este Rusia, ce este trecutul și traiul ei zbuciumat. A fost și în Caucaz la granița Persiei. Nicăieri însă n-a putut să se găsească pe sine. S-a reîntors. Poezia lui a devenit melancolică, aproape deznădăjduită. S-a sinucis pe baza acestor "dispoziții sufletești"? Iată una din ultimele-i poezii:

"Eu nu mai sînt cunoscut pc aicia nimănui
Acei care mă ţineau minte - m-au uitat de mult
Iar în locul casei părintești
Zace cenușa, și drumul își așterne praful în straiuri

Iar viața fierbe. în juru-mi mișună
Atîtea fețe tinere și bătrîne...
Dar n-am în fața cui să scot pălăria,
Să mă înclin și să-mi găsesc adăpost într-o pereche de ochi

Concetățenii mei vorbesc parcă-n limbi străine,
Și-n țara mea sînt ca un străin:
Halal de țară! Care drac m-a pus
Să zbier în poezii că sînt un mare prieten al poporului?

De poezia mea nici nu mai e nevoie
Și cred, eu însumi sînt de prisos aici..."

"Pravda" din Petrograd publică următoarele detalii asupra sinuciderii lui Esenin: în noaptea de 28 decembrie, Esenin a sosit la PcIrograd și a ocupat o cameră din hotelul "Internațional". Dimineața, ușa camerei rămînînd închisă, servitorii au bătut ca să-l scoale pe pasager, însă n-au auzit nici o mișcare în cameră. Ușa a fost forțată și Esenin a fost găsit spînzurat cu o funie legată de tubul de la calorifer care era la colțul tavanului. Jos - un lac de sînge. Înainte de a se spînzura Esenin își tăiase venele mîinilor și scrisese cu sînge un bilețel găsit pe masă. Conținutul bilețelului n-a putut fi descifrat - așa afirmă autoritățile.

28. Înmormîntarea lui Esenin, în "Adevărul literar și artistic", VII (1926), nr. 269, p.

"Judecînd după primele vești telegrafice venite din Moscova despre sinuciderea lui Esenin; s-ar fi putut crede că poetul acesta merită să fie socotit numai ca scandalagiu și alcoolic, că el își găsise moartea într-un acces de melancolie după cc scrisese cîteva poezii cu propriu-i sînge... Acum, Moscova i-a organizat o

înmormîntare care arată clar că Rusia intelectuală și literară i-a apreciat mult talentul și nu reproșează cadavrului abia răcit viciile omului în viață. Rămășițele pămîntești ale lui Serghei Esenin, aduse din Leningrad la Moscova, au fost puse într-un sicriu roșu, la care, timp de trei zile, a venit mulțimea dîndu-i ultimele onoruri. Literații, jurnaliștii și artiștii au stat aci cu schimbul formînd garda de onoare. Fiica poetului, o fetiță de opt ani, citea lîngă sicriul tatălui ei - versurile lui Pușchin. În drum spre cimitir procesiunea funerară a ajuns la monumentul lui Pușchin și a trecut în jurul lui de trei ori. Lîngă casa în care trăia în 1850 Alexandru Herzen, poetul Chirilov a rostit un discurs. În fa|a "Teatrului de Cameră" drapai cu stofe negre, procesiunea s-a oprit. Din ferestrele deschise a răsunat un marș funebru, artistic executat. Gerul n-a oprit lumea să vină în masă la cimitir. În seara zilei de funeralii "Teatrul de Artă" a avut loc un "parastas civil" la care artistul Cacialov și artista Knipper-Cehova (văduva lui Anton Cehov) au citit poeziile lui Esenin. Forța poetică creatoare a lui Esenin s-a manifestat de acum șapte ani. Rebel, ateu, iconoclast și Israel - în sensul luptei cu Divinitatea - acest poet a început cu poezii bizare, dar pline de avînt și pasiune politico-religioasă:

Acum mi-i vremea,
Nu mi-e frică
De șuierul cnutului,
Trupul, trupul lui Hristos
ÎI scuip din gură!
N-am nevoie de mîntuirea lui

Prin chinuri și prin cruce:
Am ajuns la alte învăţături,
Care străpung eternitatea stelelor!
Mă voi urca pînă la cetatea nevăzută,
Cu dinții mei voi sfredeli cuvertura lactee,
Lui Dumnezeu îi voi smulge barba
Și-o voi jumuli-o cu colții nici!
Îl voi înfașca de coama lui albă,
Și-i voi rosti cu voce de viscol:
Te voi face să fii altfel, Doamne,
Pentru ca să se împlinească vorbele mele!
Blestemai să fie Chitei-Radonej!
(Louvru-ri legendare rusești)

Voi rade cu limba chipurile mucenicilor de pc icoane
Și mă voi așeza în cetatea Inonia
În care trăiește Divinitatea celor vii:
Vine călare pc o iapă
Noul Mîntuitor în lume -
Credinţa n-e în foiță,
Dreptatea n-e în noii...

Hulă, pîngărire, sacrilegiu? - Da, poate... însă și energie, disperarea omului rebel într-adevăr... Astfel fusese începutul carierei poetice a lui Esenin. Sfîrșitul carierei poetice a lui Esenin. Sfîrșitul l-am văzut într-o poezie melancolică, reprodusă în "Adevărul literar", în notiţa intitulată "Sinuciderea lui Serghei Esenin", apărută acum trei săptămîni."

29. Poeții ruși "mujici", în "Adevărul literar și artistic", VII (1926), nr. 297, p. 8: O serie de poeți ieșiți din țărănime, trăind în vagabondaj și mizerie o viață

de peripeții și suferințe, s-au ridicat generațiile de la 1888-'90 încoace. Iată ce spune Sobol despre viața și sufletul lui în "Peints par eux-memes" din Nouveau Livre Russe:

"Născut pe Volga, am fugit din familia mea, am colindat lumea, am încercat, fără succes, să-mi dau un glonte în corp, am fost sufleur într-un teatru de provinciale evreiești, unde am stat pînă în 1906, mergînd din sat în sat, povestind fetelor despre revoluția franceză, explicîndu-le pc Marx și Engels, pînă ce am înfundat Siberia. În 1909 am izbutit să merg în Elveția, apoi la Roma, Bruxelles, Copenhaga, Paris, Nissa, Munich.

Războiul. Vreau să întru în armata franceză. Refuzat. Prea bolnav. Prin fel de fel de drumuri trec în Rusia. Viață de cîne, căci n-am hîrtii, dar mă împrietenesc cu prostituatele care mă ascund.

După o călătorie la Stocholm mă aciuez într-un cuib de vultur, în vîrful Caucazului. Văd arzînd orașele armenești și aud primele răsunete ale revoluției. Devin comisarul guvernului pe lîngă armata a 12-a și văd fără nici o putere cum se destramă armata rusă încetul cu încetul. Am înțeles atunci cum devine moartea cea mai mare dorință a omului. Bolșevismul. Rătăcesc prin marea Rusie, urmărit, arestat, am înfăptuit toate ororile.

Ca să fie și mai marc mizeria sînt Evreu; un dualism de care sufăr cumplit și ca scriitor și ca om. Dar cum iubesc Rusia, dacă trebuie să mor istovit de vagabondajul meu, aș prefera să mă prăbușesc lîngă un zid sărăcăcios din Rusia, decît în toate cimitirele

somptuoase, Pere Lachaise și Campo Santo. N-am să vorbesc de scrierile mele, să vorbească ele singure! La rîndul său Esenin, sinucis de curînd, mai tînăr încă decît Sobol, povestește următoarele:

"Sînt fiu de țăran, născut în 1895, familia mea era foarte săracă; am fost încredințat unui unchiu care m-a trimis pînă la 16 ani într-o școală religioasă de institutori.

Voia să intru la școala normală din Moscova. Dar uram, din tinereţea cea mai fragedă, Didactica și Metodologia. Am început să scriu la 16 ani. La 18 ani trimițînd versurile mele la ziare, am fost foarte mirat că nu mi s-au publicat și m-am hotărît să plec la Petrograd. Am fost foarte bine primit, mai ales de Block și Gorodelki; acesta din urmă mi-a făcut cunoștință cu poetul Klonev cu care sînt încă legat și cu Remisov pe care-l văd din ce în ce mai puţin. În timpul războiului am fost rostogolit în dreapta și în stingă, de la Marea Albă, la Marea Neagră, în China, Persia și India.

Nu fac parte din soviete, căci mi se par prea pătate de modernism. Lucrez în prezent la un roman "ţara oamenilor de nimic" unde voi pune multe din amintirile mele. Cînd nu era hîrtie în Rusia, îmi scriam versurile pe zidurile mînăstirilor și-mi reciteam poeziile pe bulevarde. Cei mai mulţi dintre admiratorii mei erau prostituatele și bandiții, cu care m-am avut totdeauna bine. Poetul Remisev este cel mai în vîrstă din această ceată de poe|i mujici. Klonev este tot de vița de mujic, e aspru și vîrtos, cu stilul dur și sărac în imagini. El a compus imnul bolșevic, ce se cheamă "Cîntecul roșu",

iar ultima sa culegere de versuri se cheamă "Păstorul soarelui". Ce păcat că nu sînt traduceri din aceste vlăstare ieșite de jos, care au ajuns în lumina literelor. Ar fi lucruri foarte interesante care ne-ar da oarecare cunoștință asupra sufletului complicat al revoluției rusești."

30. Moștenirea lui Esenin, în "Adevărul literar și artistic", VD (1926), nr. 307, p. 6:

"Moscova de seară" publică amănuntele procesului pe care l-a provocat moștenirea literară lăsată de Serghei Esenin. După sinuciderea tragică a poetului (la 30 dec. 1925). S-au ridicai mai multe pretenții asupra acestei moșteniri: copii artistei Zinaida Mayercold-Reich, Tatiana și Constantin; încă doi băieți recunoscuți de tribunale ca copii ai lui Escnin: Izreadnov de 11 ani și Vulpin de 2 ani; părinții poetului, o soră minoră, și o altă soră, majoră, Ekaterina Esenina, care era întreținută de fratele ei. Acesta din urmă, a prezentat tribunalului un testament scris de Esenin, după care sora lui, Ekatcrina, rămîne singura sa moștenitoare. Iar în mai an a mai apărut încă o moștenitoare: Sofia Tolstaia. Aceasta a devenit soţie a nebunaticului poet în împrejurările următoare: Esenin și-a înregistrat în starea civilă, la 2 mai 1922, căsătoria lui cu Isadora Duncan, celebra dansatoare, venită la Moscova, unde proiectase să renască baletul clasic în mijlocul "proletariatului învingător". Această căsătorie a rămas în vigoare pînă la moartea poetului, deși Esenin se despărțise de Duncan în 1924, în urma călătoriei lor scandaloase prin America de Nord. Reîntors în Rusia, nedivorțat de Duncan, Esenin a reușit să se

căsătorească cu Sofia Tolstaia, după ce prezentase stării civile actul de divorț obţinut de dînsul în 1922, tocmai ca să se căsătorească cu Duncan, adică actul divorțului cu Zinaida Mayerchold-Reich de la care avusese cei dintîi copii. Funcționarii stării civile a cartierului "Hamovnielii" din Moscova, unde i se înregistrase odinioară căsătoria lui cu Zinaida Reich, - nu știau nimic despre căsătoria poetului cu Isadora Duncan. Așa că căsătoria cu Sofia Tolstaia s-a înregistrat aci ca legală.

Acum, deoarece ceilalți moștenitori ai lui Esenin ceruseră tribunalului să anuleze ultima căsătorie, judecătorii n-au găsit destule motive pentru a le satisface cererea. "Bigamia" lui Esenin nefiind recunoscută de tribunal, Sofia Tolstaia rămîne văduva "adevărată" a poetului și se crede că va obține integral moștenirea lui literară."

31."Buletinul cultural" al Asociației universitare "Frăția studențească" I (1932), nr. 1/1 martie 1932, redacția și administrația în București, bd. Elisabeta, nr. 56, 16 p. (formal 25/7 cm.) are cuprinsul: Zaharia Stancu, Pașii dintîi; Nichifor Crainic, întoarcerea la realitate; Radu Boureanu, Litanie. Numerele 2-3 apar în aprilie-mai 1932, redacția și administrația în București, str. Toamnei, nr. 84. în primul număr, N. Mussulis, președintele "Asociației", semnează articolul "înfăptuiri și năzuințe", p. 7-8: "La 7 mai 1929 a luat fiinţă Asociația universitară "Frăția studențească", menită să cimenteze legăturile atît dintre studenți, viitori conducători ai destinelor tării, cît și sătean și orășean rămași unul la brazdă altul la negoțul său ș...ț.

Sînt aproape 3 ani de cînd un număr de 40 de studenți au pus bazele Asociației noastre care astăzi numără 280 de membri din 20 de judeţe ale tării ș...ț. Activitatea în Capitală (1931) cunoaște organizarea unor serii de conferințe din ciclul "Psihologia societății romînești de după război", la care și-au dat concursul regretatul profesor N. C. Paulescu și dl. dr. V. Trifu. De asemenea, sărbătorirea a doi ani de existentă, un frumos festival artistic în sala Teatrului Alhambra." (B. A. - P. I. 12.030).

32. Serghei Esenin, Poemele mele, traducere de Ștefan Baljalarschi și Ion Pena, în "S04H2", an I (1932), nr. 4/1 iunie, Turnu Măgurele, Tipografia și legătoria de cărți FI. Moncea, p. 3, (B. A. - P. III. 12.267):

"Despre ce, despre ce să mai
cînt în focul turbat de cadavre?
Buricul femeilor hîde
Rodește popoare de javre.

Ce adulmecă stîrvul mai buged,
Priviți-le: latră la lună.
Am fost un zănatec, un prost,
Proslăvind pe o fată nebună.

INDICE ALFABETIC

INDICE ALFABETIC AL POEZIILOR DUPÀ TITLU

A

Acum, dragoste...
Am părăsit casa părintească
Ana Sneghina
Arțarul

C

Ceață albastră
Chemare cîntată
Cîinilor
Cîmp leșinat

Crîngul de aur

D

Doamne, azurul...
Doamne,
Tu oare
Drumul meu
După șuvița întunecată...

I

Iată-mă iarăși în familia mea
Inonia

Î

În ceas străveziu

L

Lenin
Luceafărul roșu
Lumina de șofran

M

Magdalena
Mă întristez cînd mă uit la tine
Mălinul
Mi s-a urît trăind

Moscova cîrciumărească

N

Noi, generația...
Nu mă voi mai amăgi singur
Nu-mi pare rău
Nu rătăcesc

O

O, ţinut al ploilor
Omul negru

P

Pe blidul albastru al cerului
Pe cine să cînt
Pisica
Prin scara roșcovană...

R

Rătăcesc pe întîia zăpadă

S

Scrisoare mamei
Sînt ultimul poet...
Spovedania unui huligan

T

Toamnă
Tot ce e viu
Trezește-mă mîine devreme

U

Ulița asta eu o cunosc
Unde ești casă părintească

V

Vaca
Viscol
Vulpea

INDICE ALFABETIC AL POEZIILOR DUPĂ PRIMUL VERS

A

A vorbii și-a tăcut crîngul de aur(Crîngul de aur), p.56
Acum, dragoste, dragostea mea (Acum, dragoste), p.27

Am părăsit casa părintească (Am părăsit casa părintească),p.36
Arțar desfrunzit, în gheață-mbrăcat (Arțarul), p.85

B

Bucurați vă! Pământul s-a îmbăiat (Chemare cîntată), p.80

C

Ceață albastră. Întindere de zăpadă (Ceață albastră), p.89
Cîinilor, cîinilor veniți aici (Cîinilor), p.38
Cîmp cules, codrul pustiu (Luceafărul roșu), p.23
Cîmp leșinat, pe cine vrei să chemi? (Cîmp leșinat), p.26

D

De bătrînețe dinții i-au căzut (Vaca), p.33
Doamne, azurul fără fund (Doamne, azurul), p.24
După șuvița-ntunecată a pădurii...(După șuvița-ntunecată), p.21
Doamne, Tu oare (Doamne, Tu oare), p.16

I

Iată-mă iarăși în familia mea (Iată-mă iarăși în familia mea), p.

Î

În ceas străveziu cînd noaptea-și-nfige (În ceas străveziu), p.14
În dantela de lînă (Magdalena), p.20

L

Legea nu s-a întărit (Lenin), p.60
Liniștea a potopit crîngurile cu ploi (Toamnă), p.l 5
Lumina de șofran a ținutului scrii (Lumina de șofran), p.66

M

Mă întristez cînd mă uit la tine (Mă întristez cînd mă uit la tine), p.57
Mi s-a urît trăind în ţara mea (Mi s-a urît trăind), p.l2

N

Noi, generaţia victoriei leniniste (Noi, generația), p.44
Nu fiecare știe să cînte (Spovedania unui huligan), p.40
Nu mă înspăimînt de pieire (Inonia), p.73
Nu mă voi mai amăgi singur (Nu mă voi mai amăgi singur), p.90
Nu rătăcesc prin ierburi și nu caut (Nu rătăcesc),

p.28
Nu-mi pare rău, nu chem, nu plîng (Nu-mi pare rău), p.55

O

O, ținut al ploilor și-al vremii rele (O, ținut al ploilor), p.54
Odată cu primăvara (Mălinul), p.86

P

Pe blidul albastru al cerului (Pe blidul albastru al cerului), p.
Pe cine, pe cine să cînt (Pe cine să cînt), p.37
Prietenul meu, dragul meu (Omul negru), p.48
Prin seara roșcovană poteca se strecoară (Prin seara roșcovană), p.l9 R
Rătăcesc pe întîia zăpadă (Rătăcesc pe întîia zăpadă), p.39 S
S-a hotărît! Pentru totdeauna (Moscova cîrciumărească), p.68
S-a tîrît cu piciorul zdrobit (Vulpea), p.32
Satul nostru se cheamă Radova (Ana Sneghina), p.95
Sînt ultimul poet al satului (Sînt ultimul poet), p.30

T

Tot ce e viu e-nsemnat (Tot ce e viu), p.17
Trăiești tu încă, bătrînica mea? (Scrisoare mamei),

p.64
Trezește-mă mîine devreme (Trezește-mă mîine devreme), p.84

U

Unde ești, unde ești casă părintească (Unde ești casă părintească) p.83
Ulița asta cu o cunosc (Ulița asta cu o cunosc), p.58

V

Viața-și intră-n matcă (Drumul meu), p.5
Viscol! Viscol care sfarmă și-nțeapă (Viscol), p.87